

**A 2030-ig szóló
Nemzeti Biodiverzitás Stratégia
megvalósításának
közbenső értékelése
(2025)**

Tartalomjegyzék

BEVEZETŐ	4
I. STRATÉGIAI TERÜLET.....	5
1. CÉLKITŰZÉS: A védelemben részesülő területek koherens hálózatának kialakítása, a védett és Natura 2000 területek állapotának javítása és megfelelő természetvédelmi kezelés biztosítása	5
2. CÉLKITŰZÉS: Leromlott ökoszisztémák helyreállítása, természeti értékek és szolgáltatás-nyújtó képességük megőrzése és helyreállítása	11
3. CÉLKITŰZÉS: A kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javítása.....	18
4. CÉLKITŰZÉS: kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javítása.....	26
5. CÉLKITŰZÉS: A kereskedelmi célú hasznosítás által veszélyeztetett fajok védelme.....	33
6. CÉLKITŰZÉS: A biológiai sokféleséget veszélyeztető szennyezések csökkentése	377
7. CÉLKITŰZÉS: A géntechnológiával módosított szervezetek (GMO) környezetbe történő kibocsátása nem veszélyezteti a biológiai sokféleséget	47
8. CÉLKITŰZÉS: A beporzók helyzetének felmérése, állományuk hanyatlásának megállítása és a beporzás, mint ökoszisztéma-szolgáltatás fenntartása és helyreállítása	52
9. CÉLKITŰZÉS: A klímaváltozás és a biológiai sokféleség megőrzés közötti összefüggések fokozottabb megismerése, az ökoszisztémák klímaváltozással szembeni ellenálló képességének javítása, továbbá a biológiai sokféleség megőrzése a klímaváltozás hatásainak mérséklése és az alkalmazkodás elősegítése érdekében	58
II. STRATÉGIAI TERÜLET.....	64
10. CÉLKITŰZÉS: A biológiai sokféleség megőrzését és a környezet- és tájvédelmi szempontokat szem előtt tartó fenntartható és mozaikos mezőgazdálkodás elterjesztése, valamint a biológia sokféleség megőrzés szempontjainak érvényesítése a Közös Agrárpolitikában	64
11. CÉLKITŰZÉS: A genetikai erőforrások megőrzése, valamint a genetikai erőforrásokhoz való hozzáférés és a használatukból származó hasznok igazságos és méltányos megosztásának biztosítása.....	74
12. CÉLKITŰZÉS: A meglévő természetes és öreg erdők megőrzése, a biológiai sokféleség szempontjából kiemelkedő értéket képviselő erdőállományok területének bővítése, továbbá a biológiai sokféleség megőrzése és fejlesztése szempontjából kedvező erdőszerkezet kialakítása	82
13. CÉLKITŰZÉS: Fenntartható vad- és halgazdálkodás biztosítása, amely nem veszélyezteti a biológiai sokféleség megújulását.....	911
14. CÉLKITŰZÉS: Fenntartható vízgazdálkodás, vízvisszatartás és az ésszerű, takarékos vízhasználat elterjesztése a biológiai sokféleség megőrzése és az ökoszisztéma-szolgáltatások fenntartása érdekében.....	97
15. CÉLKITŰZÉS: A zöldinfrastruktúra elemeinek összehangolt fejlesztése, fenntartása és javítása	105
16. CÉLKITŰZÉS: Az ökoszisztéma-szolgáltatások értékelése, valamint a megőrzésüket és helyreállításukat szolgáló szempontok integrálása az érintett ágazati szakpolitikák döntési folyamataiba az ökoszisztémák szolgáltatásnyújtó-képességének hatékonyabb megőrzése és helyreállítása érdekében	112
III. STRATÉGIAI TERÜLET.....	116
17. CÉLKITŰZÉS: A biológiai sokféleség megőrzésével és fenntartható használatával kapcsolatos ismeretek bővítése, a megőrzéssel kapcsolatos tevékenységek tudományos megalapozottságának biztosítása.....	116
18. CÉLKITŰZÉS: A biológiai sokféleség jelentőségével, a hazai természeti értékek megőrzésével kapcsolatos szemlélet formálása, a tudatosság kialakítása és elterjesztése	119

19. CÉLKITŰZÉS: Nemzetközi együttműködés erősítése a biológiai sokféleség megőrzése érdekében	126
1. SZÁMÚ MELLÉKLET: Összesítő táblázat a 2030-ig szóló nemzeti biodiverzitás stratégia intézkedéseinek értékeléséről.....	130
2. SZÁMÚ MELLÉKLET: A felhasznált fotók forrása.....	137

BEVEZETŐ

A Biológiai sokféleség egyezmény (CBD) részes feleként Magyarország nemzetközi kötelezettsége, hogy nemzeti stratégiát dolgozzon ki a biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartható hasznosítására. E kötelezettség teljesítése során hazánk figyelembe vette a 2022-ben elfogadott kunming–montreali globális biodiverzitás-megőrzési keretstratégia (K-M GBF) célkitűzéseit, valamint az Európai Unió 2030-ig szóló biodiverzitás stratégiáját is. Széleskörű szakmai egyeztetéseket követően a Kormány 2023 augusztusában elfogadta a biológiai sokféleség megőrzésének 2030-ig szóló nemzeti stratégiáját (Nemzeti Biodiverzitás Stratégia, NBS).

A Nemzeti Biodiverzitás Stratégia megvalósításának előrehaladását, a Kormány döntése alapján, 2025-ben közbenső értékelés keretében szükséges áttekinteni, amelynek koordinálását az Agrárminisztérium Biodiverzitás- és Génmegőrzési Főosztálya végezte. Az értékelési folyamatba bevontuk az érintett szakterületeket és a beérkezett információk és adatok áttekintését és egységesítését követően készült el az értékelés.

Az értékelés célja annak feltárása volt, hogy a Nemzeti Biodiverzitás Stratégia végrehajtásában érintett szereplők milyen mértékben valósították meg a szakterületükre vonatkozó célokat és intézkedéseket. Az értékelés két részből áll:

- kvantitatív minősítésből, amelyet egy ötfokú skálán kellett megadni (1 - Nem kezdődött el, 2 - Elkezdődött, 3 - Részben megvalósult, 4 - Nagy mértékben megvalósult, 5 - Teljes mértékben megvalósult), valamint
- kvalitatív leírásból, amelyben az értékelők röviden bemutatták, hogy az adott intézkedés mely elemei és milyen módon kerültek megvalósításra.

A célokhoz kapcsolódóan, amennyiben rendelkezésre álltak, a legfrissebb indikátoradatok is feltüntetésre kerültek.

A 2030-ig szóló Nemzeti Biodiverzitás Stratégia közbenső értékelésében alkalmazott értékelési skálarendszer

Összességében elmondható, hogy a közbenső értékelés alapján 19 célkitűzés megvalósítása érdekében meghatározott 336 intézkedés közül 15 teljes mértékben megvalósultnak tekinthető, 46 nagy mértékben megvalósult, 122 részben megvalósult, 114 végrehajtása elkezdődött, 39 intézkedés végrehajtása pedig még nem kezdődött el (lásd az 1. számú mellékletet). Az értékelés feltárja azokat az intézkedéseket, amelyek megvalósítása még nem elégséges a célok eléréséhez, annak érdekében, hogy alapot biztosítson a végrehajtás további erősítéséhez az érintett szereplők számára.

A Nemzeti Biodiverzitás Stratégia közbenső értékelése egyben kiindulási alapot is jelent a Biológiai sokféleség egyezmény soron következő, hetedik nemzeti jelentésének előkészítéséhez – amelyet nemzetközi kötelezettségéből fakadóan – 2026 elején kell benyújtania Magyarországnak.

I. STRATÉGIAI TERÜLET

A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉGET FENYEGETŐ VESZÉLYEK CSÖKKENTÉSE

1

1. CÉLKITŰZÉS:

A VÉDELEMBEN RÉSZESÜLŐ TERÜLETEK KOHERENS HÁLÓZATÁNAK KIALAKÍTÁSA, A VÉDETT ÉS NATURA 2000 TERÜLETEK ÁLLAPOTÁNAK JAVÍTÁSA ÉS MEGFELELŐ TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉS BIZTOSÍTÁSA

1.1. CÉL:

A VÉDELEMBEN RÉSZESÜLŐ TERÜLETEK KITERJEDÉSÉNEK NÖVELÉSE

INDIKÁTOROK	
VÉDELEMBEN RÉSZESÜLŐ TERÜLETEK KITERJEDÉSE (HA)	2.113.524,1 ha (vagyis Magyarország területének 22,7%-a áll jogszabályi védelem alatt), melyből: - a Natura 2000 területek és az országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett természeti területek együttes kiterjedése: 2.069.084,1 ha - a helyi jelentőségű védett természeti területek kiterjedése: 44.440 ha (0,48%)
SZIGORÚ VÉDELEMBEN RÉSZESÜLŐ TERÜLETEK KITERJEDÉSE (HA)	128.533,89 ha (vagyis hazánk területének 1,38 %-a)

1.1.1. INTÉZKEDÉS

Az Európai Bizottság (EB) útmutatójában meghatározott kritériumok alapján a védelemben részesülő területek kiterjedésére vonatkozó cél elérése szempontjából alkalmas területek számbavétele az érintett felek bevonásával, figyelemmel az őshonos fajok és élőhelyeik megóvásához szükséges területek megfelelő védelmi szintjének biztosítására.

Az intézkedés keretében a nemzeti park igazgatóságok bevonásával sor került az országos jelentőségű védelemre tervezett területek nyilvántartásának és téradat-állományainak frissítésére. Ezen területek Natura 2000 hálózaton és Országos Ökológiai Hálózaton kívüli részei – a védetté nyilvánításukat követően – hozzájárulhatnak az EB útmutatójában meghatározott kritériumok alapján védelemben részesülő hazai területek kiterjedésének növeléséhez.

A „KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 – A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU biológiai sokféleség stratégiája 2020 célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok” című projekt (a továbbiakban: KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 országos természetvédelmi projekt, vagy NÖSZTÉP projekt)¹ zöldinfrastruktúra (ZI) pillére keretében meghatározták a megőrzésre javasolt olyan területeket az országban, amelyek ökológiai állapota, ökoszisztéma szolgáltatásai és konnektivitásuk alapján jó állapotúnak tekinthetők. Az elemzés eredményei összevethetők a jelenlegi védett területek rendszerével és bár jelentős mértékű átfedés tapasztalható, a vizsgálat jelenleg még nem védett területeket is azonosított.

Megemlítendő még, hogy általában nem volt változás a védelem alá eső területekre vonatkozó szabályozásban. Lásd még az 1.1.2. intézkedésnél szereplő információt (pl. a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkban tervezett 6.000 ha védetté nyilvánítás).

1.1.2. INTÉZKEDÉS

A számbavétel eredménye alapján a védelemben részesülő területek EB útmutatóban szereplő védettségi szintjének és kiterjedésének biztosítása szükség szerint:

- hazai jogrend szerinti természetvédelmi célú területi kategóriákba tartozó területek bővítése útján (pl. védetté nyilvánítással)
- hazai jogrend szerinti természetvédelmi célú területi kategóriákba tartozó, már meglévő területekre vonatkozó szabályozás kiegészítésével, fejlesztésével (pl. az ökológiai hálózat magterület és ökológiai folyosó övezete esetében)

Az országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett területek esetében új védetté nyilvánítás 2023-ban az Imrehegy-kiskunhalasi homokbuckák természetvédelmi terület (225,9 ha) (amely nem fed át Natura 2000 területtel). 2024-ben pedig sor került a Tétényi-fennsík természetvédelmi terület bővítésére (0,55 ha), amely korábban helyi jelentőségű védett természeti terület volt, így az összterület növeléséhez nem járul hozzá.

Ezen kívül megtörtént a Balaton-felvidéki Nemzeti Park több, mint 8.000 ha kiterjedésű bővítésének szakmai előkészítése. A jelenleg jogszabály-előkészítési fázisban lévő bővítés keretében mintegy 6.000 ha védetté nyilvánítására kerül sor várhatóan 2026 első félévében.

A helyi jelentőségű védett természeti területek esetében a természetvédelmi területek és természeti emlékek darabszámában történt növekedés: 2023-ben 1.857 db, 2024-ben 1.874 db.

A fokozottan védett természeti területek kiterjedése: 128.533,89 ha, amely az ország területének 1,38 %-a. Tényleges új fokozottan védetté nyilvánítás nem történt, hanem a térinformatikai fedvény korrekciója zajlott 2023-ban, 2024-ben és 2025-ben.

1.1.3. INTÉZKEDÉS

Az előző pont szerinti két fő intézkedési kör adaptálása az EB útmutatója szerinti szigorú védelemben részesülő területek esetében (pl. nemzeti parkok övezeti besorolása).

¹ <https://www.termeszetem.hu/hu>

1.2. cél:

A VÉDELEMBEN RÉSZESÜLŐ TERÜLETEK ÖSSZEKÖTTETÉSÉNEK FEJLESZTÉSE

INDIKÁTOROK	
A POTENCIÁLIS ZÖLDINFRASTRUKTÚRA ELEMÉK TERÜLETÉNEK NAGYSÁGA (HA)	A számítási módszertan kidolgozás alatt áll, mintaterületi projektek által és a javasolt területek validálásával

1.2.1. INTÉZKEDÉS

A zöldinfrastruktúra állapotának, ökoszisztéma-szolgáltatásainak és összekapcsoltságának javítására irányuló fejlesztési célok és beavatkozási területek meghatározása figyelemmel a 15. célkitűzésben megfogalmazott szempontokra.

A fejlesztési területek és beavatkozási célterületek azonosítását szolgáló módszertan első változata a KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 országos természetvédelmi projekt keretében készült el.

A módszertan véglegesítésére – amely az újonnan kidolgozásra kerülő, részletesebb ökoszisztéma-alaptérképhez fog illeszkedni – a „KEHOP-Plusz-3.2.2-24-2024-00002 – Megújuló adatokra támaszkodó, ökoszisztéma-szolgáltatás alapú zöldinfrastruktúra-fejlesztések stratégiai tervezésének megalapozása” című projekt (a továbbiakban: KEHOP-Plusz-3.2.2-24-2024-00002 ökoszisztéma-alapú zöldinfrastruktúra tervezés projekt, vagy ÖSZ-ZI projekt)² keretében kerül sor, amely 2025 elején indult el és 2028 végéig tart.

1.2.2. INTÉZKEDÉS

Az ökológiai hálózat bővítése a meglévő és potenciális zöldinfrastruktúra elemek ökológiai állapot, ökoszisztéma-szolgáltatások és térbeli kapcsolatok értékelésén alapuló fejlesztése által.

Az 1.2.1. intézkedés keretében említett módszertan első javaslata elkészült. A módszertan továbbfejlesztése, valamint annak mintaterületi elemzések során történő, tervezési célú alkalmazása a KEHOP-Plusz-3.2.2-24-2024-00002 ökoszisztéma-alapú zöldinfrastruktúra tervezés projekt keretében valósul meg.

1.2.3. INTÉZKEDÉS

Szabályozási eszközökben annak biztosítása, hogy építói vagy építési beruházás keretében a zöld folyosók, ökológiai összeköttetés minden esetben maradéktalanul biztosított legyen.

A települési zöldinfrastruktúráról, a zöldfelületi tanúsítványról és a zöld védjegyről szóló 282/2024. (IX. 30.) Kormányrendelet a szabályozás szintjén új alapokra helyezte a zöldfelületek szabályozását, mellyel hozzájárul az intézkedés teljesítéséhez mivel a céljai között szerepel a zöldfelületek, valamint a biológiai sokféleség védelme és növelése; a települési zöldinfrastruktúra és a szürkeinfrastruktúra kiegyenlített viszonyának megteremtése; a telkek és ezáltal a település megfelelő mennyiségű és minőségű zöldinfrastruktúra-ellátottságának biztosítása. A rendelet előírja, hogy a településtervezés során a települési zöldinfrastruktúrát úgy kell kialakítani, hogy a település egészének és egyes részeinek, valamint a település lakosságának az adottságokhoz és szükségletekhez illeszkedő települési zöldinfrastruktúra ökoszisztéma szolgáltatásokkal való ellátása biztosított legyen.

A rendelet alapján a települési zöldinfrastruktúrát a tervezés során az országos ökológiai hálózathoz, Natura 2000 területekhez és a szomszédos települések zöldfelületeihez illeszkedve kell kialakítani, ezáltal támogatva a folyosók folytonosságát. A zöldtérfoghat-csökkenés pótlására vonatkozó kötelezettség biztosítja, hogy a beruházások ne eredményezzenek ökológiai szempontból kedvezőtlen, megszakadt zöldfelületi rendszert. A zöldfelületi tanúsítvány és zöld védjegy rendszere ösztönözni kívánja a beruházókat és önkormányzatokat a természetközeli, biodiverzitást

² https://termeszetvedelem.hu/kehop_plusz-3-2-2-24-2024-00002/

támogató megoldások alkalmazására. Jelenleg tart a rendelet első módosítása, amely elsősorban eljárásrendi kérdések megválaszolására törekszik.

1.3. cél:

A VÉDELEMBEN RÉSZESÜLŐ TERÜLETEKEN AZ ÉLŐHELYEK ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK ÁLLAPOTÁNAK HATÉKONY FENNTARTÁSA, FEJLESZTÉSE

INDIKÁTOROK	
FENNTARTÁSI TERVVEL ÉS CÉLDOKUMENTUMMAL RENDELKEZŐ NATURA 2000 TERÜLETEK SZÁMA (DB)	525 db
A KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ ÉLŐHELY-TÍPUSOK TERMÉSZETVÉDELMI HELYZETÉNEK AKTUÁLIS ÉRTÉKELÉSE ALAPJÁN KEDVEZŐ, VAGY JAVULÓ TERMÉSZETVÉDELMI HELYZETŰ ÉLŐHELY-TÍPUSOK SZÁZALÉKOS ARÁNYA (%)	11%
A HATÁLYOS SZABÁLYOZÁSNAK MEGFELELŐEN ELKÉSZÍTETT TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERVVEL RENDELKEZŐ ORSZÁGOS JELENTŐSÉGŰ VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLETEK ARÁNYA (%)	53%

1.3.1. INTÉZKEDÉS

Az uniós védelemben és szigorú védelemben részesülő területekre vonatkozó megfelelő hazai szintű szabályozás érvényesítése és szükség szerinti kiegészítése.

Valamennyi Natura 2000 fenntartási terv elfogadása megtörtént és elérhetővé vált a vonatkozó honlapon³. Emellett mind az 525 Natura 2000 terület esetében elkészültek a Natura 2000 céldokumentumok, amelyek a területek természetvédelmi célkitűzéseinek és kezelési irányelveinek meghatározását szolgálják.

Az uniós szigorú védelemben részesülő területek körébe tartozó országos jelentőségű védett természeti területek esetében azonban még nem került sor a rájuk vonatkozó általános, törvényi szinten meghatározott szabályozás kiegészítésére.

1.3.2. INTÉZKEDÉS

Országos jelentőségű védett természeti területek esetében szükség szerint a biológiai sokféleség fenntartását szolgáló védőövezet kijelölése a természetvédelmi törvény felhatalmazása alapján.

Eddig nem érkezett a nemzeti park igazgatóságoktól vagy egyéb szereplőtől bármely meglévő, országos jelentőségű védett természeti terület védőövezetének kijelölésére irányuló szakmai javaslat. Az előkészítés alatt álló védetté nyilvánítás/országos jelentőségű védett természeti terület bővítés során nem merült fel védőövezet kijelölésének szükségessége.

1.3.3. INTÉZKEDÉS

Természetvédelmi kezelési tervek jogszabályi kihirdetése a kezelési terv dokumentációval rendelkező országos jelentőségű védett természeti területek esetében.

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park folyamatban (jogszabály-előkészítési szakaszban) lévő bővítése (>8.000 ha, ebből 6.000 ha új védetté nyilvánítás) keretében, mely várhatóan 2026 első félévében fejeződik be, sor kerül a bővítési területre vonatkozó természetvédelmi kezelési terv kihirdetésére.

³ <https://termeszetvedelem.hu/elfogadott-fenntartasi-tervek/>

1.3.4. INTÉZKEDÉS

A kezelési terv dokumentációval nem rendelkező országos jelentőségű védett természeti területek esetében a dokumentáció elkészítése.

A stratégia készítésekor 322 egyedi jogszabállyal létesített országos jelentőségű védett természeti területből mintegy 200 rendelkezett jogszabályban kihirdetett természetvédelmi kezelési tervvel (54,4%), jelenleg pedig a 327 területből 205 országos jelentőségű védett természeti terület rendelkezik a hatályos szabályozásnak megfelelően elkészített természetvédelmi kezelési tervvel (vagyis 54,3%)⁴. Az öt védetté nyilvánítással a kihirdetett természetvédelmi kezelési tervvel rendelkező országos jelentőségű védett természeti területek kiterjedése 608 hektárral növekedett.

1.3.5. INTÉZKEDÉS

A természetvédelmi vagyonkezelés alatt álló védett erdőállományok természetvédelmi erdőkezelési feltételeinek fejlesztése.

A KEHOP forrásainak felhasználásával 2023-ig öt projekt valósult meg, összesen 1,83 milliárd forint támogatás igénybevételével. A fejlesztések öt nemzeti park igazgatóság – az Aggteleki-, a Bükk-, a Hortobágyi-, a Kiskunsági- és az Őrségi Nemzeti Park – működési területén zajlottak, összesen 4.491 hektár célterületet érintve. A projektek célja a természetvédelmi vagyonkezelésben lévő erdők állapotának javítása, valamint a természetvédelmi célú erdőkezelés feltételeinek erősítése volt. A területeken zajló LIFE Nature vagy KEHOP projektek keretében gépek beszerzése, tervezések, országos elvi egységesítési célú egyeztetések történtek, ill. sok helyszínen gyakorlati kutatás-fejlesztés is zajlik.

1.3.6. INTÉZKEDÉS

Az összes Natura 2000 területre fenntartási terv készítése, illetve terület-specifikus célkitűzések és intézkedések meghatározása.

Valamennyi Natura 2000 fenntartási terv elfogadása megtörtént és elérhetővé vált a vonatkozó honlapon⁵. Emellett mind az 525 Natura 2000 terület esetében elkészültek a Natura 2000 céldokumentumok, amelyek a területek természetvédelmi célkitűzéseinek és kezelési irányelveinek meghatározását szolgálják.

1.3.7. INTÉZKEDÉS

Az agrártámogatási rendszer keretében fokozottabb figyelem fordítása a biodiverzitás megőrzése szempontjából kulcsfontosságú mikro-élőhelyek és menedékhelyek (pl. mezsgyék, cserjesorok, fasorok, ex lege védett kunhalmok) védelmére.

A jelenleg érvényben lévő KAP Stratégiai Terv feltételeességi rendszerében a helyes mezőgazdasági és környezeti állapotra vonatkozó 8. előírás (HMKÁ 8) a biológiai sokféleség megőrzésére ható szabály, mivel előírja a nem termelő tájképi elemek és területek fenntartását minden gazdálkodó számára, aki legalább az alap jövedelemtámogatást igényli. Ezek a területek kulcsfontosságú szerepet játszanak a mezőgazdasági területekhez kötődő élővilág számára.

A 2023–2027 közötti időszakra vonatkozó Közös Agrárpolitika (KAP) Stratégiai Terv keretében meghirdetett támogatások között az Agrár-környezetgazdálkodási program egyik alapvető előírása rögzíti, hogy „a belvíz, az időszakos vízállás vagy a vízpótlásból eredő vízborítás levezetése tilos; e területek az adott kultúra kiterjedésébe beszámíthatók.” Ez a szabályozás a mezőgazdasági területek természetes vízmegtartó képességének növelését és a vizes élőhelyek ökológiai funkcióinak megőrzését szolgálja.

⁴ <https://termeszetvedelem.hu/orszagos-jelentosegu-egyedi-jogszaballyal-vedett-termeszeti-teruletek/>

⁵ <https://termeszetvedelem.hu/elfogadott-fenntartasi-tervek/>

A KAP-RD19a-1-24 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (AKG) című felhívás fő céljai között szerepel a vidéki térségek környezeti állapotának megőrzése és javítása, valamint a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló gazdálkodási gyakorlatok erősítése. Az intézkedés kiemelten támogatja a biodiverzitás megőrzését a gazdaságok területén, továbbá előmozdítja a környezettudatos és fenntartható tájhasználat kialakítását. Az előírások között több olyan vállalás szerepel, amelyek a zöldugár és méhlegelő szegélyek vetésszerkezeti arányaira vonatkoznak, ezzel közvetlenül is hozzájárulva a mezőgazdasági élőhelyek ökológiai értékének növeléséhez.

A KAP-RD21-RD22-1-25 Agrár-erdészeti rendszerek telepítése, ápolása és fenntartása című felhívás olyan nem termelő beruházásokat támogat, amelyek a táj ökológiai funkcióinak helyreállítását és a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelések mérséklését szolgálják. A támogatható tevékenységek – például mezővédő fasorok, erdősávok, fás legelők és kaszálók kialakítása – elősegítik a biológiai sokféleség, a talaj, a víz és a levegő védelmét, valamint a tájképi értékek megőrzését. Ehhez kapcsolódik, a KAP Stratégiai Terv alapján igényelhető gazdálkodói támogatások, különösen a Natura 2000 erdőterületeken nyújtott kompenzációs kifizetések, vagy az erdőgazdálkodás környezeti fenntarthatóságát szolgáló nem termelő beruházások. Szintén ebből a keretből nyújtható támogatás az erdőpotenciál helyreállítása abiotikus vagy biotikus károk után elnevezésű erdészeti jogcímhez kapcsolódik. Az erdei élőhelyekre nyújtható Natura 2000 kompenzációs forrásokhoz most már nem csak a magán-, hanem az állami erdészeti társaságok, illetve az egyéb állami feladatokat ellátó bejegyzett erdőgazdálkodók (nemzeti park igazgatóságok, vízügyi igazgatóságok) is hozzájuthatnak.

További tervezett intézkedések közé tartozik a „Természetközeli- és vizes élőhelyek kialakítását elősegítő beruházások és azok fenntartása” című felhívás⁶, amely az agro-ökológiai nem termelő beruházások és az agro-ökológiai földhasználat-váltást ösztönző kifizetések (RD21_G04_LCI_73 és RD22_G05_LCP_70) beavatkozásokra épül. Az intézkedés keretében a földhasználat váltást és az élőhelyek helyreállítását elősegítő, valamint vízvédelmi célú nem termelő beruházások megvalósításával és fenntartásával járulhatnak hozzá az élőhelyek változatosságának növeléséhez.

A 2023–2027 közötti KAP Stratégiai Terv emellett lehetővé teszi, hogy az ún. agro-ökológiai területek – például zöldugár szegélyek, mezővédő fásávok, kis vizes élőhelyek – részt vegyenek az alaptámogatásban (BISS), és ezáltal más területalapú támogatások keretében is jogosultságot élvezzenek. Az Agro-ökológiai nem termelő beruházások intézkedés külön támogatásokat biztosít ezen élőhelyek kialakítására és fenntartására.

Összességében elmondható, hogy a biodiverzitás szempontjából releváns fentebb részletezett támogatási felhívások olyan kezelési és fenntartási előírásokat (pl. kaszálás időzítése, telepítendő fajok összetétele) tartalmaznak, amelyek biztosítják az őshonos fajok állományainak megőrzését és az agrárökoszisztémák természetességének javítását. Ennek eredményeképpen a védelmi és pufferjellegű élőhelysávokban az agrártermelési szempontok mellett erőteljesebben érvényesülnek a biodiverzitás és az ökoszisztéma-szolgáltatások védelmét szolgáló gazdálkodási gyakorlatok.

A biodiverzitás szempontjából kiemelt mikroélőhelyek megőrzését a természetvédelmi szakterület „Kunhalmok megőrzése mezőgazdasági területeken – Gyepok fenntartása és helyreállítása kurgánokon” című kiadványa is támogatja, amely szakmai útmutatót nyújt a kunhalmok – mint értékes élőhely- és menedékterületek – fenntartásához, helyreállításához és a gazdálkodói tudatosság erősítéséhez.

---

⁶ A felhívás tervezete itt érhető el: <https://kap.gov.hu/tarsadalmisitas/tarsadalmi-egyeztetes-en-termeszetkozeli-es-vizes-elohelyek-kialakitast-elosegito>

2. CÉLKITŰZÉS:

LEROMLOTT ÖKOSZISZTÉMÁK HELYREÁLLÍTÁSA, TERMÉSZETI ÉRTÉKEIK ÉS SZOLGÁLTATÁS-NYÚJTÓ KÉPESSÉGÜK MEGŐRZÉSE ÉS HELYREÁLLÍTÁSA

A célkitűzés megvalósulását támogatja, hogy a 2024. augusztus 18-án hatályba lépett EU természet-helyreállítási rendelet alapján folyamatban van a Nemzeti Természet-helyreállítási Terv kidolgozása⁷, amely rendeletben rögzített célkitűzések megvalósításának legfőbb eszköze. A természetvédelmi szakterületen messze túlmutató, számos társágazat közreműködésével elkészülő Nemzeti Természet-helyreállítási Tervet 2026. szeptemberig kell első változatában elkészítenie hazánknak is. A Nemzeti Természet-helyreállítási Terv hivatott biztosítani, hogy a rendeletben megfogalmazott átfogó célkitűzések mentén olyan konkrét beavatkozások és célterületek kerüljenek meghatározásra, amelyek hazánk sajátosságaihoz igazodnak. A kormányzaton belüli munkamegosztás lefektetése érdekében, az Agrárminisztérium kezdeményezésére kormányhatározat⁸ született, és az abban meghatározottak szerint elindult az érintett szakágazatok közötti együttműködés, jelenleg a tervezés, valamint a végrehajtás várható költségtételei, és finanszírozási lehetőségek azonosítása van folyamatban.

2.1. CÉL:

A VIZES ÉLŐHELYEK ESETÉBEN LEGALÁBB 34.000 HEKTÁRON A TERMÉSZETI ÁLLAPOT TOVÁBBI ROMLÁSÁT MEGAKADÁLYOZÓ BEAVATKOZÁS, ILLETVE HELYREÁLLÍTÁSI TEVÉKENYSÉG TÖRTÉNIK.

INDIKÁTOROK

ÉLŐHELY-REKONSTRUKCIÓS FEJLESZTÉSEKKEL, A KEZELÉSI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSÉVEL ÉRINTETT VIZES ÉLŐHELYEK KITERJEDÉSE (HA)

75.750 ha⁹

2.1.1. INTÉZKEDÉS

Az élőhely megőrzéséhez szükséges vízháztartás biztosítását célzó beruházások (vízvizsztatartó műtárgyak felújítása, építése; vízvezető csatornák betemetése; töltések, depóniák elbontása; felgyülemllett hordalék eltávolítása).

A KEHOP és VEKOP programok keretében 2023-ig összesen 48 projekt valósult meg, amelyek a vizes élőhelyek és a hozzájuk kötődő élővilág megőrzését, valamint állapotuk javítását szolgálták. A projektek megvalósításához 26,95 milliárd forint támogatás került felhasználásra, mintegy 125.740 hektár területet célozva.

⁷ <https://termeszetvedelem.hu/category/termeszet-helyreallitasi-rendelet/>

⁸ 1293/2025. (VIII. 11.) Korm. határozat a természet helyreállításáról és az (EU) 2022/869 rendelet módosításáról szóló, 2024. június 24-i (EU) 2024/1991 európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásával összefüggő kormányzati feladatokról:

<https://njt.hu/jogszabaly/2025-1293-30-22>

⁹ Az indikátor értéke jelenleg csak közelítéssel adható meg a vizes élőhelyek helyreállítását célzó projektek célterületeként a 2021-2024 időszakra vonatkozóan.

A fejlesztések közül 38 projekt kifejezetten az élőhelyek helyreállítására irányult, összesen 75.750 hektár célterületen, 23,39 milliárd forint támogatási összeggel. A projektek tevékenységei között a 2.1.1–2.1.7 intézkedések is megjelennek, ugyanakkor a forrásfelhasználás és a megcélzott területek intézkedésenkénti bontása a jelenlegi adatfeldolgozottság mellett nem áll rendelkezésre.

2.1.2. INTÉZKEDÉS

Szükség esetén mesterséges partbiztosító műtárgyak elbontása, illegálisan lerakott hulladék kezelésre történő elszállítása (egyéb élőhely-rekonstrukció).

Lásd a 2.1.1. intézkedésnél szereplő releváns információt a KEHOP projektekről, amelyen kívül egyéb információ nem áll rendelkezésre.

2.1.3. INTÉZKEDÉS

Vizes élőhelyek körüli gyepes védőzóna kialakítása.

A KAP Stratégiai Terv keretében a Vízvédelmi sávokra vonatkozó előírás a feltételeességi HMKÁ 4 előírás része, amely a felszíni vizek védelmét szolgálja, vagyis minden gazdálkodónak be kell tartania, aki legalább az alap jövedelemtámogatást igényli, illetve bármit, ami erre épül. Az előírás értelmében a felszíni víztestek mentén vízvédelmi sávokat kell fenntartani, ahol tilos a műtrágya, a szerves trágya, a talaj- és növénykondicionáló szerek, valamint 2026-tól várhatóan a mikrobiológiai készítmények kijuttatása, azonban a gyepes védőzóna nem jelenik meg kifejezetten feltételeességi előírásként.

2.1.4. INTÉZKEDÉS

Új vizes élőhelyek létrehozása.

Az Agro-ökológiai nem termelő beruházások és azok fenntartása intézkedés keretében a KAP lehetőséget biztosít vizes élőhelyek kialakítására. Azonban a KAP Stratégiai Terv keretében az érintett felhívás még nem jelent meg, így az agrártámogatások igénybevételére még nincs lehetőség.

Az intézkedés kapcsán releváns megemlíteni a „Vizet a tájba” programot¹⁰, melynek elindulását a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet módosítása tette lehetővé azzal, hogy 2025. január 1-jétől bevezette az ökológiai célú vízpótlás fogalmát („ökológiai célú vízpótlás: felszíni víztöbbletből vagy szabad vízkészletből árterekre vagy mélyfekvésű területekre, vízmegtartás vagy más természeti célból történő vízkivezetés a fenntartható vízkészlet-gazdálkodás biztosítása érdekében”). A programba a nemzeti park igazgatóságok is vittek be saját vagyongazdálkodási területeket (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén közel 300 felajánlás történt eddig megközelítőleg 13 ezer hektáron, a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén kb. 185 ha önkormányzati, magán vagy állami területen, a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság területén 225 hektár állami területen történt felajánlás).

2.1.5. INTÉZKEDÉS

Az élőhelyeket veszélyeztető erdőn kívüli egyéb fás szárú növényzet hosszú távú kezelést megalapozó, egyszeri, nagy volumenben történő visszaszorítása.

Lásd a 2.1.1. intézkedésnél szereplő releváns információt.

¹⁰ <https://www.ovf.hu/jobboldali-sav-tartalmai/vizetatajba/vizet-a-tajba>

2.1.6. INTÉZKEDÉS

Inváziós növényfajok visszaszorítása, valamint inváziós hal-, rák- és hulló fajok gyérítése és visszaszorítását célzó beavatkozások.

Az idegenhonos, inváziós fajok visszaszorítására irányuló kezelések 2022-ben az „Állat, növény és GMO-kártalanítás” fejezeti kezelésű Agrárminisztériumi előirányzatból összesen közel 51 millió forint értékben valósultak meg. A beavatkozások hat nemzeti park igazgatóság (ANPI, BfNPI, BNPI, HNPI, KMNPI, KNPI) és kilenc vármegyei kormányhivatal (Bács-Kiskun, Borsod-Abaúj-Zemplén, Csongrád-Csanád, Hajdú-Bihar, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Nógrád, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Veszprém) között oszlottak meg.

2023-ban és 2024-ben a kezelések értéke már megközelítette a 100 millió forintot, és egyre több nemzeti park igazgatóság és kormányhivatal vett részt a munkában. Az akciók a következő fajokra irányultak: közönséges selyemkóró, mirigyes bálványfa, cserjés gyalogakác, fehér akác, aranyvessző-fajok, amerikai kőrís, keskenylevelű ezüstfa, zöld juhar, inváziós rákfajok, nutria, mosómedve, ázsiai lódarázs, ékszerteknős. A folyamat 2025-ben is hasonló intenzitással folytatódott, a kezelések összértéke már megközelítette a 200 millió forintot.

2.1.7. INTÉZKEDÉS

Nagyvad fajok és vadászható ragadozó emlősök állományainak szabályozását célzó beavatkozások.

A jóváhagyott éves vadgazdálkodási tervek szerint történnek a beavatkozások. Nagyvad esetében a gímszarvas és a dám becsült állománya az elmúlt 15 évben megkétszereződött. A gímszarvas kilövések elmúlt években történő megemlése nem okozta az állomány érdemi csökkenését, a magas hasznosítási arány (66.83%) pedig azt jelzi, a valós létszám sokkal nagyobb lehet. A dámszarvas állomány a teríték növelése mellett is folyamatosan nő és szintén feltételezhető a becsülnél nagyobb tényleges egyedszám. Az őz létszáma lassú fogyásnak indult, de még mindig rendkívül magas. Az afrikai sertéspestis, valamint a megemelt kilövési számok hatására a vaddisznó létszáma érdemben csökkent.

	2023	2024
Gímszarvas becslés	128.151 pld	127.712 pld
Dámszarvas becslés	45.953 pld	47.657 pld
Őz becslés	369.326 pld	363.326 pld
Vaddisznó becslés	55.847 pld	48.016 pld

Vadászható fajok esetében az egyes fajok becsült létszáma és terítéke az Országos Vadgazdálkodási Adattár alapján

2.2. CÉL:

AZ ÁLLANDÓ GYEPEK ESETÉBEN LEGALÁBB 35.000 HEKTÁRON A TERMÉSZETI ÁLLAPOT TOVÁBBI ROMLÁSÁT MEGAKADÁLYOZÓ BEAVATKOZÁS, ILLETVE HELYREÁLLÍTÁSI TEVÉKENYSÉG TÖRTÉNIK A LEROMLOTT ÁLLAPOTÚ GYEPEK TERMÉSZETI ÉRTÉKEINEK HOSSZÚ TÁVÚ MEGŐRZÉSE, A SZÜKSÉGES ÖKOLÓGIAI FELTÉTELEK MEGTEREMTÉSE ÉRDEKÉBEN.

INDIKÁTOROK	
ÉLŐHELY-REKONSTRUKCIÓS FEJLESZTÉSEKSEL, A KEZELÉSI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSÉVEL ÉRINTETT ÁLLANDÓ GYEPEK KITERJEDÉSE (HA)	2023-ig: 67.775 ha ¹¹ 2024: 91.141 ha ¹²

¹¹ Adat forrása KEHOP és VEKOP projektek (lásd 2.2.2. intézkedést)

¹² Adat forrása: KAP AKG

2.2.1. INTÉZKEDÉS

A gyepek helyreállítására irányuló jó gyakorlatok összegyűjtése, a megvalósításhoz szükséges szabályozási keretrendszer fejlesztése (pl. gyepek helyreállításához szükséges magkeverék rendelkezésre állása érdekében).

A KAP Stratégiai Terv keretében az Agrár-környezetgazdálkodási program támogatja a gyepek megőrzését, a madárbarát kaszálást, kaszátlan sávok meghagyását, valamint az állategység meglétét az ökológiai gazdálkodásban. Pásztoroló legeltetés és őshonos fajták alkalmazása 2024-re 249.000 hektár területen valósult meg, míg a gyepek megőrzése 91.141 hektárt érintett. Ezen kívül a Agro-ökológiai Program¹³ (AÖP) vonatkozó előírásai is relevánsak. Az AÖP keretében a Pásztoroló illetve szakaszos legeltetés és az Őshonos haszonállatokkal történő legeltetés összesen 289.534 hektár területre vonatkozott 2024-ben, míg a gyeptermés megőrzés esetében az igényelt terület nagysága 98.714 hektár volt.

A Magyarország területén zajló GRASSLAND LIFE integrált projekt¹⁴ célja a gyepek élőhelyek és az ezekhez kötődő fajok természetvédelmi helyzetének javítása és hosszú távú megőrzése, melynek keretében pl. Országos Gyeptermés Stratégiai Terv összeállítása, gyeptermés tanácsadó szolgálat működtetése, szemléletformálás is zajlik. A projekt keretében elindult a folyamat a regeneratív gyeptermés gyakorlati megvalósítására és egy rövid kiadvány összegzi az alapelveket és azok alkalmazhatóságát a hazai Natura 2000 gyepterületeken. A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) emellett modellgazdaságokat mutat be, amelyek szemléltetik a jó gyakorlatok megvalósítását. A kiadvány elérhető itt: <https://www.nak.hu/zold-tamogato-egyseg/zte-kiadvanyok/8106-regenerativ-legeltetesi-modszerekes-azok-alkalmazhatosaga-a-hazai-natura2000-gyepteruleteken/file>.

Szintén szakmai támogatást nyújtó kiadvány a gyeptermés- és vizes élőhely-rekonstrukciókkal kapcsolatos jó gyakorlatokat, lehetőségeket és tapasztalatokat tartalmazó kiadvány: <https://www.knp.hu/uploads/2025/03/rekonstrukcios-fuzet-web2-12093736.pdf>.

2.2.2. INTÉZKEDÉS

Természetkímélő gazdálkodási módok alkalmazása az állandó gyepterületeken.

A KEHOP és VEKOP keretében 2023-ig összesen 46 gyepek élőhely és a hozzájuk kötődő élővilág megőrzése és állapotának javítása szempontjából releváns projekt valósult meg 25,38 milliárd forintból, 90.421 hektárnyi területet célozva. E projektek közül 33 fejlesztés kifejezetten az élőhelyek helyreállítására irányult, a megcélzott terület kiterjedése 67.775 hektár, míg a támogatás teljes összege 17,76 milliárd forint. A hivatkozott projektek tevékenységei között megjelennek a 2.2.3, 2.2.4, 2.2.7, 2.2.8, 2.2.9 intézkedések is. A jelenlegi adatfeldolgozottság mellett az egyes intézkedésekhez rendelt forrásfelhasználás és területi bontás nem áll rendelkezésre, ezért a fenti adatok a 2.2. cél egészére vonatkozhatnak.

A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) keretében működő KAP-hálózat Zöld Támogató Egység¹⁵ tapasztalata alapján a rendelkezésre álló agrártámogatások (AKG, AÖP, ÖKO, Natura 2000 gyeptermés kompenzáció) keretében a gazdálkodók tesznek vállalásokat a természetkímélő gyeptermés alkalmazására.

Az AÖP-ben az alábbi gyakorlatok segítik a termelőket abban, hogy az állandó gyepterületeken természetkímélő mezőgazdasági tevékenységet tudjanak folytatni: „Gyepek megőrzése”; „Pásztoroló, illetve szakaszos legeltetés”; „Az extenzív gyepek legalább évi egyszeri kaszálása”; „Kizárólag alternáló kasza vagy hátsó felfüggesztésű, illetve vontatott, szársértő nélküli kasza használata”, „Őshonos haszonállatokkal történő legeltetés”; „Kaszálás során legalább 10 cm-es tarlómagasság meghagyása”. Ezek a gyakorlatok összesen mintegy 401.672 ha területet érintettek 2024-ben.

¹³ 17/2024. (IV. 9.) AM rendelet a Közös Agrárpolitika Stratégiai Tervből megvalósuló Agro-ökológiai Programhoz kapcsolódó támogatás igénybevétele részletes szabályairól: <https://njt.hu/jogszabaly/2024-17-20-7R>

¹⁴ <https://www.grasslandlifeip.hu/>

¹⁵ <https://www.nak.hu/zold-tamogato-egyseg>

2.2.3. INTÉZKEDÉS

Víztől függő gyepes élőhelyek megőrzéséhez szükséges vízháztartás biztosítását célzó beruházások (vízvizsztatartó műtárgyak felújítása, építése; vízvezető csatornák betemetése; töltések, depóniák elbontása; a vizek által lerakott és felgyülemllett hordalék eltávolítása).

Agrártámogatási szempontból még nem kezdődött el a megvalósítás, mivel a KAP Stratégiai Terv keretében a vonatkozó felhívást még nem tették közzé.

A KEHOP és VEKOP keretében tett vonatkozó intézkedést lásd fentebb, a 2.2.2-es pontban.

2.2.4. INTÉZKEDÉS

Szukcessziós folyamatok szabályozása a fás szárú növényzet hosszú távú kezelést megalapozó, egyszeri, nagy volumenben történő visszaszorításával.

Lásd a 2.2.2. intézkedésnél szereplő releváns információt.

2.2.5. INTÉZKEDÉS

Nagyvad fajok és vadászható ragadozó emlősök állományainak szabályozását célzó beavatkozások.

Lásd a 2.1.7. intézkedésnél szereplő releváns információt.

2.2.6. INTÉZKEDÉS

Inváziós növényfajok visszaszorítására irányuló intézkedések.

Lásd a 2.2.2. és a 2.1.6. intézkedésnél szereplő releváns információt.

2.2.7. INTÉZKEDÉS

Roncsolt zárványterületek helyreállítása, használaton kívüli épületek bontása, inert hulladék megfelelő kezelés céljából történő elszállítása.

Lásd a 2.2.2. intézkedésnél szereplő releváns információt (pontos adatok az egyes projektek dokumentációjában találhatóak).

2.2.8. INTÉZKEDÉS

Gyepes vagy cserjés védőzóna kialakítása magas természeti értéket képviselő gyep élőhelyek szomszédságában, a szántás felhagyásával vagy cserjés szegély létrehozásával.

A KAP-hálózat Zöld Támogató Egység tapasztalata azt mutatja, hogy egyéni intézkedésre van példa, azonban agrártámogatási szempontból a gyepes-cserjés sávok telepítésére vonatkozó felhívás még nem jelent meg.

Lásd még a 2.2.2. intézkedésnél szereplő releváns információt.

2.2.9. INTÉZKEDÉS

Az adott élőhelytípusra jellemző fajok egyedeinek visszatelepítése, áttelepítése a természetesség javítása érdekében.

Lásd a 2.2.2. intézkedésnél szereplő releváns információt.

2.3. CÉL:

AZ ERDEI ÖKOSZISZTÉMÁK ESETÉBEN LEGALÁBB 136.000 HEKTÁRON A TERMÉSZETI ÁLLAPOT TOVÁBBI ROMLÁSÁT MEGAKADÁLYOZÓ BEAVATKOZÁS, ILLETVE HELYREÁLLÍTÁSI TEVÉKENYSÉG TÖRTÉNIK A LEROMLOTT ÁLLAPOTÚ ERDEI ÉLŐHELYEK TERMÉSZETI ÉRTÉKEINEK HOSSZÚ TÁVÚ MEGŐRZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ÖKOLÓGIAI FELTÉTELEK MEGTEREMTÉSE ÉRDEKÉBEN.

INDIKÁTOROK

ÉLŐHELY-REKONSTRUKCIÓS FEJLESZTÉSEKKEL, A KEZELÉSI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSÉVEL ÉRINTETT ERDŐK KITERJEDÉSE (HA)	25.344 ha ¹⁶
--	-------------------------

2.3.1. INTÉZKEDÉS

A természetvédelmi vagyonkezelésben lévő erdők természetvédelmi kezeléséhez szükséges adminisztratív eszközrendszer (pl. természetvédelmi kezelési terv, erdőtervi előírások) biztosítása az erdőtervezés során.

Folyamatosan történik, illetve az ütemezést az egyes területek erdőtervezési ciklusához.

A hazai erdőgazdálkodást Európa egyik legszigorúbb szabályozása jellemzi. Hazánkban minden évben az erdők egytizedén történik meg az erdőtervek megújítása és történik körzeti erdőtervezés. A körzeti erdőterv az erdőgazdálkodás során gyakorolható jogokat és kötelezettségeket tartalmazza, hangsúlyosan szem előtt tartva a faanyag megújulásának biztosításához szükséges szempontokat és elveket. A Natura 2000 területeken fekvő erdőállományokban az erdőgazdálkodás várható hatásait egy előzetes, ún. Natura 2000 elővizsgálat („screening”) lefolytatása keretében, szintén a körzeti erdőtervezés során értékeli az erdészeti hatóság.

2.3.2. INTÉZKEDÉS

A leromlott erdősztyepp erdő állományok és pufferzónáik, természetvédelmi rendeltetésüknek megfelelő kezelésének biztosítása, területspecifikus, aktív rehabilitációjuk.

A KEHOP és VEKOP keretében 2023-ig összesen 24 erdei élőhely és a hozzájuk kötődő élővilág megőrzése és állapotának javítása szempontjából releváns projekt valósult meg 11,97 milliárd forintból, 29.689 hektárnyi területet célozva. E projektek közül 19 fejlesztés kifejezetten az élőhelyek helyreállítására irányult, a megcélzott terület kiterjedése 25.344 hektár volt, míg a támogatás teljes összege 10,6 milliárd forint. A hivatkozott projektek tevékenységei között megjelennek a 2.3.2-2.3.4 intézkedések is. A jelenlegi adatfeldolgozottság mellett az egyes intézkedésekhez rendelt forrásfelhasználás és területi bontás nem áll rendelkezésre, ezért a fenti adatok a 2.3. cél egészére vonatkozathatók.

¹⁶ Az indikátor értéke jelenleg csak közelítéssel adható meg, az erdei élőhelyek helyreállítását célzó projektek célterületeként, ami a 2021-2024 időszakban.

2.3.3. INTÉZKEDÉS

Víztől függő erdei élőhelyek megőrzéséhez szükséges vízháztartás biztosítását célzó beruházások kialakítása (víz visszatartó műtárgyak felújítása, építése; vízvezető csatornák betemetése; töltések, depóniák elbontása; felgyülemlett hordalék eltávolítása).

A KAP Stratégiai Terv keretében meghirdetésre került az „Az erdőpotenciált veszélyeztető biotikus és abiotikus károk megelőzése” című, KAP-RD41-1-24 kódszámú felhívás. A felhívás lehetőséget biztosít az erdőgazdálkodóknak víz visszatartó létesítmények (például tóka) létrehozására.

Lásd még a 2.3.2. intézkedésnél szereplő releváns információt.

2.3.4. INTÉZKEDÉS

Az erdők természetességi állapotának javítását célzó élőhely-rekonstrukciók megvalósítása.

A KAP Stratégiai Terv keretében meghirdetésre került „Az erdei ökoszisztémák klímaváltozással szembeni ellenállóképességének, - alkalmazkodásának vagy környezeti értékének növelése” című KAP-RD41-3-25 kódszámú felhívás, melynek részét képezi az őshonos fafajokkal történő felújítás elvégzése. Támogatási kérelmek is benyújtásra kerültek.

2.3.5. INTÉZKEDÉS

Az erdőszerkezet-gazdagodást eredményező erdőkezelési módok népszerűsítése a magánerdő-gazdálkodók körében.

A KAP Stratégiai Terv keretében meghirdetésre került „Az erdei ökoszisztémák klímaváltozással szembeni ellenállóképességének, - alkalmazkodásának vagy környezeti értékének növelése” című KAP-RD41-3-25 kódszámú felhívás, amely támogatja az erdőszerkezet átalakítását, valamint a klímarezisztens fajokkal történő felújítást. Továbbá szintén megjelent az Erdő-környezetvédelmi többéves kötelezettségvállalások (EKV I.) című KAP-RD35-1-25 kódszámú felhívás, melynek az idegenhonos fajok visszaszorítását is célul tűzi ki.

2.3.6. INTÉZKEDÉS

Nagyvad fajok és vadászható ragadozó emlősök állományainak szabályozását célzó beavatkozások.

Lásd a 2.1.7. intézkedésnél szereplő releváns információt.

2.3.7. INTÉZKEDÉS

Inváziós növényfajok visszaszorítására irányuló intézkedések.

Az erdei ökoszisztémák klímaváltozással szembeni ellenállóképességének, - alkalmazkodásának vagy környezeti értékének növelése című KAP-RD41-3-25 kódszámú KAP felhívás támogatja az erdőszerkezet átalakítását, valamint lehetőséget ad a javított felújításra az elegység növelésével, amely az inváziós növényfajok visszaszorítását eredményezi. Továbbá szintén pályázható az Erdő-környezetvédelmi többéves kötelezettségvállalások (EKV I.) című KAP-RD35-1-25 kódszámú felhívás, melynek részét képezi az idegenhonos fajok visszaszorítása.

Lásd még a 2.2.2. és a 2.3.2. intézkedésnél szereplő releváns információt.

3. CÉLKITŰZÉS:

A KEDVEZŐTLEN TERMÉSZETVÉDELMI HELYZETBEN LÉVŐ FAJOK HELYZETÉNEK JAVÍTÁSA

3.1. CÉL:

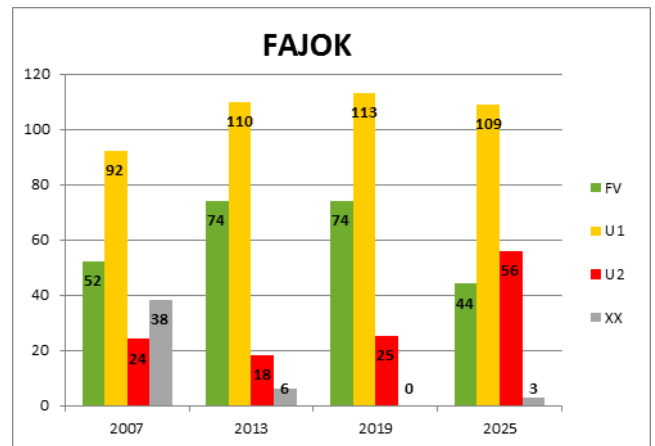
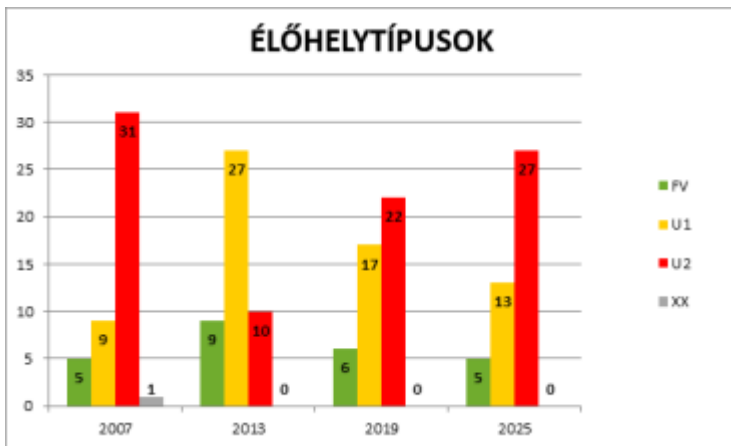
A JELENLEG KEDVEZŐTLEN, ILLETVE ROSSZ TERMÉSZETVÉDELMI HELYZETŰ KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ FAJOK VÉDETTSÉGI HELYZETE, ÉS ÁLLOMÁNYVÁLTOZÁSÁNAK TENDENCIÁJA NEM ROMLIK, LEGALÁBB 30%-UK ELÉRI A KEDVEZŐ VÉDETTSÉGI HELYZETET VAGY LEGALÁBB JAVULÁST MUTAT.

INDIKÁTOROK	
FAJMEGŐRZÉSI TERVVEL RENDELKEZŐ KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ FAJOK SZÁMA (DB)	28 db (2025)
A KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ FAJOK TERMÉSZETVÉDELMI HELYZETÉNEK AKTUÁLIS ÉRTÉKELÉSE ALAPJÁN KEDVEZŐ, VAGY JAVULÓ TERMÉSZETVÉDELMI HELYZETŰ FAJOK ARÁNYA (%)	44% (2025)

A 2019-2024-es időszakra vonatkozóan az EU 79/409/EGK madárvédelmi irányelv 12. cikke szerinti és az EU 92/43/EGK élőhelyvédelmi irányelv 17. cikke szerinti 2025. évi jelentések benyújtása megtörtént, azokat jelenleg vizsgálja az Európai Bizottság és csak a jóváhagyása után tekinthetjük véglegesnek. Ez azt jelenti, hogy a jelentésekből származó adatok, melyeket szerepeltetünk ebben az értékelésben, még nem tekinthetők véglegesnek.

A madárvédelmi irányelv 12. cikke szerinti 2025. évi (a 2019-2024-es időszakra vonatkozó) országjelentés alapján a költő fajok 48%-a fluktuáló vagy stabil állományú, 14% állománya növekedett rövid távon. Azon madárfajok esetében, amelyeknek a telelő állományáról jelenteni kellett, a fajok 34%-a fluktuáló vagy stabil állományú, 42% állománya növekedett rövid távon. Azon madárfajok esetében, amelyeknek a vonuló állományáról jelenteni kellett, a fajok 74%-a fluktuáló vagy stabil állományú, 5% állománya növekedett rövid távon.

Az élőhelyvédelmi irányelv (92/43/EGK) 17. cikke szerinti 2025. évi (a 2019-2024-es időszakra vonatkozó) országjelentés az Európai Bizottság által megadott július 31-i határidőre a Bizottság részére megküldésre került. A jelentést 45 közösségi jelentőségű élőhelytípusra és 212 közösségi jelentőségű fajra és vonatkozóan készítette el Magyarország. A természetvédelmi helyzet összefoglaló értékelését az élőhelytípusok esetén az elterjedés, az élőhely által lefedett terület, a szerkezet és funkció és a jövőbeli kilátások alapján, míg a fajok esetén az elterjedés, az állomány, a faj rendelkezésére álló élőhely és a jövőbeli kilátások kellett megadni, a „kedvező”, „kedvezőtlen”, „rossz”, illetve „ismeretlen” értékelési kategóriák szerint, hasonlóan a korábbi jelentésekhez.

A közösségi jelentőségű élőhelytípusok és fajok átfogó értékelése az élőhelyvédelmi irányelv 17. cikke szerinti 2025. évi (2019-2024-es időszakra vonatkozó) országjelentés alapján (2025. július 31-i állapot)

Jelmagyarázat: FV: kedvező; U1: kedvezőtlen; U2: rossz; XX: ismeretlen (az érintett élőhelytípusok, illetve fajok számának feltüntetésével)

3.1.1. INTÉZKEDÉS

A közösségi jelentőségű fajok állományváltozásával és annak ökológiai hatásával kapcsolatos kutatások előmozdítása, finanszírozásának növelése.

A hazai biológiai sokféleség megalapozott védelme érdekében, több évnyi előkészítést követően új országos hatású fejlesztés indul az állami természetvédelem információs rendszereinek korszerűsítésére „A hazai biológiai sokféleség állapotának korszerű módszerekkel történő nyomon követéséhez szükséges adatbázisok, módszertanok és információs rendszerek integrált fejlesztése” című, KEHOP_Plus-3.2.2-24-2024-00001 azonosító számú kiemelt projekt (BIOTIKA projekt)¹⁷ keretében, amelynek folyamán ez az intézkedés részben megvalósul. Azonban a közösségi jelentőségű fajok állományváltozásával és annak ökológiai hatásával kapcsolatos kutatások finanszírozása nem növekedett és a projekt nem célozza annak növelését.

A BIOTIKA projekt 2024. október 1. és 2029. szeptember 30. között valósul az Agrárminisztérium, a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. és a HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont partnerségével és széles kutatói bázis bevonásával. A projekt keretében a Magyarország természetvédelmi helyzetét leíró, a változások nyomon követését biztosító Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) felülvizsgálata során megtörténik a monitorozó programok, valamint az adatfeldolgozás korszerűsítése. A felülvizsgálat keretében átfogó elemzésre kerülnek az NBmR 20-25 éves működése alatt keletkezett adatok. Másik fő tevékenységként a BÁRKA Természetvédelmi Adattár létrehozásával kialakításra kerül mindezeknek az informatikai háttere. A cél egy országosan egységes biotikai adatgyűjtő és -megosztó rendszer létrehozása, valamint az adatok szűrhetőségének, megjeleníthetőségének és elemezhetőségének biztosítása. Mindez kiegészül egy adatbázison alapuló Természetvédelmi fejlesztések eredményeinek interaktív térképi megjelenítése nevű funkcióval, egy Natura 2000 adatbázissal, valamint az állami természetvédelmen kívüli releváns adatbázisok integrációjával. A fejlesztés eredményeképpen a hazai élővilággal kapcsolatos információk köre jelentősen bővül, illetve az eredmények a társadalom minél szélesebb rétegei számára elérhetőek és felhasználhatóak lesznek. Ezzel az érdeklődő nagyközönség alaposabb tájékoztatása mellett a projekt lehetőséget teremt a szakpolitikai tervezési és jelentési folyamatok, illetve a hatósági döntéshozatal hatékonyságának érdemi javítására is. Többek közt olyan fontos kérdésekre is választ adhat, mint például, hogy egy faj, fajcsoport vagy élőhely állapota hogyan változott az elmúlt időszak alatt.

¹⁷ <https://kormany.hu/dokumentumtar/kehop-plusz-kereteben-elindult-a-biotika-projekt>

3.1.2. INTÉZKEDÉS

Szántóterületekhez kötődő közösségi jelentőségű fajok megőrzését célzó agrártámogatási rendszer (zonális célprogramok, fajspecifikus agrár-környezetgazdálkodási kifizetések, kompenzáció) kialakítása és működtetése.

A KAP Stratégiai Terv keretében meghirdetésre került a KAP-RD19a-1-24 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (AKG) című felhívás, amelynek fő céljai közt szerepel – többek között- a biodiverzitás megőrzése, növelése élőhelyek kialakításával, megőrzésével, valamint fajgazdag vetésszerkezet kialakításával és ezáltal ösztönzi a környezettudatos gazdálkodás és a fenntartható tájhasználat erősítését. A KAP feltételeességi rendszerében e célokhoz szorosan kapcsolódik a HMKÁ 8 előírás, amely a biológiai sokféleség megőrzését szolgálja a mezőgazdasági területeken (ld. még az 1.3.7. intézkedésnél szereplő információt). Ennek részeként a gazdálkodóknak meg kell őrizniük a nem termelő tájképi elemeket, illetve biztosítaniuk kell, hogy a termőterület egy része a természet számára is kedvező élőhelyet biztosítson. 2023-tól a támogatható területek köre éppen ezen célból kibővítésre került, hogy jobban ösztönözze a biodiverzitás megőrzését és a mezőgazdasági élőhelyek védelmét.

Az AKG egy ötéves önkéntes kötelezettségvállalásra épülő rendszer, amelyben a gazdálkodók növénytermesztési és gyepgazdálkodási tevékenységeik során vállalnak olyan előírásokat, amelyek hozzájárulnak a természetvédelmi célok megvalósításához. A program több tematikus előírás csoportot (TECS) is tartalmaz, amelyek kifejezetten a közösségi jelentőségű fajok védelmét célozzák agrártámogatási eszközökkel, így például a Natura 2000 szántó TECS, az Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT) Tűzokvédelmi szántó TECS, az MTÉT Madárvédelmi szántó TECS, valamint az MTÉT Kék vércse védelmi szántó TECS.

3.1.3. INTÉZKEDÉS

Mezsgyék, szegély- és egyéb mikroélőhelyek megtartása és kialakítása minden természetes és természetközeli élőhelyen, továbbá városi környezetben.

A KAP Stratégiai Terv keretében több intézkedés is hozzájárul a mezőgazdasági területek ökológiai szerkezetének javításához és a szegélyélőhelyek kialakításához. Az Agrár-környezetgazdálkodási program (AKG) előírásai között szerepelnek a szegélyávok fenntartására és kialakítására vonatkozó kötelezettségek, az agro-ökológiai nem termelő beruházások és azok fenntartása támogatási lehetőséget biztosítanak mezővédő fasorok, mezővédő erdősávok, erózióvédelmi sávok, fás legelők és kaszálók, valamint gyepes-cserjés sávok létesítésére („Agrár-erdészeti rendszerek telepítése, ápolása és fenntartása” KAP-RD21-RD22-1-25 felhívás).

Habár mind az Agrár-környezetgazdálkodási program, mind az Agro-ökológiai Program keretében megjelennek e célokhoz kapcsolódó önkéntes kötelezettségvállalások, azonban a kifejezetten szegélyélőhelyek kialakítását célzó dedikált KAP-felhívást eddig nem hirdették meg. Azonban várhatóan hamarosan megjelenik majd a „Természetközeli- és vizes élőhelyek kialakítását elősegítő beruházások és azok fenntartása” KAP-RD21-RD22-2-25 felhívás, melynek két tevékenységtípusa közül az egyik a füves, cserjés sávok kialakítását támogatná szántóterületeken a táblák ökológiai határsávjában, illetve a táblákon belül a rétegvonalakkal párhuzamos, illetve az eróziós jeget mutató lefolyási útvonalakon.

3.1.4. INTÉZKEDÉS

A középfeszültségű vezetékhalózati madárvédelmi szempontú felmérése, a hálózat működésének monitorozása, a legproblémásabb szakaszokat azonosító konfliktustérkép adatbázisának fenntartása, folyamatos frissítése, a jelentős madárpusztulást okozó szabadvezetékek földkábelre történő kiváltása, madárbarát átalakítása, illetve egyéb madárütőkést megelőző, illetve áramütés-védelmi berendezések üzembe helyezése.

A nemzeti park igazgatóságok és a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) által szervezett önkéntesek számos vezeték szakaszt felmérnek minden évben madárvédelmi szempontból. A felújított

konfliktustérkép elkészült KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 országos természetvédelmi projekt keretében, de folyamatos frissítés nincs (a biotikai adatbázis projektben cél egy vezetékes adatbázis kialakítása). Elsősorban tűzokvédelmi céllal több vezetékszakas földkábelbe került, madárbarát átalakításokra is sor került sok helyen, jellemzően áramszolgáltatói finanszírozásban.

3.1.5. INTÉZKEDÉS

A közösségi jelentőségű madárfajok megtelepedését és sikeres költését elősegítő eszközök – műfészek, költőládák, madárodúk – kihelyezése.

Odú, költőláda és műfészek kihelyezése elsősorban civil és önkormányzati együttműködések és nemzeti park igazgatóságok kezdeményezései mentén zajlott. Az MME több, településeknek szóló pályázatot és mintaprojektet indított a madárbarát település kialakítására, odúk és odútelepek kihelyezésére. Oktatás- és közösségi akciók keretében is történik odúépítés iskolákban és egyéb helyi akciók során, ill. nemzeti park igazgatóságok ellenőrzik is az odúk állapotát és monitorozzák azok használatát.

A Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zrt. (MAVIR) nagyfeszültségű vezetékhálózatán több száz költőláda van kihelyezve, ezek fenntartása, szükség esetén pótlása, a költségek nyomon követése folyamatos. A hazai kerecsensúlyom állomány zöme ezekben a ládáknak költ.

A KAP Stratégiai Terv keretében az Erdő-környezetvédelmi többéves kötelezettségvállalások KAP-RD35-2-26 tervezett felhívás keretében is a kis léptékű ökoszisztéma szolgáltatások célterület keretén belül támogatott lesz majd odú kihelyezése.

3.1.6. INTÉZKEDÉS

Sérült, mentett közösségi jelentőségű madár- és emlősfajok ideiglenes elhelyezési feltételeit biztosító mentőközpontok működésének biztosítása, szükség szerinti fejlesztése.

Több nemzeti park igazgatóság működtet mentőközpontot, a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság a jelentési időszak során kapott támogatást egy új mentőközpont kialakítására. Ugyanakkor a feladat volumenéhez képest még sokkal nagyobb kapacitásokra, folyamatos, megbízható finanszírozásra lenne szükség. Ennek érdekében az Agrárminisztérium 2025-ben 20 millió Ft támogatást biztosított a Fővárosi Állat- és Növénykert és a Szegedi Vadaspark természetvédelmi mentőközpontjainak működéséhez, fejlesztéséhez.

3.1.7. INTÉZKEDÉS

A hazai előfordulású denevérfajok megőrzéséhez szükséges ökológiai feltételek megteremtése, beleértve a szálláshelyként és szaporodó helyként használt barlangok denevérbarát lezárását, az érintett járatok tisztítását, stabilizálását, valamint az épületlakó denevérrakományok megőrzését célzó speciális intézkedéseket.

A KEHOP és VEKOP keretében 2023-ig 19 kiemelt beruházás valósult meg, egyebek mellett a közösségi jelentőségű denevérfajok állományainak megőrzését célozva, együttesen 5,82 milliárd forint támogatás felhasználásával. Ebből 5 kiemelt beruházás a barlangokhoz kötődő élővilág, köztük számos denevérfaj megőrzéséhez szükséges ökológiai feltételek megteremtésére irányult, Magyarország több térségében (pl. Aggtelek, Bükk, Mecsek, Gerecse, Pilis, Vértes, Budai-hegység), 1,16 milliárd forint támogatás felhasználásával.

3.1.8. INTÉZKEDÉS

A hazai kétéltű- és hüllőfajok állományait elszigetelő vonalas létesítmények (közutak) hatásának mérséklését célzó beruházások megvalósítása (pl. terelőfalak és kétéltűútjárók létesítése) a legnagyobb pusztulással jellemezhető kritikus helyszíneken.

A KEHOP és VEKOP keretében 2023-ig 34 olyan kiemelt természetvédelmi beruházás valósult meg, amelyek célfajai között kétéltű és hüllő fajok is szerepeltek. A projektek együttes forrásigénye 20,61 milliárd forint volt, a leggyakrabban megcélzott fajok a következők voltak: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), pettyes gőte (*Triturus vulgaris*), dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*). A fejlesztések között vonalas létesítmények átalakítására irányuló intézkedés ugyanakkor nem szerepelt.

3.1.9. INTÉZKEDÉS

Közösségi jelentőségű növény- és állatfajok védelmét célzó ex-situ fajmegőrzési intézkedések, beleértve a fajok egyedeinek mesterséges körülmények közötti szaporítását, potenciális élőhelyekre történő visszatelepítését, szükség szerinti áttelepítését.

Az elmúlt évek során több vonatkozó faj esetében, például a nyugati földikutya (valójában fajkomplexum), vagy a közönséges ürge esetében valósultak meg áttelepítések: részben a veszélyeztetett állományok megmentése, részben a meglévő populációk megerősítése céljából, azonban ezeknek csak egy része volt sikeres, emiatt csak a legkritikusabb esetben támogatandó az áttelepítés. Az életképes ürgeállomány fennmaradásának biztosítására a Pannon régióban LIFE projekt indult 2025-ben a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. koordinálásával. Megemlítendő még, hogy a rákosi vipera megőrzésére immár harmadik alkalommal indult LIFE projekt 2019-ben a természetvédelmi helyzet javítása érdekében az MME koordinálásában.

Növényfajok tekintetében elmondható, hogy 2021 év végére készült el az útmutató a természetvédelmi szempontból jelentős növényfajokra vonatkozó természetvédelmi engedélyezési eljárásokról. Ez a dokumentum részletesen tárgyalja a különböző intézkedéseket, amelyek ehhez a témakörhöz is kapcsolódnak. Az elmúlt évek során beruházásokat érintően történtek áttelepítések is, de ezeknek csak egy kis része igazán sikeres, ezért ez a fajta fajmegőrzési tevékenység csak a legutolsó opcióként fogadható el, de akkor is inkább mérlegelendő. A Nemzeti Biodiverzitás- és Génmegőrzési Központ (NBGK) védett, fokozottan védett és egyéb növényfajok szaporítóanyagainak (magjainak) begyűjtését, gén- és szaporítóanyag bankban való elhelyezését folyamatosan végzi az országos természetvédelmi hatóság által kiadott engedély alapján. Pályázatok keretében is folytatnak ilyen tevékenységeket pl. a LIFE Endemic PANALP projekt¹⁸ keretében a *Vincetoxicum pannonicum* esetében ex situ szaporítást végeznek. A nemzeti park igazgatóságok saját működési területükön belül is végzik különböző kritikus fajok visszatelepítését (pl. maggyűjtés majd megszórás keretében).

3.1.10. INTÉZKEDÉS

A rendőri szervekkel közös fellépés a vadon élő védett állat- és növényvilág elleni illegális cselekményekkel szemben, mint például az illegális mérgezés, a fészkelések szándékos tönkretétele, az illegális gyűjtés.

A Nemzeti Környezeti Biztonsági Munkacsoport (NEST) keretében folyamatos az együttműködés a rendőri szervekkel, az illegális mérgezések hatékonyabb laborvizsgálatát elősegítő egyeztetések megtörténtek.

¹⁸ <https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/project/LIFE19-NAT-SK-000895/conservation-of-endemic-species-and-dry-grassland-habitats-in-the-contact-zone-of-pannonian-and-alpine-bioregions>

3.1.11. INTÉZKEDÉS

Őshonos fajaink megőrzését szolgáló önkéntes lakossági/gazdálkodói bevonást segítő kezdeményezések támogatása (pl. madárbarát kert, lepkebarát kert, lepkebarát szőlőművelés).

Elsősorban civil szervezetek kezdeményezésére az elmúlt években több önkéntes részvételére építő természetvédelmi kezdeményezés erősödött meg, több ezer regisztrált résztvevővel.

Az Agrárminisztérium a természet- és környezetvédő civil szervezetek szakmai munkájának támogatására évenként természetvédelmi pályázatot hirdet meg, amelynek az államtól átvállalható, alábbi tematikájú feladatok teljesítéséhez kapnak segítséget: biológiai sokféleség csökkenésének és az ökoszisztéma-szolgáltatások további hanyatlásának megállítása; hazai ökoszisztémák és szolgáltatásaik feltérképezése és értékelése, a megőrzést szolgáló együttműködések erősítése; élőhely-rehabilitációs és rekonstrukciós munkák folytatása; Natura 2000 hálózat működtetése; barlangok és a földtudományi természeti értékek természetvédelmi helyzetének javítása; valamint tájvédelmi kutatások támogatása, az eredmények vizsgálata, értékelése. Ennek keretében az intézkedés megvalósítását érintő pályázatokat is támogatnak.

3.1.12. INTÉZKEDÉS

Extenzív erdőművelési formák elterjesztése, megfelelő mennyiségű holt fa, idős/odvasodó faegyed megtartásával.

A nemzeti park igazgatóságok a működési területükön – elsősorban a Natura 2000 és a védett területeken – az erdőtervezési folyamatban aktívan részt vesznek, előírják a természetes úton keletkező álló- és fekvő holtfa meghagyásának kötelezettségét. A holtfa visszahagyásra vonatkozó előírások betartatásának (ellenőrzésének) biztosítása azonban továbbra is kritikus pont.

A szakmai előkészítés szakaszában van a „Erdő-környezetvédelmi többéves kötelezettségvállalások (EKV II.)” című, KAP-RD35-2-25 kódszámú, a Közös Agrárpolitika Stratégiai Tervének vidékfejlesztési pilléréhez tartozó felhívás, amely a folyamatos erdőborítást biztosító gazdálkodási módok, valamint a folyamatos javított felújítás és szerkezetátalakítás ösztönzését célozza.

3.1.13. INTÉZKEDÉS

Fényszennyezés csökkentése érdekében (éjszakai) rovarbarát kültéri világítási technikák fejlesztésének és alkalmazásának támogatása.

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület kidolgozott egy jó gyakorlatokat bemutató útmutatót, amelyet megosztott a nemzeti park igazgatóságokkal és a kormányhivatalokkal. .

3.1.14. INTÉZKEDÉS

Közösségi jelentőségű fajok megőrzését célzó mesterséges vizes élőhelyek (pl. etetőtavak, vízállások), illetve természetes vizekhez kapcsolódó ívóhelyek kialakítása.

A KEHOP és VEKOP keretében a vizes élőhelyek helyreállítását célzó fejlesztések között eseti jelleggel jelennek meg ilyen típusú intézkedések. Ezek pontos volumenének meghatározása a vonatkozó projektek jelenlegi adatfeldolgozottsági szintje mellett egyelőre nem lehetséges.

3.1.15. INTÉZKEDÉS

Természetes vízfolyások hosszirányú átjárhatóságának biztosítása (hallépcsők és elkerülő csatornák kialakítása, felújítása, meglévő hallépcsők felülvizsgálata hatékonyságuk alapján).

2025-ben megjelent a MAHOP Plusz–1.3.1–2025 kódszámú, „A fenntartható természetesvízi halgazdálkodás támogatása” című pályázati felhívás. A felhívás a fenntartható, természetkímélő halgazdálkodási gyakorlatok támogatását és a vizes élőhelyek ökológiai állapotának javítását szolgálja. Támogatottak többek között: élőhely- és ívőhely-fejlesztések, a vándorló halfajok útvonalának biztosítása (pl. hallépcső, halfolyosó), az őshonos halállományok természetes szaporodási feltételeinek javítása, valamint a természetes vizek rehabilitációja és inváziós fajok visszaszorítása. A fejlesztések magukban foglalják statikus vagy mozgó létesítmények építését, korszerűsítését, a monitorozó rendszerek kiépítését és optimalizálását, valamint halgazdálkodási kíméleti területek létrehozását és fejlesztését.

3.2. CÉL:

EGYÉB, NEM KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ VÉDETT FAJOK TERMÉSZETVÉDELMI HELYZETÉNEK JAVÍTÁSA.

INDIKÁTOROK

FAJMEGŐRZÉSI TERVVEL RENDELKEZŐ NEM KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ VÉDETT FAJOK SZÁMA (DB)

1 db (szürkés hangyabogárka (*Maculinea alcon*))

3.2.1. INTÉZKEDÉS

A nem közösségi jelentőségű védett fajok állományváltozásával és annak ökológiai hatásával kapcsolatos kutatások előmozdítása, finanszírozásának növelése.

A jelzett feladat részben megvalósul a 2024. októberben indult, 2029. szeptemberig tartó KEHOP Plusz BIOTIKA projekt keretén belül. Lásd még a 3.1.1. intézkedésnél szereplő információt.

3.2.2. INTÉZKEDÉS

A védettséget biztosító jogszabály aktualizálása a fajok aktuális veszélyeztetettség helyzete, valamint az új tudományos eredmények (rendszerint változások) alapján.

2024-ben kezdődött el a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet felülvizsgálata. Számos stratégiai partnertől, háttérintézménytől, nemzeti park igazgatóságtól, kormányhivataltól történt meg javaslatok bekérése. Számos javaslat érkezett faj védetté nyilvánítására ($\emptyset \rightarrow$ Védett/Fokozottan védett), faj védelmének feloldására (Védett/Fokozottan védett $\rightarrow \emptyset$), védettségi kategória növelése (Védett $\rightarrow$ Fokozottan védett) vagy éppen csökkentésére (Fokozottan védett $\rightarrow$ Védett). További feladat a fajok rendeletben megjelenített magyar, illetve tudományos nevének frissítése, ahol szükséges.

3.2.3. INTÉZKEDÉS

Az elfogadott fajmegőrzési tervekben meghatározott intézkedések végrehajtása, fajmegőrzési tervek kidolgozása különösen veszélyeztetett fajokra, fajcsoportokra.

Az 1996. évi LIII., a természet védelméről szóló törvény 53. § alapján a természetvédelemért felelős miniszter szükség szerint a természeti értékekre vonatkozó terveket készít, készíttet, illetve kezdeményezi azok készíttetését. Az Országgyűlés 132/2003. (XII. 11.) OGY határozatával elfogadott, a 2003–2008 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Program 5.3.3.2. fejezetének megfelelően a világviszonylatban is veszélyeztetett és megőrzésük tekintetében Magyarország elsődleges felelősségi körébe tartozó fajokra fajvédelmi terveket kell kidolgozni és megvalósítani. Az EU madárvédelmi irányelve és élőhelyvédelmi irányelve alapján közösségi szinten védett fajok közül elsősorban azokra készül terv, amelyeket Magyarország javasolt, sikerrel, felvetetni az irányelvek mellékleteire, és amelyek megőrzéséért ezáltal hazánk különös felelősséggel tartozik az Unió felé.

Több futó vagy tervezett KEHOP és LIFE projekt szolgálja az elfogadott fajmegőrzési tervek végrehajtását, például a tűzok és a kék vércse esetében. Egyes fajok megőrzését szakértői csoport támogatja, pl. ürge, földikutya fajcsoport, tűzok, rákosi vipera.

A KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 országos természetvédelmi projekt és a GRASSLAND LIFE integrált projekt keretében 2020 óta 28 fajmegőrzési terv jelent meg 32 fajra vonatkozóan (egy-egy terv több fajt is tárgyalnak). A 28 tervből 8 felújított terv, azaz egy korábban megjelent fajmegőrzési terv felújított változata. A 32 fajmegőrzési tervből csupán 2 olyan van, amely nem közösségi jelentőségű (vagyis az EU madárvédelmi és élőhelyvédelmi irányelv mellékletein/függelékén nem szereplő) fajt tárgyal.

3.2.4. INTÉZKEDÉS

Egyes nem közösségi jelentőségű védett fajok természetvédelmi helyzetének nyomon követésére monitorozó rendszer kiterjesztése.

A jelzett feladat részben megvalósul a 2024. októberben indult, 2029. szeptemberig tartó KEHOP Plusz BIOTIKA projekt keretén belül újabb célfajok bevonásával és a rájuk vonatkozó módszertan fejlesztésével.

3.2.5. INTÉZKEDÉS

Intézkedések a legveszélyeztetettebb helyzetű nem közösségi jelentőségű védett fajok esetében.

Jó példaként említendő a hazánkban védett dunavirág (*Ephoron virgo*) védelmét célzó akciók a hidak kérészbarát kivilágításának módosítására, kutatói-önkormányzati együttműködések eredményeként. Az egyetemi-kutatói együttműködésben kifejlesztett, korábban már tesztelt kivilágítási rendszer több helyszínen is bizonyította hatékonyságát hosszú, intenzív rajzásnál is.

3.3. CÉL:

EGYES NEM VÉDETT KULCSFAJOK KÖRÉNEK MEGÁLLAPÍTÁSA ÉS TERMÉSZETVÉDELMI HELYZETÉNEK JAVÍTÁSA.

INDIKÁTOROK

MONITOROZÁSBA BEVONT NEM VÉDETT KULCSFAJOK SZÁMA (DB)

Nem áll rendelkezésre adat

3.3.1. INTÉZKEDÉS

Kis egyedszámmal, de jelentős ökológiai funkcióval rendelkező kulcsfajok kiválasztása és prioritizálása ökológiai jellemzőik és funkciójuk alapján.

A jelzett intézkedés részben meg fog valósulni a 2024. októberben indult, 2029. szeptemberig tartó KEHOP Plusz BIOTIKA projekt keretén belül, de konkrét adat egyelőre nem áll rendelkezésre.

3.3.2. INTÉZKEDÉS

Egyes kulcsfajok alapállapotának felmérése és monitorozásba történő bevonása.

A jelzett intézkedés részben meg fog valósulni a 2024. októberben indult, 2029. szeptemberig tartó KEHOP Plusz BIOTIKA projekt keretén belül, de konkrét adat egyelőre nem áll rendelkezésre.

3.3.3. INTÉZKEDÉS

Egyes nem védett indikátorfajok természetvédelmi szempontú értékelése.

Nem védett indikátor fajok kiválasztására és természetvédelmi szempontú értékelése még nem történt meg.

3.3.4. INTÉZKEDÉS

Sürgős beavatkozások a legveszélyeztetettebb helyzetű nem védett indikátorfajok esetében.

Nem védett indikátor fajok kiválasztása és természetvédelmi szempontú értékelése még nem történt meg.

4. CÉLKITŰZÉS:

4

A TERMÉSZETES ÉS TERMÉSZETKÖZELI ÖKOSZISZTÉMÁKAT KÁROSÍTÓ IDEGENHONOS INVÁZIÓS FAJOK ÁLLOMÁNYAINAK VISSZASZORÍTÁSA, TOVÁBBTERJEDÉSÜK, VALAMINT A POTENCIÁLIS VESZÉLYT JELENTŐ INVÁZIÓS FAJOK HAZÁNKBA TÖRTÉNŐ BEKERÜLÉSÉNEK ÉS BETELEPÜLÉSÉNEK MEGAKADÁLYOZÁSA

4.1. CÉL:

A TERMÉSZETES ÉS TERMÉSZETKÖZELI ÖKOSZISZTÉMÁKAT KÁROSÍTÓ IDEGENHONOS INVÁZIÓS FAJOK ÁLLOMÁNYAINAK VISSZASZORÍTÁSA ÉS TOVÁBBI TERJEDÉSÉNEK MEGAKADÁLYOZÁSA.

INDIKÁTOROK						
AZ EURÓPAI UNIÓS JEGYZÉKEN LÉVŐ, MAGYARORSZÁGON SZÉLES KÖRBEN ELTERJEDT IDEGENHONOS INVÁZIÓS NÖVÉNYFAJOK ÁLTAL BORÍTOTT, KEZELT TERÜLETEK NAGYSÁGA (HA)	mirigyes bálványfa: 1784,8 ha (+2142 ha-on kezelés az erdészeti ágazat részéről) közönséges selyemkóró: 1950 ha; bíbor nebáncsvirág: 129,8 ha ¹⁹					
AZ EURÓPAI UNIÓS JEGYZÉKEN LÉVŐ, MAGYARORSZÁGON VADÁSZHATÓ IDEGENHONOS INVÁZIÓS FAJOK KILÓTT EGYEDSZÁMA (PLD)		Év	Teríték (példány)			
			Nílusi lúd	Pézsmapocok	Nyestkutya	Mosómedve
	Országos	2020	2	6	10	20
	Országos	2021	0	70	6	19
	Országos	2022	0	8	21	17
Országos	2023	3	10	15	17	
KIDOLGOZOTT KEZELÉSI TERVVEL RENDELKEZŐ IDEGENHONOS INVÁZIÓS FAJOK SZÁMA (DB)	24 db kezelési útmutató ²⁰ érhető el a honlapon ²¹					
AZ ELVÉGZETT NÖVÉNY- ÉS ÁLLATKERESKEDÉSEK ELLENŐRZÉSEINEK SZÁMA, ÉS EZEN BELÜL A FELDERÍTETT JOGELLENES CSELEKMÉNYEK ARÁNYA, VAGYIS AHOL ILLEGÁLISAN ÁRUSÍTOTTÁK VALAMELY UNIÓS JEGYZÉKEN LÉVŐ FAJT (%)	Ellenőrzések száma: 2020: 87 db; 2021: 131 db; 2022: 121 db; 2023: 113 db; 2024: 207 db Jogellenes cselekmény aránya: elenyésző (max. 3-4 alkalom)					
TÁJIDEGEN HALFAJOK KIFOGOTT MENNYISÉGE (TONNA/ÉV)	2024: 217,7 tonna ²²					

4.1.1. INTÉZKEDÉS

Az idegenhonos inváziós növény- és állatfajok elleni kezelésekkal érintett terület 50%-kal történő növelése.

A kezelésekkal érintett területek nagysága évről-évre – főleg forrás és kapacitás függvényében – ingadozik. Elmondható azonban, hogy az állami védekezés keretében történő inváziós kezelések száma és területi kiterjedése folyamatosan növekszik, továbbá az állatokat érintő kezelések is egyre elterjedtebbek.

Széles körben elterjedt növényfajok kezelése 2019-2024 között: bálványfa: 1.784,8 ha (+2.142 hektáron kezelés az erdészeti ágazat részéről); selyemkóró: 1.950 ha; bíbor nebáncsvirág: 129,8 ha.

Idegenhonos inváziós halfaj fogására irányuló ökológiai célú szelektív halászattal érintett halgazdálkodási vízterületek nagysága 2024-ben: 7.455 hektár.

4.1.2. INTÉZKEDÉS

Minden érintett ágazat (mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, vadgazdálkodás, halgazdálkodás, élelmiszer-lánc felügyelet, vízügy, természetvédelem) aktív részvétele az egyes terjedési útvonalakra vonatkozó cselekvési tervek

¹⁹ Az adatok a 2019-2024 közötti időszakra vonatkoznak.

²⁰ A darabszám nem kezelési tervekre hanem kezelési útmutatókra vonatkozik.

²¹ <http://www.invaziosfajok.hu/hu/utmutatok>

²² Halászati engedéllyel történő ökológiai célú szelektív halászatra vonatkozó adat (forrás: NÉBIH)

végrehajtásában.

Az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 1143/2014/EU rendelet alapján 2025-ben benyújtásra került Magyarország országjelentése. A jelentésben Magyarország az Unió számára veszélyt jelentő, az Unió jogszabályaiban szereplő 88 növény- és állatfaj esetében volt köteles adatokat szolgáltatni.

A jelentéshez beérkezett adatokból kiderült, hogy különböző mértékben, de minden ágazatnál megjelennek az idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos intézkedések. Az ágazatokat illetően fontos szerepe van a vadászati hatóságoknak, ugyanis több olyan faj is szerepel az uniós jegyzékeken, melyek Magyarországon vadászhatóak (pézsmapocok, mosómedve, nyestkutya, nílusi lúd), e fajok állomány-szabályozásában vesznek részt. Ugyanakkor lehetőség van olyan fajok vadászati eszközökkel végzett gyérítésére is, melyek hivatalosan nem minősülnek vadnak Magyarországon (pl. nutria). A közönséges selyemkóró (*Asclepias syriaca*) szerepel az uniós jegyzéken, több országhoz hasonlóan Magyarországon is rohamosan terjed, köztük nagy területeken borítja be a mezőgazdasági földeket.

Visszaszorításában kiemelendő a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) növényvédelmi hatóságának munkája. A növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV.23.) FVM rendelet egyértelműen kimondja, hogy a földhasználó és a termelő köteles védekezni a selyemkóró ellen (is).

Az erdészetek és az erdészeti hatóságok munkája az EU listán szereplő fajok közül a mirigyes bálványfa kapcsán kiemelendő. Az állami erdészetek erdővédelmi célból folytatnak monitorozást és végzik a faj irtását.

A halgazdálkodási hatóságok ellenőrzik a különböző engedélyeket, halgazdálkodási terveket, haltelepítéseket, horgászversenyeket. A megelőzés – vagyis egyik víztestről a másikra való átvitel megakadályozása – részét képezi az az előírás, hogy idegenhonos élő csalihallal csalizni kizárólag azon a halgazdálkodási vízterületen lehet, ahol az idegenhonos hal kifogásra került, továbbá ha a csalihalgyűjtés közben véletlenszerűen idegenhonos inváziós hal kerül a hálóba, akkor az a vízbe vissza már nem helyezhető. A csalihalak származási helyének ellenőrzésére is sor kerül. Az őshonos halállomány védelme érdekében máshonnan származó idegenhonos halakat a vízbe engedni, valamint az inváziós idegenhonos halakat visszaengedni tilos, ennek érdekében a halgazdálkodási vízterületek halasításának szűrőpróbaszerű ellenőrzése történik. Ökológiai célú halászatra is adhatnak engedélyt, valamint kötelezhetnek is erre. Szemléletformálásra is hangsúlyt fektetnek, hogy a fiatalabb generáció már az idegenhonos inváziós fajokra vonatkozó tudással rendelkezzen, és felismerjék azokat. 2024-ben 392 fő hivatásos és társadalmi halór részére zajlott vonatkozó ismeretterjesztés.

Az őshonos halállományt veszélyeztető, idegenhonos inváziós halfajok gyérítése, irtása a vízterületek halállományának, életközösségének fenntartása és védelme érdekében - Idegenhonos inváziós halfaj fogására irányuló ökológiai célú szelektív halászattal érintett halgazdálkodási vízterületek nagysága 2024-ben 7.455 hektár volt.

Zárt víztestek esetén a korán felfedezett állományok kiirtása 1 db 4 hektár területű halgazdálkodási vízterület esetén történt.

A vízügyi igazgatóságok és a vízügyi hatóságok az inváziós vízi növények tekintetében érintettek, illetve a vízparti növényzet általános kezelését is végzik, valamint ezek kapcsán folytatnak monitorozást is.

4.1.3. INTÉZKEDÉS

Az idegenhonos inváziós fajok hazai jegyzékének és a visszaszorításukra irányuló intézkedések jogszabályban való kihirdetése.

A hazai nemzeti jegyzék kialakítása folyamatban van: egyes elemei már rendelkezésre állnak, a véglegesítés azonban még szükséges. A jogszabályi alapok és a megközelítés keretei már elkészültek.

4.1.4. INTÉZKEDÉS

Az idegenhonos inváziós fajok terjedési útvonalaihoz tartozó cselekvési tervek végrehajtása.

A cselekvési terv 2020-ban került elfogadásra 66 inváziós faj vonatkozásában, amelyek közül részletes elemzés a releváns 40 faj esetében készült el. Azóta az egyes kiemelt és nem kiemelt terjedési útvonalak akciótervei nagy részben végrehajtásra kerültek, illetve azok végrehajtása folyamatosan történik. A végrehajtásban, így a kezeléseknél a természetvédelmi ágazat (nemzeti park igazgatóságok) mellett több társágazat és szakpolitikai terület is aktívan közreműködik, ezzel biztosítva a beavatkozások összehangolt és hatékony megvalósítását.

Lásd még a 4.1.2. intézkedésnél szereplő információkat.

4.1.5. INTÉZKEDÉS

Növény- és állatkereskedések rendszeres ellenőrzése, jogellenes cselekmények aktív feltárása.

A vármegyei kormányhivatalok hatóságai évente rendszeresen ellenőriznek növény- és állatkereskedéseket. Az ellenőrzött kereskedések száma az alábbiak szerint alakult: 2019: 57 darab; 2020: 87 darab; 2021: 131 darab; 2022: 121 darab; 2023: 113 darab; 2024: 207 darab.

A tapasztalatok alapján ugyanakkor elmondható, hogy a kereskedések jellemzően nem árusítanak európai uniós jegyzéken lévő fajt. Ritka kivételként a növényfajoknál az úszó kagylótutaj (*Pistia stratiotes*) és a közönséges vízijácint (*Eichornia crassipes*), az állatfajoknál pedig az ékszerteknős (*Trachemys scripta*) árusítása fordult elő (max 3-4 alkalommal). Egyes kormányhivatalok esetében indokolt lenne az ellenőrzések fokozása.

4.1.6. INTÉZKEDÉS

A természetvédelmi szempontból veszélyt jelentő, valamint a potenciálisan veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok visszaszorítására irányuló faj-szintű kezelési tervek kidolgozása.

A fajok jelentős részére elkészültek a határozólapok, amelyek az azonosítást és a terjedés nyomon követését segítik. Bizonyos fajok esetében röviden ismertetésre kerültek a kezelési intézkedések, különös tekintettel a hazai jogszabályi és természetvédelmi szempontokra (elérhetők az invaziosfajok.hu honlapon).

Egy EU-s projekt keretében elkészült egy kézikönyv az uniós jegyzéken szereplő 22 gerinces idegenhonos inváziós állatfaj kezelésére vonatkozóan, amely részletesen bemutatja az egyes kezelési intézkedéseket, azok hatékonyságát, költségvonzatait és mellékhatásait, valamint kiemelten értékeli az állatjóléti szempontokat. A kézikönyv célja, hogy elősegítse a tagállamok számára a humánus és hatékony módszerek kiválasztását az állományok kiirtása, szabályozása vagy elszigetelése során. A dokumentumban számos hazai releváns gerinces fajra is található konkrét kezelési intézkedések, így többek között az amurgéb, ékszerteknős, halcsontfarkú réce, mosómedve, naphal, nilusi lúd, nutria, nyestkutya, pézsmapocok és razbóra esetében.

4.1.7. INTÉZKEDÉS

Az idegenhonos inváziós növény- és állatfajok kezelésére, visszaszorítására irányuló, a kezelési tervek alapján végzett célzott beavatkozások.

Az inváziós fajok visszaszorítása érdekében 2022-ben az „Állat, növény és GMO-kártalanítás” fejezeti kezelésű Agrárminisztérium előirányzatából összesen közel 51 M Ft értékben történtek idegenhonos inváziós fajok kiirtására és visszaszorítására irányuló kezelések, amely hat nemzeti park igazgatóság (ANPI, BfNPI, BNPI, HNPI, KMNPI, KNPI) és kilenc vármegyei kormányhivatal (Bács-Kiskun MKH, Borsod-Abaúj-Zemplén MKH, Csongrád-Csanád MKH, Hajdú-Bihar MKH, Heves MKH, Jász-Nagykun-Szolnok MKH, Nógrád MKH, Szabolcs-Szatmár-Bereg MKH, Veszprém MKH) között oszlott meg. 2023-ban és 2024-ben már közel 100 M Ft értékben történtek idegenhonos inváziós fajok visszaszorítására irányuló kezelések, egyre több nemzeti park igazgatóság és kormányhivatal bevonásával, a következő fajok vonatkozásában: közönséges selyemkóró, mirigyes bálványfa, cserjés gyalogakác, fehér akác, aranyvessző fajok, amerikai kőrís, keskenylevelű ezüstfa, zöld juhar, inváziós rákfajok, nutria, mosómedve, ázsiai lódarázs, ékszerteknős. 2025-ben hasonló intenzitással folytatódtak a kezelések, közel 200 millió Ft értékben.

Idegenhonos inváziós halfaj fogására irányuló ökológiai célú szelektív halászattal érintett halgazdálkodási vízterületek nagysága 2024-ben: 7.455 hektár.

Halfajok tekintetében lásd még a 4.1.1. és 4.1.2. intézkedésnél szereplő információt.

4.1.8. INTÉZKEDÉS

Tájidegen halfajok célzott kifogása természetes vizekből.

Az nemzeti park igazgatóságok minden évben végeznek inváziós halfajokra irányuló kezelést (pl. razbóra, naphal, fekete törpeharcsa). Többletforrás ráfordítással lehetne növelni a kezelési területeket, egyébként folyamatosan zajlik a kezelés, az őshonos halállományt veszélyeztető, idegenhonos inváziós halfajok gyérítése, irtása a vízterületek halállományának, életközösségének fenntartása és védelme érdekében. Idegenhonos inváziós halfaj fogására irányuló ökológiai célú szelektív halászattal érintett halgazdálkodási vízterületek nagysága 2024-ben 7.455 hektár volt. Zárt víztestek esetén a korán felfedezett állományok kiirtása 1 db 4 hektár területű halgazdálkodási vízterület esetén történt.

4.1.9. INTÉZKEDÉS

Országos figyelemfelhívás és ismeretterjesztő jellegű szemléletformálás az idegenhonos inváziós fajok által okozott problémákkal kapcsolatban kül- és belterületek vonatkozásában.

Az inváziós fajok elleni védekezés hatékonyságát nagymértékben segíti a társadalom szemléletformálása és aktív bevonása. A 2020–2024 közötti időszakban az ismeretterjesztő és tájékoztató tevékenységek széles körben zajlottak: közérthető kiadványok és módszertani útmutatók jelentek meg, szakirodalom és kézikönyvek készültek mind szakemberek, mind a lakosság számára. Határozólapok és tájékoztatók segítik a fajok azonosítását és a jogszabályok megértését, míg az online felületek (pl. <https://termeszetvedelem.hu>, <http://www.invaziosfajok.hu>) naprakész információkat, útmutatókat és oktatási anyagokat kínálnak.

A kormányhivatalok ellenőrzésekkel és tájékoztató anyagokkal támogatják a jogkövető magatartást, a kisállattartók számára pedig bejelentő felület áll rendelkezésre. A nemzeti park igazgatóságok fórumokat, egyeztetéseket, önkéntes programokat és iskolai foglalkozásokat szerveznek, amelyek a helyi közösségeket is bevonják. Emellett tréningek, továbbképzések és rendezvények segítik a halászati és horgászati szektort, valamint a fiatalabb generációk felkészítését az inváziós fajok elleni fellépésre.

4.2. CÉL:

ÚJONNAN MEGJELENŐ, A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉGRE POTENCIÁLIS VESZÉLYT JELENTŐ IDEGENHONOS INVÁZIÓS FAJOK HAZAI MEGTELEPEDÉSÉNEK MEGAKADÁLYOZÁSA.

INDIKÁTOROK	
2020 ÉS 2030 KÖZÖTT HAZÁNKBA BEKERÜLT ÉS MEGTELEPEDETT INVÁZIÓS FAJOK SZÁMA (DB)	Jelenleg nem áll rendelkezésre adat
AZ EURÓPAI UNIÓS JEGYZÉKRE ÚJONNAN FELKERÜLŐ FAJOKRA KIDOLGOZOTT HATÁROZÓLAPOK SZÁMA (DB)	18 db
KIDOLGOZOTT CSELEKVÉSI TERVVEL RENDELKEZŐ, ISMERT TERJEDÉSI ÚTVONALÚ IDEGENHONOS INVÁZIÓS FAJOK SZÁMA (DB)	40 db (teljeskörű cselekvési terv)

4.2.1. INTÉZKEDÉS

Nemzetközi és regionális együttműködések erősítése.

2022 során az Agrárminisztérium szakmai konzultációt folytatott a Nemzeti Adó- és Vámhivatallal idegenhonos inváziós fajok Magyarországra történő behozatalának szabályait illetően. Egyes egyedi esetekben több körös konzultáció történt több természetvédelmi hatósággal a kormányhivataloknál. 2023-ban az Agrárminisztérium és a NAV munkatársai is részt vettek egy fontos mérföldkőnek számító konferencián, amelynek célja az EU-s tagállamok közötti információcsere volt az ellenőrzési folyamatokkal, eljárásrenddel, együttműködéssel, adatkezeléssel, képzési anyagokkal és az IAS kimutatására szolgáló innovatív, tudományos eszközökkel kapcsolatban.

2022-ben az egyik legnagyobb előrelépés volt, hogy a mérgező, inváziós kaukázusi medvetalp egyik dunántúli állományának ügyében az érintett szervezetek és hatóságok példamutatóan együtt dolgoztak (Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Pest Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Állategészségügyi, Növény- és Talajvédelmi Főosztály, Pest Megyei Vármegyei Kormányhivatal Érdi Járási Hivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály). A vizes élőhely közelsége miatt nem alkalmaztak vegyszeres védekezést, hanem a mechanikai irtás módszerét választották.

Az ACCESS projekt keretében regionális együttműködés valósul meg Szlovákiával az inváziós fajok kezelését illetően. A Külügyminisztérium szervezésében 2026 márciusában tervezett egy inváziós fajokkal kapcsolatos konferencia, amely a Duna-régió országait fogja össze, és elsősorban a regionális kihívásokra, valamint a nemzeti inváziós fajlisták összehangolására fókuszál. Emellett pályázat indult az ázsiai lódarázs terjedésének vizsgálatára és visszaszorítására osztrák–magyar–szlovák együttműködésben. 2024 márciusában hazánk szakértői is részt vettek az inváziós fajokkal kapcsolatos határellenőrzési kérdéseket tárgyaló ülésen, továbbá folyamatos a kapcsolatfelvétel és az együttműködés a szomszédos országok IAS-koordinátoraiival.

4.2.2. INTÉZKEDÉS

Az európai uniós jegyzékre újonnan felkerülő idegenhonos inváziós fajok terjedési útvonalainak felderítése.

Az EU-s jegyzékre 2022-ben felkerült fajok útvonalainak felderítése már megtörtént, a 2025. júniusban felkerülteké még folyamatban van.

4.2.3. INTÉZKEDÉS

Az idegenhonos fajok korai észlelését szolgáló tudásbázis fejlesztése.

2022-ben az Európai Bizottság egy új projektet kezdeményezett, amelynek keretében megtörtént a hazánkban előforduló idegenhonos gerinces állatfajok és azok hazai hatásainak azonosítása, illetve a rájuk vonatkozó irodalomjegyzék összegyűjtése. Megtörtént a hazai jogi környezetre vonatkozó információk feldolgozása, amely az adott fajok kezelésére és azon belül az állatjóléti hatásokra is kitér. Megjelent egy kézikönyv, amely többek között részletesen ismerteti az egyes inváziós állatfajok befogási és kiirtási lehetőségeit, valamint a regionális viszonyokat (benne a magyarországi helyzetet). Elkészült a tíz hazai leggyakoribb inváziós állatfajra vonatkozó útmutató, amely többek között tartalmazza az adott fajok kiirtási lehetőségeit és azok állatjóléti hatásait. Megjelent egy rövid füzet is az idegenhonos inváziós gerinces állatfajokról, amely hatékony eszköz nemcsak a szakemberek, de az érdeklődő nagyközönség számára is.

Az idegenhonos inváziós fajok honlapján (<http://www.invaziosfajok.hu>), a legfrissebb ismeretek és kutatási eredmények alapján frissítették az állatfajok határozólapjait, amelyek bárki számára elérhetőek. A korábbi években kidolgozott egységes adattáblázatban szolgáltatják a kormányhivatalok és nemzeti park igazgatóságok az inváziós fajokra vonatkozó adatokat, amely az országjelentéshez, egyéb kapcsolódó jelentésekhez (pl. European Alien Species Information Network – Az idegenhonos fajokkal foglalkozó európai információs hálózat), valamint a természetvédelmi beavatkozások tervezéséhez is hasznos segítség. Az új jegyzék bővítéséhez megtörtént az adatok bekérése a nemzeti park igazgatóságoktól, így a végrehajtási jegyzékeken szereplő összes idegenhonos inváziós fajról teljes körűvé vált az adatbázis. A honlap folyamatosan különböző lényegi tartalmakkal frissül, például felkerültek az idegenhonos inváziós fajokra vonatkozó gyakorlati kezelési útmutatók, valamint a kommunikáció erősítése érdekében az inváziós fajokkal kapcsolatos rövid hírek is megjelennek, valamint rádióinterjúk is készültek. A 2025-ös EU-s jegyzék bővítéséhez még szükséges bekérni az adatokat a nemzeti park igazgatóságoktól.

Egyéni kutatói kezdeményezésből indult az inváziós szúnyogok terjedésének a nyomonkövetését feltüntető www.szunyogmonitor.hu honlap.

4.2.4. INTÉZKEDÉS

Újonnan betelepítendő fajok esetében az inváziós tulajdonság vizsgálata és annak eredményeiről nyilvánosan elérhető tájékoztatás az érintett ágazatok (mezőgazdaság, erdészet, vadgazdálkodás, halgazdálkodás, élelmiszer-lánc felügyelet, vízügy) részéről.

A jogszabályi háttér áll rendelkezésre, lásd az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 408/2016. (XII. 13.) Korm. rendelet²³ 11. paragrafusát, amely arra vonatkozik, hogy az Európai Unió, ill. hazánk számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok jegyzékében nem szereplő faj inváziós tulajdonságát, például az ökológiai kockázatát, vizsgálni szükséges. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény²⁴ 9. paragrafusa szerint növény- és állatföldrajzi szempontból új élő szervezet betelepítése akkor engedélyezhető, ha megtelepedésük, alkalmazkodásuk esetén a hazai életközösségekben a természetes folyamatokat az őshonos fajok rovására nem módosítják károsan. A skálás értékelés indoka, hogy az intézkedésben szereplő, nyilvánosan elérhető tájékoztató tevékenységről nincs tudomásunk.

²³ <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1600408.kor>

²⁴ <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99600053.tv>

4.2.5. INTÉZKEDÉS

Az inváziós tulajdonsággal rendelkező fajok dísnövényként történő forgalomba hozatalának tiltása.

Azon inváziós növényfajok forgalomba hozatala már tilos, amelyek szerepelnek az Európai Unió számára veszélyt jelentő inváziós fajok listáján.

4.2.6. INTÉZKEDÉS

A dísnövényként forgalomban lévő, ismeretlen tulajdonsággal rendelkező fajok telepítésének tiltása belterületen kívül.

Nincs tudomás ismeretlen tulajdonsággal rendelkező fajról. Az ismert inváziós tulajdonságú növények egy részére tiltás vonatkozik az előző pontnál említett 282/2024 Korm. Rendelet 2. melléklete szerint. Lásd. még a 4.2.5. intézkedésnél szereplő információt.

5. CÉLKITŰZÉS:

5

A KERESKEDELMI CÉLÚ HASZNOSÍTÁS ÁLTAL VESZÉLYEZTETETT FAJOK VÉDELME

5.1. CÉL:

A VADON ÉLŐ ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYFAJOK ILLEGÁLIS KERESKEDELMÉNEK VISSZASZORÍTÁSA.

INDIKÁTOROK

AZ ELVÉGZETT ELLENŐRZÉSEK, ÉS EZEN BELÜL A FELDERÍTETT JOGELLENES CSELEKMÉNYEK ARÁNYA (%)

Az EU TWIX adatbázisa alapján a felderített jogellenes cselekmények kapcsán foganatosított kobzási eljárások száma²⁵:
2020: 81 db, 2021: 90 db, 2022: 159 db; 2023: 132 db; 2024: 122 db²⁶

²⁵ A veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény (CITES) részes felei kötelesek minden év október 31-ig benyújtani egy jelentést a CITES titkársága részére az előző évben foganatosított lefoglalásokról, elkobzásokról, illetve a kapcsolódó szankciókról, bírósági ítéletekről. A jelentésnek szigorú tartalmi és formai követelményeknek kell megfelelnie, amelynek Magyarország eddig minden évben eleget tett. Az EU tagállamai megállapodtak abban, hogy az illegális kereskedelemről szóló jelentésüket, benne a nemzeti lefoglalási, kobzási adatokkal, a TRAFFIC által az Európai Bizottság megbízásából vezetett elektronikus adatbázisához (továbbiakban: EU-TWIX), egységes formátumban küldik meg, amely az adatokat a CITES jelentés formája szerint rendszerezi, megküldi a Bizottság részére, amely továbbítja a jelentést a CITES titkárságának.

²⁶ A 2020-as, és 2021-es adatok a COVID világjárvány ellátási láncokban okozott hatásainak tudhatóak be.

	Ezen eljárások során az elkobzott példányok darab/egyedszáma a következő: 2020: 8611 db, 2021: 446 db, 2022: 7033 db, 2023: 1771 db, 2024: 998 db
MEGVALÓSÍTOTT KÉPZÉSEK, TOVÁBBKÉPZÉSEK SZÁMA (DB)	NEST 2021-2023 között 5 képzési program valósult meg 491 fő részvételével

5.1.1. INTÉZKEDÉS

Az európai uniós és hazai jogszabályok hatékony végrehajtása érdekében a határon történő ellenőrzések erősítése, a feladatok ellátásához megfelelő személyi és infrastrukturális háttér biztosítása és a felderített jogsértések kivizsgálása.

A határon történő ellenőrzések megerősítése folyamatosan zajlik, amelyet tovább támogat az 5.1.3. pontban említett Nemzeti Környezetbiztonsági Munkacsoport létrehozása. A munkacsoport keretében szervezett képzéseken a határon szolgálatot teljesítő munkatársak – többek között a vámhatóság képviselői – is részt vettek, és várhatóan ez a jövőben is folytatódni fog.

5.1.2. INTÉZKEDÉS

Szisztematikus és a prioritásoknak megfelelően tervezett országhatáron belüli ellenőrzések fokozása, a feladatok ellátásához megfelelő személyi és infrastrukturális háttér biztosítása.

Az 5.1.3 pontban említett NEST egyik célja ellenőrzési prioritások meghatározása a résztvevő hatóságok számára. A NEST-ben résztvevő hatóságok közösen eddig nem jelöltek ki prioritásokat, és így ezek mentén nem került sor ellenőrzések lefolytatására, de szakmai alapokon, a kockázatokat figyelembe véve az egyes hatóságok folyamatosan tartanak célzott ellenőrzéseket a hazai és nemzetközi trendeket követve az aktuális igényeknek megfelelően.

5.1.3. INTÉZKEDÉS

Nemzeti Környezeti Biztonsági Munkacsoport elindítása, és annak keretében a hatóságok közötti rendszeres információcsere és együttműködés biztosítása. A végrehajtás hatékonyságának növelését célzó stratégia kidolgozása.

2018-ban Magyarországon elindult egy kezdeményezés, melynek célja egy együttműködési platform létrehozása volt a környezetvédelmi jogérvényesítés területén aktív ügynökségek között. Ezzel kapcsolatos projektet végül 2021. áprilisban indította el az Országos Rendőr-főkapitányság és a Nemzeti Nyomozó Iroda az Agrárminisztériummal együttműködésben. Résztvevő szervezetek továbbá az Innovációs és Technológiai Minisztérium, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, a Pest Vármegyei Kormányhivatal, valamint a NÉBIH.

A létrejött Nemzeti Környezetbiztonsági Munkacsoport (NEST) a hatóságok közötti együttműködés keretrendszeré és fóruma, amelynek célja a természeti értékek és területek védelmével, valamint a biodiverzitás megőrzésével kapcsolatos jogszabályok hatékonyabb érvényesítése. Ennek érdekében a feladata a veszélyeztetett állat- és növényfajok jogellenes kereskedelmének visszaszorítása, valamint a szakigazgatási és rendvédelmi szervek munkájának támogatása. Emellett a NEST elősegíti a magyar CITES igazgatási hatóság számára a transznacionális környezetvédelmi bűncselekményekkel kapcsolatos nemzetközi bűnüldözési műveletek hatékonyabb koordinációját. A munkacsoport elkövetkező feladata a végrehajtás hatékonyságának növelésére vonatkozó stratégia kidolgozása lesz.

5.1.4. INTÉZKEDÉS

A CITES végrehajtó hatóságok rendszeres képzése. A társadalom széleskörű tájékoztatása a veszélyeztetett fajok kereskedelmének biológiai sokféleség csökkenésére gyakorolt hatásáról.

A veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény (CITES) hazai Igazgatási Hatósága folyamatosan törekszik a végrehajtásban részt vevő hatóságok kapacitásának fejlesztésére és szakmai képzésére, a rendelkezésre álló erőforrások függvényében.

Az EU Bűnüldözési Képzési Ügynökség (CEPOL) az Európai Környezetvédelmi Ügyészek Hálózata (ENPE) közreműködésével közösen 2022. novemberben Budapesten szervezett képzést. Célja a környezetvédelmi bűncselekmények – különösen a vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos jogsértések – mintázatainak jobb megértése, valamint a hatékony hírszerzési, nyomozási, végrehajtási és együttműködési gyakorlatok megosztása volt. A tapasztalatcsere révén erősítse a vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos bűncselekmények elleni küzdelmet, továbbá ösztönözze az uniós együttműködési eszközök, a határokon átnyúló hírszerzési információcsere és a pénzügyi nyomozási technikák alkalmazását e területen.

A bűnüldöző hatóságok, az ügyészségek, az igazságszolgáltatás, az Agrárminisztérium és a nemzeti parkok igazgatóságok képviselői 2023. májusban Budapesten találkoztak a Successful Wildlife Crime Prosecution in Europe (SWiPE) projekt záró rendezvénye keretében, amelyet az EU LIFE program finanszírozott, és amelyet a WWF Magyarország és a TRAFFIC nemzetközi civil szervezet közösen szervezett. A kétnapos workshop lehetőséget biztosított a bűnüldöző hatóságok, ügyészségek, bíróságok, az Agrárminisztérium, valamint a nemzeti park igazgatóságok képviselői számára, hogy megvitassák a vadon élő állatokkal kapcsolatos bűncselekmények elleni fellépés és az intézményi együttműködés különböző aspektusait.

A NEST első kiemelt projektje a tagintézmények személyzetének képzésére irányult. A Nemzeti Nyomozó Iroda, az Agrárminisztériummal együttműködésben, multidiszciplináris, komplex képzési programot dolgozott ki és valósított meg a közigazgatási és kormányzati szervek munkatársai – többek között a vámhatóságok, a rendőrség, a környezetvédelmi hatóságok, az ügyészségek és a bíróságok – számára. 2021 és 2023 között összesen öt képzés valósult meg, 491 fő részvételével.

Az előadók a NEST-ben részt vevő hatóságoktól érkeztek, akik ismertették a veszélyeztetett fajok nemzetközi kereskedelmét szabályozó rendszert, a hazai természetvédelmi szabályozásokat, a természetvédelmi őrszolgálat működését, az élelmiszerlánc-biztonsági előírásokat, valamint a hulladékgazdálkodási szabványokat és az ezekhez kapcsolódó bűncselekmények kezelésének eljárásait. Ezáltal a résztvevők átfogó képet kaptak a természeti erőforrásokat veszélyeztető leggyakoribb bűncselekményekről, a kapcsolódó szervezett bűnözési formákról, valamint az ipari és gazdasági tevékenységekhez kötődő környezetszennyezésekről, a madármérgezésekről, a csempészet és orvvadászat eseteiről.

A fenti tevékenységek mellett számos kisebb szemináriumot és figyelemfelhívó rendezvényt – többek között a Vadvilág Világnapja alkalmából – is rendeztek különböző helyszíneken, a szakmai ismeretek és a társadalmi tudatosság további erősítése érdekében.

5.1.5. INTÉZKEDÉS

A vadon élő állat- és növényfajok illegális kereskedelmének visszaszorítására vonatkozó uniós cselekvési terv végrehajtása.

A cselekvési terv végrehajtása folyamatos, amelyben eddig és a tervek szerint jövőben is jelentős szerepet vállal a NEST és az abban részt vevő szervezetek, hiszen a munkacsoport egyik célja éppen a cselekvési terv hatékonyabb koordinációja és végrehajtása.

5.2. CÉL:

A VADON ÉLŐ ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYFAJOK ILLEGÁLIS KERESKEDELMÉNEK VISSZASZORÍTÁSA.

INDIKÁTOROK

A PAPÍR ALAPÚ ÉS ELEKTRONIKUSAN KIADOTT ENGEDÉLYEK ARÁNYA (%)

0%²⁷

5.2.1. INTÉZKEDÉS

A CITES hatálya alá tartozó, Magyarországon kereskedelmi célból hasznosított fajok esetén a vadon élő állományok felmérése és a hasznosításba vonható mennyiség meghatározása.

A CITES hatálya alá tartozó, valamint az Európai Unió vadon élő állatok kereskedelmére vonatkozó szabályozása által védett hazánkban őshonos, vagy természetben előforduló fajok – kivéve a kecsge és az európai angolna – természetvédelmi oltalom alatt állnak, populációik és példányaik kereskedelmi célú felhasználása tilos, ezért a hasznosításba vonható mennyiség nem került meghatározásra.

A kecsge (*Acipenser ruthenus*) nem védett faj, azonban 2013 óta nincs meghatározva rá halászati idény. Az európai angolna (*Anguilla anguilla*) szintén nem védett faj, de 2009 óta EU-szinten nulla exportkvóta van érvénybe rá, a hazai populációk pedig nem képezik a világállomány részét, tekintettel arra, hogy a reprodukcióban nem vesznek részt.

5.2.2. INTÉZKEDÉS

Az CITES nyilvántartás informatikai hátterének fejlesztése.

Az új CITES nyilvántartási rendszer fejlesztése befejeződött, és az új nyilvántartás kapcsán folyamatos az érintett kormányhivatali kollégák képzése.

5.2.3. INTÉZKEDÉS

Az export, import és re-export engedélyek, valamint az EU bizonylatok esetében elektronikus engedélyezésre való áttérés.

Jelenleg még nem került meghatározásra az elektronikus engedélyezési rendszerre való áttérés időpontja, ugyanakkor Magyarország általános szándéka, hogy a jövőben csatlakozzon a fejlesztés alatt álló „EU CITES e-permitting” rendszerhez. Az átállás lehetőségeit és a rendszer fejlesztésének folyamatát folyamatosan nyomon követjük, továbbá szorosan követjük az e-engedélyezési rendszerrel kapcsolatos megbeszéléseket az olyan EU CITES Bizottsági munkacsoportokban, mint az EU CITES Szakértői Munkacsoport.

²⁷ Nem került sor elektronikus engedélykiadásra az érintett jelentéstételi időszakban.

6.1. CÉL:

A KÉMIAI NÖVÉNYVÉDŐ SZEREK HASZNÁLATÁNAK ÉS KOCKÁZATÁNAK CSÖKKENTÉSE, VALAMINT A VESZÉLYESEBB NÖVÉNYVÉDŐ SZEREK VISSZASZORÍTÁSÁRA IRÁNYULÓ INTÉZKEDÉSEK TÖRTÉNNEK.

INDIKÁTOROK							
KÉMIAI NÖVÉNYVÉDŐ SZEREK HASZNÁLATA ÉS KOCKÁZATA A „TERMŐFÖLDTŐL AZ ASZTALIG” STRATÉGIA MÉRŐSZÁMA ALAPJÁN	A növényvédő szerek csökkentett mértékű használata 2024-ben: 59 % (3.133.562 hektár) ²⁸ (ez az adat 2023-ra nem áll rendelkezésre)						
SZÜKSÉGHELYZETI ENGEDÉLLEL ÉRINTETT TERÜLET NAGYSÁGA (HA)	A terület nagyságára (ha) vonatkozóan nem áll rendelkezésre pontos adat. Az utóbbi években kiadott engedélyek száma: 2025: 122 db 2024: 119 db 2023: 119 db 2022: 404 db						
A KIJUTTATOTT NÖVÉNYVÉDŐ SZEREK TERÜLETEGYSÉGRE VETÍTETT MENNYISÉGE (KG/HA)	Növényvédő szer forgalmazás Magyarországon hektárra vetítve: 2020: 1,74 kg/ha 2021: 1,76 kg/ha 2022: 1,69 kg/ha ²⁹						
NÖVÉNYVÉDŐ SZEREK MEGFELELŐ KIJUTTATÁSÁRA ÉS ALKALMAZÁSÁRA VONATKOZÓ ELLENŐRZÉSEK SZÁMA ÉS FELTÁRT SZABÁLYTALANSÁGOK ARÁNYA (%)	2020: 4% (3.595 minta) 2021: 3% (3.705 minta) 2022: 6% (3.057 minta) 2023: 3% (3.906 minta) 2024: 3% (4.004 minta)						
MÉRGEZÉSBEN ELPUSTULT VÉDETT ÉS VADÁSZHATÓ GERINCES ÁLLATOK SZÁMA FAJONKÉNT (DB)	Mérgezésben elpusztult védett állatok száma fajonként (db)						
	2023			2024			
	2023	feltételezett mérgezés elpusztult	illegálisan mérgezett, elpusztult	véletlen mérgezett, elpusztult	feltételezett mérgezés elpusztult	illegálisan mérgezett, elpusztult	véletlen mérgezett elpusztult
	rétisas	1 (ok: brodifakum)	4	1 (ok: ólom)	2	4	

²⁸ KAP R.24PR indikátor

²⁹ <https://www.ksh.hu/kiadvanyok/fenntarthato-fejlodes-indikatorai/2024/3-4-sdg-12#2-abra>

	egerészölyv	3	3																																																																																																					
	parlagi sas	1 (ok: brodifakum)	5																																																																																																					
	vetési varjú		436 (ok: brodifakum)																																																																																																					
	csóka		10 (ok: brodifakum)																																																																																																					
	erdei fülesbagoly		3 (ok: brodifakum)																																																																																																					
	barna rétihéja		6																																																																																																					
	kerecsen-sólyom		2 (halmazott pusztulási ok)																																																																																																					
	gyöngybagoly					1																																																																																																		
	vörös kánya							1 (ok: kadmium)																																																																																																
<p>Mérgezésben elpusztult vadászható gerinces állatok száma fajonként (db)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Faj</th> <th>2020</th> <th>2021</th> <th>2022</th> <th>2023</th> <th>2024</th> <th>2025</th> <th>Összesen</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Dámszarvas</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>1</td> <td></td> <td></td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Dolmányos varjú</td> <td></td> <td>2</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Fácán</td> <td>2</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Gímszarvas</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>1</td> <td></td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Gímszarvas</td> <td>1</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Mezei nyúl</td> <td>1</td> <td>5</td> <td></td> <td>20</td> <td>13</td> <td></td> <td>39</td> </tr> <tr> <td>Őz</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>3</td> <td>2</td> <td></td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Szajkó</td> <td></td> <td>1</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Szarka</td> <td></td> <td></td> <td>1</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Vörös róka</td> <td>13</td> <td>8</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>4</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>Összes faj</td> <td>17</td> <td>16</td> <td>1</td> <td>24</td> <td>16</td> <td>4</td> <td>78</td> </tr> </tbody> </table>									Faj	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Összesen	Dámszarvas				1			1	Dolmányos varjú		2					2	Fácán	2						2	Gímszarvas					1		1	Gímszarvas	1						1	Mezei nyúl	1	5		20	13		39	Őz				3	2		5	Szajkó		1					1	Szarka			1				1	Vörös róka	13	8				4	25	Összes faj	17	16	1	24	16	4	78
Faj	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Összesen																																																																																																	
Dámszarvas				1			1																																																																																																	
Dolmányos varjú		2					2																																																																																																	
Fácán	2						2																																																																																																	
Gímszarvas					1		1																																																																																																	
Gímszarvas	1						1																																																																																																	
Mezei nyúl	1	5		20	13		39																																																																																																	
Őz				3	2		5																																																																																																	
Szajkó		1					1																																																																																																	
Szarka			1				1																																																																																																	
Vörös róka	13	8				4	25																																																																																																	
Összes faj	17	16	1	24	16	4	78																																																																																																	
FORGALOMBÓL KIVONT SZEREK VESZÉLYES HULLADÉKKÉNT LEADOTT MENNYISÉGE (LITER, DB)	<p>2022: 300.000 kg 2024: 61.527 kg + 82.780 liter</p>																																																																																																							

6.1.1. INTÉZKEDÉS

Integrált növényvédelem alkalmazása, mely a kémiai növényvédő szerek felhasználását egyre inkább az agrotechnikai és biológiai folyamatokkal helyettesíti.

Magyarország Nemzeti Növényvédelmi Cselekvési Terve intézkedéseket és ütemterveket állapít meg a növényvédő szerek emberi egészségre és környezetre jelentett kockázatainak és kifejtett hatásainak csökkentésére, valamint az integrált növényvédelem és az alternatív megközelítések vagy technológiák kifejlesztésének és bevezetésének ösztönzésére annak érdekében, hogy csökkenjen a növényvédőszer-használat mezőgazdasági eredetű kockázata.

A KAP Agrár-környezetgazdálkodási program (AKG) keretében korlátozott növényvédőszer-használat érvényesül, amely jelentős mértékű szántó- és ültetvényterületet érint. Ehhez hozzájárul, hogy a KAP-RD20a-1-24 - Ökológiai gazdálkodás támogatása (ÖKO) esetén e tekintetben alapvetően tilalom áll fent. Az Agro-ökológiai program (AÖP)³⁰ keretében támogatást kapnak azok a termelők, akik nem használnak a méhekre veszélyes növényvédő szereket szántóföldjeiket és ültetvényeiken. Az AÖP-ben 2024-re vonatkozóan szántón 470.654 hektár, állandó kultúrában 13.211 hektár területre igényeltek vonatkozó támogatást, vagyis ekkora területen valósult meg ez a vállalás.

A növényvédő szer forgalmazás hektárra vetített éves adata az indikátoroknál került feltüntetésre.

³⁰ <https://kap.gov.hu/agrookologiaiprogramAOP>

6.1.2. INTÉZKEDÉS

Rezisztencia-nemesítés ösztönzése hagyományos nemesítési módszerek alkalmazásával.

Magyarországon a bejelentett növényfajták állami elismerését CPVO (Közösségi Növényfajta-hivatal) metodika alapján végzi a hatóság. A NÉBIH több növényfajra rendelkezik CPVO akkreditációval, amelynek metodikájában szerepel a rezisztencia vizsgálatok elvégzése. Jelenleg a fajtaelismerés része a rezisztenciavizsgálat, ezáltal a NÉBH által összeállított Nemzeti fajtajegyzékbe csak olyan fajtajelöltek kerülhetnek be, amelyek minimális toleranciát vagy rezisztenciát mutatnak a kötelezően vizsgálandó betegségekre. Ez a legfőbb ösztönző, amely egységes az EU területén.

A nemesítő intézetek részéről is igény jelentkezik további rezisztencia nemesítések támogatására. A 'Mikotoxin projekt' kidolgozásra került és elfogadásra vár (finanszírozás rendelkezésre állása esetén), amely előrevetíti a hatósági (NÉBIH) vizsgálatok módszertanának fejlesztését is, ezáltal kiterjed a komplex rezisztencia vizsgálatokra, laboratóriumi mérésekkel is. Számos kiindulási nemesítési anyag, azaz nemesített gabonatorzs rendelkezik toxintermelő gomba károsítókkal szembeni rezisztenciával vagy toleranciával, azonban a toxintermelés mértékét csak laboratóriumi vizsgálatokkal lehet kimutatni (multitoxin mérések: aflatoxin, fumonizin, DON stb).

Az intézkedés végrehajtásában a Magyar Növénynemesítők Egyesületének tagjai³¹ érintettek, melyek közül az alábbiak a leghangsúlyosabbak:

- Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (MATE)³²
- Gabona: GK-Gabonakutató³³, HUN-REN Agrártudományi Kutatóközpont³⁴
- Kukorica: GK-Gabonakutató, HUN-REN Agrártudományi Kutatóközpont, Kiskun Kutatóközpont³⁵
- Szőlő: PTE Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet³⁶, MATE Szőlészeti és Borászati Intézet³⁷
- Zöldség: ZKI Zöldségtermesztési Kutató Intézet Zrt.³⁸

6.1.3. INTÉZKEDÉS

A deszikkálás gyakorlatának felülvizsgálata.

Az Európai Unióban a glifozát hatóanyag megújításával egyidejűleg a hatóanyag állományszárításra történő felhasználása kikerült a technológiai alkalmazások közül. Ennek értelmében a hatóanyag ilyen célú felhasználása a korábbiaktól eltérően már nem engedélyezett. Ezt az intézkedést Magyarország is bevezette.

Jelenleg elmondható, hogy a deszikkálás gyakorlatának felülvizsgálata folyamatos, azonban a dikvát-dibromid hatóanyaggal szükséghelyzeti engedéllyel továbbra is megvalósítható a deszikkálás.

6.1.4. INTÉZKEDÉS

A ragadozómadár-mérgezéseket sok esetben okozó betiltott vegyszerek, valamint a legális növényvédő szerek illegális, illetve az előírásoknak nem megfelelő használatának rendszeres ellenőrzése.

³¹ <http://www.plantbreeders.hu/>

³² <https://genetika.uni-mate.hu/>

³³ <https://www.gabonakutato.hu/>

³⁴ <https://atk.hun-ren.hu/hu/>

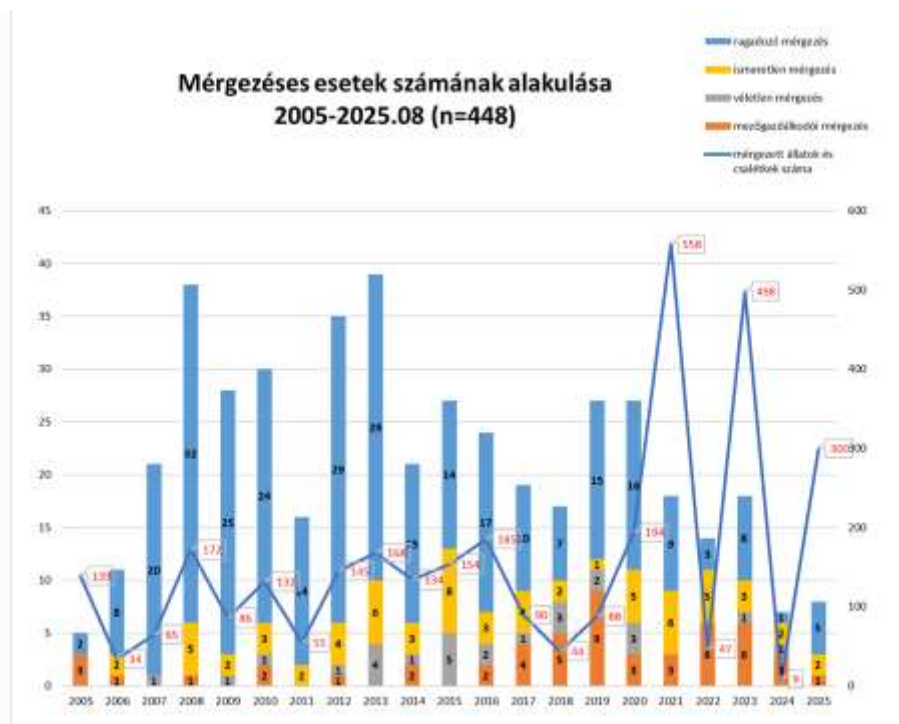
³⁵ <https://www.kiskunkutato kozpont.agrar.hu/>

³⁶ <https://szbki.pte.hu/>

³⁷ <https://szoleszet-boraszat.uni-mate.hu/>

³⁸ <https://zki.hu/>

A ragadozómadár-mérgezési esetek többsége továbbra is illegálisan, gyakran már régóta betiltott hatóanyagokhoz köthető. Amikor véletlenszerűen mérgezett madár kerül elő, a nemzeti park igazgatóságok, a rendőrség és a NNyl gyorsan és összehangoltan lépnek fel, vagyis ez a reagálási mechanizmus jól működik. Emellett az Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület működtet egy speciális kutyás egységet, ugyanakkor az ország méretéhez és a probléma súlyosságához mérten több ilyen egységre lenne szükség. Az alábbi ábra a mérgezéses esetek számának alakulását mutatja, ami az utóbbi években csökkenő tendenciát mutat az intenzívebb terepi felmérések ellenére.

Forrás: MME (a 2005-ös adat még nem tekintendő véglegesnek)

Ami a megelőzést és a rendszerszintű kontrollt illeti: jelenleg nem áll rendelkezésre átfogó információ arról, hogy a hatóságok milyen gyakorisággal, milyen mélységben és milyen módszerekkel ellenőrzik a gazdálkodóknál a betiltott szerek esetleges meglétét, illetve az engedélyezett növényvédő szerek szabályszerű használatát.

A mérgezésben elpusztult védett és vadászható gerinces állatok számára vonatkozó adatokat lásd fentebb az indikátoroknál.

6.1.5. INTÉZKEDÉS

Nem engedélyezett növényvédő szer hatóanyagok szükséghelyzeti engedélyek kiadásának megelőzése érdekében alternatív megoldások keresésének előtérbe helyezése.

Az Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet (ÖMKI) kifejezetten az ökológiai gazdálkodással foglalkozó nonprofit kutatóintézet, amely a fenntartható, környezetkímélő és egészséges élelmiszer-termelés tudományos megalapozásán dolgozik. Többek között KAP finanszírozási támogatással számos kutatást végez jelenleg is ökológiai gazdálkodás alatt álló területeken alternatív megoldások vizsgálatát illetően: <https://biokutatas.hu/kutatasok>.

6.1.6. INTÉZKEDÉS

A történelmi növényvédő szer hulladékok, forgalomból már kivont szerek veszélyes hulladékként történő összegyűjtésének ösztönzése és kötelező leadása.

A Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvos Kamara rendszeres kampányok keretén belül országos szinten méri fel és gyűjti össze a történelmi és forgalomból kivont növényvédő szereket 5 kategória szerint:

1. Rendszerváltás előttről származó tételek (1990 előtt);
2. Rendszerváltás és EU csatlakozás közötti időszakból származó tételek (1990-2004);
3. EU csatlakozás utáni időszakból származó tételek (2004 után);
4. Származási idő ismeretlen;
5. Származási idő és készítmény megnevezése ismeretlen.

A begyűjtött mennyiségek országosan az indikátoroknál vannak feltüntetve.

6.1.7. INTÉZKEDÉS

Szabadföldön a neonikotinoidok használatának teljes tilalma a beporzó rovarokat vonzó növénykultúrákban.

Magyarországon 2018. óta nem kerül kiadásra sürgősségi engedély neonikotinoid hatóanyaggal történő csávázásra, méhekre attraktív kultúrában, a beporzó szervezetek kiemelt védelme érdekében.

6.1.8. INTÉZKEDÉS

Kitinszintézis-gátló szerek nem célszervezetekre gyakorolt hatásának megfigyelése.

Nem áll rendelkezésre információ ezzel kapcsolatban.

6.1.9. INTÉZKEDÉS

A fenntartható növényvédőszer-használat elősegítése, a kockázatok minimalizálása, helyes gyakorlat követése; egyéb, alternatív technológiák előnyben részesítésének ösztönzése és ehhez kapcsolódóan a szaktanácsadás fejlesztése.

Az innováció és a folyamatos szakmai fejlődés biztosítása szempontként jelenik meg a Magyarországon zajló növényvédelmi szakképzésben. A több mint 20 éve működő Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvos Kamara fogja össze a megszerzett tudást, és elősegíti annak folyamatos fejlesztését.

2024-ben összesen 6.807 engedélyt adtak ki az I. (a különösen kockázatos, szigorúan szabályozott készítmények) és II. (a mérsékelt kockázatú, szakszerű használat mellett alkalmazható szerek) kategóriájú növényvédő szerek forgalmazására, vásárlására és felhasználására.

Évről évre növekszik a szakképzettséggel rendelkező gazdálkodók és szakemberek száma, ezáltal növekszik a biztonság a növényvédőszerrel történő kijuttatása kapcsán.

6.1.10. INTÉZKEDÉS

Az ipar, a gazdálkodók és az egyéb növényvédő szer felhasználók növényvédő szerekkel kapcsolatos mértéktartó, tudatos magatartásának ösztönzése, fejlesztése.

A fel nem használt növényvédő szerek és a csomagolóanyagokból származó hulladékok által okozott környezetszennyezés csökkentése begyűjtési akciókkal történik. A begyűjtött csomagolóanyag-hulladékok aránya a forgalomhoz képest: 2020 - 64%; 2021 - 67%; 2022 - 69%; 2023 - 77%.

A gazdálkodók és érintett szakemberek képzése és a vonatkozó szemléletformálás a NÉBIH részéről is zajlik (pl. cikkek, konferenciák). A 6.1.9. intézkedésben leírt képzésben és a szemléletformálásban is részt vesz a Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvos Kamara.

6.1.11. INTÉZKEDÉS

A mezőgazdaságban használt növényvédő szerek és biostimulátorok környezetbarát módon történő és a technológiai leírás szerinti kijuttatásának ösztönzése és ellenőrzése, figyelemmel a biológiai sokféleség megőrzésére.

Növényvédő szerek megfelelő kijuttatására és alkalmazására vonatkozó folyamatos ellenőrzések az illetékes hatóság részéről. A növényvédő szerek megfelelő kijuttatására és alkalmazására vonatkozó ellenőrzések száma és feltárt szabálytalanságok aránya az indikátoroknál került feltüntetésre.

6.2. CÉL:

A KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÉLŐSKÖDŐK ELLENI SZEREK HATÁSSPEKTRUMÁNAK, FAJSPECIFIKUSSÁGÁNAK JAVÍTÁSA, HASZNÁLATUK CSÖKKENTÉSE.

INDIKÁTOROK

SZÚNYOGSZELEKTÍV BIOLÓGIAI VÉDEKEZÉSI MÓDSZEREK HASZNÁLATÁVAL ÉRINTETT TERÜLET NAGYSÁGA (HA)	Nem áll rendelkezésre információ ezzel kapcsolatban
--	---

6.2.1. INTÉZKEDÉS

Az intenzív állattartásban a parazitaellenes szerek használatából származó szennyezés (külső és belső élősködők ellen használt szerek) csökkentése érdekében kutatások támogatása. A kutatási eredmények gyakorlati alkalmazása az állattartás gyakorlatában.

Az Állat-egészségügyi Szabályzat kiadásáról szóló 41/1997. (V. 28.) FM rendelet (ÁSZ) már tartalmaz a legeltetett állatok parazitaellenes kezeléseire vonatkozó rendelkezéseket, és kimondja többek között, hogy legelőre csak a parazitózisoktól mentes és/vagy kezelt állatok engedhetők. Egyes KAP jogcímek az ezen felüli kötelezettségvállalás pénzügyi kompenzációját szolgálják. Az ÁSZ vonatkozó rendelkezése is hozzájárulhat az újabb fertőzések megelőzéséhez, azaz a kezelések csökkenéséhez és a legeltetett területek szennyezettségének csökkentéséhez.

A belső paraziták elleni kezeléseket a laboratóriumi vizsgálatok birtokában, indokolt esetben kell elvégezni a felhívások alapján, az állatorvos utasítása szerint. Ez hozzájárulhat a legelők szennyezettségének csökkentéséhez, mivel szorgalmazza, hogy csak indokolt esetben (az állat tényleges fertőzöttsége esetén) kerüljön sor kezelésre. A külső paraziták elleni védekezésnél azonban nincs mérlegelési lehetőség, a támogatásban résztvevőknek kötelező a rendszeres kezelés.

A parazitaellenes készítmények hatásspektrumát és specifikusságát a gyártó határozza meg, és az előírásoknak való megfelelés esetén a hatóság ezeket engedélyezi (állatgyógyászati készítménynek minősülő termékek, illetve állatgyógyászati biocidok esetében hatékonysági és ártalmatlansági vizsgálatok után – beleértve a környezettoxikológiai értékeléseket is). A gyártóknak a 2019/6/EU rendelet alapján folyamatosan biztosítaniuk kell, hogy a forgalmazott készítmények megfeleljenek a legújabb tudományos elvárásoknak, eredményeknek. Amennyiben hatáselmaradásról vagy bármely más mellékhatásról tudomást szereznek (a farmakovigilancia jelentési rendszer segítségével), akkor gondoskodniuk kell a megfelelő módosításokról, az engedélyek megváltoztatásáról.

Az intézkedés szempontjából releváns, hogy mind a húshasznú szarvasmarha-, mind a kiskérődző-ágazat állatjóléti támogatásai (KAP-RD31-1-24 és KAP-RD29-1-24) kötelező, rendszeres és laboratóriumi vizsgálatokhoz kötött belső- és külső élősködő-ellenőrzést írnak elő. A gazdálkodóknak évente legalább két alkalommal bélsárvizsgálatot kell

végezniük, és az eredmények alapján – állatorvosi utasításra – célzott kezelést kell alkalmazniuk. A külső élősködők elleni védekezés szintén előre meghatározott, többszöri kezelést és rovarállomány-gyérítést igényel. Minden beavatkozást pontosan dokumentálni kell, beleértve a készítmények nevét, dózisát, időpontját és a hozzájuk tartozó számlákat. E kötelező gyakorlatok hozzájárulnak ahhoz, hogy az állattartásban a parazitaellenes szerek használata célzottabbá és indokoltabbá váljon, ezáltal csökkenjen a környezetbe jutó gyógyszer-maradványok mennyisége.

A HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont egyik kutatási projektje az Európai Unió LIFE programja támogatásában a Pannon szikes sztyeppék és löszpusztagyepek innovatív kezelésének kidolgozását célozza. Ennek egyik legfontosabb eleme, hogy kifejlesszék a legeltetett állatok ivermektin féreghajtó nélküli tartásának feltételeit, hiszen ez a hatóanyag a természetbe kikerülve hatalmas veszélyt jelent a helyi rovar- és madárvilágra.

6.2.2. INTÉZKEDÉS

A szúnyogállomány-gyérítés érdekében a szúnyogszelektív biológiai védekezési módszerek arányának növelése, előnyben részesítése (pl. *Bacillus thuringiensis*).

Az AM természetvédelemért felelős részlege a nemzeti park igazgatóságokkal egyeztetve összeállított egy útmutatót, amely védett természeti területen történő biológiai szúnyoggyérítés tárgyában készült. A 2025. április 28-án megjelent útmutató általános iránymutatást ad a védett (országos jelentőségű és helyi jelentőségű) természeti területek vonatkozásában felmerülő szúnyogártalom szúnyoggyérítéssel való kezelésével kapcsolatosan mind a természetvédelmi hatóság, mind a természetvédelmi kezelő részére. Főszabályként kiemelhető, hogy védett természeti területen szúnyoggyérítés természetvédelmi szempontból nem javasolt. Ugyanakkor megjegyzendő, hogy a természetvédelmi hatóság, illetve természetvédelmi kezelői véleményükben a nemzeti park igazgatóságok, egyedi esetekben kellő mérlegelést követően ettől eltérhetnek, és engedélyezhetik a biológiai szúnyoggyérítést. Az útmutató továbbá kitér a szúnyoggyérítés elbírálása során mérlegelendő legfontosabb szempontokra, listázza a témában releváns jogszabályi rendelkezéseket, illetve egyéb megállapításokat is tartalmaz.

A HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont szintén megkezdte egy átfogó, szúnyoggyérítésre vonatkozó javaslatcsomag kidolgozását, mely részleteiben kitér a biológiai védekezés fontosságára és előtérbe helyezésére, továbbá tájékoztató tevékenységet folytat a lakosság körében, hogy állampolgári részvétellel és közösségi összefogással növekedjen a háztáji, *Bacillus thuringiensis*-en alapuló szúnyoggyérítés intenzitása.

6.2.3. INTÉZKEDÉS

Ökológiai gazdálkodással érintett területeken és városi zöld területeken a vegyszeres (deltamethrin hatóanyag-tartalmú) szúnyoggyérítési módszerekkel kapcsolatos korlátozó intézkedés bevezetése (pl. pufferzóna kijelölése).

A 6.2.2. intézkedésben szereplő, 2025-ben kiadott útmutató elsődlegesen védett természeti területek és Natura 2000 területek vonatkozásában fektet le szabályokat, ugyanakkor alapvetésként a biológiai irtószerek használatát részesíti előnyben a kémiai irtószerekkel szemben, de azokat is csak kontrollált körülmények között.

6.3. CÉL:

A MEZŐGAZDASÁGBAN HASZNÁLT TERMÉS ÉS TELJESÍTMÉNYNÖVELŐ SZEREK ÁLTAL OKOZOTT KÖRNYEZETTERHELÉS JELENTŐS CSÖKKENTÉSE.

INDIKÁTOROK

A TERMŐFÖLD ÉS TALAJVÉDELMI ELŐÍRÁSOK BETARTÁSÁRA IRÁNYULÓ ELLENŐRZÉSEK SZÁMA ÉS NEM MEGFELELÉSEK ARÁNYA (%)

Átlagosan 400 ellenőrzés évente, a meg nem felelések aránya 10%

6.3.1. INTÉZKEDÉS

Az integrált tápanyag-gazdálkodás ösztönzése.

A gazdaságok fenntarthatóságát elősegítő tápanyag-gazdálkodási európai uniós eszköz (FaST - Farm Sustainability Tools) célja, hogy a mezőgazdasági termelők digitális támogatást kapjanak a tápanyag-gazdálkodással és további fenntarthatósági célkitűzésekkel kapcsolatos megfelelési követelmények teljesítésében. Ugyanakkor a hazai használati adatok – hogy mennyi gazdaság és hány hektáron alkalmazza – nem ismert, azonban az intézkedés megvalósulásának értékelése kapcsán szükséges volna a releváns információ rendelkezésre állása.

A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara online elérhető felülete is segíti a gazdálkodókat a szakszerű tápanyag-gazdálkodási tervek összeállításában.³⁹ Emellett a NAK országos tanácsadói hálózata talajtani és tápanyag-gazdálkodási szaktanácsadást is biztosít, ill. útmutatókat, képzéseket és aktuális agrár-szabályozási tájékoztatókat is közlétesz.

6.3.2. INTÉZKEDÉS

A műtrágya felhasználás csökkentése és ezáltal az ebből származó tápanyag kimosódás 50 %-kal történő csökkentése érdekében megfelelő művelési technológiák alkalmazásának, a 12% feletti lejtőkön a kapás kultúrák korlátozásának, takarónövények használatának, védősávok kialakításának előírása a Közös Agrárpolitika intézkedéseiben.

A KAP Stratégiai Tervből nyújtott támogatások igénybevétele során alkalmazandó feltételekről szóló 16/2024. (IV. 9.) AM rendeletben a földterület helyes mezőgazdasági és környezeti állapotára vonatkozó előírások (HMKÁ) közül az 5. előírás (HMKÁ 5) a talajromlás és a talajerózió kockázatát csökkentő talajművelésre vonatkozik, ideértve a lejtők dőlésszögének figyelembevételét is. Ennek részeként jelenik meg a 12% feletti lejtőkön a kapáskultúrák (pl. kukorica, napraforgó) vetésének korlátozása, a talajvédelmi művelési technológiák alkalmazása, ill. ezzel összefüggésben a tápanyag kimosódás mérséklése. A KAP Stratégiai Terv keretében az Agro-ökológiai Program talajvédelmi és tápanyag-gazdálkodási szempontból releváns előírásai tovább erősítik ezeket a törekvéseket. A program több olyan önkéntesen választható gyakorlatot tartalmaz, amelyek közvetlenül hozzájárulnak a talajerózió mérsékléséhez, a talajszerkezet javításához, valamint a tápanyagveszteségek csökkentéséhez.

Az KAP Stratégiai Terv Agrár-környezetgazdálkodási programja (AKG) keretében korlátozott műtrágya-használatot alkalmaznak szántókon és ültetvényeken, míg a KAP-RD20a-1-24 - Ökológiai gazdálkodás támogatása felhívás alatt álló területeken ez a korlátozás természetesen még szigorúbb. Az AKG-ban továbbá kötelező öt évente egyszer zöldtrágyanövény termesztése és a szármaradványok bedolgozása, amely gyakorlat mintegy 799.805 hektárt érint. Emellett a műtrágyaárak növekedése is jelentősen hozzájárult a felhasználás csökkenéséhez.

6.3.3. INTÉZKEDÉS

A talaj szervesanyag tartalmának helyreállítása érdekében az extenzív gazdálkodásból származó szerves trágya és zöldtrágya használat előtérbe helyezése.

A talaj szervesanyag-tartalmának helyreállítása érdekében a KAP AKG és az ÖKO támogató programok keretében ösztönzik az extenzív gazdálkodásból származó szerves trágya és a zöldtrágya használatát. A gyakorlatban a gazdálkodók a rendelkezésre álló szerves trágyát eddig is valószínűleg használták, azonban a zöldtrágyanövények termesztése révén lehetőség nyílik a szervesanyag-tartalom további növelésére és a talaj termőképességének javítására.

³⁹ <https://www.nak.hu/szolgaltatasok/285-tgt>

6.3.4. INTÉZKEDÉS

A talajok védelmét biztosító szabályozás fejlesztése, a termőföldvédelem törvényi garanciáinak és gazdasági eszközrendszerének erősítése, a talajvédelem stratégiai kérdéseinek meghatározása.

2024-ben elindult a Nemzeti Talajtani Adatbázis (Talajweb), amelybe a Magyarországon működő talajvizsgálatokat végző laboratóriumok folyamatosan töltik fel a vizsgálataik adatait. Az oldal a NÉBIH felületéről érhető el: <https://portal.nebih.gov.hu/-/elerheto-a-nemzeti-talajtani-adatbazis-interfesz-leirasanak-else-valtozata>. Ezen felül a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. Törvény kiegészítésre került a Gazdálkodói Talajvédelmi Programmal.

6.3.5. INTÉZKEDÉS

A talajélet védelmével kapcsolatos intézkedések támogatása.

A talajélet védelmét a KAP több, egymásra épülő támogatási eszköze is szolgálja. Az AÖP keretében 2024-ben a talajbiológiai állapot javítása érdekében szántón 1.019.833 hektáron, állandó kultúrában 22.608 hektáron alkalmaztak mikrobiológiai készítményeket, és szántón 961.024 hektáron, állandó kultúrában pedig 12.438 hektáron talaj- és növénykondicionáló, illetve nitrogénmegkötő szereket. Ezek közvetlenül támogatják a talajmikrobák aktivitását, a humuszképződést és a tápanyag-feltáródást. A 2024-ben megjelent KAP-RD19a-1-24 számú AKG-felhívás öt éves kötelezettségvállalásokra épül, amelyek a fenntartható, talajmegújító rendszerek (pl. strip-till, no-till) elterjesztését és a talaj szervesanyag-tartalmának növelését célozzák. Számos előírás a talajélet közvetlen javítására irányul – például zöldtrágyanövény termesztése és bedolgozása, istállótrágya vagy biogáz iszap kijuttatása, közepmély lazítás, illetve a növényvédőszer-használat szűkítése. Ezek mind olyan beavatkozások, amelyek erősítik a biológiai aktivitást, mérséklik a tömörödést és javítják a talaj szerkezetét.

A talajélet védelméhez kapcsolódóan a Natura 2000 gyeptérkompenzációs támogatás (KAP-RD23-1-24) is fontos szerepet játszik, mivel a gyepterületeken előírt kímélő gazdálkodási szabályok betartását segíti, ellentételezve a gazdálkodóknál felmerülő költségeket és bevételkiesést. Ezek a gyakorlatok a túllegettetés elkerülése, megfelelő kaszálási rend, talajbolygatás minimalizálása. Az Ökológiai gazdálkodás támogatása (KAP-RD20a-1-24) ugyancsak a talajélet szempontjából releváns, mivel a vegyi anyagoktól való függés csökkentésével, a szervesanyag-visszapótlás támogatásával és a természetes körfolyamatokra építő gazdálkodással erősíti a talajbiota működését. A támogatás 5 éves kötelezettségei garantálják a gyakorlatok folyamatosságát és hosszú távú hatását.

A talajélet védelme a KAP feltételeesség rendszerében is megjelenik több HMKÁ előírás formájában (pl. talajborítottság, talajerózió elleni védelem, szervesanyag-védelem), amelyek minden gazdálkodó számára kötelező alapfeltételek. Ezekre épülnek rá a magasabb környezeti hozzáadott értéket képviselő támogatások (vagyis az AKG, az ÖKO és az AÖP), amelyek mélyebb szakmai vállalásokat tartalmaznak a talaj egészségének megőrzésére és javítására.

6.3.6. INTÉZKEDÉS

Belvíz visszatartás elősegítése a talajból kimosódó tápanyagok felszíni vizekbe történő bevezetésének megelőzése céljából.

A KAP Stratégiai Terv Agrár-környezetgazdálkodási (AKG) programjában nagyságrendileg 1,3 millió hektár szántóterületen alapelőírásként, minden érintett szántóföldi gazdálkodó számára kötelező a „belvíz elvezetése tilos” rendelkezés. Ugyanez a rendelkezés alapelőírás a 220 ezer hektár AKG gyepterületken is. Ez az egységes szabályozás jelentős mértékben hozzájárul a belvíz visszatartásához, a talajból kimosódó tápanyagok vízfolyásokba jutásának megelőzéséhez, valamint a felszíni vizek védelméhez.

6.3.7. INTÉZKEDÉS

A vizek szennyezőanyag-terhelésének csökkentése érdekében a mezőgazdasági eredetű diffúz szennyezés csökkentése.

A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló 91/676/EGK irányelv alapján Magyarország az ország területének 70%-án kijelölt nitrátérzékeny területeken a diffúz mezőgazdasági terhelés csökkentése érdekében cselekvési programot hajt végre. A betartandó Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat intézkedései a tápanyag-gazdálkodás tervezésére, a tápanyagok kijuttatására, valamint a trágya tárolására vonatkoznak. A 91/676/EGK irányelv 10. cikke szerinti, a 2020-2023 időszakra vonatkozó jelentés adatai alapján a mezőgazdasági terhelések csökkennek.

A KAP Stratégiai Terv keretén belül több HMKÁ előírás biztosítja a talaj- és vízvédelem kötelező betartását. Ezek az előírások kiterjednek például a helyes trágyázási gyakorlatokra, a vízfolyások mentén kötelező védősávok kialakítására, a tápanyag-kimosódás csökkentését szolgáló művelési technológiákra, valamint a talaj szervesanyag-tartalmának megőrzésére. Ezen kötelező minimum előírásokra épülnek a magasabb környezeti hozzáadott értéket képviselő támogatások az AKG/ÖKO és az AÖP keretében, amelyek önálló, önként vállalt kötelezettségek formájában lehetőséget biztosítanak a gazdálkodóknak a diffúz szennyezés további mérséklésére, például integrált tápanyag-gazdálkodási gyakorlatok, zöldtrágyázás, takarónövények alkalmazása vagy csökkentett növényvédőszer-használat révén.

6.3.8. INTÉZKEDÉS

A termőföld és talajvédelmi előírások betartásának ellenőrzése.

A talajvédelmi jogszabályokban előírt követelmények teljesülését a vármegyei kormányhivatalok talajvédelmi felügyelői ellenőrzik. Az ellenőrzések kockázatelemzés, valamint bejelentések kivizsgálásai alapján történnek, jellemzően adminisztratív, távérzékeléses, ortofotós megoldásokkal, valamint helyszíni ellenőrzésekkel valósulnak meg.

6.3.9. INTÉZKEDÉS

Gazdálkodói szemléletváltás elősegítése érdekében a talajok védelmét, illetve a fenntartható talajhasználat elterjesztését célzó oktatás, képzés, szemléletformálás.

A Talajvédelmi Cselekvési Terv (TCST) által előírt Gazdálkodói Talajvédelmi Program kidolgozása és bevezetése folyamatban van. Ez a gazdálkodók által készített, saját gazdaságukra szabott tervezet, amely a helyi adottságoknak megfelelő, talajvédelmet szolgáló intézkedéseket foglalja össze. A gazdálkodói szemléletformálás érdekében a talajproblémák azonosítására, azok megelőzésére és a talajállapot javítására szolgáló protokoll véglegesítése folyik a gazdálkodói tesztelés eredményeinek figyelembe vételével.

A NAK keretében működő KAP-hálózat Zöld Támogató Egysége is hozzájárul az intézkedés megvilósításához, például több helyszínen (Veszprém, Apagy, Pécs) tartott szakmai rendezvényt 2025-ben, illetve „Szakmázzunk - gazdaságunk talaja” címmel 2025. novemberben Tatán is szemléletformáló tevékenységet folytatott. A Nemzetközi Talajnap megünnepelésére is sor került.

6.3.10. INTÉZKEDÉS

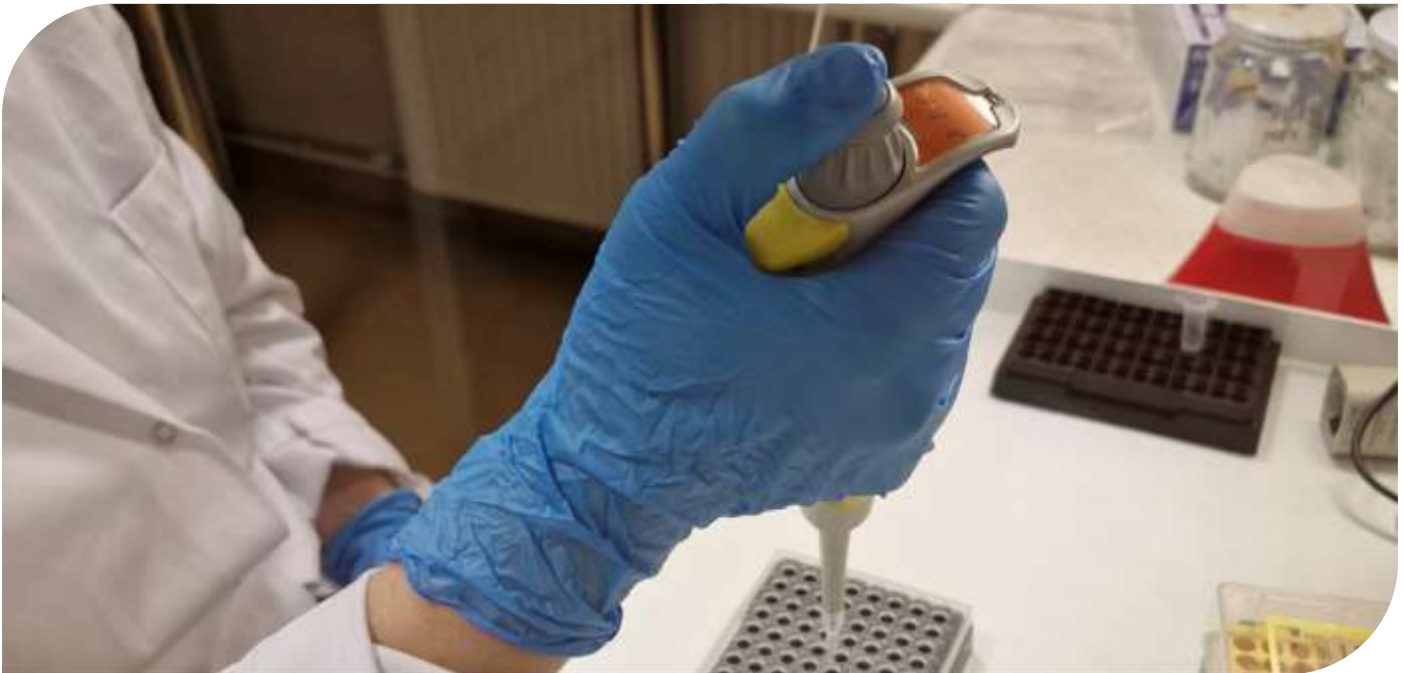
Gazdálkodók tájékoztatása a mezőgazdasági eredetű környezetterhelés csökkentését elősegítő jó gyakorlatokról és módszerekről.

A talajvédelmi hatóság folyamatosan biztosítja a nitrátérzékeny területekre vonatkozó helyes mezőgazdasági gyakorlat (HMG) szabályainak ismertetését elsősorban különböző szakmai rendezvényeken és tájékoztató fórumokon.

7. CÉLKITŰZÉS:

A GÉNTÉCHNOLÓGIÁVAL MÓDOSÍTOTT SZERVEZETEK (GMO) KÖRNYEZETBE TÖRTÉNŐ KIBOCSÁTÁSA NEM VESZÉLYEZTETI A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉGET

7.1. CÉL:

A GÉNTÉCHNOLÓGIÁVAL MÓDOSÍTOTT NÖVÉNYEK TERMESZTÉSÉNEK TELJES TILTÁSA.

INDIKÁTOROK	
GMO TERMESZTÉSTŐL MENTES TERÜLETEK KITERJEDÉSE (HA)	100%
AZ UNIÓS SZINTEN TERMESZTÉSRE ENGEDÉLYEZETT GÉNTÉCHNOLÓGIÁVAL MÓDOSÍTOTT NÖVÉNYEK ÉS A HAZÁNK ÁLTAL AZ EURÓPAI UNIÓS JOGSZABÁLYOK ADTA LEHETŐSÉGEK ALAPJÁN BEVEZETETT TILALMAK ARÁNYA (%)	100%
AZ AGRÁRMINISZTERIUM GMO-MENTES ÉLELMISZER VÉDJEJEGYVEL ELLÁTOTT TERMÉKEKET FORGALMAZÓ VÁLLALKOZÓK/VÁLLALATOK SZÁMA (DB)	4 db vállalat
A NEM JOGSZERŰEN HASZNÁLT GMO-MENTES JELÖLÉSEL/VÉDJEJEGYVEL ELLÁTOTT TERMÉKEK ELLENŐRZÉSEINEK SZÁMA (DB/ÉV)	0 db

7.1.1. INTÉZKEDÉS

A géntechnológiával módosított növények termesztésének teljes tiltása.

Az Alaptörvény XX. cikk (2) bekezdésének értelmében a testi és lelki egészséghez való jogot Magyarország többek között genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal biztosítja. GMO-mentes mezőgazdasági politikánk eredményeként soha, egyetlen GM növény sem került köztermesztésbe hazánkban, a termesztést jelenleg is teljeskörűen tiltjuk.

7.1.2. INTÉZKEDÉS

A vetőmagok, takarmányok és élelmiszerek fokozott ellenőrzése a GMO-kal szennyezett tételek kiszűrése érdekében.

Magyarország kiemelt figyelemmel jár el a GMO szennyeződések megelőzésében, felderítésében, valamint GMO tartalmú vetőmagvak felhasználásának megakadályozásában. Számos intézkedéssel biztosítjuk, hogy a Magyarországon megtermelt vetőmagok, valamint a hazai mezőgazdasági termelésből származó növényi alapanyagok ne tartalmazhassanak még szennyeződésként sem GMO-t. A vetőmagok szigorú hazai ellenőrzése során kifejezett figyelmet fordítunk a Dél-Amerikából érkező, hazánkban felszaporítandó vetőmagszállítmányokra. A NÉBIH rendszeres ellenőrzéseket végez annak érdekében, hogy az esetleges keveredés, szennyeződés időben detektálva legyen, és az érintett szállítmányok megsemmisítésre kerüljenek. A vetőmagok tekintetében a NÉBIH évente mintegy 7.000-8.000 vetőmagtételből kockázatelemzés alapján 800-1000 tételt választ ki GMO szűrővizsgálat céljából. A megvizsgált tételek száma az alábbiak szerint alakult: 2020: 1.209, 2021: 1.349; 2022: 1.229; 2023: 1.123, a megvizsgált mintákban a szennyezett tételek számának aránya pedig az alábbi volt: 2020: 20 eset, 2021: 11 eset; 2022: 11 eset; 2023: 18 eset. A szennyezett vetőmagtételek forgalmazóival szemben a hatóság minden esetben eljár és intézkedett a szennyezett tételek megsemmisítéséről.

A NÉBIH által végzett élelmiszer GMO-monitoring vizsgálatok alapján elmondható, hogy hazánkban jellemzően nincsenek jelen GMO-t tartalmazó élelmiszerek a piacon. A NÉBIH éves ellenőrzéseinek eredménye szerint a vizsgált mintákban található GMO-pozitív minták GMO-tartalma is szinte minden esetben 0,1% alatt volt és a minták közül egyetlen minta GMO-tartalma sem volt 0,9 % feletti, azaz nem volt jelölésköteles. Az élelmiszer GMO monitoring vizsgálatok keretében 2020-ban: 144; 2021-ben: 115; 2022-ben: 138; 2023: 216 élelmiszer minta analízisét végezte el a NÉBIH laboratóriuma.

A takarmány GMO monitoring vizsgálatok keretében 2020-ban 89, 2021-ben 84; 2022-ben 102; 2023-ban 53 takarmányminta analízisét végezte el a laboratórium.

7.1.3. INTÉZKEDÉS

A szennyezett tételek, illetve az esetlegesen kikelt növényállomány azonnali, biztonságos megsemmisítése.

A szennyezett vetőmagtételek forgalmazóival szemben a hatóság minden esetben eljár és intézkedett a szennyezett tételek megsemmisítéséről.

7.1.4. INTÉZKEDÉS

Az Agrárminisztérium GMO-mentes élelmiszer védjegyének promóciója a GMO-mentes terméklánc kialakítása érdekében.

GMO-mentes termelésből származó élelmiszer védjeggyel kapcsolatban reklámfilm gyártása: A genetikai erőforrások megőrzésével és felhasználásával, a mezőgazdaság GMO-mentességével és az Agrárminisztérium tulajdonában lévő, GMO-mentes termelésből élelmiszer védjeggyel kapcsolatos ismeretterjesztéssel kívántuk felhívni a figyelmet az egészséges és biztonságos élelmiszerlánc kialakítására. Ennek keretében az AMC egy rövid, 1 perces reklámfilm és 2 további 10 másodperces „teaser” videót készített, amely az Agrárminisztérium tulajdonában lévő védjegyének bemutatásával arra kívánja ösztönözni az élelmiszergyártókat, takarmány-előállítókat, hogy csatlakozzanak az Agrárminisztérium tanúsító védjegyrendszeréhez. A reklámfilm népszerűsítésére 2022 augusztusában az AMC lefolytatott egy két hetes médiakampányt, amelynek során online megjelenésekkel és közösségi média hirdetésekkel ösztönözte a célcsoportokat a videó megtekintésére.

A GMO-mentes jelölés és a tanúsító védjegy hazai honlapjának elkészítése (<https://gmo-mentes.hu/>): A fogyasztók tájékoztatásához fontos, hogy a GMO-mentes termékekről szóló információk könnyedén és átláthatóan

rendelkezésre álljanak. Ennek érdekében egy, kizárólag GMO-mentes termelésből származó élelmiszer védjeggyel kapcsolatos ismeretterjesztő honlap megléte elengedhetetlen, hogy az érdeklődők megfelelő módon tájékozódhassanak a hiteles, GMO-mentes védjeggyel kapcsolatban. Ennek megfelelően a GMO-mentes termelésből származó élelmiszer védjeggyel kapcsolatos honlap (<https://gmo-mentes.hu/>) létrehozása valósult meg a tanúsító védjegy Arculati Kézikönyvében foglalt grafikai tervei alapján. Az érdeklődők az új honlapon tájékoztatást kaphatnak a GMO-mentes hazai mezőgazdasági stratégia jelentőségéről, magáról a Tanúsító Szervezetről, a Védjegyszabályzatról, a tanúsítási folyamatról, valamint a már tanúsított termékekről is. A honlapon lehetőség van a magyaron kívül angolul is a tartalom megtekintésére, illetve az akadálymentes mód használatára is.

7.1.5. INTÉZKEDÉS

A Tanúsító Szervezet kapacitás bővítése a megfelelő számú és minőségű tanúsítás lebonyolítása érdekében.

A védjegy rendszerhez csatlakozott vállalkozások száma egyelőre nem tette szükségessé a Tanúsító szervezet kapacitásának bővítését.

7.1.6. INTÉZKEDÉS

A GMO-mentes jelölésről szóló jogszabálynak való megfelelés rendszeres és szisztematikus ellenőrzése a forgalomban lévő termékeken, a nem jogszerűen használt jelöléssel/védjeggyel ellátott termékek forgalomból történő kivonása.

7.2. CÉL:

A GMO-K NEM MEZŐGAZDASÁGI CÉLÚ FELHASZNÁLÁSÁBÓL EREDŐ KÖRNYEZETI KOCKÁZATOK MINIMALIZÁLÁSA.

INDIKÁTOROK	
HATÓSÁGI ELLENŐRZÉSEK SZÁMA A GMO-K ZÁRT RENDSZERBEN TÖRTÉNŐ FELHASZNÁLÁSÁRA VONATKOZÓAN (DB)	Hatósági ellenőrzések száma a GMO-k zárt rendszerben történő felhasználására vonatkozóan: 2022: 8 db 2023: 3 db 2024: nincs megfelelő adat
ELLENŐRZÉSI PROTOKOLLOK SZÁMA (DB)	12 db

7.2.1. INTÉZKEDÉS

A géntechnológiai tevékenységek (elsősorban a GMO-k zárt rendszerben történő felhasználása) kockázatértékelésének szigorítása, valamint a zárt rendszerű felhasználások kockázatértékeléseinek évenkénti ellenőrzése.

A környezetvédelmi, mezőgazdasági és ipari géntechnológiai hatóság (Agárminisztérium) a géntechnológiai tevékenységek hatékonyabb nyomon követése, azok biztonságossága, valamint az ügyfelek adminisztratív terheinek egyszerűsítése érdekében új eljárásrendet vezetett be. Az ennek keretében bevezetett új kérelem és kockázatértékelési formanyomtatványok egyúttal jelentősen megkönnyítik a géntechnológiai ellenőrzéseket is. A kérelmezők által kötelezően elvégzendő rendszeres kockázatértékelés biztosítása és egységesítése érdekében készített formanyomtatványokkal tovább kívánjuk erősíteni a környezeti és egészségügyi kockázatok csökkentését, és a maximális biztonság elérését. Emellett a géntechnológiai hatóság célzott képzést szervezett az ellenőrző hatóságok tisztviselői részére.

7.2.2. INTÉZKEDÉS

A GMO-k zárt rendszerben történő felhasználása esetén a vonatkozó hulladékkezelési szabályok és egyéb óvintézkedések szigorítása és azok ellenőrzése.

A környezetvédelmi, mezőgazdasági és ipari géntechnológiai hatóság (Agárminisztérium) minden egyes létesítmény létrehozására és géntechnológiával módosított szervezetek zárt rendszerben történő felhasználására vonatkozó engedélykérelem esetében kötelezően kéri a Kérelmezőt a hulladékkezelési szabályzatok megküldését, a hulladékszállító cégek azonosítását és a szerződések másolatának megküldését ezzel is erősítve a nyomon követést.

7.2.3. INTÉZKEDÉS

Az engedélyezett géntechnológiai tevékenységek legalább 30%-ának ellenőrzése évente.

A környezetvédelmi, mezőgazdasági és ipari géntechnológiai hatóság (Agárminisztérium) 2022-ben értekezlettel egybekötött képzést szervezett az ellenőrző hatóságok ellenőrei részére. Emellett ellenőrzési tervek készítésére kérte az ellenőrző hatóságokat. A tervek alapján számos ellenőrzés történt, melyek tapasztalatainak értékelésére, megosztására egy újabb szakmai értekezlet keretében kerül sor 2025 októberében.

7.2.4. INTÉZKEDÉS

Ellenőrzési protokollok kidolgozása a géntechnológiai tevékenységek különböző típusaira vonatkozóan.

2023-ban az vármegyei kormányhivatalok megküldték a környezetvédelmi, mezőgazdasági és ipari géntechnológiai hatóság (Agárminisztérium) részére az ellenőrzési protokollokat a különböző típusú géntechnológiai tevékenységek tekintetében.

7.2.5. INTÉZKEDÉS

A géntechnológiai tevékenységek ellenőrzéséért felelős hatóságok rendszeres képzése/továbbképzése.

2022 novemberében és 2025 októberében szakmai értekezletet tartott a környezetvédelmi, mezőgazdasági és ipari géntechnológiai hatóság (Agárminisztérium) az ellenőrző hatóságok részére.

7.2.6. INTÉZKEDÉS

Ellenőrzési protokollok, kimutatási módszerek kidolgozása a jogellenes géntechnológiai tevékenységekre vonatkozóan.

A NÉBIH folyamatosan aktualizálja a jogellenes géntechnológiai tevékenységekre vonatkozó kimutatási módszereit.

7.2.7. INTÉZKEDÉS

Az illegálisan forgalomba hozott géntechnológiával módosított szervezetek felderítése, forgalomból történő kivonása és megsemmisítése.

2023-ban a NÉBIH Állat-egészségügyi és Állatvédelmi Igazgatósága állatjóléti előírások betartásának rendszeres vizsgálata közben nem engedélyezett géntechnológiával módosított fekete tetra (*Gymnocorymbus ternetzi*) és szumátrai díszmárna (*Puntigrus tetrazona*) halfajok egyedeit észlelték egyes kisállat-kereskedésekben, melyek egy része egy lengyel kisállatkereskedéstől származtak. A géntechnológiával módosított szervezetek és az azokból előállított termékek forgalomba hozatala engedélyköteles tevékenység. Az EU-ban géntechnológiával módosított állatok forgalomba hozatala soha nem került engedélyezésre, így minden ilyen állat, beleértve a GM díszhalakat is, behozatala, tartása, tenyésztése és értékesítése jogellenes tevékenység. A NÉBIH ÉLI laboratóriumi vizsgálatai bebizonyították, hogy a halak genetikailag módosítottak voltak, ennek megfelelően a lefoglalt egyedeket elpusztították valamint eljárás indult az érintett vállalkozásokkal szemben.

7.3. CÉL:

AZ ÚJ GÉNKEZELÉSI TECHNIKÁKKAL ELŐÁLLÍTOTT SZERVEZETEKRE VONATKOZÓ KIMUTATÁSI MÓDSZEREKKEL ÉS KÖRNYEZETI HATÁSOKKAL KAPCSOLATOS ISMERETEK BŐVÍTÉSE A MEGFELELŐ NYOMONKÖVETÉS ÉS A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉGRE GYAKOROLT NEGATÍV HATÁSOK MEGELŐZÉSE ÉRDEKÉBEN.

INDIKÁTOROK

AZ ÚJ GÉNKEZELÉSI TECHNIKÁK KIMUTATÁSÁRA VONATKOZÓ KUTATÁSOK SZÁMA (DB)

1 db

7.3.1. INTÉZKEDÉS

Kutatások előmozdítása és források biztosítása az új génkezelési technikák kimutatási módszereinek kidolgozására és az ilyen technikákkal előállított szervezetek környezeti hatásaira vonatkozóan.

A 2024-2027 között megvalósuló, EU által finanszírozott DARWIN program célja az új génkezelési technikákra vonatkozó megbízható detektálási módszerek, innovatív stratégiák kidolgozása, melyek elősegítik majd a megfelelő információ alapján hozott fogyasztói döntéseket. A módszertan tekintetében a rizs és paradicsom vizsgálatára fókuszálnak. Mind célzott, mind nem célzott kimutatási módszerek, valamint ún. ujjlenyomat módszerek kidolgozása is folyamatban van. Ebben a konzorciumban részt vesz a NÉBIH is, mint a kifejlesztett módszereket validáló nemzeti referencia laboratórium.

7.3.2. INTÉZKEDÉS

Együttműködés kialakítása a géntechnológiai tevékenységeket ellenőrző hatóságok, valamint a kutatásokat támogató intézmények és kutatóintézetek, felsőoktatási intézmények között, elsősorban az új technikákkal, illetve az új technikákkal előállított szervezetekkel kapcsolatos kutatásokra vonatkozóan.

8. CÉLKITŰZÉS:

A BEPORZÓK HELYZETÉNEK FELMÉRÉSE, ÁLLOMÁNYUK HANYATLÁSÁNAK MEGÁLLÍTÁSA ÉS A BEPORZÁS, MINT ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁS FENNTARTÁSA ÉS HELYREÁLLÍTÁSA

8.1. CÉL:

A BEPORZÁST VÉGZŐ ROVAROK HAZAI ÁLLOMÁNYÁVAL, ÁLLOMÁNYVÁLTOZÁSÁNAK TRENDJÉVEL, ANNAK OKAIVAL ÉS KÖVETKEZMÉNYEIVEL, A FAJOK ÖKOLÓGIAI IGÉNYEIVEL KAPCSOLATOS ISMERETEK BŐVÍTÉSE.

INDIKÁTOROK

INDIKÁTOROK	
KIALAKÍTOTT VAD BEPORZÓ MONITORING PROTOKOLL (DB)	folyamatban
VAD BEPORZÓ MINTAVÉTELI HELYEK SZÁMA (DB)	tervezett szám az EU NRL alapján: 70 db
ORSZÁGOS MONITORING PROGRAMBA BEVONT VAD BEPORZÓK ÁLLOMÁNY-VÁLTOZÁSA KIVÁLASZTOTT HELYSZÍNEKEN	folyamatban

8.1.1. INTÉZKEDÉS

A beporzást végző rovarok hazai állományával, állományváltozásának trendjével, annak okaival és következményeivel, a fajok ökológiai igényeivel kapcsolatos ismeretek bővítése.

Az EU Természet-helyreállítási Rendeletének (2024/1991/EU NRL) beporzók védelméről szóló, 10. cikkében foglalt cél elérésének érdekében az EU Pollinátor Monitoring Rendszer (EU-POMS) módszertanát kifejlesztette. Az uniós rendelet keretében szükséges az érintett ágazatokkal való együttműködés. A jelzett feladat részben megvalósul a KEHOP_Plusz-3.2.2-24-2024-00001 azonosítószámú Biotika projekt keretén belül, ahol a beporzók vizsgálatára vonatkozóan a protokoll hazai adaptációja, az adatok kezelésének, tárolásának, feldolgozása módszertanának kialakítása tervezett.

8.1.2. INTÉZKEDÉS

Vad beporzókra irányuló országos monitorozó program kidolgozása, elindítása, hosszú távú fenntartása és támogatása az Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretein belül az EU beporzó monitoring rendszer módszertanával harmonizálva, az érintett ágazatok együttműködésével:

- hazai módszertani protokoll kialakítása az uniós módszertan adaptálásával
- mintavételi hálózat kialakítása
- beporzó monitorozó program működtetése szakmai és lakossági közreműködők bevonásával.

Az EU-ban a beporzók monitorozására irányuló módszertan kidolgozását egy előzetes (pilot) monitorozás előzte meg a SPRING európai projekt keretében, melyben a HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont (HUN-REN ÖK) aktívan részt vett. A SPRING európai projektben hazánk a HUN-REN ÖK koordinálásával és több nemzeti park igazgatóság, a Magyar Lepke Monitoring Hálózat és a Magyar Természettudományi Múzeum közreműködésével vett részt. A SPRING keretében a hazai protokoll kidolgozása is feladat volt, amelynek tesztelésére 5 mintavételi helyen került sor hazánkban éveken át, azonban a reprezentatív országos lefedettség még nincs kidolgozva. A mintavételi hálózat kialakítása kapcsán folyamatosan zajlanak az egyeztetések az AM természetvédelemért felelős részlegének koordinálásával. Az erőforrás igény felmérés megtörtént, a meglévő információkra alapozva és elkészült egy kezdetleges költségvetési becslés. A SPRING európai projekt keretében szakmai közreműködéssel tesztelve volt a lakosság bevonása az országos beporzó monitorozó programba. Az önkéntesek száma alacsony volt és az aktivitásban óriási szórás volt tapasztalható.

Az EU Természet-helyreállítási Rendelet beporzók védelméről szóló, 10. cikkében foglalt cél elérésének egyik alapvető eszköze az EU Pollinátor Monitoring Rendszer, az EU-PoMS bevezetése, amelynek módszertanát az Európai Bizottság végrehajtási rendelet formájában határozza meg. A monitorozás során évente, havi rendszerességgel gyűjtenek adatokat a vadméhek, zengőlegyek, nappali és éjjeli lepkék fajgazdagságáról és egyedszámáról, továbbá értékeli a helyreállítási intézkedések hatékonyságát is.

Az EU-PoMS megvalósítását az EPIC projekt (Empowering Pollinators Identification Capacity) segíti, amely 2025 - 2026 között olyan szakembereket képez az EU tagállamaiban, akik képesek a vadméhek, zengőlegyek és lepkék fajszerű azonosítására. A képzések célja egy uniós szintű szakértői hálózat létrehozása, amely támogatja a tagállamokat a beporzók terepi és laboratóriumi azonosításában, ezáltal erősítve a nemzeti monitorozó kapacitást.

Magyarországon több szakember is részt vesz ebben a képzésben, akik 2026 augusztusától az ország 70 kijelölt területén végzik majd a beporzók rendszeres monitorozását. Emellett rögzítik a ritka beporzó fajok jelenlétét vagy hiányát is, hozzájárulva a biológiai sokféleség megőrzéséhez és a helyreállítási célok teljesüléséhez.

A pollináció, mint ökoszisztéma-szolgáltatás értékelése tervezett programja a 2025-ben elindult ŐSZ-ZI projekt. Ennek eredményeképp beporzási potenciál, valamint beporzási igény térképek fognak készülni új adatokra alapulva.

A jelzett feladat teljesüléséhez a 2025-ben elindult KEHOP Plusz BIOTIKA projekt is hozzájárul.

A Magyar Lepke Monitoring Hálózat 2015-ben alakult, önkénteseket tömörítő, országos civil szervezetként, a nemzeti park igazgatóságok által üzemeltetett transzektekkel együtt, az Európai Lepkemonitoring Program (eBMS) adatszolgáltatója, illetve az Európai Lepkemegőrzési Szervezet (BCE) partnerszervezete. 2025-ben 25 transzekt (17 önkéntes + 8 NPI + 1 NBmR/önkéntes) működik.

8.1.3. INTÉZKEDÉS

A beporzók és élőhelyeik megőrzésével kapcsolatos kutatások előmozdítása, finanszírozása (pl. az idegenhonos inváziós fajok beporzókra gyakorolt hatásának megismerése; növényvédő szerek hatása; klímaváltozás hatása)

Hazai kutatások részben vizsgálták az idegenhonos inváziós fajok beporzókra gyakorolt hatását, ugyanakkor a klímaváltozás és a növényvédőszerrel kapcsolatos kutatások finanszírozása ismeretlen.

8.1.4. INTÉZKEDÉS

A beporzás, mint ökoszisztéma-szolgáltatás értékelésének és térképezésének továbbfejlesztése, pontosítása.

A KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 országos természetvédelmi projekt keretében elkészült egy beporzási igény térkép 2016 évre. Továbbá tudományos szakértői becslés alapján elkészült egy beporzó potenciál térkép is. A pollináció, mint ökoszisztéma-szolgáltatás értékelését a munkát folytató, 2025-ben elindult ÖSZ-ZI projekt tervezi. Lásd még a 8.1.2. intézkedés alatt.

8.2. CÉL:

A BEPORZÓK HANYATLÁSÁT KIVÁLTÓ OKOK MEGSZÜNTETÉSE.

INDIKÁTOROK	
MÉHPUSZTULÁS BEJELENTÉSEK SZÁMA (DB/ÉV)	Lakossági bejelentések és a méhelhullás hatósági kivizsgálását megalapozó növényvédőszer-maradék vizsgálatok mintaszáma: 2025: 262 db
ORSZÁGOS MONITORING PROGRAMBA BEVONT VAD BEPORZÓK ÁLLOMÁNYVÁLTOZÁSA KIVÁLASZTOTT HELYSZÍNEKEN	Kidolgozás és kialakítás alatt az EU természet-helyreállítási rendelete alapján

8.2.1. INTÉZKEDÉS

A beporzókat és beporzást veszélyeztető tényezők hazai áttekintése és értékelése a beporzókra, beporzásra gyakorolt hatás alapján.

A lakossági bejelentések és a méhelhullás hatósági kivizsgálását megalapozó növényvédőszer-maradék vizsgálatok mintaszáma 2025-re elérte a 262 db-ot.

8.2.2. INTÉZKEDÉS

A beporzók fészkelő és táplálkozó helyeit/forrásait biztosító élőhelyek csökkenésének megszüntetése és helyreállítása mezőgazdasági és települési környezetben.

Települési környezetben a zöldinfrastruktúra tervszűri bevezetésével az Építési és Közlekedési Minisztérium a beporzóbarát területhasználat elterjesztését ösztönözi a TOP Plusz és KEHOP Plusz pályázatok zöldinfrastruktúrához kapcsolódó felhívásaira beérkező projektelképzelések esetében. A KAP AKG kifizetésekkel érintett 1,3 millió ha terület esetében választható előírás a méhlegelő táblaszegély kialakítása, melyet az öt éves kötelezettségvállalási időszak alatt fenn kell tartani.

8.2.3. INTÉZKEDÉS

A fényszennyezés csökkentése érdekében mesterséges kültéri világítás (különösen települési közvilágítás) tervezése és kialakítása során a fény megfelelő irányítását és megfelelő színhőmérsékletet biztosító világítótestek alkalmazása.

A természetvédelmi szakterület által elektronikus formátumban kiadott „A fényszennyezésről - világosan!” című útmutató továbbra is szakmai támogatást ad a fényszennyezés megelőzése témájában az érintetteknek/érdeklődőknek. Nem állnak rendelkezésre adatok arról, hogy a települési közvilágítás felújítása, kialakítása során milyen technológiát alkalmaznak és milyen eszközöket építenek be a beruházók/kivitelezők. Lokális jó példákról vannak információink korábbról (pl. Répáshuta, Bárdudvarnok esetében). Jó példaként említendő még a 3.2.5. intézkedés alatt leírt akció, amely a hazánkban védett dunavirág (*Ephoron virgo*) védelmét célozza a hidak kivilágításának módosításával.

A Hortobágyi Nemzeti Park védőövezetében műszaki paraméterek alapján meghatározott mesterséges kültéri világítás telepítése, cseréje a természetvédelmi hatóság engedélyéhez kötött, ami elősegítheti a fény megfelelő irányítását és megfelelő színhőmérsékletet biztosító világítótestek alkalmazását.

8.3. CÉL:

A BEPORZÓK HANYATLÁSÁT KIVÁLTÓ OKOK MEGSZÜNTETÉSE.

INDIKÁTOROK	
ORSZÁGOS SZINTEN A BEPORZÁSI POTENCIÁL ÉS BEPORZÁSI IGÉNY ÉRTÉKELÉSE	Ld. a 8.1.2. és a 8.1.4. intézkedésnél leírtakat
BEPORZÓKAT TÁMOGATÓ ÉLŐHELY-HELYREÁLLÍTÁSI TEVÉKENYSÉG ÁLTAL ÉRINTETT TERÜLET NAGYSÁGA (HA)	AKG-ban tájképi elemek megőrzése: 2024: 19.172 ha

8.3.1. INTÉZKEDÉS

Vadon élő beporzók védelmi helyzetének feltárása és szükség esetén egyes fajok védettségi szintjének emelése.

2024-ben kezdődött a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet felülvizsgálata. A rendeletben megjelenített fajokhoz rendelt pénzben kifejezett értékek elavultak, bővült az ismeretanyag számos faj esetében és az elnevezések egy része is frissítésre szorul. Mindezek hívták életre a rendelet módosításának szükségességét. A pollinátorok tekintetében jelenleg 292 lepke, 21 hártvászárnyú és 1 kétszárnyú faj élvez jogi védelmet, de további fajokra is érkeztek javaslatok. A javaslatok áttekintése folyamatban van.

8.3.2. INTÉZKEDÉS

Alacsony vadon élő beporzók általi beporzási potenciállal rendelkező területek lehatárolása, valamint a területek beporzóbarát fejlesztésére irányuló lehetőségek és intézkedések meghatározása, útmutató kidolgozása.

A pollináció, mint ökoszisztéma-szolgáltatás értékelésével kapcsolatos munka az ŐSZ-ZI projekt kapcsán tervezett (ld. még a 8.1.2. intézkedés alatti információt).

8.3.3. INTÉZKEDÉS

A beporzók természetes élőhelyeinek védelme és helyreállítása, különös tekintettel a veszélyeztetett fajokra és azok élőhelyeire.

A 2025-ben indult ŐSZ-ZI projekt végén tervezett ilyen irányú tevékenység is.

8.3.4. INTÉZKEDÉS

A beporzás, mint ökoszisztéma-szolgáltatás fenntartása és helyreállítása érdekében ágazati együttműködések kialakítása.

Ágazati együttműködés eredményeként a KAP Stratégiai Terv Agro-ökológiai Program keretében a "Méhekre veszélyes szerek használatának tilalma" gyakorlatok szolgálják a beporzó fajok védelmét. 2022-ben a Vidékfejlesztési Program új intézkedéseként – került bevezetésre a méhet érintő állatjóléti támogatás, amely a vonatkozó jogszabályok előírásain túlmutató állatjóléti körülmények magasabb szintű teljesítését kívánta elősegíteni.

8.3.5. INTÉZKEDÉS

Az ökoszisztéma-szolgáltatások értékelése és térképezése során a beporzókkal kapcsolatban keletkezett eredmények és ajánlások beépítése az érintett ágazatok tevékenységébe és döntéshozatali folyamatokba.

A 2025-ben indult ŐSZ-ZI projekt végén tervezett ilyen irányú tevékenység is.

8.3.6. INTÉZKEDÉS

Beporzóbarát élőhely-kezelési módok kidolgozása és alkalmazásuk ösztönzése mezőgazdasági és települési környezetben.

Lásd a 6.1.1. intézkedésnél leírtakat.

8.3.7. INTÉZKEDÉS

Beporzók számára kedvező élőhelyek (pl. vegetációs időszakban folyamatosan virággal borított területek, táji mozaikosság, üzemi szintű terménydiverzifikáció) létrehozásának ösztönzése mezőgazdasági területeken. Ennek biztosítása az agrártámogatási rendszeren keresztül, valamint méhlegelő-funkciójú, lehetőleg őshonos, sokfajos növényekből álló vetőmagkeverék előállításának, forgalmazásának, használatának ösztönzésével és figyelemfelhívással, megfelelő állami támogatás segítségével.

A KAP Agro-ökológiai Program (AÖP) keretében a gazdálkodók méhlegelő szegélyek, zöldugarak és nem termelő gyepes sávok létrehozását választhatják vállalásként. 2024-ben a KAP agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (AKG) szegélyes előírások eredményeként 19.172 hektár (0,36%) területen valósult meg a tájképi elemek megőrzése, míg az Agro-ökológiai Program keretében a méhekre veszélyes szerek használatának tilalmára az igényelt terület szántón 470.654 hektár, állandó kultúrában pedig 13.211 hektár volt.

A KAP-RD19a-1-24 AKG-felhívás fő céljai közt szerepel – többek között- a vidéki területek környezeti állapotának megőrzése és javítása, valamint a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), és a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat kialakításával. Több olyan vállalat is szerepel az előírások között, melyek a zöldség és/vagy a méhlegelő szegélyek vetésszerkezeti arányaira tesznek előírást a támogatott területeken. Továbbá mind a zöldség, mind a méhlegelő szegélyek telepíthető fajait külön fajlista szabályozza a támogatás tekintetében.

Tervezett a Természetközeli- és vizes élőhelyek kialakítását elősegítő beruházások és azok fenntartása c. felhívás meghirdetése, amelynek alapjául a KAP Stratégiai Terv RD21_G04_LCI_73 kódszámú, Agro-ökológiai nem termelő beruházások, valamint az RD22_G05_LCP_70 kódszámú, Agro-ökológiai földhasználat-váltást ösztönző kifizetés című beavatkozásai szolgálnak. Az önkéntes alapon működő intézkedésben a kedvezményezettek füves, cserjés sávok szántóterületeken történő létrehozásával és fenntartásával hozzájárulnak az élőhelyek változatossá tételéhez úgy, hogy gazdálkodásuk során bizonyos többletvevényesség elvégzésére tesznek vállalatokat. A kialakított területek telepítése során a környezetvédelmi és természetvédelmi igényeknek egyaránt megfelelő, hazai előállítású, fémzárolt fűfajból álló gyepek keverék kerülhet felhasználásra.

8.3.8. INTÉZKEDÉS

Beporzók számára kedvező területek, méhlegelők létrehozásának és beporzóbarát kezelésének ösztönzése településeken. Ennek biztosítása az településrendezési tervek és vonatkozó projekteken keresztül, valamint méhlegelő-funkciójú vetőmagkeverék előállításával, forgalmazásával, használatának ösztönzésével és figyelemfelhívással.

Lásd a 8.2.2. intézkedésnél leírt információt.

8.3.9. INTÉZKEDÉS

A beporzók védelmével kapcsolatban és a beporzók számára kedvező intézkedések elterjesztése érdekében az ágazatok közötti szakmai kommunikáció erősítése és szemléletformálás (pl. közös útmutatók kidolgozása és terjesztése a falugazdász és egyéb tanácsadói hálózat segítségével).

Lásd a 8.3.7. intézkedésnél leírt információt.

8.3.10. INTÉZKEDÉS

Beporzókkal kapcsolatos széleskörű lakossági szemléletformálás tematikusan fejlesztett kommunikációs akciók, útmutatók, oktatási anyagok segítségével.

Lásd a 8.3.7. intézkedésnél leírt információt.

9. CÉLKITŰZÉS:

A KLÍMAVÁLTOZÁS ÉS A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG MEGŐRZÉS KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK FOKOZOTTABB MEGISMERÉSE, AZ ÖKOSZISZTÉMÁK KLÍMAVÁLTOZÁSSAL SZEMBENI ELLENÁLLÓ KÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA, TOVÁBBÁ A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG MEGŐRZÉSE A KLÍMAVÁLTOZÁS HATÁSAINAK MÉRSÉKLÉSE ÉS AZ ALKALMAZKODÁS ELŐSEGÍTÉSE ÉRDEKÉBEN

9.1. CÉL:

A KLÍMAVÁLTOZÁS ÉS A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG ÖSSZEFÜGGÉSEINEK MEGISMERÉSE ÉS KUTATÁSA KAPCSÁN:

- **A KLÍMAVÁLTOZÁS HAZAI TERMÉSZETES ÉLŐVILÁGRA GYAKOROLT JELENLEGI ÉS JÖVŐBELI HATÁSAINAK ÉS KOCKÁZATAINAK FELTÁRÁSA, ÉRTÉKELÉSE, BECSLÉSE.**
- **A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG KLÍMASZABÁLYOZÁSBAN ÉS KLÍMAVÁLTOZÁSHOZ VALÓ ALKALMAZKODÁSBAN BETÖLTÖTT SZEREPÉNEK FELTÁRÁSA.**

INDIKÁTOROK

INDIKÁTOROK	
A KLÍMAVÁLTOZÁS ÉS AZ ÉLŐVILÁG KAPCSOLATÁVAL FOGLALKOZÓ KUTATÁSOK SZÁMA ÉS EREDMÉNYEIK MEGJELENÉSE ÁGAZATI STRATÉGIÁKBAN (DB)	Adat nem áll rendelkezésre
KLÍMAVÁLTOZÁSSAL ÉS ALKALMAZKODÁSSAL KAPCSOLATOS ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁS ÉRTÉKELÉSEK SZÁMA (DB)	Adat nem áll rendelkezésre

9.1.1. INTÉZKEDÉS

A klímaváltozás őshonos fajokra, természetes és természetközeli élőhelyekre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismeretek bővítése.

Tudományos kutatóműhelyekben, nemzeti park igazgatóságoknál és erdészeteknél egyaránt gyűlnek a tapasztalatok. 2025 nyarán megalakult az Agrárminisztérium kezdeményezésére az Erdészeti Klímaadaptációs Fórum, melynek munkacsoportjai a klímaváltozás erdőket érintő kihívásaira keresnek gyakorlatias válaszokat. Hosszú távú célja az erdészeti klímaadaptációs stratégia kidolgozása. Ennek keretében különböző témákra fókuszálva rendeztek szakmai konferenciákat, fórumokat, terepi programokat is.

Klímamodelleken alapuló vegetáció változási scenáriók témakörében legalább 2 hazai kutatóintézet dolgozik évtizedek óta, továbbá a GRASSLAND LIFE IP-ben készült a gyepekre vonatkozó klímascenáriókat elemző tanulmány (a projektről további információ a 2.2.1. intézkedésnél található).

9.1.2. INTÉZKEDÉS

A klímaváltozás hatásaként a hazánkban újonnan megjelenő fajokkal kapcsolatos ismeretek bővítése.

Az Egészségbiztonság Nemzeti Laboratórium (Invázióbiológiai Divízió) és más kutató műhelyek (pl. Erdészeti Tudományos Intézet, Soproni Egyetem, nemzeti park igazgatóságok, HUN-REN ÖK számos inváziós fajjal kapcsolatosan bővítették a hazai tudásbázist az alábbi szempontok mentén: 1) fajok aktuális elterjedése, 2) fajok terjedési útvonalainak beazonosítása és ökológiai háttere, 3) az invázió ökológiai hatásai, 4) az invázió társadalmi és gazdasági hatásai, 5) az invázió gyakorlati kezelésére tett javaslatok, 6) az invázióra vonatkozó jövőbeni javaslatok.

9.1.3. INTÉZKEDÉS

A klímaváltozás hazai élővilágra gyakorolt jövőbeli kockázatainak értékelése. A természetközeli ökoszisztémák eltűnésének, állapotuk és szolgáltatásaik (pl. szénmegkötés, széntárolás, vízvisszatartás) mennyiségi és minőségi leromlásának, valamint a klímaváltozás közötti összefüggések feltárása.

A második, 2023-2030 közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2) felülvizsgálata még nem kezdődött el. A NÉS részét képező Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia (NAS), amely az éghajlatváltozás hazai hatásait, valamint sérülékenységét összegzi, szektorokra lebontott cselekvési irányok megfogalmazásával. Továbbá 2024-ben véglegesítésre került a Nemzeti Éghajlatváltozási Kockázatértékelés (NEKT).

A 2025-ben elindult ŐSZ-ZI KEHOP Plusz projekt keretében tervezett ilyen irányú tevékenység, melynek vonatkozó eredményei a projekt végére (2028) várhatók.

9.1.4. INTÉZKEDÉS

A klímaváltozás hatásainak vizsgálata az ökoszisztéma-szolgáltatások mennyiségi és minőségi alakulására.

A 2025-ben elindult ŐSZ-ZI KEHOP Plusz projekt keretében tervezett ilyen irányú tevékenység. A projekt jövőképelemzés és szintézis munkacsoportja foglalkozik majd ilyen kérdésekkel és a projekt végére (2028) várható eredmény.

9.1.5. INTÉZKEDÉS

A különböző élőhely-típusok (pl. gyep, erdő) szénmegkötő és széntároló képességének összehasonlítását szolgáló vizsgálatok ösztönzése.

Az AKI Agrárközgazdasági Intézet Nonprofit Kft. megkezdte a gyepek és a szántók szénmegkötő képességének összehasonlító vizsgálatát.

9.2. CÉL:

AZ ÖKOSZISZTÉMÁK KLÍMASZABÁLYOZÁSBAN JÁTSZOTT SZEREPÉNEK MEGŐRZÉSE ÉS ERŐSÍTÉSE, VALAMINT A KLÍMAVÁLTOZÁSSAL SZEMBENI ELLENÁLLÓ KÉPESSÉG JAVÍTÁSA A KLÍMAVÁLTOZÁSHOZ VALÓ ALKALMAZKODÁS ÉRDEKÉBEN.

INDIKÁTOROK

ÉLŐHELY-REKONSTRUKCIÓS FEJLESZTÉSEKSEL, A KEZELÉSI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSÉVEL ÉRINTETT ERDŐK, VIZES ÉLŐHELYEK ÉS GYEPEK KITERJEDÉSE (HA)

2021-2024 időszakban: 99.720 ha⁴⁰
Lásd még a 2.2. célnál feltüntetett indikátorokat is.

9.2.1. INTÉZKEDÉS

A természetes- és természetközeli ökoszisztémák közötti összeköttetés (konnektivitás) erősítése.

A KEHOP és VEKOP keretében 2023-ig összesen 43 gyepes, erdős és vizes élőhelyek és a hozzájuk kötődő élővilág megőrzése és állapotának javítása szempontjából releváns projekt valósult meg 24 milliárd forint támogatással, 77.792 hektárnyi területet célozva. A hivatkozott projektek tevékenységei között megjelennek a 9.2.1., 9.2.3., 9.2.5. és a 9.2.6. intézkedések szempontjából releváns beavatkozások, ugyanakkor a forrásfelhasználás és a megcélzott területek intézkedés szintű bontása az adatok jelen feldolgozottsága mellett nem adható meg. Így a fenti adatok a 9.2. célkitűzés egészére vonatkozathatók.

9.2.2. INTÉZKEDÉS

A természetközeli ökoszisztémák megőrzésére, helyreállítására vonatkozó lehetséges megoldások feltárása a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás tükrében.

A HUN-REN ÖK kutatásainak köszönhetően az aszályok és restaurációs sikeresség kapcsolatáról már állnak rendelkezésre tudományos eredmények, pl. az alábbi címmel megjelent tudományos cikkekben: "A magtárolás időtartamának és a vetés évének hatása a száraz élőhelyeken előforduló gyepekre jellemző fajok csíranövény-megeredésére"⁴¹, vagy "A kaszálás növeli a homoki gyepek helyreállításának sérülékenységét a másodlagos invázióval szemben, annak ellenére, hogy az inváziós fajok érzékenyek az aszályra"⁴².

9.2.3. INTÉZKEDÉS

Természetközeli erdei ökoszisztémák megőrzése, a leromlott állapotú erdei ökoszisztémák helyreállítása a társadalom és a gazdaság klímaváltozással és hatásaival szembeni ellenálló- és alkalmazkodó képességének erősítése érdekében.

Lásd a 2. cél alatti intézkedéseknél szereplő információt, továbbá a 9.1.1. intézkedés alatti információt a 2025 nyarán megalakult Erdészeti Klímaadaptációs Fórumról, mely a klímaváltozás erdőket érintő kihívásaira keres gyakorlati és stratégiai válaszokat és célja az erdészeti klímaadaptációs stratégia kidolgozása.

⁴⁰ Az indikátor értéke jelenleg csak közelítéssel adható meg, az erdei, gyepes és vizes élőhelyek helyreállítását és a kezelési infrastruktúra fejlesztését célzó projektek célterületeként.

⁴¹ Kövendi-Jakó, A., Szitár, K., Halassy, M., Halász, K., Mojzes, A., & Török, K. (2021). Effect of seed storing duration and sowing year on the seedling establishment of grassland species in xeric environments. *Restoration Ecology*, 29, e13209.

<https://doi.org/10.1111/rec.13209>

⁴² Halassy, M., Krpán, E., Csákvári, E., & Török, K. (2025). Mowing increases the vulnerability of sand grassland restoration to secondary invasion despite the sensitivity of invasive species to drought. *Global Ecology and Conservation*, e03588. <https://doi.org/10.1016/j.gecco.2025.e03588>

9.2.4. INTÉZKEDÉS

Az ökológiai alapelvek teljes körű figyelembe vételével történő klímavédelmi célú erdőtelepítések ösztönzése.

Magyarországon az erdősültség aránya jelenleg 21,1% (amelynek 59,16%-a állami-, 45,68%-a magán-, és 1,02%-a közösségi erdőterület), ami az elmúlt években történt erdőtelepítéseknek köszönhetően folyamatosan emelkedik. Az őshonos főfafajú erdőállományok részaránya 64%, míg az idegenhonos fajok által elfoglalt erdőterületek nagysága összesen 679.000 hektár, amely a faállománnyal borított erdőterület 36%-a. A lombos fajok élőkészletén belül a tölgy-fajcsoport 27%-os aránya kiemelkedő, míg az akác 16%, a cser 14%, a bükk 12%-os részarányt képvisel. A fenyvesek élőkészlete 66%-a erdei fenyő, 34%-a feketefenyő és egyéb fenyőféle, összességében elmondható, hogy a hazai fenyves erdőállományok területe évről-évre csökken alapvetően a környezeti tényezők megváltozása miatt.

A folyamatos erdőborítást szolgáló örökerdő (szálaló), átmeneti, illetve faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdők területe 190.742 hektárra emelkedett. Az üzemmódok szerinti megoszlás alapján átmeneti üzemmódban 67.173 hektár, örökerdő (szálaló) üzemmódban 32.929 hektár, míg faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódban 90.640 hektár erdőt kezelnek. Az őshonos főfafajú erdőállományok mintegy 60%-os részarányt képviselnek. A fajok tekintetében, területfoglalás alapján a tölgyek képviselik a legnagyobb részarányt (több mint 611.000 hektár), míg a második helyen szereplő akácok területe az elmúlt években némileg csökkent, jelenleg csaknem 458.000 hektár.

A 2020-ban bejelentett Klíma-és Természetvédelmi Akcióterv 5. akciópontjaként megjelenő "Minden születendő gyermek után 10 fát ültetünk" vállalás célja, hogy 2030-ra az ország erdővel borított területe 27%-ra növekedjen. Ezen akciópont az állami erdészeti társaságok területén folyó, szénmegkötés növelését célzó fásítási program részeként valósul meg, az Energia- és Klímapolitikai Modernizációs Rendszer előirányzat forrásaiból.

Vonatkozó információkat lásd még a 12.1.2. intézkedés alatt.

9.2.5. INTÉZKEDÉS

A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése.

A Grassland integrált LIFE projekt célja a gyepek élőhelyek és a hozzájuk kötődő fajok természetvédelmi helyzetének javítása és hosszú távú megőrzése hazánkban. A projekt elemei:

- Országos Gyepterületi Terv: országos szintű stratégia kidolgozása (2026-ra várható) a gyepterületek hosszú távú megőrzésére, válaszul a hazai gyepterületek jelentős csökkenésére.
- Zászlóshajó fajok akciótervei: a gyepekhez kötődő kulcsfajok hazai és nemzetközi akcióterveinek felülvizsgálata vagy elkészítése, amelyek jól jelzik a gyeplőhelyek állapotváltozásait.
- Inváziós fajok elleni fellépés: módszertani leírás és egy inváziós adatbázis készítése, amely a Biotika projekthez is adatot szolgáltat.
- Gyepterületi tanácsadó szolgálat létrehozása: országos hálózat indítása, amely támogatja a Natura 2000 területeken gazdálkodókat a megfelelő kezelési gyakorlatok, támogatások és jogszabályi előírások alkalmazásában, valamint részt vesz az adatgyűjtésben és szemléletformálásban.
- Modellgazdaságok kialakítása: 2025-ig 6 természetbarát gyakorlatot alkalmazó modellgazdaság kijelölése, 2025-ig 6 esemény került megrendezésre.
- Alapállapot-felmérés és monitorozás: minden beavatkozást alapállapot-felmérés előz meg; a későbbi monitorozás értékeli a fajok és élőhelyek természetvédelmi helyzetének változásait.
- Szemléletformálás és információátadás: információs anyagok és fórumok készítése, a természetbarát gazdálkodás népszerűsítése, valamint a Natura 2000 Információs és Oktató Központ létrehozása interaktív bemutatók és rendezvények számára.

9.2.6. INTÉZKEDÉS

Természetközeli vízi és víztől függő ökoszisztémák (vizes élőhelyek) megőrzése, a leromlott állapotú vízi ökoszisztémák és vizes élőhelyek helyreállítása.

Lásd a 2.1.1.-2.1.7. intézkedéseknél szereplő információt.

9.2.7. INTÉZKEDÉS

A tőzegképző élőhelyek helyreállításának, mezőgazdasági művelésből való kivonásának, művelési ág váltásának ösztönzése a sérülékenyséjük, éghajlatváltozás mérséklésében betöltött szerepük (szén raktározás) miatt.

A KAP Stratégiai Terv alapján nyújtott támogatások igénybevétele során alkalmazandó feltételekről szóló 16/2024. (IV. 9.) AM rendeletben a földterület helyes mezőgazdasági és környezeti állapotára vonatkozó 2. előírás (HMKÁ 2) vizenyős területekre, tőzeglápokra vonatkozik, célja a szénben gazdag talajok védelme a vizenyős területek, tőzeglápok megőrzésével.

A HMKÁ 2 keretében a megőrzendő területeket le kell határolni, ami azt jelenti, hogy a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben (MePAR) országos fedvénybe kellett foglalni őket. A területeknek három követelménynek kellett megfelelniük ahhoz, hogy a fedvénybe kerülhessenek: a mezőgazdasági területtel való megfelelő mértékű kapcsolódás; az átlagosnál magasabb széntartalom; továbbá a terület vízjárta jellege, időszakos vízzel való borítottsága. A területtípusokat tekintve a HMKÁ 2 részét képezik időszakosan vízzel borított területek, vizenyős területek, lápok és tőzeglápok. A 2025-től induló HMKÁ 2 előírás alá eső terület 61.416 hektár, amelynek 25%-as (15.797 hektár) korábban nem volt támogatható.

9.2.8. INTÉZKEDÉS

A mezőgazdálkodási és erdőgazdálkodási gyakorlatok során a klímabarát megoldások alkalmazásának előtérbe helyezése (pl. a kibocsátás csökkentést elősegítő technológiák, gazdálkodási módok alkalmazása).

Az Agrárközgazdasági Intézet megkezdte a szántóföldi agrotechnikai műveletek, így a hagyományos és a forgatás nélküli (no-till) talajművelési technológiák hatásainak kutatását, amelyek elősegítik a klímabarát gazdálkodást.

A KAP Stratégiai Terv AKG és az Agro-ökológiai Program olyan gyakorlatokat is támogat, mint a meghosszabbított talajtakarás, a no-till művelés és a gyepek megőrzése, amelyek hozzájárulnak a szénmegkötéshez és a kibocsátás csökkentéséhez.

A KAP Stratégiai Terv keretében kidolgozás alatt állnak az Erdő-környezetvédelmi többéves kötelezettségvállalások (EKV II.) KAP-RD35-2-25 keretében a Folyamatos erdőborítást biztosító művelési mód ösztönzése és a Folyamatos javított felújításra vagy folyamatos szerkezetátalakítás célterületek. Ezen kívül a AKG-ban a Talajmegújító Tematikus Előírás-csoport (TECS), amely kifejezetten a talaj egészségének javítását célzó gazdálkodási gyakorlatokat foglalja magában.

9.2.9. INTÉZKEDÉS

A klímaváltozással szemben ellenállóbb társadalom és gazdaság érdekében a biológiai sokféleség, az ökoszisztémák megőrzését előmozdító, természet alapú megoldások (nature-based solutions) alkalmazásának ösztönzése.

Lásd egyrészt a 9.1.3. intézkedésnél leírt információt.

A TeAM HUB⁴³ a természet-alapú megoldások széleskörű magyarországi elterjesztése ügyében elkötelezett szervezetek és egyének szakmai közössége. Mivel a természet-alapú megoldások alkalmazásával kapcsolatos szakmai, műszaki, finanszírozási és üzemeltetési ismeretek Magyarországon még kevésbé elterjedtek, a TeAM HUB célja, hogy fórumot biztosítson a természet-alapú megoldásokkal kapcsolatos hazai és nemzetközi tudás, tapasztalatok és jó gyakorlatok megosztására, valamint ösztönözze a kormányzati, önkormányzati, szakmai és civil szereplők közötti párbeszédet és együttműködést a természet-alapú megoldások széleskörű gyakorlati alkalmazása érdekében.

Megemlítendő még, hogy 2024-ben az Agro-ökológiai Program keretében 1.094.266 hektár szántó és 6.365 hektár állandó kultúra esetében igényeltek támogatást karbamid műtrágya alkalmazására, amely kontrollált felhasználás esetén hozzájárulhat a kibocsátás csökkentéséhez.

---

⁴³ <https://networknature.eu/networknature/team-hub>

II. STRATÉGIAI TERÜLET A BIOLÓGIAI SOKFÉLESEG FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA ÉS A HASZNOK MEGOSZTÁSA

10. CÉLKITŰZÉS:

10

A BIOLÓGIAI SOKFÉLESEG MEGŐRZÉSÉT ÉS A KÖRNYEZET- ÉS TÁJVÉDELMI SZEMPONTOKAT SZEM ELŐTT TARTÓ FENNTARTHATÓ ÉS MOZAIKOS MEZŐGAZDÁLKODÁS ELTERJESZTÉSE, VALAMINT A BIOLÓGIA SOKFÉLESEG MEGŐRZÉS SZEMPONTJAINAK ÉRVÉNYESÍTÉSE A KÖZÖS AGRÁRPOLITIKÁBAN

10.1. CÉL:

AZ ORSZÁG TERÜLETÉNEK LEGALÁBB 10%-ÁN MAGAS BIODIVERZITÁSÚ TÁJELEMEK ÖSSZEFÜGGŐ HÁLÓZATÁNAK BIZTOSÍTÁSA.

INDIKÁTOROK	
MAGAS BIODIVERZITÁSÚ TÁJKÉPI ELEM ARÁNYA A SZÁNTÓTERÜLETEKEN (%)T	2022: 4,1 % ⁴⁴
MŰVELÉSBE NEM VONT, KAP KERETÉBEN TÁMOGATHATÓ TERÜLETEK (MEZSGYÉK, MEZŐVÉDŐ ERDŐSÁVOK, STB.) KITERJEDÉSE (HA)	Tájképi elemek megőrzése 2024: 0,36 % (19.172 hektár)

10.1.1. INTÉZKEDÉS

A mezőgazdasági területekhez kötődő zöld infrastruktúra elemek kialakítása, helyreállítása, megőrzése, a fajok változatossága szempontjából kedvezőbb élőhely-szerkezet kialakítása.

A KAP Stratégiai Terv keretében az AKG kifizetések támogatják az intézkedés megvalósulását. A 2023-ban elindult Agro-ökológiai Program (AÖP) pedig egy olyan ösztönző támogatási forma, amely tartalmában az AKG-hoz hasonló, önkéntes vállalatokon alapuló, egyéves támogatás. A KAP Stratégiai Terv az Agro-ökológiai Program gyakorlatain keresztül támogatja a táj mozaikosságának növelését és a biodiverzitás sokszínűségének erősítését olyan önkéntes

⁴⁴ Magyarország esetében a tájképi elemek aránya mezőgazdasági területeken a LUCAS felmérés 2022 adatai alapján (https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news-and-updates/landscape-features-agricultural-land-what-extent-2024-09-30_en)

vállalások révén, amelyek középpontjában állnak a zöld infrastruktúra elemek: például védősávok, nem termő fák, sövények vagy vízmegőrző foltok kialakítása.

Hátránya azonban, hogy mivel egyéves kötelezettségvállalásról van szó, vagyis a gazdálkodó a részvételről minden évben szabadon dönthet, ezért hosszú távon nem tudja garantálni az elérni kívánt célt, vagyis a táj mozaikossá tételét.

10.1.2. INTÉZKEDÉS

A Közös Agrárpolitika (KAP) területalapú támogatásra jogosult területeinek kibővítése a biológiai sokféleség megőrzése szempontjából fontos elemekkel (pl. mezővédő erdősávok, fásítások, fás-bokros sávok, mezsgyék, nem művelt táblaszegélyek, vízfolyások parti sávjai, időszakos vízborítású területek, vizes élőhely területtípusokkal).

Magyarországon 2023-tól kezdődően folyamatosan bővül a támogatásra jogosult területek köre a biológiai sokféleség megőrzésére alkalmas területekkel. Például egy kis vizes élőhely már nem csak szántóterületen, hanem gyepterületen is támogatható. A HMKÁ 2 kis vizes élőhely 2025-től történt bevezetésének jelentősen bővült a támogatható területek nagysága többek között a vízmegtartás szempontjából is fontos területekkel.

Mindazonáltal a KAP Stratégiai Terv keretében még vannak olyan pályázati felhívások, melyek e szempontból relevánsak volnának – például gyepterületre vonatkoznak – de még nem valósultak meg.

10.1.3. INTÉZKEDÉS

A szántóterületek 10%-án a biológiai sokféleség megőrzése szempontjából fontos tájképi elemek létrehozása (pl. mezővédő erdősávok, fás-bokros sávok, mezsgyék, nem művelt táblaszegélyek, vízfolyások parti sávjai, időszakos vízborítású területek, vizes élőhely területtípusokkal). E szempont figyelembe vétele a Közös Agrárpolitika követelményrendszerében a gazdálkodók számára kötelező kondicionalitási feltételek kialakításakor a KAP jogszabályokban megfogalmazott elvárásokkal összhangban.

A KAP I. pillérében a támogatások alapjául szolgáló feltételeesség szabályrendszerének HMKÁ 8 előírása ezt a célt hivatott szolgálni. Azonban mind 2023-ban, mind 2024-ben a gazdálkodókra nehezedő terhek hatására az Európai Bizottság a HMKÁ 8 előírás teljesítésére könnyített lehetőségeket vezetett be, továbbá a 2024/1468/EU rendelet értelmében 2025-től a nem termelő tájképi elemek és területek kötelező kijelölésének előírását törölte a feltételeesség szabályrendszeréből. Ezzel párhuzamosan a tagállamoknak ugyanilyen tartalmú önkéntes gyakorlatokkal kellett bővíteniük az Agro-ökológiai Programjukat. Magyarországon ennek megfelelően két különböző szintű gyakorlat is elérhető már az Agro-ökológiai Programban tájképi elem létesítésre és fenntartásra. Továbbá a HMKÁ 8 derogáció hatására jelentősen nőtt a nem termelő területek aránya.

A KAP Stratégiai Tervben az Agrár-erdészeti rendszerek telepítése, ápolása és fenntartása KAP-RD21-RD22-1-25 felhívás mezővédő fasor telepítését támogatja mezőgazdasági művelés alatt álló területen, vagy több sor fából és cserjéből álló mezővédő erdősáv telepítését szántóterületeken, vagy fás legelő és kaszáló kialakítását gyepterületeken. Ezen kívül a természetközeli- és vizes élőhelyek kialakítását elősegítő beruházások és azok fenntartása KAP-RD21-RD22-2-25 felhívás a füves, cserjés sávok kialakítását támogatja szántóterületeken, valamint kis vizes élőhelyek létrehozását a területen megjelenő többletvizek visszatartásával, illetve a területek visszanedvesítésével.

A nitrogénmegkötő növényekkel bevetett terület 2024-ben 229.905 hektár, szemben a 2023-as 39.361 hektárral, ez közel hatszoros növekedést jelent. Az ökológiai másodvetések esetében a 2023-as 7.160 hektárhoz képest 179.893 hektárra nőtt az igénylés, ez huszonötszörös bővülést jelent.

Mindazonáltal a parlagterületek igényelt területe 2024-ben 219.757 hektár volt, ugyanakkor ezt az adatot nem érdemes összevetni a 2023-as adatokkal, mivel 2023-at követően nem volt lehetőség arra, hogy a HMKÁ 8 keretében a gazdálkodók élelmiszer célú növénytermesztést folytassanak parlagterületeken. Az élelmiszer célú növénytermesztés 2024-ben 2.273.361 hektáron valósult meg, ami 254.347 hektárral kevesebb 2023-hoz képest - pont akkora a különbség, mint a két év parlagterület-adatainak eltérése.

A tájképi elemek területe is nőtt: 2023-ban 1.357 hektár, 2024-ben 1.567 hektár volt, amely 15%-os növekedést jelent.

10.1.4. INTÉZKEDÉS

Egyéb védett tájképi elemek (pl. kunhalmok), esetében az ökológiai funkció helyreállításának támogatása, pl. a gyepek rekonstrukciójával.

A hatályos KAP feltételeességi szabályai értelmében a védett tájképi elemek megőrzése kötelező, ennek megsértése súlyos támogatáscsökkentést eredményez. Ugyanakkor a KAP és a hazai mezőgazdasági támogatási rendszer esetében kifejezetten a tájképi elemek ökológiai funkciói helyreállításának támogatására irányuló, célzott új intézkedés bevezetése is szükséges volna.

Pozitív fejleménynek tekinthető, hogy egy 2024. július 1-jétől hatályos jogszabálmódosításnak köszönhetően tájképi elem létesítése és fenntartása nem minősül a termőföld művelési ága megváltozásának, ami adminisztrációs szempontból fontos könnyítést jelent.

A természetvédelmi szakterület által kiadott "Kunhalmok megőrzése mezőgazdasági területeken. Gyep fenntartása és helyreállítása kurgánokon" c. kiadvány szakmai támogatást tud adni a biodiverzitás megőrzése szempontjából kulcsfontosságú mikroélelőhelynek és menedékhelynek számító kunhalmok ökológiai funkcióinak fenntartásában, helyreállításában érintetteknek, illetve az ez iránt érdeklődőknek, valamint a figyelemfelhívást is szolgálja.

10.1.5. INTÉZKEDÉS

Az extenzív gyümölcsösök megőrzésének támogatása.

A KAP Stratégiai Terv új AKG és ÖKO felhívásaiban külön kategóriát képvisel az extenzív gyümölcsösök támogatása. A cél részben kapcsolódik az agrár-erdészeti rendszerek kialakításához is. Egyelőre nem áll rendelkezésre adat arról, hogy ez mekkora területet érint.

10.1.6. INTÉZKEDÉS

A jellegzetes magyar tájgazdálkodási örökség, a hagyományos tájhasználat fenntartására alkalmas területek lehatárolása.

A 2025-ben indult ÖSZ-ZI KEHOP Plusz projekt (ld. 1.2.1. intézkedésnél szereplő információt) fog majd tájhasználat-váltási javaslatokat is megfogalmazni bizonyos területeken, pl. a Tisza-völgyben.

10.1.7. INTÉZKEDÉS

Agrár-erdészeti rendszerek létrehozásának ösztönzése, különös tekintettel az őshonos fafajok és gyümölcs tájfajták használatára.

Az agrár-erdészeti rendszerek létrehozásának ösztönzése megjelenik az Agrárökológiai Nemzeti Térinformatikai Bázis rendszerében (AÖNTB), valamint a növényi genetikai erőforrások megőrzéséhez kapcsolódó szakmai irányokban. A KAP Stratégiai Terv 2025. márciusban megjelent "Agrár-erdészeti rendszerek telepítése, ápolása és fenntartása" (KAP-RD21-RD22-1-25) támogatási felhívásában szerepelnek agrár-erdészeti ösztönző elemek, például szántóterületen mezővédő fasorok vagy erdősáv telepítése.

10.2. CÉL:

AZ ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁSSAL ÉRINTETT TERÜLETEK ARÁNYÁNAK NÖVELÉSE 15%-RA.

INDIKÁTOROK	
ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁSSAL ÉRINTETT TERÜLETEK ARÁNYA AZ ÖSSZES MŰVELT TERÜLETHEZ KÉPEST (%)	2023: 6,41 % (320.251 ha) 2024: 308.023 ha ⁴⁵ (ezen belül a KAP által az ökológiai gazdálkodás céljából támogatott, mezőgazdasági hasznosítású területek aránya, az ilyen gazdálkodás fenntartása és az arra való áttérés között megosztva 2024: 4,44 % (235.953 hektár))

10.2.1. INTÉZKEDÉS

Az ökológiai gazdálkodás lehetőségeinek bővítése a kutatási háttér, a fajtanemesítés, növényvédelmi alternatívák kiszélesítésével.

Az Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet a fenntartható, környezetkímélő és egészséges élelmiszer-termelés tudományos megalapozásán dolgozik. Többek között KAP finanszírozási támogatással számos kutatást végez jelenleg is ökológiai gazdálkodás alatt álló területeken alternatív megoldások vizsgálatát illetően: <https://biokutatas.hu/kutatasok>.

10.2.2. INTÉZKEDÉS

A KAP támogatási rendszere keretében az ökológiai gazdálkodásra történő átállás jelentős ösztönzése, valamint az ökológiai termékek promóciójának támogatása.

A KAP Stratégiai Terv alapján megjelent a KAP-RD20a-1-24 kódszámú "Ökológiai gazdálkodás támogatása (ÖKO)"⁴⁶ című felhívás, mely célja a konvencionális területek ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése, illetve az ökológiai művelésbe vont területeken a gazdálkodási mód fenntartása. Az ökológiai gazdálkodási támogatás olyan önkéntes alapon működő kifizetési rendszer, amelyben a résztvevők az ökológiai gazdálkodási célok elérésének érdekében a gazdálkodásuk során többlet tevékenységek elvégzését vállalják.

A KAP-RD48-1-25 kódszámú, "Minőségrendszerek tájékoztatási és promóciós tevékenységének támogatása" című felhívásra⁴⁷ 2026. januártól lesz lehetőség támogatási kérelem benyújtására. A cél az ökológiai termelést végző, mint minőségrendszerben részt vevő gazdálkodó, élelmiszer-előállító, termelői egyesület, szövetség, közhasznú non-profit szervezet által a minőségrendszer ismertségének növelése a fogyasztók körében. A felhívás további célja a magasabb hozzáadott értékű, hazai termékek előállításának és fogyasztásának ösztönzése. A támogatás segíti azon minőségrendszert működtető, illetve a minőségrendszerben tagként részt vevő természetes és jogi személyek csoportosulásait, akik az Európai Unió és Magyarország által elismert minőségrendszerek (beleértve az ökológiai gazdálkodást és termelést) előírásainak megfelelően állítják elő termékeiket.

⁴⁵ https://www.ksh.hu/stadat_files/mez/hu/mez0038.html

⁴⁶ <https://kap.gov.hu/tarsadalmisitas/kap-rd20-1-24-okologiai-gazdalkodas-tamogatasa-2332>

⁴⁷ <https://kap.gov.hu/tamogatasa/kap-rd48-1-25>

10.2.3. INTÉZKEDÉS

Az mezőgazdasági szaktanácsadók/falugazdászok ökológiai gazdálkodással kapcsolatos ismereteinek bővítése.

A mezőgazdasági és vidékfejlesztési szaktanácsadók részére 2025. évben kötelezően elvégzendő továbbképzés részeként ismereteket kapnak a KAP Stratégiai Terv beavatkozásairól, köztük az ökológiai gazdálkodásra történő átállás támogatásáról. A képzéseket a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara szervezi.

10.2.4. INTÉZKEDÉS

A gazdálkodók agroökológiai ismeretének bővítése országos és kisebb léptékű szemléletformáló kampányokkal és az agrár szaktanácsadói/falugazdász hálózat segítségével.

A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara falugazdász-hálózat és szaktanácsadói rendszere 2023 óta a jelenlegi KAP Stratégiai Terv elindulása óta erősödött és nagyobb mértékben támogatja a zöldebb és természetközelibb gazdálkodás elterjesztését a gazdálkodók körében (pl. vonatkozó támogatási lehetőségek). A természetközelibb gazdálkodás szemléletének terjesztésének további folytatása és szélesebb körű elterjesztése szükséges, melyben a NAK keretében működő KAP-hálózat Zöld Támogató Egysége is szerepet vállal.

10.2.5. INTÉZKEDÉS

Az ökológiai gazdálkodás és a bio élelmiszerek fogyasztásának ösztönzése többek között a fogyasztói tudatosság növelésével a magyar gazdálkodók és lakosság körében.

A KAP Stratégiai Terv Technikai Segítségnyújtás keretéből finanszírozottan létrejött a Nemzeti KAP-hálózat, amelynek része a NAK keretében működő KAP-hálózat Zöld Támogató Egység⁴⁸. A KAP és a nemzeti költségvetésből biztosított agrártámogatások végrehajtásának szervezetéről és intézményeiről szóló 601/2022. (XII. 28.) Korm. rendelet alapján 18. § (2) bekezdése alapján a nemzeti agrártámogatások környezeti fenntarthatóságával kapcsolatosan a zöld intézkedések (ideértve az ökológiai gazdálkodást is) megvalósításához kapcsolódó tudásbázis kialakítása a NAK keretében működő KAP-hálózat Zöld Támogató Egység feladata. A ZTE feladatai közé tartozik a KAP Stratégiai Terv zöld intézkedéseivel kapcsolódó gazdálkodói, lakossági tájékoztatás megszervezése.

10.2.6. INTÉZKEDÉS

A közétkeztetésben a biotermékek felhasználásának ösztönzése és elterjesztése többek között a helyben megtermelt biotermékek részarányának növelésével az iskolatej, az iskolazöltség és az iskolagyümölcs programokban.

A 676/2020. (XII.28.) Korm. rendelet értelmében a közétkeztetési közbeszerzési pályázatok elbírálása során előnyben részesülhet az, aki ökológiai gazdálkodásból származó terméket használ fel. A rendelet 5.§ (2) bekezdése szerint: „(2) Az ajánlatkérőnek az értékelési szempontok meghatározásakor a rendeletben felsorolt nyolc szempont közül – amelyek között szerepel az „ellenőrzött ökológiai gazdálkodásból származó termékek minél nagyobb aránya a beszállított élelmiszerek között” – legalább hármat figyelembe kell vennie. Azonban nem áll rendelkezésre információ arról, hogy hány ajánlatkérő választja ezt a szempontot, illetve hány közintézményben használnak biotermékeket.

⁴⁸ <https://kap.gov.hu/zoldtamogatoegyseg> és lásd még a 10.3.3. intézkedésnél szereplő információkat.

10.2.7. INTÉZKEDÉS

A felsőoktatásban ökológiai képzés lehetőségének biztosítása.

A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Ökológiai gazdálkodó szakmérnök / Ökológiai gazdálkodó szakirányú továbbképzést⁴⁹, illetve a Debreceni Egyetem Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar Ökológiai és regeneratív gazdálkodó szakmérnök szakirányú továbbképzést hirdetett meg 2025-ben.⁵⁰

10.2.8. INTÉZKEDÉS

A középfokú agrárszakképzésben az ökológiai elméleti és gyakorlati ismeretek markáns megjelenítése.

Az ökológiai és természetközeli gazdálkodás elméleti és gyakorlati elemei rendszerszinten megjelentek a középfokú agrárszakképzésben. A Képzési és Kimeneti Követelmények⁵¹ A képzési és kimeneti követelmények (KKK) a szakképzés keretein belül a képzési célokat, elvárásokat általánosan határozzák meg. A KKK több ágazatban, különösen a mezőgazdaság és erdészet, a környezetvédelem és vízügy, valamint az élelmiszeripar ágazatok, kötelezően rögzítik az ökológiai gazdálkodás, a biogazdálkodási technológiák, a fenntartható talajhasználat, a természetközeli erdőgazdálkodás és az agrár-környezetgazdálkodás témaköreit.

A szakmai elméleti tantárgyak között az agrárszakképzési intézményekben megtalálhatók a következő témák: ökológiai alapelvei, biogazdálkodás rendszere, környezeti terhelés csökkentése, biodiverzitás-megőrzés szerepe a gazdálkodásban, talajvédelem, természetközeli természetstechnológiák. A gyakorlati oktatásban, úgymint tantervek, tananyagok, erdészeti és környezetvédelmi gyakorlatok, az alábbi elemeket integrálták:

- vegyszerfelhasználás csökkentése
- talajéletet javító eljárások
- élőhely-megőrzési gyakorlatok
- beporzók védelmével kapcsolatos feladatok
- komposztálási és biomassza-kezelési gyakorlatok
- természetközeli erdőgazdálkodási mintaterületek.

Összességében elmondható, hogy a 2023–2025 közötti intézményi fejlesztések eredményeként a fenntarthatósági, környezettudatosági és biodiverzitás-védelmi tartalmak ma már minden agrárszakma képzési ciklusában jelen vannak, mind elméletben, mind gyakorlatban.

10.3. CÉL:

AZ AGROÖKOLÓGIAI ADOTTSÁGOKHOZ ILLESZKEDŐ, FENNTARTHATÓ GAZDÁLKODÁSI MÓDOK ELTERJESZTÉSE ÉS TÁMOGATÁSA.

INDIKÁTOROK	
MEZŐGAZDASÁGI BIODIVERZITÁS INDIKÁTOR (MEZŐGAZDASÁGI ÉLŐHELYEKHEZ KÖTŐDŐ MADARAK INDIKÁTORA)	állományindex, bázis év: 2000 (100%) 2021: 75% 2022: 74% 2023: 73% 2024: 71%
BIODIVERZITÁST ÉS/VAGY TÁJVÉDELMET TÁMOGATÓ KIFIZETÉssel ÉRINTETT MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETEK ARÁNYA (%)	Agro-ökológiai Program által érintett terület 2024: 3.591.299

⁴⁹ <https://uni-mate.hu/k%C3%A9pz%C3%A9s/-/content-viewer/okologiai-gazdalkodo-szakmernok-okologiai-gazdalkodo-szakiranyu-tovabbkepzes/20123>

⁵⁰ <https://mek.unideb.hu/okologiai-es-regenerativ-gazdalkodo-szakmernok-szakiranyu-tovabbkepzes>

⁵¹ <https://akkreditaltvizsgaztatas.ikk.hu/kkk-ptt>

	ha
MAGAS TERMÉSZETI ÉRTÉKŰ TERÜLETEK KITERJEDÉSE (HA)	Támogatással érintett MTÉT terület 2024-ben: 155.017 ha
MAGAS TERMÉSZETI ÉRTÉKŰ TERÜLETEKEN AGRÁR-KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁSI TÁMOGATÁSBAN RÉSZESÜLŐ TERÜLETEK KITERJEDÉSE (HA)	2024: 155.017 ha
ÁLLANDÓ GYEPTERÜLETEK KITERJEDÉSE (HA)	2020: 7.325.000 ha 2021: 7.545.000 ha 2022: 771.300 ha 2023: 788.900 ha 2024: 794.000 ha 2025: 769.700 ha ⁵²

10.3.1. INTÉZKEDÉS

A biológiai sokféleség megőrzés és a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás szempontjainak érvényesítése a KAP intézkedéseiben (pl. integrált növényvédelem, környezetbarát és talajvédő gazdálkodási módok, regeneratív mezőgazdálkodás)

A jelenlegi KAP Stratégiai Terv keretében létrehozott Agro-ökológiai Program (AÖP) támogatásán keresztül közvetlenül érvényesülnek a biológiai sokféleség megőrzésére és a természeti erőforrások fenntartható használatára irányuló célkitűzések. Az AÖP olyan önkéntesen választható gyakorlatokra épül, amelyek lehetőséget adnak a gazdálkodóknak arra, hogy önkéntesen a földhasználati kategóriájukhoz igazodó, célzott gyakorlatokat válasszanak. Ezek a gyakorlatok – például a vetésváltás, a talajtakarás, a talajkímélő művelés, a tájképi elemek megőrzése, a növényvédőszer-használat csökkentése – mind hozzájárulnak az integrált növényvédelem elterjedéséhez, a környezetbarát és talajvédő gazdálkodási módok alkalmazásához, valamint a regeneratív mezőgazdaság térnyeréséhez. Az AÖP így kulcsfontosságú eszköze annak, hogy a gazdálkodás egyszerre szolgálja a környezeti fenntarthatóságot és egyben versenyképes is legyen. Az AÖP hátránya azonban, hogy mivel egyéves kötelezettségvállalásról van szó, vagyis a gazdálkodó a részvételről minden évben szabadon dönthet, ezért hosszú távon nem tudja garantálni az elérni kívánt célt, vagyis a táj mozaikossá tételét. A regeneratív gazdálkodási módszerekre külön tematikus előírás csoport került kialakításra az AKG-ban.

A cél megvalósulásához hozzájárul a KAP Stratégiai Terven belüli Ökológiai gazdálkodás támogatása (ÖKO) program is, mely az ökológiai gazdálkodásokat támogatja, míg a nem termelő beruházásokhoz járulnak a biodiverzitást segítő tájlemek kialakításához és fenntartásához.

10.3.2. INTÉZKEDÉS

A KAP keretében a mezőgazdasági biológiai sokféleség megőrzését szolgáló kifizetési rendszerek fenntartása és működtetése.

Az érvényben lévő KAP Stratégiai Terv helyes mezőgazdasági és környezeti állapotára vonatkozó előírásainak (HMKÁ) nagy része hozzájárul az intézkedés megvalósulásához:

- A HMKÁ 1 az állandó gyepterület fenntartását és visszaállítását írja elő;
- a HMKÁ 2 a vizes élőhelyek és tőzeglápok megőrzését célozza;
- a HMKÁ 3 tiltja a tarló- és növényi maradványégetést;
- a HMKÁ 4 vízvédelmi sávok fenntartását írja elő a felszíni vizek mentén;
- a HMKÁ 5 a talajerózió mérséklésére kötelez;
- a HMKÁ 6 minimális talajborítást határoz meg;
- a HMKÁ 7 a vetésváltás és a növénytermesztés diverzifikációját célozza;

⁵² https://www.ksh.hu/stadat_files/mez/hu/mez0008.html

- a HMKÁ 8 a biológiai sokféleség megőrzésére közvetlenül ható szabály, mivel előírja nem termelő tájképi elemek fenntartását (Megjegyzendő, hogy 2025-től a HMKÁ 8 kötelezettségei alól kikerült a tájképi elemek és területek kijelölése. Az HMKÁ 8 előíráscsomag része maradt viszont a védett tájképi elemek megőrzése és az, hogy mezőgazdasági hasznosítású táblán található, nem mezőgazdasági termelési célú fát, bokrot és sövényt március 1. és augusztus 31. között tilos kivágni, metszeni vagy egyéb módon csonkítani); valamint
- a HMKÁ 9 tiltja a Natura 2000-es gyepterületek átalakítását.

Ezen kívül egyes KAP támogatásokban (AKG, AÖP) szerepelnek a HMKÁ-ra épülő épülő többletvállalások.

10.3.3. INTÉZKEDÉS

A KAP Stratégiai Terv keretében működő biológiai sokféleség megőrzési intézkedések minél hatékonyabb megvalósulása és kihasználása érdekében zöld tanácsadói hálózat létrehozása és működtetése.

A NAK keretében működő KAP-hálózat Zöld Támogató Egység (NAK ZTE) fő feladata a környezeti fenntarthatóságot és klímavédelmet szolgáló szempontok érvényesítése a KAP Stratégiai Tervben, az I. és II. pillér zöld beavatkozásainak, valamint a kapcsolódó nemzeti programok végrehajtásának segítése, illetve a zöld szereplők hálózatosodásának elősegítése. Ennek eszközei:

- Szakértői tevékenység végzése
- Tudástartalmak fejlesztése és a kapcsolódó tájékoztatási tevékenységek
- Szakemberek számára tudásátadás
- Zöld szakértői és tanácsadói hálózat működtetése
- Zöld beavatkozásokkal kapcsolatos monitorozási tevékenység támogatása

A NAK ZTE működésének célja a mezőgazdaság általános környezeti és természeti vonatkozásaiban és különösen a KAP Stratégiai Terv zöld felépítményének intézkedéseiben a mezőgazdasági termelők segítése gyakorlati tanácsokkal és az adott gazdaság igényeihez szabott támogatási konstrukciók kiajánlásával. Ennek érdekében a meglévő szaktanácsadói és egyéb szakértői hálózatra építve létrejött az ún. zöld szakértői és tanácsadó hálózat.

10.3.4. INTÉZKEDÉS

A KAP keretében agro-ökológiai alpprogram (eco-scheme) bevezetése és működtetése a biológiai sokféleség megőrzését támogató mezőgazdasági gyakorlatok előnyben részesítése érdekében és a gazdálkodók ösztönzése a programban való részvételre.

Az intézkedés bevezetése megtörtént, melyből hazai jogcím rendelet született: 17/2024. (IV. 9.) AM rendelet a Közös Agrárpolitika Stratégiai Tervből megvalósuló Agro-ökológiai Programhoz (az intézkedésben agro-ökológiai alpprogram néven szerepel) kapcsolódó támogatás igénybevételének részletes szabályairól. Az Agro-ökológiai Program (AÖP) gyakorlatrendszerén keresztül megvalósulnak azok a lehetőségek, amelyek a biológiai sokféleséget támogató mezőgazdasági gyakorlatok alkalmazását szolgálják, és ezekkel a gazdálkodók élnek is. Az önkéntesen választható gyakorlatok jogszabályban rögzítettek, sikeres teljesítésükért a résztvevők további támogatásban részesülnek. Ez anyagi ösztönzést jelent a környezeti szempontból kedvező gyakorlatok alkalmazására, elősegítve a biológiai sokféleség megőrzését és helyreállítását a mezőgazdasági területeken.

A 2024-es támogatási év során az AÖP program keretében 3.591.299 hektárnyi területre történt kifizetés. Az AÖP gyakorlatrendszerén keresztül megvalósulnak azok a lehetőségek, amelyek a biológiai sokféleséget támogató mezőgazdasági gyakorlatok alkalmazását szolgálják, és ezekkel a gazdálkodók élnek is. Az önkéntesen választható gyakorlatok jogszabályban rögzítettek, sikeres teljesítésükért a résztvevők további támogatásban részesülnek. Ez anyagi ösztönzést jelent a környezeti szempontból kedvező gyakorlatok alkalmazására, elősegítve a biológiai sokféleség megőrzését és helyreállítását a mezőgazdasági területeken.

10.3.5. INTÉZKEDÉS

Termőhelyi adottságokhoz illeszkedő területhasználat-váltás érdekében a mezőgazdasági művelésre nem alkalmas területeken – különös tekintettel az erózió-, aszály- és belvízérzékeny területekre – a biológiai sokféleség megőrzése szempontjából kedvezőbb területhasználatra történő áttérés elősegítése, támogatása (pl. gyenge minőségű szántó-gyep konverzió).

A KAP Stratégiai Terv keretében az Agrár-környezetgazdálkodási programban és az Agro-ökológiai Programban vannak ehhez kapcsolódó elemek, azonban a konkrét konverziót elősegítő KAP támogatás továbbra sem jelent meg.

Tervezett a Természetközeli- és vizes élőhelyek kialakítását elősegítő beruházások és azok fenntartása felhívás, amely a KAP Stratégiai Terv RD21_G04_LCI_73 (agro-ökológiai nem termelő beruházások) és az RD22_G05_LCP_70 (agro-ökológiai földhasználat-váltást ösztönző kifizetés) beavatkozásaira épül. Az önkéntes alapon működő intézkedésben a kedvezményezettek a földhasználat váltást és az élőhelyek helyreállítását elősegítő, valamint vízvédelmi célú nem termelő beruházások megvalósításával és fenntartásával járulhatnak hozzá az élőhelyek változatosságának növeléséhez. A támogatás szántó és/vagy gyep kultúra hasznosítás esetén vehető igénybe.

10.3.6. INTÉZKEDÉS

Talajok mennyiségi pusztulásának megakadályozása.

A talajok mennyiségi pusztulásának megakadályozása érdekében több előírás is érvényesül a vonatkozó hazai szabályozásban. A KAP-ban a HMKÁ 5 előírás keretében konkrét elvárások fogalmazódnak meg az erózióvédelem kapcsán, míg a HMKÁ 6 előírás a kötelező talajtakarást követeli meg a legérzékenyebb időszakban (július 15. - szeptember 30.). Emellett a 17/2024. (IV. 9.) AM rendelet egyes gyakorlatai is tartalmaznak olyan választható gyakorlatokat, amelyek hozzájárulnak a talajok fizikai állapotának megőrzéséhez és a mennyiségi pusztulásuk megelőzéséhez. "Talajtakarás szántóterületeken"; "Forgatás nélküli talajművelés szántóterületeken"; "Gyep megőrzése"; "12% alatti lejtésű területeken az állandó kultúrák talajtakarása mulcsozással, egyéves sorköztakaró növények termesztésével"; "Állandó kultúrák talajtakarása évelő kultúrák fenntartásával vagy gyepesítéssel. Az AKG keretében a szántókra horizontális előírások vonatkoznak a 12%-nál nagyobb lejtésű táblák esetében, így például a talaj forgatása – beleértve a szervestrágya bedolgozását is – csak a lejtő irányával merőlegesen történhet.

10.3.7. INTÉZKEDÉS

A Natura 2000 hálózat gyep és szántó hasznosítású területeire vonatkozó speciális földhasználati előírások szabályozása az ezekhez a területekhez kötődő élővilág védelme érdekében.

A KAP keretében működő Agro-ökológiai Programban nem kötelező földhasználati kategóriához kapcsolódó gyakorlatot választani, de a gazdálkodók önkéntesen választhatnak olyan gyakorlatokat az AÖP kínálatából, amelyekkel hozzájárulhatnak e területek természetvédelmi céljaihoz, különösen az élővilág sokféleségének megőrzéséhez. Az ilyen önkéntes vállalásokért a gazdálkodók kiegészítő támogatásban részesülhetnek, így az AÖP a természetvédelmi előírások betartása mellett ösztönzőleg is hat a környezettudatos földhasználatra a Natura 2000 hálózat területein, azonban ezek a vállalások egy évre szólnak.

A 269/2007. (X.18.) Korm. rendelet előírja, hogy a Natura 2000 gyepterületeken kötelező betartani a földhasználati szabályokat. E szabályok biztosítják az élőhelyek fenntartását és védelmét. A Natura 2000 szántó tekintetében a jogszabályba foglalt földhasználati előírások viszont továbbra is hiányoznak.

A KAP Stratégiai Terv keretében meghirdetett támogatások előírásai közül az AKG zonális előírása keretében 2025. évtől elindult a Natura 2000 szántó területeken folytatott gazdálkodás támogatása is a tematikus előírás csoportban szereplő földhasználati előírásokkal, melyet azonban csak önkéntesen választhatnak a gazdálkodók.

10.3.8. INTÉZKEDÉS

A Natura 2000 gyepek és szántóterületek esetében a KAP keretében kompenzációs támogatás biztosítása.

A KAP Stratégiai Terv 2024-ben indította a KAP-RD23-1-24 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs támogatást, amely a talajvédelem szempontjából fontos intézkedések része. A támogatás a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet szerinti földhasználati előírások teljesítéséből adódó többletköltségek és bevételkiesés kompenzálására szolgál.

Emellett megjelent a KAP-RD19a-1-24 AKG felhívás is, melynek célja a biodiverzitás megőrzése és növelése élőhelyek kialakításával, valamint fajgazdag vetésszerkezet támogatásával. Az AKG 5 éves önkéntes kötelezettségvállalásra épül, amely keretében a gazdálkodók környezettudatos növénytermesztési és gyepegzálkodási tevékenységeket végeznek. Újdonságként megjelent 2025-ben a Natura 2000 szántó tematikus előírás csoport, amely magasabb környezeti értékű szántók mezőgazdasági művelését szabályozza.

A Natura 2000 gyepterületeken kötelező a földhasználati szabályok betartása, és a gazdálkodók 115 euró/ha/év kompenzációt kapnak. A Natura 2000 szántóterületek támogatása 2025-től önkéntes alapon, tematikus előírásokkal lehetséges, 146 euró/ha/év támogatási összeggel. A Natura 2000 szántókkal kapcsolatos kompenzációs kifizetésre önkéntes alapon lehetett pályázatot benyújtani, és csupán 8.000 ha körüli területre érkezett be pályázat.

10.3.9. INTÉZKEDÉS

A természetkímélő gazdálkodási gyakorlatot támogató Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT) területi kiterjedésének növelése 400.000 hektárra.

A KAP Stratégiai Terv keretében meghirdetett támogatások előírásai közül az Agrár-környezetgazdálkodási program zónális tematikus előírása keretében 2025. évtől is folytatódik a Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT) érintett területek támogatása. Mindazonáltal, az új MTÉT igénylések kb. 10%-kal haladják meg a 2024-ben kifizetett MTÉT területeket (155.017 hektár).

10.3.10. INTÉZKEDÉS

Az állandó gyepterületek megőrzése, a gyepterületek területi csökkenésének megállítása, kedvező természeti állapotuk megőrzésének biztosítása, elsősorban az ökológiai szempontok figyelembe vételével történő extenzív, gyepekre alapozott legeltetési állattartási módok alkalmazásának támogatásával.

Az állandó gyepterületek megőrzése, területi csökkenésük megállítása, valamint kedvező természeti állapotuk fenntartása érdekében a 16/2024. (IV. 9.) AM rendelet HMKÁ 1. és 9. előírásai írják elő vonatkozó szabályokat, melyek betartása a támogatások alapfeltétele.

Emellett a 17/2024. (IV. 9.) AM rendelet önkéntesen választható gyakorlatai – különösen az extenzív, gyepekre alapozott legeltetési állattartás – lehetőséget adnak a gazdálkodóknak a gyepterületek ökológiai szempontból kedvező állapotának megőrzésére.

A KAP ST keretében az Agro-ökológiai Program és az Agrár-környezetgazdálkodási program révén további ösztönzést kapnak az ilyen fenntartható gazdálkodási módok.

A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján az állandó gyepterületek Magyarországon az elmúlt években enyhe csökkenést mutatnak, lásd fentebb a releváns indikátort.

10.3.11. INTÉZKEDÉS

Öntözésfejlesztési beruházások „élővilág barát” módon történő kialakítása, ennek érdekében az öntözőcsatornákon vadátjárók, vadmentő műtárgyak kiépítése.

Az öntözésfejlesztési beruházások „élővilág barát” módon történő kialakítására nincsenek kötelezően érvényesíthető jogszabályi vagy szabványügyi előírások. Több öntözőcsatorna, illetve öntözővíztározónál nyílt felszínű fóliaborítást és szigetelést alkalmaznak mind a mai napig. A víztől nedves fóliafelszín rendkívül csúszós jellege miatt sokszor a csatornához inni térő állatok belecsúsznak a csatornába, majd a csúszós fóliafelszín miatt már kijutni nem tudnak onnan és hosszú szenvedés után belefutnak az adott öntözőcsatorna vagy tározó vizébe. Sajnos a nem védett őshonos fajok mellett védett fajok egyedei is pusztultak el ilyen módon, ezért a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes ajánlásaira is tekintettel jogszabály-módosítás kezdeményezésére került sor a természetvédelemért felelős részleg részéről a vízügyi ágazat felügyeletét ellátó minisztériumnál annak érdekében, hogy a kis hatékonyságú vadmentő lépcsők és rácsok mellett/helyett a teljes fóliafelszín földdel is legyen borítva.

Megemlítendő, hogy a KAP öntözésfejlesztési beruházásokat támogató felhívások (KAP-RD12-RD01c-1-24 Öntözésfejlesztési és vízfelhasználás hatékonyságát javító mezőgazdasági üzemben belüli komplex beruházások támogatása és a KAP-RD12-RD01c-2-24 Öntözésfejlesztési és vízfelhasználás hatékonyságát javító mezőgazdasági üzemben belüli beruházások támogatása) esetében támogatás igényelhető a csatornák kialakítása során, illetve meglévő csatornák felújítása esetén vad átjárók, -kilépők, menekülő utak építésére (a területileg érintett vadászatra jogosult és/vagy az illetékes tájegységi fővadász szakmai közreműködésével elkészített műszaki dokumentáció szerint). A tartalmi értékelés során többletpontszámban, ezáltal a kiválasztás során előnyben részesül az a pályázó, aki megvalósítja e tevékenységek valamelyikét.

10.3.12. INTÉZKEDÉS

Gyep- és szántóföldi betakarító gépek „élővilág barát” módon történő üzemeltetése, vadvédelmi berendezésekre vonatkozó műszaki szabványok meghatározása. A vadvédelmi berendezések szakszerű használatának ellenőrzése, hiányának szankcionálása.

A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény rendelkezést tartalmaz a vadriasztó lánc vagy egyéb vadriasztó eszköz használatáról. A gyep- és szántóföldi betakarítógépek „élővilágbarát” üzemeltetése, valamint a vadvédelmi berendezésekre vonatkozó műszaki szabványok meghatározása megjelenik az agrár-környezetgazdálkodási intézkedések között. A KAP Stratégiai Terv keretében az Agro-ökológiai Program (AÖP) és az Agrár-környezetgazdálkodási program (AKG) keretében már megvalósultak madárbarát kaszálási előírások, amelyeket az EMGA (Európai Mezőgazdasági Garancia Alap) Környezeti Támogatások Osztálya is nyomon követ.

Az ellenőrzések, különösen ott, ahol kötelező előírásként szerepel az AKG, illetve önkéntes vállalásként az AÖP keretében, georeferált fotók segítségével zajlanak. Legeltetésre vonatkozó vállalás is elérhető, amely hektárszámhoz kötött. Jelenleg a mintegy 790.000 hektár gyepterületből körülbelül 320.000 hektáron valósul meg vagy legeltetéses, vagy madárbarát kaszálási vállalás. Az egyéb, kaszálásra vonatkozó előírásokról kevesebb információ áll rendelkezésre, azonban feltételezhető, hogy ezek nagy mértékben átfedik az AKG által támogatott gyepterületeket.

Különösen a gyepek esetében a 17/2024. (IV. 9.) AM rendelet egyik választható gyakorlata – a „kizárólag alternáló kasza, vagy hátsó felfüggesztésű, illetve vontatott, szársértő nélküli kasza használata” – szolgálja az élőhelyek és a vadon élő állatok védelmét a kaszálás során.

11

11. CÉLKITŰZÉS:

A GENETIKAI ERŐFORRÁSOK MEGŐRZÉSE, VALAMINT A GENETIKAI ERŐFORRÁSOKHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS ÉS A HASZNÁLATUKBÓL SZÁRMAZÓ

HASZNOK IGAZSÁGOS ÉS MÉLTÁNYOS MEGOSZTÁSÁNAK BIZTOSÍTÁSA

11.1. CÉL:

AZ ÉLELMEZÉSI ÉS MEZŐGAZDASÁGI CÉLÚ NÖVÉNYI GENETIKAI ERŐFORRÁSOK HOSSZÚ TÁVÚ MEGŐRZÉSÉNEK BIZTOSÍTÁSA ÉRDEKÉBEN.

INDIKÁTOROK	
NÖVÉNYI GÉNBANKOKBAN MEGŐRZÖTT GYŰJTEMÉNYEK ÉS TÉTELEK SZÁMA (DB)	Gyűjtemények: 2020: 159 db; 2021: 168 db; 2022: 188 db; 2023: 190 db; 2024: 190 db Tételek: 2020: 151.472 db; 2021: 164.459 db; 2022: 170.314 db; 2023: 172.283 db; 2024: 172.283 db
A GÉNBANKI GYŰJTEMÉNYEK FENNTARTÁSÁRA ÉS FEJLESZTÉSÉRE FELHASZNÁLT KÖLTSÉGVETÉSI ÉS EGYÉB TÁMOGATÁS ÖSSZEGE (FORINT/ÉV)	Nem áll rendelkezésre adat
NÖVÉNYI GÉNBANKI GYŰJTEMÉNYEKBŐL KÖZREADOTT MINTÁK SZÁMA (DB/ÉV)	2020: 14.209 db; 2021: 22.068 db; 2022: 21.369 db; 2023: 22.063 db; 2024: 22.872 db
ÚJONNAN LÉTESÜLT BEMUTATÓKERTEK SZÁMA (DB/ÉV)	2020: 189 db 2021: 251 db összesen, ebből új: 62 db 2022: 273 db összesen, ebből új: 22 db 2023: 329 db összesen, ebből új: 56 db 2024: 336 db, ebből új: 7 db
REGISZTRÁLT TÁJFAJTÁK SZÁMA (DB)	2024: 98 db

11.1.1. INTÉZKEDÉS

Az élelmezési és mezőgazdasági célú genetikai erőforrások megőrzéséhez, fejlesztéséhez szükséges pénzügyi források folyamatos biztosítása.

Az intézkedés megvalósításához az EMVA források immár másfél évtizede hozzájárulnak a VP-4-10.2.2.-15 - Ritka és veszélyeztetett növényfajták genetikai erőforrásainak és mikroorganizmusok ex situ megőrzése, a VP4-10.2.2.-20 Ritka és veszélyeztetett növényfajták genetikai erőforrásainak és mikroorganizmusok ex situ megőrzése, és a hamarosan megjelenő: KAP-RD27-1-25 Növényi genetikai erőforrások és mikroorganizmusok ex situ megőrzése keretében.

A hazai génmegőrzési intézmények fejlesztése és programjaik támogatása érdekében a Kormány 2018-ban külön stratégiát fogadott el. A program egy év késéssel, 2019-ben indult el, melynek finanszírozásához a Kormány 12,3 milliárd Ft forrást irányzott elő. Ebből végül az ötéves időszak alatt 8,4 milliárd Ft-ot biztosított. A Génmegőrzési stratégia elsődleges célja a génmegőrző intézmények, az NBGK, a nemzeti park igazgatóságok és más intézetek fejlesztése, továbbá a génmegőrzési intézményekben és a nemzeti park igazgatóságoknál meglévő fajok és fajták állományai fenntartásának fejlesztése és bővítése volt, valamint egy olyan állami génbanki hálózat kialakítása, amely az értékek leltáraként, elkülönített állami duplikátumként, a fajtát érő bármilyen betegség, természeti katasztrófa esetére, vagy egyszerűen a fajta feljavítására szolgáló génállomány őrzőjeként mindig rendelkezésre áll. A Génmegőrzési stratégia keretében a már említett támogatásokon kívül sor került konkrét mintaprogramok megvalósítására is. Továbbá a stratégia a Kárpát-medencében még fellelhető ritka genetikai értékek felkutatását és biztonságba helyezését is célul tűzte ki. Mindez óriási lehetőség volt a mezőgazdaság és élelmiszertermelés alapjait biztosító genetikai erőforrások megóvására, fejlesztésére, a génmegőrzésben való állami szerepvállalás megerősítésére, valamint az állami génbanki hálózat kialakítására.

Az Agrárminisztérium kidolgozta a hazai génmegőrzés szakmai és infrastrukturális fejlesztésének 2031-ig tartó időtávra vonatkozó programját, amely négy fő pillérből áll. A feladatok megvalósítására a hatéves időszakra a Kormány közel 12,5 milliárd forint forrást irányzott elő. A program 2026 januárjában kezdődik.

11.1.2. INTÉZKEDÉS

A kiemelt genetikai értéket képviselő génbanki gyűjtemények Nemzeti Génbanki Gyűjteménnyé nyilvánítása.

11.1.3. INTÉZKEDÉS

Az állami génbankokban őrzött növényi genetikai erőforrások tételszámának növelése 10%-kal gyűjtés, szaporítóanyag- és magcsere útján.

A növényi génbankokban megőrzött tételek száma 151.472-ről (2020) 172.283-ra (2024) emelkedett, azaz 13 %-kal nőtt.

11.1.4. INTÉZKEDÉS

A növényi genetikai erőforrás gyűjtemények legalább 50%-ának elérhetővé tétele, a közreadás növelése legalább 10%-kal.

A növényi génbanki gyűjteményekből közreadott minták száma 14.209-ről (2020) 22.872-ra (2024) emelkedett, azaz 60 %-kal nőtt.

A 2018-2023 között futó „Állami Génmegőrzési Feladatok szántóföldi és zöldségnövények génbanki tételeinek mobilizálása, on farm fenntartásának biztosítása” mintaprogramja keretében 2019-2023 között 39 nemzetség 53 fajának 455 génbanki tétele került átadásra termesztés céljából 26 gazdának országszerte.

11.1.5. INTÉZKEDÉS

A felhasználói igények szélesebb körű kielégítésére kijelölt génbanki tételek 15%-kal nagyobb tenyészkerületen 15%-kal nagyobb mennyiségben történő előállítására.

A közreadás keretén belül rendszeresek az olyan, elsősorban régi, köztermesztésből kikerülő gabonaféléket célzó megkérések, amelyek a szokványos botanikai mennyiségnél nagyobb, több tíz kilós mennyiséget igényelnek a gazdálkodáshoz. A megőrzött génbanki tételek felhasználásának, mobilizálásának elősegítése érdekében külsős partnerek bevonásával az NBGK tapasztalatgyűjtés céljából elindította a nagyparcellás felszaporítási kísérletét azzal a szándékkal, hogy az ilyen, génbanki léptékkal mérve nagy volumenű kérések teljesítéséhez szükséges magmennyiséget külsős partnerek bevonásával „állítsa elő”.

11.1.6. INTÉZKEDÉS

Új mintaprogramok kidolgozása a közreadások során leginkább keresett, illetve a klímaváltozás hatásai miatt leginkább érintett fajokra és fajtákra.

A hazai génmegőrzés szakmai és infrastrukturális fejlesztésének 2031-ig tartó programja különféle specifikus mintaprogramok végrehajtását is magában foglalja. Ezek megvalósítása 2026 januárjában kezdődik el.

11.1.7. INTÉZKEDÉS

A táji adottságokhoz alkalmazkodó, a Kárpát-medencében régóra termesztett gyümölcsfajták megőrzésében való együttműködésről szóló megállapodás keretében legalább 50 új bemutatókert létrehozása és fenntartása.

A tízéves múltra visszatekintő gyümölcsész megállapodás kiterjesztésére vonatkozó mintaprogram keretében egyházi, önkormányzati, és iskolakertekben további bemutatókerteket hoztak létre országsszerte, megismertetve az adott tájra jellemző értékes gyümölcsfajtákat, a velük kapcsolatos munkálatokat, és a termés hasznosítását. A gyümölcsész megállapodás keretein belül létesült gyümölcsöskertek száma 189-ről 336-ra nőtt, azaz 2020 és 2024 között 147 új bemutatókert létesült.

11.1.8. INTÉZKEDÉS

A tájfajtákhoz való hozzáférés biztosítása és fokozottabb használatuk érdekében a tájfajták regisztrációjának elősegítésén keresztül a regisztrált tájfajták számának növelése 30%-kal.

Szántóföldi növények kapcsán elmondható, hogy 1 db szántóföldi tájfajta – kukorica – van regisztrálva, amely könnyen elérhető bárki számára a szántóföldi Nemzeti Fajtajegyzéken.

Kertészeti növények esetében elmondható, hogy 5 zöldség faj (fokhagyma, fejes káposzta, paprika, paradicsom és bab) 15 fajtája, gyümölcs esetében 12 faj (alma, körte, cseresznye, meggy, szilva, kökényszilva, kajszli, őszibarack, dió, gesztenye, füge és házi berkenye) 82 fajtája van regisztrálva.

11.1.9. INTÉZKEDÉS

A társadalom ismereteinek növelése a génbankokban őrzött genetikai erőforrásokról a felhasználók termesztési, felhasználási, valamint a piaci tapasztalatok összegyűjtésével és közreadásával.

Az agrobiodiverzitás fontosságának hangsúlyozása, a Génmegőrzési stratégia egyes elemeinek, valamint megvalósítási folyamatának, és a stratégia eredményeinek széles társadalmi körben történő megismertetése alapvető fontosságú. A stratégia keretén belül különböző típusú kommunikációs feladat, az eredmények vizuális (filmek és honlapok készítése, fejlesztése) megjelenítése került megvalósításra. A hazai génmegőrzés szakmai és infrastrukturális fejlesztésének 2031-ig tartó programja külön fejezetben foglalkozik a társadalom ismereteinek növelése érdekében tervezett feladatok részletezésével. Ezen feladatok megvalósítása 2026. januárban kezdődik el.

11.2. CÉL:

AZ ÉLELMEZÉSI ÉS MEZŐGAZDASÁGI CÉLÚ ÁLLATI GENETIKAI ERŐFORRÁSOK HOSSZÚ TÁVÚ MEGŐRZÉSÉNEK BIZTOSÍTÁSA, FENNTARTÁSA, VALAMINT A MEGŐRZÖTT EGYEDEK ÉS ÁLLOMÁNYOK SZÁMÁNAK NÖVELÉSE.

INDIKÁTOROK	
MEGŐRZÖTT VÉDETT, ŐSHONOS NUKLEUSZ ÁLLATÁLLOMÁNYOK LÉTSZÁMA (DB/ÁLLATFAJTA)	NBGK + NPI-k összesen: 2020: 7.691 db 2021: 7.814 db 2022: 7.675 db 2023: 7.890 db 2024: 8.180 db
FAJONKÉNTI DUPLIKÁTUM MINTÁK SZÁMA (DB)	Nem áll rendelkezésre vonatkozó adat, nem tervezett ilyen adatgyűjtés a jövőben sem
IN VITRO MEGŐRZÖTT EGYEDEK ÉS FAJTÁK SZÁMA (DB)	2024: NBGK: 24 fajta 2800 egyedének szaporítóanyaga; 44 fajta 9600 egyedének DNS, vér és szövet mintája

11.2.1. INTÉZKEDÉS

A mezőgazdasági genetikai erőforrások megőrzéséhez, fejlesztéshez szükséges pénzügyi források folyamatos biztosítása.

A hazai génmegőrzési intézmények fejlesztése és programjaik támogatása érdekében a Kormány 2018-ban külön stratégiát fogadott el. A program egy év késéssel, 2019-ben indult el, melynek finanszírozásához a Kormány 12,3 milliárd Ft forrást irányzott elő. Ebből végül az ötéves időszak alatt 8,4 milliárd Ft-ot biztosított. A Génmegőrzési stratégia elsődleges célja a génmegőrző intézmények, az NBGK, a nemzeti park igazgatóságok és más intézetek fejlesztése, továbbá a génmegőrzési intézményekben és a nemzeti park igazgatóságoknál meglévő fajok és fajták állományai fenntartásának fejlesztése és bővítése volt, valamint egy olyan állami génbanki hálózat kialakítása, amely az értékek leltáraként, elkülönített állami duplikátumként, a fajtát érő bármilyen betegség, természeti katasztrófa esetére, vagy egyszerűen a fajta feljavítására szolgáló génállomány őrzőjeként mindig rendelkezésre áll. A Génmegőrzési stratégia keretében a már említett támogatásokon kívül sor került konkrét mintaprogramok megvalósítására is. Továbbá a stratégia a Kárpát-medencében még fellelhető ritka genetikai értékek felkutatását és biztonságba helyezését is célul tűzte ki. Mindez óriási lehetőség volt a mezőgazdaság és élelmiszertermelés alapjait biztosító genetikai erőforrások megóvására, fejlesztésére, a génmegőrzésben való állami szerepvállalás megerősítésére, valamint az állami génbanki hálózat kialakítására.

A védett őshonos és veszélyeztetett – valamint új elemként a fajtarekonstrukció alatt álló – mezőgazdasági állatfajták fennmaradása évek óta történik EMVA támogatásokkal. A KAP Stratégiai Terv keretében 2024. április 17-én megjelent a "KAP-RD24-RD26-1-24 Állati genetikai erőforrások ex situ és in vitro megőrzésének, és szakmai támogató tevékenység megvalósításának támogatása" megnevezésű pályázati felhívás, melynek célja a védett őshonos, a veszélyeztetett mezőgazdasági és a fajtarekonstrukció alatt álló mezőgazdasági állatfajták megőrzéséhez kapcsolódó tevékenység támogatása, három célterület keretében. A támogatás kötelezettségvállalási időszaka 5 év, 2024.05.01-től 2029.04.30-ig tart.

2024. december 20-án megjelent a "KAP-RD25-1-24 Állati genetikai erőforrások in situ megőrzésének támogatása" című pályázati felhívás, melynek célja az alacsony egyedszámmal rendelkező védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták, továbbá a fajtarekonstrukció alatt álló mezőgazdasági állatfajták nőivarú – baromfifélék esetén vegyes ivarú – állományának a fajták hagyományos tartási-, takarmányozási körülmények (in situ feltételek) közötti használata és tenyésztésben történő életképes populációjának fenntartása, a genetikai állomány megőrzéséről és az adott állatfajták fennmaradását biztosító tenyésztési programokról szóló jogszabályok keretein belül. A támogatás kötelezettségvállalási időszaka 5 év, 2025.01.01-től 2029.12.31-ig tart.

Az Agrárminisztérium kidolgozta a hazai génmegőrzés szakmai és infrastrukturális fejlesztésének 2031-ig tartó időtávra vonatkozó programját, amely négy fő pillérből áll. A feladatok megvalósítására a hatéves időszakban a Kormány közel 12,5 milliárd forint forrást irányzott elő. A program 2026 januárjában kezdődik.

11.2.2. INTÉZKEDÉS

Országos állami fenntartású *in vitro* génbank létrehozása, valamint az összes hazai őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfaj és fajta genetikai és szaporító anyag mintáinak *in vitro* megőrzése.

Haszonállat génmegőrzés terén az NBGK egyedülálló módon *in vivo* – nukleuszpopulációkban - és *in vitro* – mélyhűtött állapotban – is végez génmegőrző munkát. A program nemcsak 14 baromfifajta mintegy 3000 egyedének, ill. a magyar óriásnyúl, a vöröspofájú berke, a gyimesi és suta racka, compó és széles kárász *in vivo* génbanki fenntartására biztosított lehetőséget, hanem emellett az *in vitro* baromfi spermabanknak mintatárolási kapacitását is megnövelte 50%-al. Eközben kiterjesztette az *in vitro* génmegőrzést további fajokra és fajtákra, embrionális ősvarsejt, ivarszerv-szövet és DNS minták tárolására, melynek köszönhetően haszonállat *in vitro* génbankká bővült. Jelenleg 13 faj 34 fajtájának több mint 25.000 mintáját őrzi, amelyben Magyarországon, egyedülálló módon megtalálható az összes hazai őshonos baromfifaj és fajta szaporítóanyaga, valamint juh, szarvasmarha, ló, nyúl és a magyar kutyafajták génbanki tételei is.

Az *in vitro* génmegőrzésre mind a KAP, mind korábban a VP lehetőséget adott. Ezek segítségével az őshonos fajták *in vitro* megőrzése megvalósulhat, bár korlátozott/meghatározott mintaszámban. Országos hatáskörű, állami *in vitro* génbank az összes őshonos faj és fajta számára jelenleg nincs. Szükség lenne egy olyan, állami fenntartású, *in vitro* génbank kialakítására, amely az összes őshonos és veszélyeztetett, hazai faj fajtáinak a mintáit biztonságosan tárolja.

Az Agrárminisztérium kidolgozta a hazai génmegőrzés szakmai és infrastrukturális fejlesztésének 2031-ig tartó időtávra vonatkozó programját, amelyben a "Nemzeti állami fenntartású *in vitro* haszonállat génbank kialakítása újabb haszonállatfajok és fajták bevonásával az állat-genetikai erőforrások hosszú távú és biztonságos megőrzésének biztosítása érdekében" c. külön programot foglal magában. A feladatok megvalósítására a hatéves időszakban a Kormány közel 12,5 milliárd forint forrást irányzott elő. A program 2026 januárjában kezdődik.

11.2.3. INTÉZKEDÉS

Biztonsági *in vitro* duplikátumok kialakítása haszonállat fajonként különböző intézményekben és a duplikátumok számának növelése 30%-al.

Az *in vitro* génmegőrzésre mind a KAP, mind korábban a VP lehetőséget adott. Ezek segítségével az őshonos fajták *in vitro* megőrzése megvalósulhat, bár korlátozott/meghatározott mintaszámban. Azonban, hogy mely fajok fajtáinak mintái vannak olyan szerencsés helyzetben, hogy állami fenntartású génbankban duplikátumként is jelen lehetnek, kérdéses. Szükség lenne egy olyan, állami fenntartású, *in vitro* génbank kialakítására, amely az összes őshonos és veszélyeztetett, hazai faj fajtáinak a mintáit tárolja. Ezzel valóban megvalósulhatna a többpólusú génmegőrzés, állami keretek között, amely a hosszú távú biztonságos tárolást tenné lehetővé.

11.2.4. INTÉZKEDÉS

Biztonsági in vivo duplikátum állományok kialakítása az alábbi fajtákból: kárpáti borzderes szarvasmarha, cikta juh, sárga magyar tyúk.

Sárga magyar tyúk esetében megvalósult az NBGK-ban, illetve a Szent István Egyetem Mosonmagyaróvári Karán.

11.2.5. INTÉZKEDÉS

Fekete mangalica nukleusz állomány kialakítása és állami fenntartása.

Fekete mangalica állomány kialakítása megkezdődött Kétegyházán, a Dr. Pálfi György Mezőgazdasági Technikum Szakképző Iskola keretei között. További infrastruktúra és egyedszám bővítést igényel.

11.2.6. INTÉZKEDÉS

A hazai védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták nukleusz állományainak állami fenntartású telepeken történő in vivo megőrzése.

Az NBGK-ban az összes hazai őshonos baromfi faj és fajta in vivo megőrzése megvalósult. Az erdélyi tarka pulyka fajtarekonstrukciós kérelem mellett 200 egyeddel van fenntartva. A magyar óriásnyúl esetében egy nukleuszpopuláció található, amely azonban bővítést igényel, mind infrastruktúra, mind egyedszám szempontjából. Sárgafejű berke és gyimesi és suta racka nukleuszpopulációk fenntartása is zajlik.

Az NBGK Haszonállat-Génmegőrzési Intézete által koordinált állami génmegőrzési tevékenység keretében kidolgozott tenyésztési programokban meghatározott tenyészállományok in vivo megőrzésében a nemzeti park igazgatóságok jelentős szerepet vállalnak, a magyar szürke marha, bivaly, cikta juh, hucul és muraközi ló állományaik országos viszonylatban is meghatározóak. A legtöbb igazgatóságnál az általuk tartott őshonos és régen honosult mezőgazdasági állatfajok és fajták állományai között már nukleusz állomány is megtalálható, mely a génmegőrzéssel fenntartott régi háziállatfajtáknak a kiemelten szelektált, legmagasabb genetikai értéket képviselő tenyészállataiból fenntartott állomány. Kiemelendő a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság magyar szürke szarvasmarha vonalenyésztése, és a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság cikta juh kosnevelő telep fenntartása.

11.2.7. INTÉZKEDÉS

A suta racka, a kovásznai sárgafejű berke és az erdélyi tarka pulyka fajták őshonos mezőgazdasági állatfajtaként történő állami elismertetése.

Erdélyi tarka pulykára 2025. évben fajtarekonstrukciós kérelmet nyújtott be az NBGK, az eljárás folyamatban van. A sárgafejű berke és a suta racka már államilag jóváhagyott tenyésztési programmal rendelkezik.

11.2.8. INTÉZKEDÉS

A hal génbankok fejlesztése keretében ponty fajták, tok fajok, a compó és széles kárász in vivo génbanki állományainak bővítése, in vitro génbanki mintáinak 25%-kal történő növelése.

Compó és széles kárász esetében az in vivo génbank kialakítása megkezdődött. Az in vitro génbankban több mint 800-800 DNS és szövetminta került betárolásra ezektől a fajtától. A tokfajok és a pontyfajták megőrzése a MATE Halászati Kutató Központban történik.

11.2.9. INTÉZKEDÉS

A pannon méh szaporítóanyagának in vitro génbankban történő megőrzése és a megőrzött minták 50%-kal történő növelése, valamint in vivo génbank kialakítása.

A szaporítóanyag mélyhűtési módszerének kidolgozása megkezdődött, az in vivo génbank kialakítása folyamatban van.

11.2.10. INTÉZKEDÉS

Új mintaprogramok indítása veszélyeztetett őshonos állatfajták esetében.

Az Agrárminisztérium kidolgozta a hazai génmegőrzés szakmai és infrastrukturális fejlesztésének 2031-ig tartó időtávra vonatkozó programját, amely négy fő pillérből áll a veszélyeztetett őshonos állatfajtákra vonatkozó új mintaprogramokat magában foglalva. A feladatok megvalósítására a hatéves időszakban a Kormány közel 12,5 milliárd forint forrást irányzott elő. A program 2026 januárjában kezdődik.

11.3. CÉL:

A GENETIKAI ERŐFORRÁSOKHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS SZABÁLYOZOTTAN, A HAZAI BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG VESZÉLYEZTETÉSE NÉLKÜL TÖRTÉNIK ÉS BIZTOSÍTOTT A GENETIKAI ERŐFORRÁSOK FELHASZNÁLÓINAK TÁJÉKOZTATÁSA A HOZZÁFÉRÉS ÉS HASZONMEGOSZTÁS KAPCSÁN.

INDIKÁTOROK	
HAZAI GENETIKAI ERŐFORRÁSOKHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉSRE IRÁNYULÓ MEGKERESÉSEK SZÁMA (DB/ÉV)	Növényi génbankokban megőrzött gyűjtemények száma: 2020: 159 db; 2021: 168 db; 2022: 188 db; 2023: 190 db; 2024: 190 db Növényi génbankokban megőrzött tételek száma: 2020: 151.472 db; 2021: 164.459 db; 2022: 170.314 db; 2023: 172.283 db; 2024: 172.283 db
GENETIKAI ERŐFORRÁSOKHOZ JOGTALANUL HOZZÁFÉRŐ MAGYAR FELHASZNÁLÓK ELLEN INDÍTOTT ELJÁRÁSOK SZÁMA (DB/ÉV)	0 db
A GENETIKAI ERŐFORRÁSOKHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉST SZABÁLYOZÓ RENDELET ELFOGADÁSA	Nem történt meg

11.3.1. INTÉZKEDÉS

A Nagojai Jegyzőkönyvvel kapcsolatos nemzetközi és európai uniós kötelezettségeknek való megfelelés biztosítása.

A Jegyzőkönyv hazánkban a 2014. évi VIII. törvényben került kihirdetésre, továbbá az 511/2014/EU rendelet – a genetikai erőforrásokhoz való hozzáféréssel és a hasznosításukból származó hasznok igazságos és méltányos megosztásával kapcsolatban a felhasználókra vonatkozó, a Nagojai Jegyzőkönyv szerinti, az Unióban alkalmazandó megfelelési szabályokról – közvetlenül alkalmazandó az Európai Unióban, így hazánkban is. A nemzetközi és Európai Unió szabályozásnak való megfelelés érdekében a 3/2016. (I. 20.) Korm. rendelet biztosítja a további, hazánkra vonatkozó szabályokat, melynek értelmében az Agrárminisztérium 2024-ben elkészített egy előzetes ellenőrzési tervet, amely a magyarországi potenciális felhasználókhöz lett kiküldve. A visszaérkezett kérdőívek alapján az ellenőrzési terv 2025. elején véglegesítésre került. Az ellenőrzési terv alapján az illetékes hatóság, azaz a Pest

Vármegyei Kormányhivatal 2025 végéig folytatja le az ellenőrzést, melynek során genetikai erőforrásokkal kapcsolatos tevékenységének ellenőrzése zajlik a tervben szereplő intézményeknél.

11.3.2. INTÉZKEDÉS

A genetikai erőforrások felhasználóinak tájékoztatása, ismereteik bővítése a genetikai erőforrásokhoz való hozzáféréssel és a hasznosításukból származó hasznok igazságos és méltányos megosztásával kapcsolatos szabályokról.

A Nagojai Jegyzőkönyv nemzeti kapcsolattartó pontjához – vagyis az Agrárminisztérium illetékes szakfőosztályához⁵³ – érkező megkeresésekre minden esetben megtörtént a válaszadás. 2023-ban és 2024-ben 10-10, 2025-ben pedig 9 megkeresés érkezett magyar genetikai erőforrások alapvetően kutatási célú felhasználását és a belőlük származó hasznok elosztását illetően. Ezen kívül a nemzetközi, EU-s és hazai honlapon a tájékoztató információk hozzáférhetők bárki számára.

11.3.3. INTÉZKEDÉS

A genetikai erőforrásokhoz való hozzáférésre vonatkozó szabályozás kidolgozása.

Magyarország továbbra sem határozott meg konkrét hozzáférési intézkedéseket a genetikai erőforrásaira vonatkozóan a Nagojai Jegyzőkönyv keretében. Ezért jelenleg nincs kötelezettség PIC (előzetes tájékoztatáson alapuló beleegyezés) és MAT (kölcönösen elfogadott feltételek) beszerzésére azok hasznosításához. Azonban figyelembe kell venni, ha egy felhasználó védett területen és/vagy védett fajt kíván gyűjteni, akkor ezt csak természetvédelmi vagy közérdekű célból teheti meg és tevékenysége a természetvédelmi törvény alapján előzetes engedélyhez kötött. Szükséges lehet a földtulajdonos (pl. egy erdőterület esetében az illetékes erdőgazdaság) előzetes engedélye is.

11.3.4. INTÉZKEDÉS

A vadon élő őshonos növényfajok génbanki állományainak megőrzése érdekében a Pannon Magbank hosszú távú fenntartása, bővítése.

Az intézkedés megvalósulása a Nemzeti Biodiverzitás- és Génmegőrzési Központ koordinálásával zajlik.

12. CÉLKITŰZÉS:

12

A MEGLÉVŐ TERMÉSZETES ÉS ÖREG ERDŐK MEGŐRZÉSE, A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG SZEMPONTJÁBÓL KIEMELKEDŐ ÉRTÉKET KÉPVISELŐ ERDŐÁLLOMÁNYOK TERÜLETÉNEK BŐVÍTÉSE, TOVÁBBÁ A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG MEGŐRZÉSE ÉS FEJLESZTÉSE SZEMPONTJÁBÓL KEDVEZŐ

⁵³ <https://www.biodiv.hu/hu/biologiai-sokfeleseg-egyezmeny/nagojai-jegyzokonyv/hazai-szabalyozas>

ERDŐSZERKEZET KIALAKÍTÁSA

12.1. CÉL:

AZ ERDŐTELEPÍTÉSEK AZ ÖKOLÓGIAI ALAPELVEK FIGYELEMBE VÉTELÉVEL TÖRTÉNNEK.

INDIKÁTOROK

ŐSHONOS FAFAJOKBÓL ÁLLÓ, ELEGYES FAFAJ ÖSSZETÉTELŰ ERDŐTELEPÍTÉSEK ARÁNYA AZ ÖSSZES ERDŐTELEPÍTÉSHEZ VISZONYÍTVA (%)

65-70%

12.1.1. INTÉZKEDÉS

Védett természeti területeken és Natura 2000 területeken az erdőtelepítések, köztük a klímavédelmi erdő és egyéb faállományok telepítések során csak a termőhelyi adottságoknak és a prognosztizált klimatikus viszonyoknak megfelelő, őshonos, lehetőség szerint tájhozonyos fajokból álló, elegyes faj összetételű, változatos erdei életközösség kialakulását biztosító, más természeti értéket – beleértve gyep élőhelyet – nem veszélyeztető erdők telepítésének támogatása.

A hazai szabályozási kereténél szűkebb körű a támogathatóság: KAP támogatással nem támogatható: a) erdőtelepítés vagy ipari célú fás szárú ültetvény állandó érzékeny gyepen; b) inváziós fajjal történő telepítés védett vagy Natura területeken és azok 100 méteres körzetében.

Megjelent a KAP keretében az Erdőtelepítés és fásítás támogatása című KAP-RD38-RD39-1-25 felhívás, amelyben való részvétel esetén használni szükséges az erdészeti döntéstámogató (Site Viewer) rendszert. A felhívásban nem támogatható tevékenységként szerepel a védett vagy Natura 2000 természeti területen, továbbá az előbbieket száz méteres körzetében intenzíven terjedő fajokkal erdő, illetve külön jogszabály szerint létesített fás szárú ültetvény telepítése.

12.1.2. INTÉZKEDÉS

Védelem alatt nem álló területeken az erdőtelepítések során a termőhelyi adottságoknak és a várható klimatikus viszonyoknak megfelelő őshonos, lehetőség szerint tájhozonyos fajokból álló, elegyes faj összetételű állékony erdők telepítésének előnyben részesítése és ösztönzése, figyelemmel arra, hogy a telepítés

ne veszélyeztessen védett természeti érték élőhelyül szolgáló gyepterületet.

A KAP Stratégiai Terv keretében a Vidékfejlesztési Program erdős támogatási jogcímek módosításainak köszönhetően jelentősen emelkedtek az őshonos, elegyes fajfaj-összetételű erdők telepítéséhez nyújtott támogatások egységárai. A ritka elegyfajokkal történő telepítések kiemelten pontozottak, ezzel is ösztönözve a biodiverzitás szempontjából értékes állományok létrehozását. Az erdőtelepítések a természetvédelmi és agrárszakmai szempontok figyelembevételével valósulhatnak meg, így biztosított, hogy sem védett természeti értékek élőhelyét (különösen gyepterületeket), sem az élelmiszertermelés biztonságát ne veszélyeztessék. Jogszabály írja elő a Natura 2000 területektől való kötelező védőtávolságot, valamint korlátozza az idegenhonos, inváziós fajfajok alkalmazását. Tilos például természetes vagy természetszerű erdő, illetve védett természeti terület 100 méteres környezetében intenzíven terjedő idegenhonos fajfajból álló telepítés létesítése, kivéve, ha a terjedést természetes vagy mesterséges akadály meggátolja.

Az elmúlt évek során több mint 40.000 hektár új faültetvény (erdő) telepítése valósult meg a fentieknek megfelelően.

Energetikai célú rövid vágásfordulójú ültetvények, valamint karácsonyfatelepek telepítése továbbra sem támogatható.

A 2025-ben megjelent KAP Erdőtelepítés és fásítás támogatása (KAP-RD38-RD39-1-25) című felhívás keretében benyújtott pályázatok esetén kötelező az Erdészeti Döntéstámogató Rendszer (Site Viewer) alkalmazása, amely a termőhelyi adottságok figyelembevételével segíti a megfelelő fajfaj kiválasztását.

12.2. CÉL:

AZ ÖREG ERDŐK, VALAMINT RITKA ERDEI ÉLŐHELYTÍPUSOK FENNMARADÁSÁNAK BIZTOSÍTÁSA.

INDIKÁTOROK	
ÖREG ERDŐK KITERJEDÉSE (HA)	Nem áll rendelkezésre adat
RITKA ERDEI ÉLŐHELYTÍPUSOK KITERJEDÉSE (HA)	Nem áll rendelkezésre adat
KLÍMAVÁLTOZÁS HATÁSAI MIATT RITKÁVÁ VÁLÓ ÉLŐHELYTÍPUSOK (HA) INVÁZIÓS FAJOK ELLENI VÉDELKEZÉssel ÉRINTETT ERDŐTERÜLETEK KITERJEDÉSE (HA/ÉV)	Összterületre vonatkozó adat áll rendelkezésre. A kezeléssel érintett terület összesen 1.918,15 ha, amelyből vegyszeres (kémiai) kezelés 980,97 ha, mechanikai módszerrel történő kezelés 534,39 ha, illetve ezek kombinációja 626,72 ha
TERMÉSZETVÉDELMI CÉLÚ FAÁLLOMÁNY GAZDÁLKODÁS MIATT KIFIZETETT TÁMOGATÁS, KÁRTALANÍTÁS ÖSSZEGE (FT)	Nem áll rendelkezésre adat

12.2.1. INTÉZKEDÉS

A legkiemelkedőbb természetvédelmi értékű, idős faállományú, változatos kor-, fajfaj és térbeli szerkezetű, állékony, a klímaváltozás okozta biotikus és abiotikus károsítóknak ellenálló állományok; továbbá a ritka élőhelytípusokat képviselő, valamint magas biodiverzitású állományok területi lehatárolása és fenntartásának biztosítása a természetes erdődinamikai folyamatokra alapozva, a faállomány gazdálkodás kiváltása, lehetőleg faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba helyezése, összhangban a vonatkozó elvárásokkal.

Zajlik az Erdő-környezetvédelmi többéves kötelezettségvállalások (EKV II.) című KAP-RD35-2-26 kódszámú felhívás előkészítése, melynek részét képezi a folyamatos erdőborítást biztosító művelési mód ösztönzése.

12.2.2. INTÉZKEDÉS

A még nem védett erdősztyepp tölgyesek lehatárolása és az erdősztyepp tölgyesek védetté nyilvánítása.

A még nem védett, és védelemre érdemes erdősztyepp tölgyesek lehatárolásának ismeretében lehet meghatározni a védelemre tervezett terület(ek)et. A védelemre tervezett terület(ek) meghatározása és az ez alapján elkészített védetté nyilvánítási javaslat(ok), valamint a kezelési terv dokumentációk rendelkezése állása esetén indíthatók a védetté nyilvánítási eljárások. Az intézkedés kapcsán megemlíthető még „A meszes homoki erdősztyepp-komplex ökoszisztéma szolgáltatásainak helyreállítása a Peszéri-erdőben” című, már lezárult LIFE projekt⁵⁴, azonban a projekt nem védetté nyilvánítást, hanem helyreállítást tűzött ki célként.

12.2.3. INTÉZKEDÉS

Erdőrezervátum-kijelölés lehetőségének vizsgálata.

A programot a HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont koordinálja⁵⁵. Jelenleg egy-két db, még nem kihirdetett olyan területet azonosítottak, amely az erdőrezervátum-kijelölés feltételeinek eleget tesz.

A fenti intézkedéssel kapcsolatban megemlíthető, hogy a Kárpátok Egyezmény Fenntartható Erdőgazdálkodásról Szóló Jegyzőkönyvében foglalt meghatározás alapján, jelenleg a Kékes Erdőrezervátum „virgin forest” kategóriába sorolandó, vagyis ez a terület nemzetközi jogszabály szerint is kiemelt figyelmet kapott. A teljes területe 42,9 hektár, szigorúan védett természeti terület (erdőrezervátum magterülete), kizárólag kutatási célból látogatható (lásd: 3/2000. (III. 24.) miniszteri rendelet 17. számú melléklete⁵⁶).

12.2.4. INTÉZKEDÉS

A nemzeti parkok természeti övezeteinek lehatárolása, kihirdetése.

A "hazai jogrend szerinti természetvédelmi célú területi kategóriákba tartozó területek bővítése" keretében az országos jelentőségű védett természeti területek esetében megtörtént egy nagy kiterjedésű bővítés előkészítése, amelynek során 6.000 ha új országos jelentőségű védett természeti terület létesül, ld. 1.1.3. intézkedésnél írt információt. Ennek keretében – a Balaton-felvidéki Nemzeti Park bővítéséről lévén szó – az övezeti besorolás, és ennek részeként a természeti övezet lehatárolásának előkészítésére is sor került. A bővítéssel egyidejű kihirdetése 2026 első félévében várható.

12.2.5. INTÉZKEDÉS

A faanyagnyerési célú erdőgazdálkodás megszüntetése a természetvédelmi törvény szerinti fokozottan védett területen lévő erdőállományokban.

A jogszabályi környezetnek megfelelően természetvédelmi elsődleges rendeltetésű erdőnek nem adnak további rendeltetés-ként gazdasági rendeltetést. Ennek ellenére a védett területek erdőtervezését is befolyásolja a hozamszabályozási keretszám, és ebből adódóan még a fokozottan védett erdők egy része sem mentes a faanyagtermelési célú fakitermelési lehetőségtől. Ugyanakkor a fokozottan védett, de idegenhonos fafajú állományokban az őshonos fafajjal történő erdőfelújítás természetvédelmi kezelésnek minősülhet, és az erdő

⁵⁴ <https://oakeylife.hu/>

⁵⁵ <https://erdorezervatum.hu/>

⁵⁶ <http://www.erdorezervatum.hu/node/13>

fafajcserés szerkezetátalakításához a KAP Stratégiai Terv keretében rendelkezésre álló forrásokat tud igénybe venni az erdőgazdálkodó.

A jelenlegi KAP Stratégiai Terv alapján külön támogatás igényelhető a folyamatos erdőborítást szolgáló üzemmódokra való áttérésre.

12.2.6. INTÉZKEDÉS

A kiemelkedő természetvédelmi értéket képviselő erdőállományokban az inváziós fajok terjedésének megakadályozására célzott stratégia kidolgozása az érintett ágazatok együttműködésével, beleértve az azonnali beavatkozási lehetőségek meghatározását és ezek támogatási formáit.

Az erdészeti ágazat cselekvési tervet dolgozott ki, melynek végrehajtása folyamatban van. A KAP Stratégiai Terv keretében pedig előrehaladott fázisban van az Erdő-környezetvédelmi többéves kötelezettségvállalások (EKV I.) című KAP-RD35-1-25 kódszámú felhívás, melynek részét képezi az idegenhonos fajok visszaszorítása.

12.2.7. INTÉZKEDÉS

Erdők fafaj összetételének megváltoztatása keretében az idegenhonos fafajok alkotta erdőállományok őshonos fajok alkotta erdőállományokra cserélése, különösen a kritikus helyzetben lévő Natura 2000 jelölő élőhelyek közvetlen szomszédságában lévő erdőrészekben pufferzóna kialakítása céljából, önkéntes alapon, biztosítva a megfelelően ösztönző támogatást.

A fafajcserés szerkezet-átalakítás jogintézménye és támogatása az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program időszakára (2007-2013) nyúlik vissza. A KAP Stratégiai Terv keretében támogatás igényelhető erdőszerkezet átalakításra. Megjelent "Az erdei ökoszisztémák klímaváltozással szembeni ellenállóképességének, alkalmazkodásának vagy környezeti értékének növelése" című KAP-RD41-3-25 kódszámú felhívás, melynek részét képezi az őshonos fafajokkal történő erdőfelújítás elvégzése.

12.3. CÉL:

A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG SZEMPONTJÁBÓL ÉRTÉKES, SZERKEZETGAZDAG ERDŐÁLLOMÁNYOK TERÜLETÉNEK BŐVÍTÉSE.

INDIKÁTOROK	
A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG SZEMPONTJÁBÓL KIEMELKEDŐ ÉRTÉKET KÉPVISELŐ, SZERKEZETGAZDAG ERDŐÁLLOMÁNYOK KITERJEDÉSE (HA)	Relevánsnak tekinthető adat csak a NÖSZTÉP projekt keretében kutatói szinten lett meghatározva
AZ ERDŐLELTÁR SZERINTI ÁLLÓ ÉS FEKVŐ HOLTFA MENNYISÉGE FAÁLLOMÁNY TÍPUSOK SZERINT ORSZÁGOS ÁTLAGBAN (M ³ /HA)	23 m ³ /ha (élő fatérfogat 9%-a) a legfrissebb erdészeti kutatások alapján Erdőrezervátumokban ez az érték háromszoros (99 m ³ /ha)
A NAGYVAD ÁLLOMÁNY LÁGY- ÉS FÁSSZÁRÚ VEGETÁCIÓRA, AZ ERDŐMEGÚJULÁSI ÉS FENNMARADÁSI KÉPESSÉGRE ÉS A TERMŐHELYRE GYAKOROLT HATÁSAINAK MONITOROZÁSA.	Ld. A 12.3.12. intézkedésnél írt információt
A NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁGOK KEZELÉSÉBEN LÉVŐ ERDŐK FAÁLLOMÁNY SZERKEZETI JELLEMZŐINEK ÉRTÉKELÉSE, ÉS ÖSSZEHASONLÍTÁSA HASONLÓ ÉLŐHELYTÍPUSOK ORSZÁGOS ÁTLAGAIVAL, AZ ORSZÁGOS ERDŐÁLLOMÁNY ADATTÁR ADATAI ALAPJÁN.	Nem áll rendelkezésre adat

12.3.1. INTÉZKEDÉS

Ágazatok közötti szakmai egyeztetések megkezdése annak érdekében, hogy minden erdőtervezési körzeten belül kialakuljanak és tartósan fennmaradjanak idősebb korosztályt képviselő, őshonos faállományú erdőrészek, amelyek az élőhelyek közötti összeköttetést biztosíthatják. Védett természeti területen és Natura 2000 területen az őshonos fajok által elfoglalt terület növelése faj cserével. A nem őshonos faállományok a klímaváltozás miatt megváltozott termőhelynek és a prognosztizált klimatikus viszonyoknak megfelelő őshonos elegyes faállományokra történő cseréje, kapcsolódó támogatási rendszer kialakítása.

A KAP Stratégiai Terv keretében kezdeti fázisban van az Erdő-környezetvédelmi többéves kötelezettségvállalások (EKV II.) című KAP-RD35-2-25 kódszámú felhívás, melynek részét képezi a folyamatos erdőborítást biztosító művelési mód ösztönzése, illetve a folyamatos javított felújítás vagy folyamatos szerkezetátalakítás.

12.3.2. INTÉZKEDÉS

A nemzeti parki igazgatóságok vagyonkezelésében lévő területeken a folyamatos erdőborítás mellett, a fásszárúakat illetően változatos horizontális és vertikális struktúrájú, őshonos, elegyes, vegyes korcsoportú, változatos mikroélőhelyeket és méretes-, a természetes pusztulását követően is fenntartott faegyedeket tartalmazó, álló- és fekvő vastag (legalább 30 cm átmérőjű) holtfában gazdag állományok kialakulásának elősegítése passzívan (magára hagyással), vagy aktív módon. A helyes természetvédelmi kezelési gyakorlat megismertetése érdekében nemzeti park igazgatósági, állami erdészeti társasági, magánerdő gazdálkodói szakmai bemutatók szervezése. A nem erdei jellegű élőhelyekkel érintkező határvonalakon cserjékben gazdag erdőszegélyek kialakítása és fenntartása, az ezt elősegítő ösztönző rendszer kidolgozása.

A nemzeti park igazgatóságok folyamatosan dolgoznak a vagyonkezelésükben lévő erdőterületek kezelésén, emellett változatos szakmai programok, rendezvények keretében és kommunikációs csatornákon végzik a helyes természetvédelmi kezelési gyakorlat tudásmegosztását. A LIFE4Oak nevű LIFE Nature projekt kifejezetten ebben a témában működik.

12.3.3. INTÉZKEDÉS

A védett és Natura 2000 területek erdőrészeiben a változatosabb faállomány-szerkezet kialakítását támogató gazdálkodás elterjesztése. Így például a vágásos üzemmód esetén a térben nem egyenletes bontáson és felújításon és kiterjedt hagyásfacsoport-hálózat kialakításán alapuló gazdálkodással, illetve a folyamatos erdőborítással járó kialakítását célzó üzemmódokra történő áttéréssel, mint ajánlásokkal.

Az az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény⁵⁷ előírja, hogy meghatározott ütemezés szerint az ország meghatározott hányadán fokozatosan át kell állni a folyamatos erdőborítást szolgáló – örökerdő, átmeneti, faanyagtermelést nem szolgáló – üzemmódokra. Támogatási szempontból még nem kezdődött el. Azonban a KAP keretében támogatás igényelhető örökerdő üzemmódra történő átalakításra, továbbá folyamatos szerkezet-átalakításra vagy folyamatos javított felújításra "erdő-környezetvédelmi" több éves vállalás jogcímen. Kezdeti fázisban van az Erdő-környezetvédelmi többéves kötelezettségvállalások (EKV II.) című KAP-RD35-2-26 kódszámú felhívás, melynek részét képezi a folyamatos erdőborítást biztosító művelési mód ösztönzése.

A természetvédelmi érdekek érvényesítése az erdőtervezések során folyamatos. Az országosan egységes szemléletmód, a törekvés megfelel az intézkedésben leírtaknak. A jelenlegi szabályozási keretek között önmagában

⁵⁷ <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0900037.tv>

az üzemmód nem garantálja a folyamatos erdőborítást, ezért a fakitermelési módra és annak technológiai részleteire az erdőtervezés és a szakirányítás során külön figyelmet szentelnek.

12.3.4. INTÉZKEDÉS

Vágásos üzemmód esetén a – természetes, természetszerű és átmeneti természetességű erdőrészekre vonatkozóan – a vágásterületek (tarvágás, fokozatos felújítívágás) méretének további csökkentése érdekében ágazatok közötti egyeztetések folytatása.

A természetvédelmi érdekek érvényesítése az erdőtervezések során folyamatos. Az országosan egységes szemléletmód, a törekvés megfelel az intézkedésben leírtaknak. A jelenlegi szabályozási körülmények között az üzemmód önmagában nem feltétlenül jelent garanciát, de a fakitermelési módra és a további technológiai részletekre vonatkozó erdőtervi előírásokkal biztosítható a folyamatos erdőborítás.

12.3.5. INTÉZKEDÉS

Az erdők természetességi állapotának javítását célzó élőhely-rekonstrukciók megvalósítása, támogatása.

A magán erdőgazdálkodók tekintetében elsősorban a KAP, az állami szektorban a különféle operatív programok (pl. KEHOP, VEKOP, stb.) támogatások felhasználásával történnek vonatkozó tevékenységek. A beruházások több évtizedre való előretervezéssel zajlanak, hatásuk hosszútávra határozza meg az erdők környezetének javítását, rekonstrukcióját. Ezen kívül, az állami erdészeti társaságok a saját forrásból is végeznek élőhelymegőrzési és javítási feladatokat, amely nem csak támogatáshoz köthető feltétel, de törvényi kötelezettségük is. Országszerte jelentős beavatkozások történnek az erdei kisvizek (pl. tókák, dagonyák) megőrzése tekintetében is, amelyek a legjelentősebb kételtű szaporodóhelyek, valamint jelentős denevér ivó- és táplakozóhelyek. Nemzeti park igazgatóságok megvalósításában KEHOP projektek keretében történtek vízmegtartási beruházások erdőkben. Lásd még a 2.3 cél alatti intézkedéseknél szereplő információt.

A KAP keretében támogatás adható élőhelyek rekonstrukciójára, pl. erdei tisztás visszaalakítása, mint erdőkörnyezetvédelmi több éves vállalás; valamint az erdők természetességi állapotának javítását szolgáló szerkezet-átalakítási ösztönzők: tarvágást követő felújításban, vagy 5-10 éves átmenettel.

2025-ben megjelent "Az erdei ökoszisztémák klímaváltozással szembeni ellenállóképességének, - alkalmazkodásának vagy környezeti értékének növelése" című KAP-RD41-3-25 kódszámú felhívás, melynek részét képezi az őshonos fajokkal történő szerkezet átalakítás, valamint az elegyesség és a klíma rezisztencia fokozása.

12.3.6. INTÉZKEDÉS

Az örökerdő üzemmód hazai alkalmazásának ökológiai hatását vizsgáló tudományos kutatások ösztönzése és az örökerdő üzemmód természetvédelmi hozadékának értékelése. A gyakorlati tapasztalatok fényében a kapcsolódó szabályozási környezet kialakítása.

Jelenleg például a Pilisi Parkerdő Zrt. állami erdészeti társaság vagyonkezelésében lévő, és örökerdő üzemmódban kezelt erdőkben folynak erre vonatkozó tudományos kutatások (HUN-REN ÖK). Az örökerdő üzemmód alkalmazásához kapcsolódó gyakorlati tapasztalatokat nemzetközi és hazai szakfolyóiratokban is publikálják.

Elkészült az örökerdő kezelési terv új, továbbfejlesztett verziója.

12.3.7. INTÉZKEDÉS

Az erdőterv rendelet szakmai pótlása az erdőtvény végrehajtási rendeletének kiegészítésével, erdőtájankénti általános természetvédelmi iránymutatásokkal.

Szakmai igény mind az erdészeti mind a természetvédelmi ágazat részéről van az intézkedésben leírtakra, azonban előrelépés nem történt.

12.3.8. INTÉZKEDÉS

Az inváziós és intenzíven terjedő fásszárú fajok elleni védekezés módszerének tisztázása és terjedésük megakadályozása érdekében haladéktalan fellépés a természetes és természetszerű erdőállományokban.

A KAP Stratégiai Terv keretében támogatás igényelhető az idegenhonos fajok visszaszorítására, öt éves erdő környezeti kötelezettségvállalás formájában. Az inváziós fajok (IAS) uniós szintű jegyzékét az Európai Bizottság 2016/1141. végrehajtási rendelete tartalmazza. Az uniós IAS rendelet – azaz az idegenhonos özőnfajok elleni fellépésről szóló 1143/2014/EU rendelet – hazai végrehajtására a 408/2016. (XII. 13.) Kormányrendelet ad iránymutatást.

Az erdőgazdálkodást érintően az IAS végrehajtási rendelet jelenleg kizárólag a mirigyes bálványfa esetében keletkezett konkrét feladatot, a Bizottság 2019/1262. számú végrehajtási rendeletének módosítása alapján. A mirigyes bálványfa visszaszorítását 19 állami erdészeti társaság végezte el a 2020–2023 közötti időszakban komoly anyagi és technológiai ráfordítással. A kezeléssel érintett terület összesen 1.918,15 hektárt tett ki (átlagosan 3,22 hektár/társaság), míg az aktívan mirigyes bálványfával borított terület nagysága mintegy 635,27 hektár volt. A védekezés legnagyobb részét vegyszeres (kémiai) kezelés tette ki (980,97 hektár), de alkalmaztak mechanikai módszereket is (534,39 hektár), illetve ezek kombinációját is (összesen 626,72 hektár). Az állami erdőgazdaságok összesen 145,3 millió forintot fordítottak a bálványfa visszaszorítására, melyből 107,3 millió forintot vegyszeres, míg 38,3 millió forintot mechanikai módszerekre költöttek. A mirigyes bálványfa visszaszorításán kívül még a nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), a zöld juhar (*Acer negundo*) és a kései meggy (*Prunus serotina*) állományok ellen is történtek védekezési munkálatok.

A nemzeti park igazgatóságok is végzik a saját vagyongazdálkodásukban lévő erdőekben található özőnfajok visszaszorítását, nem csupán a bálványfára, hanem minden intenzíven terjedő idegenhonos fajra vonatkozóan is (pl. bíbor nebáncsvirág). Emellett kísérletek formájában keresik a lehetőségeket az özőnnövények természetes úton történő kordában tartására is, például ökológiai önszabályozó mechanizmusok biztosításával.

12.3.9. INTÉZKEDÉS

A nagy területi kiterjedésű zonális erdőtípusok szerkezetének gazdagítása és változatosabb állomány-szerkezet elérése az erdőgazdálkodás keretein belül.

A KAP Stratégiai Terv keretében támogatás igényelhető az erdők természetességi állapotának javítását szolgáló szerkezet-átalakítási ösztönzőkre, amelyek alkalmazhatók a tarvágást követő felújításban, vagy 5-10 éves átmeneti időszak alatt. Ezen kívül 2025-ben megjelent "Az erdei ökoszisztémák klímaváltozással szembeni ellenállóképességének, - alkalmazkodásának vagy környezeti értékének növelése" című KAP-RD41-3-25 kódszámú felhívás, melynek részét képezi az őshonos fajokkal történő szerkezet átalakítás, valamint az elegyesség és a klíma rezisztencia fokozása.

A nemzeti park igazgatóságok minden erdőtervezésen aktívan részt vesznek, és erdőrészlet léptékben végzik a fenti célok érdekében szükséges erdőtervi előírások képviselését.

12.3.10. INTÉZKEDÉS

A természetvédelmi- és Natura 2000 rendeltetések fogalmi tisztázása/módszertani útmutató kidolgozása, és ennek nyomán a szabályozás pontosítása, a követelmények tisztázása ágazatok közötti egyeztetések keretében.

Szakmai igény volna az intézkedésben leírtakra, azonban előrelépés nem történt.

12.3.11. INTÉZKEDÉS

Az álló- és fekvő vastag holtfa készlet növelése, a hagyásfa-csoportok fenntartásának biztosítása és a fakitermelés időbeli szabályozása érdekében a szabályozási és ösztönző rendszer felülvizsgálata és a végrehajtás elősegítése az érintettek informálásával. A holtfa felmérés módszerének továbbfejlesztése a hatások értékeléséhez.

A holtfa mennyiség és minőség növelésére vonatkozó gyakorlati végrehajtásban kihívást jelent a holtfa mennyiségi (m³ alapú) előírásainak terepi betartása és ellenőrizhetősége. A holtfa fogalomnak nincs hivatalosan elfogadott definíciója, terepi mérése pedig módszertani akadályokba ütközik. Ennek orvoslására a nemzeti park igazgatóságok egy egyszerűbb, biológiai szemléletű előírást kérnek az erdőtervezések során, amely a minden, természetes mortalitás következtében elpusztult őshonos fafajú álló és fekvő holtfa, valamint az odvas, vagy böhöncös faegyedek bolygatatlan meghagyását írja elő. Ez az új megközelítés jobban illeszkedik a terepi realitásokhoz, ellenőrizhető is, így várhatóan hatékonyabban támogatja a biodiverzitási célokat.

Az erdőrezervátum-kutatás és a LIFE4Oak LIFE Nature projekt keretében zajlik holtfára vonatkozó tudományos megismerő munka a HUN-REN Ökológiai Kutatóintézet, illetve a Soproni Egyetem koordinálásával. A kutatásokhoz szükséges pénzügyi forrásokat részben az Agrárminisztérium és az Európai Unió biztosítja.

A KAP Stratégiai Terv keretében támogatást lehet majd igénybe venni az erdőkörnyezetvédelmi több éves kötelezettségvállalások 7. célterületén, amely moduláris, kis léptékű, 5 éves vállalásokat foglal magában, ugyanakkor ez még nem lépett gyakorlati szakaszba, így kifizetések egyelőre nem történtek.

12.3.12. INTÉZKEDÉS

A nagyvad állomány lágy- és fásszárú vegetációra, az erdőmegújulási képességre és a termőhelyre gyakorolt hatásainak nyomon követését célzó monitorozás elindítása és a monitorozás eredménye alapján a nagyvad állomány (őz, vaddisznó, gímszarvas, dámszarvas, muflon) létszámának csökkentése a nemkívánatos vadhatás megszüntetéséig. Védett és Natura 2000 területeken az idegenhonos nagyvad fajok (dám, muflon) állományainak visszaszorítása.

Magyarországon már többször vizsgálták a vadhatást mintaterületeken, és jelenleg is kidolgozás alatt áll egy országos vadhatás monitorozó rendszer, amellyel vizsgálhatóvá válik a nagyvadállomány lágy- és fásszárú vegetációra, az erdőmegújulási képességre és a termőhelyre gyakorolt hatása. Cél, hogy a jövőben ezen számok ismeretében tudjanak a területi vadászati hatóságok dolgozni, a kívánt létszám és állapot elérése céljából. A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvényt (Vtv.) végrehajtó 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet 47. § (3a) és (3b) bekezdése szabályozza a nemkívánatos vadfajok mennyiségi korlátozás nélküli elejtését is, elősegítve azok visszaszorítását.

A témát az Erdészeti Klímaadaptációs Fórum is kiemelten tárgyalja, tekintettel arra, hogy a jelenlegi létszámú nagyvad állomány mellett akadályozott az erdők természetes felújulása.

13. CÉLKITŰZÉS:

FENNTARTHATÓ VAD- ÉS HALGAZDÁLKODÁS BIZTOSÍTÁSA, AMELY NEM VESZÉLYEZTETI A BIOLÓGIAI SOKFÉLESEG MEGÚJULÁSÁT

13.1. CÉL:

FENNTARTHATÓ VAD- ÉS HALGAZDÁLKODÁS BIZTOSÍTÁSA A TERMÉSZETES ÉS TERMÉSZETKÖZELI TERÜLETEKEN.

INDIKÁTOROK

ÁLLOMÁNYBECSLÉSI ÉS HASZNOSÍTÁSI ADATOK (DB/FAJ)			2023		2024		
			Gímszarvas becslés		128.151 pld	127.712 pld	
			Dámszarvas becslés		45.953 pld	47.657 pld	
			Őz becslés		369.326 pld	363.326 pld	
			Vaddisznó becslés		55.847 pld	48.016 pld	
		Őshonos apróvadfajok (példány)					
	Bontás	Év	Mezei nyúl		Szürke fogoly		
			Becslés	Hasznosítás	Becslés	Hasznosítás	
	Országos	2020	422649	104489	11954	3556	
	Országos	2021	483627	119515	10885	6555	
	Országos	2022	497684	98388	9123	5872	
	Országos	2023	473971	143192	7534	4638	
	Országos	2024	536597	-	7422	-	
A SZÁNTÓFÖLDI TÁBLÁK SZEGÉLYHOSSZA (KM)	Nem áll rendelkezésre adat						
VÍZIVAD KÍMÉLETI TERÜLETEK SZÁMA ÉS KITERJEDÉSE (DB, HA)	161 db, 194270.84 ha ⁵⁸						
AZ ERDŐFELÚJÍTÁSOKAT VÉDŐ ERDŐVÉDELMI KERÍTÉSEK HOSSZA AZ ORSZÁGBAN (KM)	Nem áll rendelkezésre adat						
KÜLÖNLEGES RENDELTETÉSŰVÉ NYILVÁNÍTOTT HALGAZDÁLKODÁSI VÍZTERÜLETEK ARÁNYA (%)	5,7%						

⁵⁸ <http://www.ova.info.hu/vgstat.html>

KECSEGE, SZÉLES KÁRÁSZ, COMPÓ, KŐSÜLLŐ TELEPÍTÉSEK, ÍVÓHELY-FEJLESZTÉSEK SZÁMA (DB), KITERJEDÉSE, HATÁSTERÜLET KITERJEDÉSE (HA ÁLLÓVÍZEN, FKM FOLYÓVÍZEN)	Telepítések (kg): kecsége 13.484 kg, széles kárász: 2.355 kg, compó: 20.772 kg, kősüllő: 1.673 kg ⁵⁹
ÉLŐHELY-FEJLESZTÉS, HALÁTJÁRÓK ÉPÍTÉSEK SZÁMA (DB), KITERJEDÉSE (HA), HATÁSTERÜLET KITERJEDÉSE (FKM)	Élőhely-fejlesztés, halátjárók, kiterjedése 20 ha, hatásterület kiterjedése 10 fkm Ívóhely-fejlesztések száma 796 db, hatásterület kiterjedése: állóvízen: 33 ha, folyóvízen: 207 fkm
ELLENŐRZÖTT HALTELEPÍTÉSEK ARÁNYA (%), ESETSZÁMA (DB)	Ellenőrzött haltelepítések aránya 7 %, Esetszáma 404 db
KÍMÉLETI TERÜLETEK SZÁMA (DB), KITERJEDÉSE (HA, FKM)	1.953 ha

13.1.1. INTÉZKEDÉS

A nagyvadállomány tájegységi szintű kezelési célkitűzéseinek megvalósítása, az ehhez szükséges jogszabályi és igazgatási feltételek biztosítása.

A tájegységi tervrendeletek (10-14/2018. (VII. 3.) AM rendeletek) szabályozzák a tájegységi szintű kezelési célkitűzéseket, határértékeket és egyéb előírásokat. A munkát tájegységi fővadászok segítik, akik véleményezik a vadgazdálkodással kapcsolatos terveket, illetve a területi vadászati hatóság is figyelembe veszi a jogszabályi környezet alapján a vadgazdálkodási tájegységi szintű előírásokat. A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény (Vtv.) Vhr. 47. § (3a) és (3b) bekezdése szabályozza a nemkívánatos vadfajok mennyiségi korlátozás nélküli elejtését is, elősegítve azok visszaszorítását.

A kezelési célkitűzések nem valósultak meg a valóságban, az Országos Vadgazdálkodási Adattár (OVA) állománybecslései alapján (nem csökkentek a nagyvadfajok állományai).

13.1.2. INTÉZKEDÉS

Őshonos apróvadfajok állománycsökkenésének megállítása élőhelykezelési és élőhely-helyreállítási beavatkozásokkal.

Az Országos Magyar Vadászkamara⁶⁰ pályázati rendszerében folyamatosan jelennek meg olyan felhívások, amelyek őshonos apróvadfajok állománycsökkenésének megállítását célozzák élőhelykezelési és -helyreállítási beavatkozásokkal, ezáltal az utóbbi időszakban egy országos szintű támogatási rendszer alakult ki.

13.1.3. INTÉZKEDÉS

A vadászható szőrmés ragadozófajok állományának kontroll alatt tartása.

Az elmúlt években engedélyezték több, a szőrmés ragadozók kontrollálásához szükséges speciális eszköz használatát, amelyeket a vad védelméről, a vadgazdálkodásról és a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtását szabályozó 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet rögzít. Ide tartozik például az éjszakai lövészetre alkalmas, elektronikus képnagyítóval vagy képátalakítóval felszerelt célzóeszközök, valamint az elektronikus akusztikai eszközök.

⁵⁹ A telepített mennyiségre áll rendelkezésre adat

⁶⁰ <https://fejleszt.es.omvk.hu/vadgazdalkodasi-alap/>

13.1.4. INTÉZKEDÉS

A Közös Agrárpolitika keretében a művelt táblák méretének csökkentését és a szegélynövényzet meghagyását, a szegélyhossz növelését biztosító támogatási rendszer működtetése.

Ahogy a 8.3.7. intézkedésnél szerepel, megjelent a KAP-RD19a-1-24 AKG felhívás, mely támogatás fő céljai közt szerepel – többek között – a vidéki területek környezeti állapotának megőrzése és javítása, valamint a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), és a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat kialakításával. Több olyan vállalás is szerepel az előírások között, melyek a zöldugár és/vagy a méhlegelő szegélyek vetésszerkezeti arányaira tesz előírást a támogatott területeken. Ezen táblaszegélyeket a mezőgazdasági tábla részeként kell kialakítani. Továbbá a választható előírások között szerepel „A vállalással érintett teljes területen - az évelő szálas pillangós takarmánynövények, zöldugár, illetve méhlegelő kivételével - a táblák maximális mérete 5 ha.” vállalás, mely hozzájárul a táji mozaikosság megteremtéséhez.

Szintén meghirdetésre került a KAP-RD21-RD22-1-25 Agrár-erdészeti rendszerek telepítése, ápolása és fenntartása felhívás, amelynek keretében olyan nem termelő beruházások valósíthatók meg, amelyek nem eredményeznek közvetlenül termelési érték növekedést. Az élőhelyek újbóli változatossá tétele és a tájképi elemek helyreállítása, valamint a vizek védelmét és az erózió elleni védekezést szolgáló elemek létrehozása elősegíti a mezőgazdaság által okozott káros éghajlati változások mérséklését és azokhoz való alkalmazkodást, a biológiai sokféleség védelme mellett a talaj, a víz és a levegő védelmét is, valamint a táj jellegzetességének megőrzését, helyreállítását. A felhívásban támogatott tevékenységtípusok: mezővédő fasor telepítése, több sor fából és cserjéből álló mezővédő erdősáv telepítése vagy fás legelő és kaszáló kialakítása gyepterületeken. A felhívásban létrejött élőhelyeket a mezőgazdasági tábla részeként kell kialakítani, hozzájárulva ezzel a táji diverzitás elősegítéséhez.

A meghirdetésre tervezett Természetközeli- és vizes élőhelyek kialakítását elősegítő beruházások és azok fenntartása felhívás alapjául a KAP Stratégiai Terv RD21_G04_LCI_73 kódszámú, Agro-ökológiai nem termelő beruházások, valamint az RD22_G05_LCP_70 kódszámú, Agro-ökológiai földhasználat-váltást ösztönző kifizetés című beavatkozásai szolgálnak. Az önkéntes alapon működő intézkedésben a kedvezményezettek füves, cserjés sávok, valamint vizes élőhelyek létrehozásával és fenntartásával hozzájárulnak az élőhelyek változatossá tételéhez úgy, hogy gazdálkodásuk során bizonyos többlettevékenység elvégzésére tesznek vállalásokat. A felhívásban kialakított területek szántó és/vagy gyepek kultúra hasznosítás esetén valósíthatók meg. A felhívásban létrejött élőhelyeket a mezőgazdasági tábla részeként kell kialakítani, elősegítve ezzel az élőhelyek újbóli változatossá tételét.

13.1.5. INTÉZKEDÉS

A halastavak, valamint az árvízi védekezést segítő tározók kialakításakor, fenntartásakor a vízivad igényeinek figyelembe vétele.

A 2025. év elején elindult Víz a tájba program keretében a korábbinál több esetben fordult elő, hogy a halastavakból a csatornán történő vízlevezetés helyett vizes élőhelyek, mocsarak vízzel való feltöltésére került sor.

13.1.6. INTÉZKEDÉS

Vízivad kéméleti terület kialakítása a kis lilik és a vörösnakú lúd legfontosabb pihenő- és táplálkozó helyein, a kis lilik fajmegőrzési tervben foglaltak szerint.

A meglévő kéméleti területeken túl új kéméleti terület kialakítása nem történt.

13.1.7. INTÉZKEDÉS

A vad elfogására, illetve elpusztítására alkalmazott csapdákra vonatkozó jogi szabályozás kialakítása.

A csapdázásra vonatkozó hazai szabályok az uniós szabályozással összhangban kerültek kialakításra (a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény 37/B. § (1) bek., 67. § (3) bek., 71. § (1) bek. 11. és 20. pont).

13.1.8. INTÉZKEDÉS

A hazánkban még állandó állománnyal jelen nem lévő, Magyarországon nem őshonos vadfajok megtelepedésének megelőzése, szükség esetén a vadgazdálkodók részéről történő aktív beavatkozások megtétele az állomány felszámolása érdekében.

Az idegenhonos inváziós és gyéríthető vadfajok esetében, mint például a mosómedve vagy a nyestkutya, a vadászati szakterület folyamatosan részt vesz a megelőző intézkedésekben. Más esetekben a területi vadászati hatóságok a természetvédelmi hatóságokkal együttműködve járulnak hozzá a szükséges beavatkozásokhoz.

13.1.9. INTÉZKEDÉS

A kerítés nélküli sikeres erdőfelújítás, a taposásra, bolygatásra érzékeny gyeptársulások megóvása, valamint a védett és fokozottan védett növényfajok hosszú távú fennmaradásának biztosítása érdekében a vadgazdálkodási tájegységekben a nagyvad létszám csökkentésére vonatkozó kötelezettségek folyamatos ellenőrzése, a vadállomány hatásának monitorozása.

A nagyvadlétszám csökkentése nem valósul meg. Ezért valamennyi vadgazdálkodási tájegységben le kell csökkenteni az egyes nagyvadfajok állományát az AM rendeletekben kihirdetett tájegységi vadgazdálkodási tervekben meghatározott az élőhelyet nem veszélyeztető legmagasabb szabadterületi létszám alá.

13.1.10. INTÉZKEDÉS

A vizes élőhelyekre kijutott ólomsörét és horgászati ólom kellékek vadon élő és tenyésztett állatfajok (pl. tógazdasági halállomány) által történő felvételének, területi akkumulációjának és hatásainak vizsgálata.

A vizes élőhelyekre kijutott ólomsörét és horgászati ólom kellékek vadon élő és tenyésztett állatfajokra gyakorolt hatásainak vizsgálata jelenleg nem folyik, miközben e szerek használata már korlátozott, és a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról szóló EU rendelet (REACH rendelet) keretében további szigorításokról egyeztetések zajlanak.

13.1.11. INTÉZKEDÉS

Szemléletformálás az aktív horgászvizek szerves anyag terhelésének csökkentése érdekében, különösen a terhelés miatt sem jó állapotú víztestek esetén.

13.1.12. INTÉZKEDÉS

Halak és más vízi vagy vízhez kötődő fajok, mint természeti érték miatt a halgazdálkodási vízterületek különleges rendeltetésű vízterületté nyilvánítása, fenntartása (a halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII törvény 16. § alapján).

A különleges rendeltetésű vízterületté nyilvánításra és fenntartására vonatkozó kérelmek és eljárások folyamatosan zajlanak. Jelenleg a halgazdálkodási vízterületek 5,7%-a rendelkezik ilyen különleges rendeltetéssel.

13.1.13. INTÉZKEDÉS

A hasznosított, de veszélyeztetett halfajok (kecsege, széles kárász, compó, kőszüllő) állományának megerősítése.

Az intézkedésben megjelölt halfajok állományának megerősítése érdekében kecsege, kőszüllő és compó esetében fajmegőrzési terv készült.

13.1.14. INTÉZKEDÉS

Inváziós halfajok visszaszorítása aktív beavatkozással.

Az inváziós halfajok visszaszorítása aktív beavatkozással ökológiai célú szelektív halászat formájában valósul meg, amelynek keretében 2024-ben összesen 7.455 hektár halgazdálkodási vízterületet érintett az idegenhonos inváziós halfajok célzott fogása. Lásd a 4.1.1. intézkedésnél szereplő információt.

A nemzeti park igazgatóságok minden évben végeznek inváziós halfajokra irányuló kezelést (pl. razbóra, naphal, fekete törpeharcsa). Többletforrás ráfordítással lehetne növelni a kezelési területeket, egyébként folyamatosan zajlik.

13.1.15. INTÉZKEDÉS

Telepítésekkel véletlenül behurcolt idegenhonos halfajok egyedeinek kiszűrése.

A telepítésekkel véletlenül behurcolt idegenhonos halfajok egyedeinek kiszűrése a haltelepítések szűrőpróbaszerű hatásági ellenőrzése során részben megvalósult.

13.1.16. INTÉZKEDÉS

Élőhely-fejlesztés, halátjárók építése, meglévő halátjárók megfelelőségi vizsgálata.

Jelenleg folyamatban van a célokhoz illeszkedő MAHOP Plusz–1.3.1-2025 számú, „A fenntartható természetesvízi halgazdálkodás támogatása” című pályázati felhívás előkészítése, amelynek megjelenése hamarosan várható.

13.1.17. INTÉZKEDÉS

Őshonos halak telelő és szaporodó helyeinek védelmében kíméleti területek létrehozása, fenntartása.

A kíméleti területek kijelölése folyamatos. A célokhoz illeszkedő MAHOP Plusz–1.3.1-2025 sz., "A fenntartható természetvesztési halgazdálkodás támogatása" c. pályázati felhívás előkészítése van folyamatban.

13.2. CÉL:

A BIOLÓGIAI SOKFÉLELÉGI MEGŐRZÉSÉT SZEM ELŐTT TARTÓ VADASKERTEK ÉS AKVAKULTÚRA-TERMELÉST FOLYTATÓ GAZDASÁGOK RÉSZARÁNYÁNAK NÖVELÉSE.

INDIKÁTOROK	
VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLETEN, NATURA 2000 TERÜLETEN, VALAMINT EGYÉB TÍPUSÚ VÉDELEM ALATT ÁLLÓ TERÜLETEN MŰKÖDŐ VADASKERTEK SZÁMA (DB)	Védett természeti területen működő vadaskertek száma: 9 (db) Natura 2000 területen, valamint egyéb típusú védelem alatt álló területen működő vadaskertek száma: 32 (db)
EXTENZÍV RENDSZEREKKEL KOMBINÁLT INTENZÍV HALTERMELÉSI LÉTESÍTMÉNYEK SZÁMÁNAK NÖVEKEDÉSE (DB)	Jelenleg nem áll rendelkezésre adat

13.2.1. INTÉZKEDÉS

Vadaskert létesítésének tilalma védett természeti területen, Natura 2000 területen, valamint egyéb típusú védelem alatt álló területen

2020-óta nem létesült ilyen területen új vadaskert, a meglévő vadaskertek kifuttatása ezeken a területeken megkezdődött, azonban régebben létesült vadaskert újratelepítésére is került sor (pl. az FHNPI működési területén).

13.2.2. INTÉZKEDÉS

Védett természeti területen, Natura 2000 területen, valamint egyéb típusú védelem alatt álló területen működő vadaskertek esetében a természetközeli élőhelyfoltok belső kerítéssel történő védelme a vadhatástól.

A jelenlegi adatszolgáltatás alapján megállapítható, hogy sok vadaskertben van előírás arra vonatkozólag, hogy védett természeti területen, Natura 2000 területen, valamint egyéb típusú védelem alatt álló területen működő vadaskertek esetében a természetközeli élőhelyfoltok belső kerítéssel védve legyenek a vadhatástól, és ennek az előírásnak eleget is tettek (a vadaskertek 11%-ában van ilyen elkerített terület).

13.2.3. INTÉZKEDÉS

Ökoturisztikai szolgáltatásokkal kapcsolatos infrastruktúra- és szolgáltatás-fejlesztési, illetve szemléletformálási támogatás kialakítása.

Az ökoturisztikai szolgáltatásokhoz kapcsolódó infrastruktúra- és szolgáltatásfejlesztési, illetve szemléletformálási támogatások kialakítása a 2021–2027-es időszakra vonatkozó Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz

(TOP Plusz) keretében valósul meg. A 6. Versenyképes megye prioritás Helyi és térségi turisztikai fejlesztések beavatkozás keretében támogathatók helyi aktív- és ökoturisztikai fejlesztések (Helyi és térségi turizmusfejlesztés TOP_PLUSZ-1.1.3; Fenntartható versenyképes városfejlesztés TOP_Plusz-6.2.1).

Emellett az Országos jelentőségű aktív- és ökoturisztikai fejlesztések beavatkozás keretében a TOP_PLUSZ-6.1.4 kódszámú (Aktív turizmus fejlesztése) felhívás támogatja több vármegyét érintő hálózatok, útvonalak, szolgáltató pontok, valamint az aktív turisztikai jármódok együttműködését, átjárhatóságát, továbbá a szemléletformálást és a szolgáltatók egységes minősítési rendszerének kialakítását.

13.2.4. INTÉZKEDÉS

Kombinált intenzív-extenzív akvakultúra-rendszerek és az akvakultúra-létesítmények elfolyó vízének tisztítását szolgáló vizes élőhelyek létrehozása.

Nincs információ ilyen intézkedésről.

13.2.5. INTÉZKEDÉS

Madárkárt csökkentő infrastruktúra-fejlesztések támogatása a halgazdaságokban.

Az intézkedéshez illeszkedő MAHOP Plusz–2.1.1-2025 sz., "Akvakultúra beruházás támogatása" c. pályázati felhívás előkészítése van folyamatban.

14. CÉLKITŰZÉS:

14

FENNTARTHATÓ VÍZGAZDÁLKODÁS, VÍZVISSZATARTÁS ÉS AZ ÉSSZERŰ, TAKARÉKOS VÍZHASZNÁLAT ELTERJESZTÉSE A BIOLÓGIAI SOKFÉLELÉS MEGŐRZÉSE ÉS AZ ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁSOK FENNTARTÁSA ÉRDEKÉBEN

14.1. CÉL:

A TERMÉSZETES VÍZFOLYÁSOK ÖKOLÓGIAI FUNKCIÓINAK BIZTOSÍTÁSA A VÍZI ÉS VÍZTŐL FÜGGŐ ÖKOSZISZTÉMÁK FENNTARTÁSA ÉRDEKÉBEN.

INDIKÁTOROK

TERMÉSZETES FUNKCIÓK HELYREÁLLÍTÁSÁVAL ÉRINTETT VÍZFOLYÁSOK HOSSZA (KM)	Pontos adat még nem áll rendelkezésre, különböző beavatkozástípusok eltérő területi jellegük miatt többféle mérőszámmal (fkm, ha, db stb.) értékelhetők egyidejűleg. Ez vonatkozik a vízfolyásokra, állóvizekre és egyéb vizes élőhelyekre is.
ÚJ VAGY REHABILITÁLT VIZES ÉLŐHELYEK, HOLTÁGAK SZÁMA, KITERJEDÉSE (DB, HA)	Pontos adat még nem áll rendelkezésre, nehezen mérhető, különböző beavatkozástípusok eltérő területi jellegük miatt többféle mérőszámmal (fkm, ha, db stb.) értékelhetők egyidejűleg. Ez vonatkozik a vízfolyásokra, állóvizekre és egyéb vizes élőhelyekre is.

14.1.1. INTÉZKEDÉS

Hullámtéri, ártéri területek fenntartható kezelése, természeti funkcióinak helyreállítása, kiemelt értékek esetén természeti területté nyilvánítása a természet védelméről szóló törvény felhatalmazása alapján.

A hullámtereken, ártérekben folytatott gazdálkodás valamennyi nemzeti park igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő releváns védett területen folyik, azonban a természetvédelmi ágazaton kívüli szereplők elenyésző hányada folytat még sajnos hasonló gazdasági gyakorlatokat. A 2022-es nagy aszály utáni időszakban egyre több gazdálkodó ismerte fel a vizek visszatartásának fontosságát. Több civil ún. vízörzömozgalom is indult helyi gazdálkodók összefogásával, melyek célja a helyben megjelent természetes vizek minél hosszabb ideig történő visszatartása, megőrzése.

A 2025 elején elindult a Víz a tájba program keretében a programba jelentkező gazdálkodók által felajánlott földterületekre, ha éppen aktuálisan rendelkezésre áll a felszíni víztöbbletből vagy szabad vízkészletből kivezethető vízmennyiség, akkor az ökológiai célú vízpótlásként kijuttatják oda. A Víz a tájba programban a gazdálkodói felajánlások megfelelőségét a vízügyi igazgatóságok mellett a nemzeti park igazgatóságok és az agrárkamara is megvizsgálja. Sajnos a 2025-ös szintén aszályos évben a Víz a tájba program keretében felszíni víztöbbletből vagy szabad vízkészletből biztosítható vízmennyiség csak az igények mintegy 10%-át elégíthették ki.

Az elmúlt évek uniós programozási ciklusában több, kifejezetten hullámtér kezelésre irányuló projektet valósított meg a vízügyi ágazat, melyek közül kiemelendő a hullámtér kezelése a Közép- és Alsó-Tiszán, vagy a Rába-völgyben. A projektek keretében töltésáthelyezések, vegetáció szabályozás, övzátony rendezés és különböző, lefolyást szabályozó és támogató intézkedések valósultak meg (pl. hullámtéri vápák kialakítása) a nagyvízi mederben. A beruházások mellett a hullámtéri kezeléseket (pl. vegetáció szabályozás, ártéri ligeterdők létrehozása stb.) lokálisan több helyszínen megvalósult.

A folyamatban lévő LIFE Restore for MDD projekt a Mura-Dráva-Duna menti ártéri erdei élőhelyek megőrzését és helyreállítását tűzte ki célul, részletesebb információ a 19.1.2. intézkedésnél található. A projekt keretében a Duna mentén a Batai-holtág területén kerül sor egy kisméretű fenékküszöb építésére, amely a nagyvizek levonulása után segít a víz megtartásában a hullámtéren. A Dráva esetében két mellékágból távolítanánk el a víz áramlását rontó akadályokat, hogy a mellékágak ismét a főmederhez legyenek hasonlóak. Drávaszentés közelében pedig egy mocsárrét víztároló kapacitását növelnék meg, illetve tájidegen faegyedeket cserélnék le őshonos fajokra.

Az EU HORIZON2020 Program keretein belül a „Restoration of wetland complexes as life supporting system in the Danube Basin” című, 2023-2027 közötti időszakban megvalósuló Restore4life nemzetközi projekt⁶¹ keretében cél a Duna medence vizes élőhelyeinek, ártereinek, part menti vizes élőhelyeinek helyreállítása és megőrzése aktív és passzív természetközeli megoldások és intézkedések segítségével. Kiemelt célja egy olyan természettudományi kutatásokon, mintaterületeken történő méréseken, tudásátadáson és tapasztalatokon alapuló döntéstámogató rendszer létrehozása, amely a Duna medence – szélesebb körben pedig Európa – vizes élőhelyeinek helyreállítási tevékenységeire fogalmaz meg javaslatokat. A 31 résztvevő partnerrel zajló projekt magyar résztvevői az Észak-magyarországi és a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság.

A természet helyreállításáról és az (EU) 2022/869 rendelet módosításáról szóló, 2024. június 24-i (EU) 2024/1991 európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásával összefüggő kormányzati feladatokról szóló 1293/2025. (VIII. 11.) Korm. határozatban⁶² foglaltaknak szerint 2025-ben elindultak a vízfolyások átjárhatóságának javítására és az árterek természetes funkcióinak helyreállítására irányuló intézkedésekkel kapcsolatos feladatok végrehajtása tekintetében a szakértői egyeztetések a természetvédelmi és a vízügyi szakterület között.

14.1.2. INTÉZKEDÉS

Fokgazdálkodás újjáélesztése: a folyók egyenletesebb vízjárása, illetve az árterek, hullámterek kiegyenlítettebb vízkészletének biztosítása érdekében az oldalirányú vízkivezetés használatának felújítása, az ide kötődő természetes élőhelyek rekonstrukciójával és az ártéri gazdálkodás újjáélesztésével, korszerűsítésével.

A folyók és árterek kapcsolatának és természetes funkcióinak helyreállításáról egyre több szó esik, azonban tekintve Magyarország természeti adottságait, jelen intézkedés megvalósulása kezdeti fázisúnak tekintendő. A közelmúltban történtek előremutató kezdeményezések, pl. a “Víz a tájba program” elindítása, illetve egyedi esetek, pl. a beregi Kőrös-erdő sekély elárasztása, ahol civilek ösztönzésével, ágazati együttműködéssel kisléptékű vízpótló megoldás megvalósítására került sor, azonban ennek a fő célja az aszály elleni védekezés volt, ami járulékosan az élőhelyek természeti állapotának javulásához is hozzájárult.

A fokgazdálkodás újjáélesztése egy komplex folyamat lenne, melyben összekapcsolódik a vízviSSzatartáshoz szükséges vízgazdálkodási infrastruktúra kialakítás, a tájhasználat váltás (a víz időszakos jelenlétét támogató vagy igénylő gazdálkodási formák kialakítása) és ezek járulékos hasznaként élőhelyek kialakítása, helyreállítása.

Az intézkedés megvalósulását támogatja a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság területén az „Egy fenntartható, természetkímélő tájhasznosítás újjáélesztése: a fokgazdálkodás XXI. századi lehetőségeinek megteremtése a Mártélyi Tájvédelmi Körzetben” című KEHOP-4.1.0-15-2016-00070 számú projekt keretében a Széchenyi 2020 program keretében, 2017-2022 közötti időszakban megvalósult mintaprojekt⁶³.

A vízviSSzatartásra irányuló kezdeményezések tehát egyelőre kisléptékűek és részcélokat szolgálnak. Azonban az EU természethelyreállítási Rendelet alapján 2026. szeptemberig benyújtandó Nemzeti Természet-helyreállítási Terv (lásd még a 2. célkitűzésnél írt információt) az érintett minisztériumok, háttérintézmények, valamint az érdekképviseleti és társadalmi szervezetekkel, szakértők és kutatók bevonásával készül. Ennek keretében a vízgazdálkodási szakterület az EU természet helyreállítási rendelet 4. cikkelyében, valamint a 9. cikkelyében foglalt célok és feladatok tekintetében vesz részt a munkában annak érdekében, hogy olyan intézkedések szülessenek, amelyek a vizes élőhelyek állapotát javítani fogják, illetve a hullámterek és árterek összeköttetését elő fogják segíteni.

⁶¹ <https://restore4life.eu/>

⁶² <https://nit.hu/jogszabaly/2025-1293-30-22>

⁶³ <https://www.knp.hu/hu/a-fokgazdalkodas-xxi-szazadi-lehetosegeinek-megteremtese-a-martelyi-tajvedelmi-korzetben>

14.1.3. INTÉZKEDÉS

Vizes élőhelyek kialakítása, rekonstrukciója, a vizes élőhelyek rekonstrukciójának lehetőségét biztosító fenntartható vízgazdálkodás megteremtése a rendszeresen vízjárta területeken.

A hullámtér kezelésekre irányuló nagyberuházások esetén több helyszínen alakítottak ki új vizes élőhelyeket, valamint a beavatkozások elősegítették és lehetővé tették holtágak és mellékágak vízpótlását, valamint élőhely rekonstrukciókat.

. A KAP keretében a tervek szerint hamarosan megjelenik a Természetközeli- és vizes élőhelyek kialakítását elősegítő beruházások és azok fenntartása felhívás, ugyanakkor a jelentősebb vízügyi fejlesztések nem a KAP részei.

Ezen kívül lásd még a 2.1.1. intézkedésnél szereplő információt.

14.1.4. INTÉZKEDÉS

Holtágak rehabilitációja, felszíni vízpótlásuk megteremtése.

A nemzeti park igazgatóságokkal egyeztetve számos olyan holtág rehabilitációja megtörtént, ahol a természetvédelmi cél igényelte a holtág és a folyó kapcsolatának helyreállítását. A már nagymértékben feltöltődött, mocsarasodó holtágak esetében, az átalakuló életközösségek miatt, a rehabilitáció már nem volt igény. A 2007-2013-as, illetve a 2014-2020-as programozási időszakban több olyan EU által társfinanszírozott projekt, illetve beruházás valósult meg, mely mellékág, holtág rehabilitációval foglalkozott leginkább a Duna, a Tisza, valamint a Dráva tekintetében. Az Aszályvédelmi Akcióterv program keretei között 2025 folyamán számos holtág vízpótlása megtörtént.

A holtágak vízpótlásának felmérése a „Síkvidéki vízpótló és tározási lehetőségek fejlesztése” elnevezésű projekt keretében kezdődött meg a vízügyi szakterület kezdeményezésére. A projekt keretében 7 síkvidéki vízpótló és tározási fejlesztés előkészítése történt meg. A fejlesztések 3 vízügyi igazgatóság – a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság, a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság és a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság – területén új tározók létesítését és meglévő holtágak és medertározási lehetőségek rekonstrukcióját célozták, melyek összesített víztározási kapacitása meghaladja a 24 millió m³-t.

14.1.5. INTÉZKEDÉS

A Mura-Dráva-Duna Bioszféra-rezervátumban a folyók természetes funkcióinak helyreállítása.

A 2023-ban elindult és 2028-ig tartó, 17 partner részvételével zajló LIFE Restore for MMD projekt⁶⁴ keretében megkezdődött a konkrét szakaszok tervezése. A célok elérése érdekében a projekt keretében kidolgozott részletes terv 29 terepi beavatkozási helyszín tartalmaz: mellékágak visszacsatolását, folyómedrek szélesítését és nemesnyár-ültetvények természetes ligeterdökké alakítását. Ezen kívül három mintaterületre készül természethelyreállítási terv.

14.1.6. INTÉZKEDÉS

Vízfolyások települési, kül- és belterületi szakaszain a természetes állapot visszaállításának elősegítése, különösen kisebb vízfolyások esetében.

A 2021-2027-re szóló Terület és Településfejlesztési Operatív Program (TOP Plusz) végrehajtása megkezdődött. A TOP Plusz 1. Élhető megye prioritásának Helyi zöld és kék infrastruktúra fejlesztése, klíma-alkalmazkodás, helyi környezetvédelmi infrastruktúra beavatkozási területének célja a települési zöld és kék infrastruktúra együttes,

⁶⁴ <https://wwf.hu/life-restore-for-mdd/>

fenntartható fejlesztése, a környezeti minőség javítása, hozzájárulva a biológiai sokféleség megőrzéséhez. A kapcsolódó TOP Plusz-1.2.1-21 élhető települések felhívás keretében az önkormányzatoknak lehetőségük volt pályázni a települési kékinfrastruktúra fejlesztésére.

14.1.7. INTÉZKEDÉS

A mélyártéri tározás és árvíz kockázat-csökkentés vízgazdálkodási és természetvédelmi feltételeinek kidolgozása.

A KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 országos természetvédelmi projekt keretében elkezdett, majd annak folytatását jelentő aktuálisan futó ŐSZ-ZI projekt keretében modellezés és a mélyártéri tározás elméleti megalapozásával kapcsolatos munka zajlik. Lásd a 1.2.1. intézkedésnél szereplő információt.

14.2. CÉL:

A FELSZÍNI ÉS FELSZÍN ALATTI VIZEK VÉDELMÉNEK MEGVALÓSÍTÁSA A VÍZ KERETIRÁNYELVBEN MEGHATÁROZOTTAK SZERINT, BELEÉRTVE A FELSZÍNI ÉS FELSZÍN ALATTI VIZECTŐL FÜGGŐ ÉS AZOKKAL KAPCSOLATBAN LÉVŐ VIZES ÉLŐHELYEK KEDVEZŐ TERMÉSZETVÉDELMI HELYZETÉNEK ELÉRÉSÉT. A FELSZÍNI ÉS FELSZÍN ALATTI VIZEK HIDROMORFOLÓGIAI ÉS MENNYISÉGI OKOKBÓL TÖRTÉNŐ ÁLLAPOTROMLÁSÁNAK MEGAKADÁLYOZÁSA, JÓ ÁLLAPOTUK BIZTOSÍTÁSA, TOVÁBBÁ AZ ŐSHONOS FAJOK ÉLETTERÉNEK NÖVELESE.

INDIKÁTOROK

KEDVEZŐ TERMÉSZETVÉDELMI HELYZETŰ VIZES ÉLŐHELYEK KITERJEDÉSE (HA)	0 ha
FELÜLVIZSGÁLT KISVÍZFOLYÁSOK VAGY CSATORNARENDSZEREK SZÁMA (DB)	Adat nem áll rendelkezésre
A TÁJBA ILLÓ GAZDÁLKODÁSRA TÖRTÉNŐ ÁTÁLLÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ INTÉZKEDÉSEK SZÁMA (DB)	Ős-Dráva program keretében: 14 db vizes élőhely, összesen 5.000 ha terület vízpótlása valósult meg. Szarvasi-Holtág rugalmas vízpótlási lehetőségének kiépítésével érintett holtág hossz: 7,67 km Víz a tájba program keretében több mint 610 db földtulajdonosi felajánlás víz visszatartására (kb. 14.700 ha területen), 3.697 ha nagyságú területre 12,8 millió m ³ víz kivezetése történt meg
GYENGE ÁLLAPOTÚ FELSZÍN ALATTI VÍZTESTEK ESETÉBEN A FELÜLVIZSGÁLT VÍZJOGI ENGEDÉLYEK SZÁMA (DB)	Adat nem áll rendelkezésre

14.2.1. INTÉZKEDÉS

A Magyarország Vízyűjtő-gazdálkodási Tervében meghatározott, a Natura 2000 területek víztől függő élőhelyeinek kedvező természetvédelmi helyzetére vonatkozó intézkedések végrehajtása.

A harmadik Vízyűjtő-gazdálkodási Terv (VGT3) nem vizsgálta átfogóan a második tervben (VGT2) tervezett intézkedések teljesülését, de a természetvédelmi ágazat projektjeiről készült összesítés a VGT3 mellékleteiben elérhető. A VGT3 két intézkedési csomagot határoz meg: az egyik a vízhiány és szárazodás, a másik a vízminőségromlás okozta élőhelykárosodás kezelésére irányul, vízpótlással, vízkormányzással, speciális szabályozásokkal és vízminőség-javító beavatkozásokkal.

14.2.2. INTÉZKEDÉS

A Közös Agrárpolitika területalapú támogatásra jogosult területeinek kibővítése az időszakos vízborítású területekkel, erózióvédelmi-, és partisávval annak érdekében, hogy ezeken a területeken felhagyjanak a műveléssel.

A KAP területalapú támogatásra jogosult területeinek kibővítése időszakos vízborítású területekkel, erózióvédelmi és partisávokkal folyamatban van. A HMKÁ 2 előírások szerint a jogszabályi környezet 2025. január 1-jétől (HMKÁ 2) engedélyezi a vizenyős területek támogatását, és a mezőgazdasági termelők már a 2025-ös támogatási évben élhetnek ezzel a lehetőséggel.

14.2.3. INTÉZKEDÉS

Kisvízfolyások kezelésének természetvédelmi szempontú felülvizsgálata, intézkedések bevezetése a kedvező természetvédelmi helyzetük elérése, fenntartása, helyreállítása érdekében.

14.2.4. INTÉZKEDÉS

Belvízgyaldálkodás természetvédelmi szempontrendszerének kidolgozása és a belvízgyaldálkodás korszerűsítése a természetvédelmi szempontok alapján. Az öntöző-, valamint a kettős működésű (belvízelvezető és öntöző) csatornarendszerek üzemeltetésének átfogó, rendszerszintű felülvizsgálata.

A belvíz-, öntöző- és kettős működésű csatornarendszerek felülvizsgálata és az öntözőrendszerek optimalizálása konkrét projektek keretében zajlik, például a „Szarvasi-Holtág rugalmas vízpótlási lehetőségének kiépítésével”, azonban a teljes rendszerszintű korszerűsítés hosszú távú feladat.

Az Agrárminisztérium megbízásából a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem kidolgozza az Országos Meliorációs Katasztert, amely összegyűjti a meliorációs terveket, engedélyeket, és módszertant dolgoz ki a műszaki állapotfelméréshez. A munka több ütemben valósul meg: 2025-ben az első ütem a prioritási sorrend meghatározása és a potenciálisan használható meliorációs művek lehatárolása; 2026–2028 között a második ütem a síkvidéki, nyílt gyűjtős meliorációs művek terepi felmérését végzi; míg 2029-ben a harmadik ütem keretében a dombvidéki, zárt gyűjtős meliorációs művek kerülnek felmérésre.

14.2.5. INTÉZKEDÉS

A klímaváltozáshoz és a természeti adottságokhoz alkalmazkodó (természetközeli, dinamikus szemléletű, vízvisszatartáson alapuló) tájhasználatra történő átállás elősegítése.

A klímaváltozáshoz és a természeti adottságokhoz alkalmazkodó, természetközeli és vízvisszatartáson alapuló tájhasználat elősegítése érdekében a 2025-ben elindult „Vizet a tájba” program létrehozott egy online felületet, ahol a földtulajdonosok önként jelentkezhetnek területük vízvisszatartására. A program célja a vízkészletek védelme és fenntartható vízgyaldálkodás, amely szakmai és jogi ellenőrzés mellett, biztonságos keretek között valósul meg, megalapozva a tájhasználat-váltást.

A KAP Stratégiai Terv keretében az új Agrár-környezetgyaldálkodási program részeként a talajmegújító szántó témacsoportban 24.177 hektár, míg az AÖP forgatás nélküli művelési gyakorlatában 2024-ben 301.673 hektár, 2025-ben 256.706 hektár területre igényeltek támogatást. Ugyanakkor nincs pontos adat arról, hogy ténylegesen hány hektáron folytatnak ilyen gyakorlatokat, mert egyes gyaldálkodók más módon vagy nem támogatással alkalmazzák ezeket a módszereket.

14.2.6. INTÉZKEDÉS

A vizes Natura 2000 élőhelyeken a vízvisszatartás biztosítását szolgáló intézkedések megvalósítása.

A vízvisszatartásra irányuló intézkedések megvalósítása folyamatban van, de a teljes rendszerszintű átalakítás hosszú távú feladat. A jogszabályi változások – például a KAP Stratégiai Terv alapján a földterület helyes mezőgazdasági és környezeti állapotára vonatkozó 2. előírás (HMKÁ 2) és egyes konkrét élőhely-helyreállítási projektek támogatják az intézkedés megvalósítását, ugyanakkor a gazdálkodói szokások átalakítása és a finanszírozás további erőfeszítéseket igényel. Az Ős-Dráva program keretében 14 db Natura 2000 terület, vizes élőhely vízpótlása valósult meg. Ezen kívül lásd még a 2.1. célnál szereplő információt.

14.2.7. INTÉZKEDÉS

Vízről függő ökoszisztémák miatt a gyenge állapotú felszín alatti víztestek esetében a vízjogi üzemeltetési engedélyek felülvizsgálata.

Nem áll rendelkezésre adat.

14.2.8. INTÉZKEDÉS

Vízhiányos területeken kis vízigényű, tájjellegű növénykultúrák termesztésének ösztönzése, művelési ág váltás támogatása.

A megvalósítás kis mértékben elkezdődött a földhasználat váltást elősegítő beruházások és azok fenntartása jogcím - Agrár-erdészeti Ökológiai Termelési Rendszerek (AÖNTB) keretében.

14.2.9. INTÉZKEDÉS

A nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyeink (Ramsari területek) megőrzése, szükség szerinti fejlesztése, monitorozása és bölcs hasznosítása.

Számos KEHOP és LIFE projekt, illetve nemzeti park igazgatósági kezelési tevékenység célozza a Ramsari területek élőhelyeinek fejlesztését. A Ramsari területek monitorozása csak részben valósul meg, az NBmR Ramsari területeket érintő programjai, valamint VKI monitorozás révén.

14.2.10. INTÉZKEDÉS

Nagy folyóink hordalékviszonyainak javítása és a medersüllyedési tendenciák csökkentése érdekében a hordalékgazdálkodás-tervezés rendszerének kidolgozása és elindítása.

A Duna esetében több, a hordalékjárást vizsgáló és a hordalékgazdálkodási jó gyakorlatokat célzó projekt futott és fut mai napig is (DanubeSediment2⁶⁵, iNNOSED⁶⁶, SEDDON II⁶⁷). Jelenleg leginkább a monitorozási rendszer bővítése és elemzések történtek, azonban a jelenleg futó projektekben egzakt beavatkozások is várhatóak mintaterületeken.

⁶⁵ <https://interreg-danube.eu/projects/danubesediment-q2>

⁶⁶ <https://innosed.eu/>

⁶⁷ <https://interreg-athu.eu/en/seddon2/>

14.2.11. INTÉZKEDÉS

Hajózható folyóink nemzetközi hajózási kategóriáinak felülvizsgálata, kategória megszüntetése illetve gyengébb elvárásokkal bíró kategóriába helyezés a felesleges mederkotrások csökkentése végett.

A szabályozási kotrások mértéke a 1990-es évek előtti mennyiségek töredékére csökkent, jórészt a Szap-Gönyű közötti szakaszra korlátozódott.

Az intézkedés kapcsán megemlíthető, hogy Magyarországon az Európai Megállapodás a Nemzetközi Jelentőségű Vízi Utakról (AGN) című dokumentum alapján az Egyesült Nemzetek Szövetsége Európai Gazdasági Bizottsága (ENSZ-EGB) szerint 20 db osztályba sorolt víziút szakasz található, összesen 1.484 fkm hosszban (amely a Dunát, Drávát és Tiszát érintően). Ebből nemzetközi szintű összesen 7 db szakasz, 628 fkm hosszban. Nemzeti szintű 13 db szakasz, 856 fkm hosszban. A nemzeti szintű víziút szakaszokon a meghatározott csekélyebb úrszelvény méretek, továbbá azok kihasználatlansága miatt hajózási célú kotrások nem történnek. A nemzetközi szintű hajóutak tekintetében érdemi forgalom a Duna folyam esetében érzékelhető.

14.2.12. INTÉZKEDÉS

Szennyvíziszap, mederiszap, talajjavító mederanyag, kezelt mederiszap védett és Natura 2000 területen történő felhasználásának tilalma.

Összességében elmondható, hogy védett és Natura 2000 gyepterületen egyáltalán nincs lehetőség mederiszapot, talajjavító mederanyagot, kezelt mederiszapot elhelyezni, míg védett és Natura 2000 szántón kizárólag a talajvédelmi és a természetvédelmi hatóság engedélyével lehet elhelyezni mederiszapot, talajjavító mederanyagot, kezelt mederiszapot. Szennyvíziszapot se védett területen se Natura 2000 területen nem lehet elhelyezni.

A fenti korlátozásokat több, egymáshoz kapcsolódó jogszabályi rendelkezés támasztja alá. A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény rögzíti, hogy a természetvédelmi oltalom alatt álló termőföldekre elsősorban a természetvédelmi szabályokat kell alkalmazni. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírja, hogy természeti területeken a talaj termő- és tápanyagtartalmát befolyásoló anyagok felhasználása csak indokolt esetben, vizsgálatok alapján és engedéllyel történhet, védett területeken pedig kifejezetten természetvédelmi hatósági engedélyhez kötött.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó 269/2007. (X.18.) Korm. rendelet egyértelműen kimondja, hogy tápanyag-utánpótlásra csak a legelő állatok ürüléke használható, minden más szerves vagy szervetlen anyag kijuttatása tilos, így ott talajjavító mederanyag elhelyezése sem lehetséges. Natura 2000 szántó esetében külön tiltás nincs, de a beavatkozások engedélykötelesek. A szennyvíz és szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználását szabályozó 50/2001. (IV.3.) Korm. rendelet külön tiltja azok kijuttatását védett természeti területen, valamint rét–legelő művelési ág esetében, amely automatikusan kizárja a gyepterületeken való elhelyezést.

A talajjavító mederanyag és kezelt mederiszap felhasználására vonatkozó 190/2023. (V.22.) Korm. rendelet kifejezetten előírja, hogy ezeket csak talajba dolgozva lehet alkalmazni, ami gyepterület megbonthatása nélkül nem teljesíthető, így Natura 2000 és védett gyepterületen nem megengedett.

A KAP ST-ről szóló AM rendelet megerősíti, hogy a Natura 2000 állandó gyepterületek gyepterülete nem bontható meg, nem alakítható más művelési ágra, illetve fenntartási kötelezettség vonatkozik rájuk. Ez a rendelkezés gyakorlatilag kizár minden olyan tevékenységet, amely a gyepterület szerkezetének bolygatásával járna.

15. CÉLKITŰZÉS:**A ZÖLDINFRASTRUKTÚRA ELEMEINEK ÖSSZEHANGOLT FEJLESZTÉSE, FENNTARTÁSA ÉS JAVÍTÁSA****15.1. CÉL:**

A ZÖLDINFRASTRUKTÚRA HÁLÓZAT FEJLESZTÉSE A HÁLÓZAT ELEMEINEK ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOTA, ÖSSZEKAPCSOLTSÁGA ÉS ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁS NYÚJTÓ KÉPESSÉGE FIGYELEMBE VÉTELÉVEL.

INDIKÁTOROK

AZ ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT, AZ ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁSOK ÉS A TÉRBELI KAPCSOLATOK SZEMPONTJÁBÓL ÉRTÉKES, VAGY FEJLESZTENDŐ ZÖLDINFRASTRUKTÚRA ELEMEK LEHATÁROLÁSI MÓDSZERTANA, VALAMINT A TERVEZÉST ÉS FEJLESZTÉST SEGÍTŐ ADATSZOLGÁLTATÁSI RENDSZER ALAPJÁN ELKÉSZÜLT ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSI TERVEK SZÁMA (DB)

A TOP_Plusz-1.3.2-23, Fenntartható városfejlesztés című felhívás keretében az Építési és Közlekedési Minisztérium által koordinált Zöldinfrastruktúra Tervszűri által bírált tervek száma: 164 db (ezek a tervek jelentős részben zöldinfrastruktúra fejlesztéshez kapcsolódnak)

15.1.1. INTÉZKEDÉS

A zöldinfrastruktúra hálózat fejlesztése a hálózat elemeinek ökológiai állapota, összekapcsoltsága és ökoszisztéma-szolgáltatás nyújtó képessége figyelembe vételével.

Az Építési- és Közlekedési Minisztérium jogelődje (Miniszterelnökség), településfejlesztésért és településrendezésért felelős miniszteri hatáskörében, az európai uniós településfejlesztési projektek megalapozottságát segítő Zöldinfrastruktúra-fejlesztési és -fenntartási Akciótervet vezetett be 2016-ban. Ehhez két módszertani segédlet készült - egy a döntéshozóknak, egy a tervezőknek és 2021-ig szinte minden nagyobb városra elkészültek a tervek és a 2021-27-es időszakban ezek felülvizsgálata, továbbiak készítése indult meg. Az adatszolgáltatás kidolgozása még folyamatban van.

A települési zöldinfrastruktúráról, a zöldfelületi tanúsítványról és a zöld védjegyről szóló 282/2024. (IX. 30.) Kormányrendelet létrehozta a zöldinfrastruktúra tervezésének fő módszertani kereteit és kidolgozásra került a zöldfelületi tanúsítvány követelményrendszere és készítésének módszertana. Az ökológiai állapot és ökoszisztéma szolgáltatások a nagyobb beruházások esetében telek szinten vizsgálható.

Emellett az Agrárminisztérium koordinálásában megvalósult KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 országos természetvédelmi projekt⁶⁸ (ld. a 1.2.1. intézkedésnél szereplő információt) keretében a zöldinfrastruktúra témájában számos fejlesztés indult el az alábbiakkal a fókuszban: a hazai zöldinfrastruktúra elemeinek azonosítása, állapotának értékelése; a zöldinfrastruktúra-hálózat térképi lehatárolása; valamint a megőrzés, fejlesztés és

⁶⁸ <https://www.termeszetem.hu/hu>

helyreállítás lépéseinek meghatározása – célok, prioritások, beavatkozási célterületek. E projektben a módszertan és a térképi adatbázis elkészült, a 2025-ben indult ÖSZ-ZI KEHOP Plusz projekt keretében pedig folytatódik a munka és megújuló ökoszisztéma alaptérkép felhasználásával új változat kerül kidolgozásra.

15.1.2. INTÉZKEDÉS

Módszertan és adatszolgáltatás kidolgozása a mezőgazdasági területek azon körének azonosításához, amelyeken a tájkaraktert is figyelembe vevő zöldinfrastruktúra fejlesztéseket valósíthatnak meg a gazdálkodók, a területet kezelők.

A 15.1.1. intézkedésnél említett ÖSZ-ZI projekt keretében az ökoszisztéma alaptérkép megújítása során kerül figyelembe vételre a tájkarakter kutatás eredménye, mintaterületi szinten.

15.1.3. INTÉZKEDÉS

A restaurációs célok meghatározására szolgáló módszertan megújítása, pontosítása.

Az EU természet-helyreállítási rendelet alapján folyamatban van a Nemzeti Természet-helyreállítási Terv (NThT) kidolgozása, amely rendeletben rögzített célkitűzések megvalósításának legfőbb eszköze. Az NThT-ben amelyek hazánk sajátosságaihoz igazodó beavatkozások és célterületek kerülnek majd meghatározásra.

15.1.4. INTÉZKEDÉS

Az ökoszisztéma-szolgáltatások értékelésével kapcsolatos eredmények helyi, illetve regionális szintű integrációját célzó mintaterületi fejlesztések megvalósítása (pl. a településcsoport-szintű, ökoszisztéma-szolgáltatás alapú zöldinfrastruktúra fejlesztési tervek kidolgozása).

A 15.1.1. intézkedésnél említett ÖSZ-ZI KEHOP-Plusz projektben várhatóan 2026 évtől kerül sor mintaterületi tervezési folyamatokra.

15.1.5. INTÉZKEDÉS

Az ökoszisztéma-szolgáltatások értékelésével kapcsolatos eredmények beépítése a zöldinfrastruktúra fejlesztési tervekbe.

A 15.1.1. intézkedésnél említett ÖSZ-ZI KEHOP-Plusz projektben valósul meg.

15.1.6. INTÉZKEDÉS

A zöldinfrastruktúra állapotának javítására irányuló fejlesztési célok és beavatkozási területek meghatározása.

Az Agrárminisztérium koordinálásában a KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 országos természetvédelmi projektben a zöldinfrastruktúra témájában számos fejlesztés indult el⁶⁹.

Ezt folytatva a 15.1.1. intézkedésnél említett ÖSZ-ZI KEHOP-Plusz projektben valósul meg a jelen intézkedés.

A 2021-2027-re szóló Terület és Településfejlesztési Operatív Program (TOP Plusz) Élhető megye prioritásának Helyi zöld és kék infrastruktúra fejlesztése, klíma-alkalmazkodás, helyi környezetvédelmi infrastruktúra beavatkozási

⁶⁹ <https://www.termeszetem.hu/hu/zoldinfrastruktura/feladatok-3>

területen keresztül támogatja a települési zöld és kék infrastruktúra együttes, fenntartható fejlesztését és hozzájárul a biológiai sokféleség megőrzéséhez. A TOP Plusz saját forráskerettel rendelkező vármegyei és fővárosi integrált területi programokon keresztül valósul meg, amelyek tervezése a vármegyei és fővárosi területfejlesztési koncepciókra és programokra alapul. Ezek a tervek a zöldinfrastruktúra fejlesztésére vonatkozó célokat is tartalmazzák.

15.1.7. INTÉZKEDÉS

Megújuló alapokra és adatbázisokra épülő zöldinfrastruktúra fejlesztési terv kidolgozása országos és térségi léptékben.

Jelen intézkedéshez hozzájárul a 15.1.1. intézkedésnél említett ŐSZ-ZI KEHOP-Plusz projekt.

Megemlítendő, hogy települési szintű zöldinfrastruktúra fejlesztési és fenntartási akciótervek (ZIFFA) készültek (pl. Budapest - Radó Dezső terv), pl. a 2014-2020-as támogatási időszak TOP, ill. a 2021-2027-es TOP Plusz forrásaiból.

15.1.8. INTÉZKEDÉS

A zöldinfrastruktúra állapotértékelésének elkészítése frissülő adatbázisok alapján.

15.1.9. INTÉZKEDÉS

A zöldinfrastruktúra konnektivitásának javítása regionális és helyi léptékben.

A települési zöldinfrastruktúráról, a zöldfelületi tanúsítványról és a zöld védjegyről szóló 282/2024. (IX. 30.) Korm. rendelet létrehozta a zöldinfrastruktúra tervezésének fő módszertani kereteit, hangsúlyt fektet a helyi szintű konnektivitás erősítésére, azonban a megvalósításról egyelőre nem áll rendelkezésre információ.

15.1.10. INTÉZKEDÉS

Beruházások, telephely-választások esetén a rozsdaovezetek hasznosításának előtérbe helyezése a természetes és természetközeli élőhelyek csökkenésének elkerülése érdekében.

A magyar építészetről szóló 2023. évi C. törvény alapján az állam kiemelt feladata a beépítésre nem szánt terület további megóvása és a barnamezős területek felhasználásának elősegítése. Emellett kiemelten fontos közérdekű cél a rozsdaovezeti akcióterületek alkalmassá tétele a lakhatási feltételek biztosítására és városszövetbe integrálására.

15.1.11. INTÉZKEDÉS

Ágazatok szerepvállalásának meghatározása és rögzítése a zöld infrastruktúra megőrzésében és fejlesztésében.

A 15.1.1. intézkedésnél említett ŐSZ-ZI KEHOP-Plusz projekt ágazati munkacsoportja keretében tervezett erre irányuló egyeztetések lefolytatása.

Az építőipar és számos vállalat is aktív szerepvállalóvá válik a zöldinfrastruktúra fejlesztésében azáltal, hogy a települési zöldinfrastruktúráról, a zöldfelületi tanúsítványról és a zöld védjegyről szóló 282/2024. (IX. 30.) Korm. rendelet vonatkozó rendelkezései alapján az 5.000 négyzetméter alapterületet meghaladó kiemelt beruházások, rozsdaovezeti akcióterületen megvalósuló beruházások, állami magasépítési beruházások, 65 méter párkánymagasságot meghaladó épületek, építési beruházások zöldfelülete esetében kötelező zöldfelületi tanúsítvány készítése.

15.2. CÉL:

A ZÖLDINFRASTRUKTÚRA HÁLÓZAT URBÁNUS ELEMEINEK FEJLESZTÉSE.

INDIKÁTOROK	
ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSI ELEMET TARTALMAZÓ TELEPÜLÉSI TERVEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSEK SZÁMA (DB)	Fenntartható városfejlesztési stratégia (FVS): 42 db
A BIODIVERZITÁS MEGŐRZÉS SZEMPONTJAIT FIGYELEMBE VEVŐ ZÖLDINFRASTRUKTÚRA TERVEZÉSI ÚTMUTATÓ	Vannak ilyen jellegű útmutatók különböző projektek eredményeképp, de az ŐSZ-ZI KEHOP Plusz projekt keretében kerül kidolgozásra az ökológiai alap, ökoszisztéma-szolgáltatás és konnektivitás hármas szempontrendszerét komplexen figyelembe vevő útmutató (várhatóan 2028-ban)

15.2.1. INTÉZKEDÉS

A települések zöldinfrastruktúra fejlesztéséhez a biodiverzitás-megőrzést elősegítő szakmai segédlet kidolgozása és rendszeres frissítése.

A Miniszterelnökség megbízásából 2024 márciusában elkészült a Zöldinfrastruktúra útmutató - Segédlet zöldinfrastruktúra fejlesztések tervezéséhez, megvalósításához c. dokumentum, melynek célja, hogy segítséget nyújtson a támogatást igénylőknek (elsősorban önkormányzatoknak) a területükön jelentkező környezeti és klímakockázatok azonosításában, és a problémák természet alapú, zöld és kékinfrastruktúra létrehozásával történő megoldásában. Az útmutató sorra veszi azokat a lépéseket, amelyek során meghatározhatók a projekt-előkészítés stratégiai alapjai, annak szabályozási és finanszírozási keretei, valamint a kihívásokra megoldást nyújtó zöldinfrastruktúra-beavatkozások területei, típusai, a kivitelezés és a működtetés során felmerülő feladatok.⁷⁰

15.2.2. INTÉZKEDÉS

A kül- és belterületi zöldinfrastruktúra egymással összehangolt, az ökológiai állapot, a konnektivitás és az ökoszisztéma-szolgáltatások javítását elősegítő fejlesztésének beépítése a települési tervekbe. Városok esetében a zöldinfrastruktúra fejlesztés beemelése a Helyi Építési Szabályzatba.

A jogszabályi környezetet elemezve elmondható, hogy a kül- és belterületi zöldinfrastruktúra egymással való összehangolását az ökológiai állapot, a konnektivitás és az ökoszisztéma-szolgáltatások javítása érdekében a 280/2024. (IX. 30.) Korm. rendelet 12. § (1)-(2) bekezdések szabályozzák. A 2023. évi C. törvény a magyar építészetről 81.§ (2) c) pontja pedig kimondja, hogy a HÉSZ célja biztosítani a település működéséhez szükséges műszaki és zöldinfrastruktúra-hálózatot is.

A 15.1.1. intézkedésnél említett ŐSZ-ZI KEHOP-Plusz projekt keretében mintaterületi tervezési folyamatra várhatóan 2026-tól kezdődően kerül sor.

15.2.3. INTÉZKEDÉS

Az Integrált Települési Vízgazdálkodási Tervek összehangolása a térségi zöldinfrastruktúra koncepciókkal.

Az Integrált Települési Vízgazdálkodási Terv segédlete segíti az Integrált Települési Vízgazdálkodási Tervek összehangolását a térségi zöldinfrastruktúra koncepciókkal. Az útmutató javaslatai alapján összehangolásra kerülnek

⁷⁰ <https://www.palyazat.gov.hu/programok/szechenyi-terv-plusz#kapcsolodo-dokumentumok>

a magasabb rendű tervekkel, így a megyei fejlesztési tervekkel. Nincs ugyanakkor jogszabályi kötelezettség sem az elkészítésükre, sem a tartalmukra vonatkozóan.

15.2.4. INTÉZKEDÉS

Tűzijáték és belső égésű motorú járművek versenyének tilalma azokon a természetközeli belterületeken, melyek vizes élőhelynek és/vagy vándorló madárfajok pihenő- és táplálkozó helyeinek számítanak.

A polgári célú pirotechnikai tevékenységekről szóló 173/2011. (VIII. 24.) Korm. rendelet⁷¹ 82.§-a még nem tartalmazza mindezeket. Mindemellett önkormányzati kezdeményezések születnek, pl. Tata város esetében, ahol a ramsari területre (Öreg-tó) figyelemmel szigorítják a tűzijátékok használatát a madárvonulás kiemelt helyszínein.

15.2.5. INTÉZKEDÉS

A zöldinfrastruktúra fejlesztést magában foglaló települési tervek kidolgozása és megvalósítása.

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap 11. cikk szerinti fenntartható városfejlesztési eszköz keretében 42 kiválasztott város számára biztosított elkülönített forráskeret, amelyet fenntartható városfejlesztési stratégián (FVS) alapuló programterv alapján pályázhat, ill. használhat fel. Az FVS-ek központi módszertan alapján készültek, amelynek fontos része volt a zöld átállás és ennek kapcsán a városi zöldinfrastruktúra fejlesztése.

Az FVS elkészítéséhez kapcsolódóan (TOP_PLUSZ-1.3.1-21) kötelező elem volt a városi zöld menetrend alapján kidolgozandó városi zöld finanszírozási keretrendszer készítése, míg választható tevékenység volt Települési Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási Akcióterv (ZIFFA) készítése és Városi zöldfelületi kataszter kialakítása.

15.2.6. INTÉZKEDÉS

Minden településen a zöldfelületi rendszerre vonatkozó minőségi célkitűzések meghatározása és megvalósítása, beleértve a vízparti területeket.

Néhány település (pl. Budapest, Hosszúhetény) rendelkezik már Zöldinfrastruktúra Fejlesztési Tervvel.

15.2.7. INTÉZKEDÉS

Zöldfelülettel összefüggő állami és önkormányzati felelősségi körök tisztázása és szabályozása.

A magyar építészetéről szóló 2023. évi C. törvény, a településrendezési és építési követelmények alapszabályzatáról szóló 280/2024. (IX. 30.) Korm. rendelet és a települési zöldinfrastruktúráról, a zöldfelületi tanúsítványról és a zöld védjegyről szóló 282/2024. (IX. 30.) Korm. rendelet teljes körben szabályozza a zöldfelülettel összefüggő állami és önkormányzati felelősségi köröket.

15.2.8. INTÉZKEDÉS

Zöldinfrastruktúra állapotát leíró és fejlesztési lehetőségeinek meghatározását segítő egységes adatszolgáltatás a 20.000 főnél népesebb hazai városok városzöldítési tervéhez (egységes szempontok szerint készülő adatállomány településenként).

⁷¹ <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100173.kor>

A szabályozás az egységes adatgyűjtés módja jelenleg kialakítás alatt áll. Mindez kapcsolódik a természet helyreállításáról szóló 2024/1991 EU rendelet teljesítésével kapcsolatban felmerülő kötelezettségekkel.

Magyarország együttműködik az EU Urban Agenda keretében elindított Greening Cities Tematikus Partnerség akciótervének végrehajtásában, amelyben saját zöldsabályozással kapcsolatos tapasztalatait osztja meg. A zöldinfrastruktúra szabályozására a magyar építészetéről szóló 2023. évi C. törvény 58.§-a létrehozta az országos tájépítész feladatkört.

15.2.9. INTÉZKEDÉS

Rozsdaövezetek hasznosítása zöldterületek kialakításával, növelésével, rehabilitációjával.

A magyar építészetéről szóló 2023. évi C. törvény 9.§. (6) bekezdése előírja ezt a tervezési szempontot.

15.2.10. INTÉZKEDÉS

Belterületi védett természeti területek, Natura 2000 területek rekonstrukciója.

A 2024 szeptemberében indult, „Gyepterületek helyreállítása Budapesten hagyományos földhasználati módszerek felélesztésével, a felszíni vizek visszatartásával és közösségi tevékenységekkel a városi biodiverzitás és éghajlat javítása érdekében” című LIFE projekt olyan közösségi jelentőségű gyepek élőhelyekre és erdőkre koncentrálnak, mint a pannon szikes sztyeppék és mocsarak, szubpannon sztyeppék, pannon molyhos tölgyes erdők, éger- és kőrisligetek. A degradált gyepek, vizes élőhelyek és kisebb mértékben erdők helyreállítása révén a projekt 271 hektár élőhely természetvédelmi állapotát javítja, vízvisszatartás és a hagyományos földhasználat révén, és így várhatóan 20 indikátorfaj, köztük 8 európai közösségi jelentőségű faj populációja növekszik, továbbá az ökoszisztéma szolgáltatások javulnak és a klímaváltozás negatív hatásai enyhülnek. A munkák három fő helyszínen zajlanak, a Mocsáros, a Tétényi-fennsík és Kőérberek-Őrmező területén. A projekt helyi védelem alatt álló természetes és természetközeli élőhelyeinek egy része a Natura 2000 hálózatnak.

15.2.11. INTÉZKEDÉS

Az ökológiai szempontú csapadékvíz-gazdálkodás ösztönzése településeken.

A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz alatt a TOP_Plusz-1.3.2-23 Fenntartható városfejlesztés című pályázat keretében az Építési és Közlekedési Minisztérium által koordinált Zöldinfrastruktúra Tervszűri által bírált tervekben az ökológiai szempontú csapadékvíz-gazdálkodás ösztönzése fontos szempont. Az ökológiai szempontú csapadékvíz-gazdálkodás népszerűsítése, ösztönzése a LIFE Logos 4 Waters projekt keretén belül is megtörténik kiadványokkal, online, valamint szakmai és nyilvános előadások során.

15.3. CÉL:

TÁRSADALMI TUDATOSSÁG NÖVELÉSE A ZÖLDINFRASTRUKTÚRA ÉRTÉKÉVEL, JELENTŐSÉGÉVEL ÉS MEGŐRZÉSÉVEL KAPCSOLATBAN.

INDIKÁTOROK	
ZÖLDINFRASTRUKTÚRÁVAL KAPCSOLATOS SZEMLÉLETFORMÁLÓ AKCIÓK SZÁMA (DB)	1 db (Magyarország részvétele a Greening Cities TP-ben)
A ZÖLDINFRASTRUKTÚRA MEGŐRZÉSÉT ÉS FEJLESZTÉSÉT TÁMOGATÓ, A GYAKORLATI ALKALMAZÁSBA ÁTÜLTETETT ÁGAZAT-SPECIFIKUS MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓK SZÁMA (DB)	1 db

15.3.1. INTÉZKEDÉS

A zöldinfrastruktúra jelentőségének megismertetése a társadalommal.

A zöldinfrastruktúra jelentőségének megismertetése a társadalommal több tevékenység során is megvalósul:

A KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 országos természetvédelmi projekt keretében elkészült a „Hálózatban a természettel - Zöldinfrastruktúra Magyarországon” című szemléletformáló kiadvány, amely egyrészt elérhető a természetem.hu és természetvedelem.hu weboldalakon, másrészt felhasználásra került a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem egyes témához kapcsolódó felsőoktatási képzési programjaiban.

Az e-epites.hu oldalon zöldinfrastruktúra jelentőségét bemutató, szemléletformáló oldal található: <https://www.e-epites.hu/telepulestervezes/onkormanyzatok/telepulesi-zoldinfrastruktura-es-zoldfeluletek>.

A 2021-2027-es támogatási időszakban a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz) 1. prioritás ("Élhető megye") belüli Helyi zöld és kék infrastruktúra fejlesztése, klíma-alkalmazkodás, helyi környezetvédelmi infrastruktúra beavatkozási területen a szemléletformálás és klímastratégiák készítése is támogatható tevékenység. A jövőben várható a KEHOP Plusz 2. prioritásán belül a Zöld-kék infrastruktúra fejlesztések településeken c. pályázati felhívás megjelenése, melyben várhatóan nagy hangsúllyal lesznek jelen szemléletformálási tevékenységek.

A TOP Plusz a Klímatudatosság, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás beavatkozási terület keretében támogathatók a szemléletformáló akciók megvalósításai.

15.3.2. INTÉZKEDÉS

A zöldinfrastruktúra jelentőségének kapcsolatban a szakmai kommunikáció erősítése az érintett ágazatok szereplőivel tematikusan fejlesztett kommunikációs programok során, valamint kiadványokkal és útmutatókkal.

A LIFE Logos 4 Waters projekt⁷² keretén belül a zöldinfrastruktúra, a természetes vízmegtartó megoldások és az ökoszisztéma-szolgáltatások közérthetőbbé tétele, népszerűsítése is történik kiadványokkal, online, valamint szakmai és nyilvános előadások során.

A 15.1.1. intézkedésnél említett ÖSZ-ZI KEHOP-Plusz projekt ágazati munkacsoportja keretében tervezett erre irányuló egyeztetések lefolytatása.

15.3.3. INTÉZKEDÉS

A települési környezetben létrejövő jó ökológiai állapotú élőhelyek bemutatásának szorgalmazása.

Több magyar URBACT projekt valósult meg jó ökológiai állapotú élőhely létrehozásával kapcsolatban (pl. Veszprém⁷³, Bp. II. kerület). Ezek disszeminációja folyamatos.

⁷² <https://lifelogos4waters.bm.hu/>

⁷³ <https://veszprem.hu/nemzetkozi/biodiversity/>

16. CÉLKITŰZÉS:

AZ ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁSOK ÉRTÉKELÉSE, VALAMINT A MEGŐRZÉSÜKET ÉS HELYREÁLLÍTÁSUKAT SZOLGÁLÓ SZEMPONTOK INTEGRÁLÁSA AZ ÉRINTETT ÁGAZATI SZAKPOLITIKÁK DÖNTÉSI FOLYAMATAIBA AZ ÖKOSZISZTÉMÁK SZOLGÁLTATÁSNYÚJTÓ-KÉPESSÉGÉNEK HATÉKONYABB MEGŐRZÉSE ÉS HELYREÁLLÍTÁSA ÉRDEKÉBEN

16.1. CÉL:

AZ ÖKOSZISZTÉMÁK HOSSZÚ TÁVÚ FENNTARTÁSA ÉS HELYREÁLLÍTÁSA ÉRDEKÉBEN AZ ÖKOSZISZTÉMÁK KITERJEDÉSÉNEK, ÁLLAPOTÁNAK ÉS SZOLGÁLTATÁSAINAK ÉRTÉKELÉSE ÉS TÉRKÉPEZÉSE, A VÁLTOZÁSOK NYOMON KÖVETÉSE.

INDIKÁTOROK

RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁS ÉRTÉKELÉSEK ÉS TÉRKÉPEK SZÁMA (DB)

NÖSZTÉP projekten belül állnak rendelkezésre

16.1.1. INTÉZKEDÉS

Az ökoszisztémák állapotának és az ökoszisztéma-szolgáltatások idő és térbeli változásainak rögzítése és elemzése.

A már lezajlott KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 országos természetvédelmi projekt egyik eredménye volt az ökoszisztéma-alaptérkép⁷⁴ elkészítése. A fenti projektre épülve, az ŐSZ-ZI projektben pedig az alaptérképhez képest változáselemzés is történni fog.

16.1.2. INTÉZKEDÉS

A szakértői becslésre épült állapotértékelések, szolgáltatás-elemzések validálása, az értékelések és térképezés pontosítása, aktualizálása.

Lásd a 16.1.1. intézkedésnél leírt információt. Validálás tekintetében kevés eredmény született, de egy publikáció megjelent⁷⁵. A szakértői becslésre épült állapotértékelések, szolgáltatás-elemzések validálása, az értékelések és térképezés pontosítása, aktualizálása érdekében háttér tanulmány készült.

⁷⁴ <https://termeszetvedelem.hu/magyarorszag-okoszisztema-alapterkepe/>

16.1.3. INTÉZKEDÉS

Az ökoszisztémák állapotának és szolgáltatásainak értékelése során felmerülő rendszerszintű adathiányok megszüntetése érdekében ágazati együttműködések kialakítása (pl. gyepterületek kezelésével kapcsolatban).

A 2025-ben indult ÖSZ-ZI projekt keretében tervezett ilyen irányú tevékenység: ágazat-specifikus munkacsoportok létrehozása tervezett az együttműködések kialakítására. Az együttműködés keretein belül adatcserék, módszertani fejlesztések, az eredmények alkalmazási lehetőségeinek feltárása a cél.

16.1.4. INTÉZKEDÉS

Az ökoszisztémák állapotának és szolgáltatásainak értékeléséhez szükséges adatok kölcsönös rendelkezésre bocsátása az érintett ágazatok között, beleértve az értékelések eredményeinek megosztását.

Lásd a 16.1.3. intézkedésnél leírt információt. A projekt eredményeinek megosztására egy interaktív felület tervezett. Az adatokkal kapcsolatos ágazati egyeztetések megkezdődtek.

16.1.5. INTÉZKEDÉS

Az ökoszisztémák hazánkban még nem értékelt szolgáltatásainak kiválasztását követően újabb elemzések és térképek előállítása.

Az előző intézkedéseknél hivatkozott ÖSZ-ZI projektben újabb szolgáltatásként megjelenik az élőhelyek invázióval szembeni ellenállóképessége és a hagyományos gyümölcsfajták kulturális szolgáltatásai, valamint kiemelt fókuszterületként a talaj ökoszisztéma-szolgáltatásai és a vízvisszatartás és az emberi egészség összefüggései a szolgáltatásokkal. A munkacsoportok megkezdtek a munkát.

16.1.6. INTÉZKEDÉS

A kidolgozott országos ökoszisztéma-alaptérkép, ökoszisztéma-állapot térképek és ökoszisztéma-szolgáltatás térképek, valamint zöldinfrastruktúra térkép tematikus bővítése, megújuló adatokon alapuló (országos és regionális) változáselemzés megvalósítása.

Az előző intézkedéseknél hivatkozott, 2025-ben elindult ÖSZ-ZI projekt első tématerületként elkezdte az újabb országos ökoszisztéma-alaptérkép kialakítását.

16.2. CÉL:

AZ ÖKOSZISZTÉMÁK HOSSZÚ TÁVÚ FENNTARTÁSA ÉS HELYREÁLLÍTÁSA ÉRDEKÉBEN AZ ÖKOSZISZTÉMÁK KITERJEDÉSÉNEK, ÁLLAPOTÁNAK ÉS SZOLGÁLTATÁSAINAK ÉRTÉKELÉSE ÉS TÉRKÉPEZÉSE, A VÁLTOZÁSOK NYOMON KÖVETÉSE.

INDIKÁTOROK	
TERMÉSZETI TŐKE INDEX	Adat egyelőre nem áll rendelkezésre
ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁSOK ÉRTÉKELÉSÉT ALKALMAZÓ STRATÉGIAI ÉS EGYÉB TERVEZÉSI DOKUMENTUMOK SZÁMA (DB)	NÖSZTÉP projekten belül állnak rendelkezésre

⁷⁵ <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2024.112665>

16.2.1. INTÉZKEDÉS

Az ökoszisztéma-szolgáltatások értékét, állapotát figyelembe vevő döntéstámogatási eszközrendszerek kialakítása és fejlesztése.

A 2025-ben elindult ÖSZ-ZI KEHOP Plusz projektben valósul majd meg, melynek az ökoszisztéma-szolgáltatások értékét, állapotát figyelembe vevő döntéstámogatási eszközrendszerek kialakítása és fejlesztése a fő megfogalmazott célja. A projekt elindult, a munkacsoportok megkezdtek a munkát.

16.2.2. INTÉZKEDÉS

A természetes és természetközeli ökoszisztémák állapotát közvetlenül befolyásoló kulcságazatok – természetvédelem, környezetvédelem, területrendezés és fejlesztés, településfejlesztés, közlekedés, építőipar, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, vízvédelem, vízgazdálkodás – tervezési és döntéshozatali folyamatainak feltérképezése.

Lásd a 16.1.3. intézkedésnél szereplő információt.

16.2.3. INTÉZKEDÉS

Az ökoszisztéma-szolgáltatások értékelésével kapcsolatos eredmények beépítése az érintett ágazatok stratégiai és egyéb tervezési folyamataiba, illetve a mindennapi ágazati gyakorlatban történő alkalmazáshoz szükséges feltételek megteremtése.

2028-29-re várható a 2025-ben elindult ÖSZ-ZI projekt eredményeinek összefoglalása az ágazatok felé. A térképi adatbázisok elérhetővé tétele pedig a projekt legvégén valósul meg egy interaktív felület kialakításával. A projekt során működő ágazat-specifikus munkacsoportok egyeztetései hozzájárulnak az intézkedés teljesítéséhez.

16.2.4. INTÉZKEDÉS

Az ökoszisztéma-szolgáltatások hosszú távú megőrzése és helyreállítása céljából a szükséges jogi és gazdasági szabályozók felülvizsgálata és ágazatközi együttműködés kialakítása.

A 2025-ben elindult ÖSZ-ZI projekt végén várható javaslat erre vonatkozóan.

16.2.5. INTÉZKEDÉS

Az ökoszisztémák kiterjedésével, állapotával és az ökoszisztéma-szolgáltatások értékelésével kapcsolatos eredmények integrálása az ökoszisztéma-számlák rendszerébe.

A 2025-ben elindult ÖSZ-ZI projekt ágazatspecifikus munkacsoportján belül a Központi Statisztikai Hivatallal megtörtént a kapcsolatfelvétel.

16.3. CÉL:

TÁRSADALMI TUDATOSSÁG NÖVELÉSE AZ ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁSOK ÉRTÉKÉVEL, JELENTŐSÉGÉVEL ÉS MEGŐRZÉSÉVEL KAPCSOLATBAN.

INDIKÁTOROK	
ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁSOK JELENTŐSÉGÉVEL KAPCSOLATOS SZEMLELETFORMÁLÓ AKCIÓK, SZÁMA (DB)	NÖSZTÉP projekten belül áll releváns adat rendelkezésre
AZ ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁSOK MEGŐRZÉSÉT ÉS FEJLESZTÉSÉT TÁMOGATÓ, A GYAKORLATI ALKALMAZÁSBA ÁTÜLTETETT ÁGAZAT-SPECIFIKUS MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓK SZÁMA (DB)	NÖSZTÉP projekten belül áll releváns adat rendelkezésre
AZ ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁSOK ÉRTÉKELÉSÉVEL KAPCSOLATBAN KÖZZÉTETT TÉRKÉPI ADATBÁZISOK ÉS MÁS INTERAKTÍV ESZKÖZÖK AKTÍV FELHASZNÁLÓINAK SZÁMA	NÖSZTÉP projekten belül áll releváns adat rendelkezésre

16.3.1. INTÉZKEDÉS

Társadalmi szemléletformálás tematikusan fejlesztett kommunikációs programok és akciók során, valamint kiadványokkal és útmutatókkal, oktatási anyagokkal. Ennek keretében az ökoszisztémák állapota és a szolgáltatásaik közötti összefüggések, az ökoszisztéma-szolgáltatások jelentősége és ezen belül az emberi jóllét fenntartásában játszott szerepük, valamint az ökoszisztéma-szolgáltatások értékelésének megismertetése.

A 2025-ben indult ÖSZ-ZI KEHOP Plusz projektben 2026-tól tervben van a társadalmi szemléletformálás, például információs füzetek, standolások formájában a NÖSZTÉP projekt eredményeire építve, valamint 2027-től az ÖSZ-ZI projekt első eredményeinek megérkezése után.

A TOP Plusz 1. prioritás Élhető települések-integrált településfejlesztési beavatkozásai esetében projektszintű szemléletformáló akciók megvalósítása, mint a beruházásokhoz kapcsolódó kötelező tevékenység (TOP Plusz-1.2.1-21 élhető települések felhívás). A TOP Plusz Klímatudatosság, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás beavatkozási terület keretében támogatható szemléletformáló akciók megvalósítása. A kapcsolódó felhívás még nem jelent meg.

16.3.2. INTÉZKEDÉS

Szakmai kommunikáció erősítése az érintett ágazatok szereplőivel. Ennek keretében az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal foglalkozó uniós szintű és hazai kutatások eredményeinek terjesztése. Szükséges jövőbeli feladatok megfogalmazása.

2028-29-re várható a 2025-ben elindult ÖSZ-ZI projekt eredményeinek összefoglalása az ágazatok felé. A térképi adatbázisok elérhetővé tétele pedig a projekt legvégén valósul meg egy interaktív felület kialakításával. A projekt során működő ágazat-specifikus munkacsoportok egyeztetései hozzájárulnak az intézkedés teljesítéséhez.

III. STRATÉGIAI TERÜLET

A VÉGREHAJTÁST TÁMOGATÓ ESZKÖZÖK ÉS MEGOLDÁSOK

17. CÉLKITŰZÉS:

17

A BIOLÓGIAI SOKFÉLESEG MEGŐRZÉSÉVEL ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATÁVAL KAPCSOLATOS ISMERETEK BŐVÍTÉSE, A MEGŐRZÉSEL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK TUDOMÁNYOS MEGALAPOZOTTSÁGÁNAK BIZTOSÍTÁSA

17.1. CÉL:

A BIOLÓGIAI SOKFÉLESEG MEGŐRZÉSÉVEL ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATÁVAL KAPCSOLATOS KUTATÁS ERŐSÍTÉSE.

INDIKÁTOROK

EREDMÉNYES (TÁMOGATOTT) KUTATÁSI PROJEKTEK SZÁMA (DB)	Pontos országos adat nem áll rendelkezésre
JAVULÓ ADATMINŐSÉGGEL JELLEMEZHETŐ KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ FAJOK SZÁMA (DB)	Jelenleg nem áll rendelkezésre adat

17.1.1. INTÉZKEDÉS

Kutatási prioritások meghatározása.

Az elmúlt években több tanulmány is született a tudáshiányokról, többek között a HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont részéről, lásd a lábjegyzetben jelölve a jelentősebbeket⁷⁶.

⁷⁶ HUN-REN ÖK gondozású cikkek: Roadmap for transformative agriculture: From research through policy towards a liveable future in Europe: <https://doi.org/10.1016/bs.aecr.2023.09.007>

Conservation biology research priorities for 2050: A Central-Eastern European perspective: <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2021.109396>

Freshwater systems and ecosystem services: Challenges and chances for cross-fertilization of disciplines: <https://doi.org/10.1007/s13280-021-01556-4>

A HUN-REN ÖK kutatói az alábbi írásokban szerzőként vettek részt: Aligning land use with sustainability: Context-sensitive pathways forward: <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2025.127252>

Democratic directionality for transformative food systems research <https://doi.org/10.1038/s43016-022-00479-x>

The IPBES Global Assessment: Pathways to Action <https://doi.org/10.1016/j.tree.2020.01.009>

Resilience and transformation - 5th SCAR Foresight Exercise: Natural resources and food systems: Transitions towards a 'safe and just' operating space https://research-and-innovation.ec.europa.eu/knowledge-publications-tools-and-data/publications/all-publications/resilience-and-transformation_en

17.1.2. INTÉZKEDÉS

Az európai uniós jogszabályok végrehajtását segítő kutatások kiemelt támogatása.

Jelentős lépés nem történt az intézkedés megvalósítása kapcsán. Elmondható azonban, hogy a hazai biológiai sokféleség állapotának korszerű módszerekkel történő nyomon követéséhez szükséges adatbázisok, módszertanok és információs rendszerek integrált fejlesztésével kapcsolatos Bárka KEHOP Plusz projekt támogatja az intézkedés végrehajtását.

17.1.3. INTÉZKEDÉS

A biológiai sokféleség fenntartható használatával kapcsolatos jó gyakorlatok összegyűjtése és megosztása.

Az értékelés korábbi részeiben említett projektek keretében rendelkezésre állnak releváns információk, jó gyakorlatok.

17.1.4. INTÉZKEDÉS

A természetes és természetközeli ökoszisztémákra ható hajtóerők vizsgálata.

Több kutatási projekt, sok esetben közvetlen EU-s forrásból, a kutatók pályázási sikere révén sok új releváns eredményt. Az ŐSZ-ZI projekt is szolgál majd releváns információval az intézkedés kapcsán.

17.2. CÉL:

A TERMÉSZETVÉDELMI CÉLÚ MONITOROZÁS FENNTARTÁSA ÉS TOVÁBBFEJLESZTÉSE A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉGGEL KAPCSOLATOS HOSSZÚ TÁVÚ ADATSOROK FOLYTONOSSÁGÁNAK BIZTOSÍTÁSA ÉRDEKÉBEN.

INDIKÁTOROK

NBMR KERETÉBEN MONITOROZOTT KOMPONENSEK SZÁMA (DB)	
FELÜLVIZSGÁLT MINTAVÉTELI PROTOKOLLOK SZÁMA (DB)	Folyamatban van
KÖZÖSSÉGI ADATGYŰJTŐ PROGRAMOKBAN GYŰJTÖTT ÉS JÓVÁHAGYOTT ADATOK/BEJELENTÉSEK SZÁMA (DB/ÉV)	Országos aggregált adat nem áll rendelkezésre

17.2.1. INTÉZKEDÉS

A Nemzeti Biodiverzitás- monitorozó Rendszer felülvizsgálata az európai uniós és nemzetközi monitorozási és jelentéstételi kötelezettségekhez igazodva.

A 3.1.1 intézkedésben említett, 2025-ben indult KEHOP Plusz BIOTIKA projektben történik meg a Nemzeti Biodiverzitás- monitorozó Rendszer felülvizsgálata az európai uniós és nemzetközi monitorozási és jelentéstételi kötelezettségekhez igazodva.

17.2.2. INTÉZKEDÉS

A társadalom széles rétegének nagyobb mértékű bevonása az adatgyűjtésbe (citizens science), ezáltal is támogatva a biológiai sokféleség megőrzésével kapcsolatos tudatosság növelését.

A társadalmi bevonás különböző citizen science projekteken keresztül valósul meg, pl. Magyarország egyik legelső közösségi adatgyűjtő programja a Vadonleső Program. Ezen kívül számos egyéb sikeres citizen science program indult, pl. Szúnyogmonitor, Kullancsfigyelő, Hódtérkép, MyPond, Vadvirágom, Tudós Horgász, Vadvirágos Kertem⁷⁷.

17.2.3. INTÉZKEDÉS

A monitoring adatok rendszerezett tárolásának biztosítása és hozzáférhetővé tétele megfelelően szabályozott keretek között.

A 3.1.1 intézkedésben említett, 2025-ben indult KEHOP Plusz BIOTIKA projekt egyik fő célkitűzése a Nemzeti Biodiverzitás- monitorozó Rendszerben gyűjtött és a jövőben gyűjtésre kerülő adatok rendszerezett tárolásának biztosítása és hozzáférhetővé tétele megfelelően szabályozott keretek között.

17.3. CÉL:

A KUTATÁSI ÉS MONITOROZÁSI EREDMÉNYEK ELEMZÉSE ÉS ELÉRHETŐVÉ TÉTELE A SZAKMAPOLITIKAI DÖNTÉSEK TUDOMÁNYOS MEGALAPOZOTTSÁGÁNAK BIZTOSÍTÁSA ÉRDEKÉBEN.

INDIKÁTOROK

SAKMAPOLITIKAI DÖNTÉSEKET TÁMOGATÓ SEGÉDANYAGOK ÉS ÚTMUTATÓK SZÁMA (DB)

Pontos országos adat nem áll rendelkezésre

17.3.1. INTÉZKEDÉS

A hazai biológiai sokféleséggel kapcsolatos tudományos (kutatási és monitoring) eredmények elérhetővé tétele és hasznosítása a biodiverzitás-megőrzési és fenntartható gazdálkodási gyakorlatok kidolgozása és alkalmazása során a szakmapolitikai döntések tudományos megalapozottságának biztosítása érdekében.

A 3.1.1 intézkedésben említett, 2025-ben indult KEHOP Plusz BIOTIKA projekt egyik fő célkitűzése a Nemzeti Biodiverzitás- monitorozó Rendszerben gyűjtött és a jövőben gyűjtésre kerülő adatok rendszerezett tárolásának biztosítása és hozzáférhetővé tétele megfelelően szabályozott keretek között.

Az EU Természet-helyreállítási rendeletével kapcsolatos hazai tervezési folyamat keretében is elindultak az ágazatközi együttműködések.

17.3.2. INTÉZKEDÉS

A tudományos eredmények közérthető formában történő terjesztése.

A kutatási eredmények angol nyelvű szakmai megjelenésén túl, magyar nyelvű szakkikkek, illetve a laikus közönségnek szóló média hírek, cikkek, interjúk mára fontos részei egy kutatásnak. Kiemelten hatékony

⁷⁷ <https://szunogmonitor.hu/>
<https://kullancsfigyelo.hu/>
<https://hodterkep.hu/>
<https://mypond.hu/>
<https://www.vadviragoskertem.hu/>
<https://tudoshorgasz.hu/>

tudománykommunikációs eszköz a kutatók által laikusoknak tartott előadások, rendezvényekre kitelepülő kutatási projektek bemutatói, iskolai programok, kerekasztal-beszélgetések, podcastok, stb.

18

18. CÉLKITŰZÉS:

A BIOLÓGIAI SOKFÉLESEG JELENTŐSÉGÉVEL, A HAZAI TERMÉSZETI ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSÉVEL KAPCSOLATOS SZEMLELET FORMÁLÁSA, A TUDATOSSÁG KIALAKÍTÁSA ÉS ELTERJESZTÉSE

18.1. CÉL:

A BIOLÓGIAI SOKFÉLESEG MEGŐRZÉSÉVEL ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATÁVAL KAPCSOLATOS TÁRSADALMI TUDATOSSÁG NÖVELÉSE.

INDIKÁTOROK

<p>A MŰKÖDŐ TERMÉSZETVÉDELMI BEMUTATÁST SZOLGÁLÓ LÉTESÍTMÉNYEK (LÁTOGATÓKÖZPONTOK, TANÖSVÉNYEK, MINŐSÍTETT TERMÉSZETISKOLÁK ÉS ÓVODÁK) SZÁMA (DB)</p>	<p>Ökoturisztikai létesítmények száma: 2022: 402 db 2023: 425 db 2024: 427 db</p> <p>Tanösvények: 2022: 201 db 2023: 217 db 2024: 219 db (2024-ben a tanösvények össz. hosszúsága 823 km)</p> <p>2024 (részletes adatok): látogatóközpont 43, tanösvény 219, barlang 40, arborétum 4, tájház 6, erdei iskola 16, bemutatóhely 68, szálláshely 31, összesen 427</p>
<p>NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁGOKBAN A REGISZTRÁLT LÁTOGATÓSZÁM (FŐ/ÉV)</p>	<p>2020: 1.001.935 fő 2021: 1.196.763 fő 2022: 1.416.932 fő 2023: 1.327.578 fő 2024: 1.433.853 fő</p>
<p>BIOLÓGIAI SOKFÉLESGEL KAPCSOLATOS SZAKMAI HONLAPOK, KÖZÖSSÉGI FELÜLETEK LÁTOGATOTTSÁGA (LÁTOGATÓ/ÉV)</p>	<p>Vadonleső facebook oldal követők száma: 2023: 5300 db</p>

	2024: 6200 db
KÖZÖSSÉGI ADATGYŰJTŐ PROGRAMOKBAN GYŰJTÖTT ÉS JÓVÁHAGYOTT ADATOK SZÁMA (DB/ÉV)	A Vadonleső Program keretében gyűjtött és validált adatok száma: 2021: 1878 db 2022: 1947 db 2023: 1484 db 2024: 1020 db
TERMÉSZETISMERETI VERSENYEK (DB) ÉS AZOKRA JELENTKEZŐ DIÁKOK (FŐ) SZÁMA	Nem áll rendelkezésre országos adat
NEMZETI PARKI TERMÉK VÉDJEGYES TERMELŐK ÉS TERMÉKEK SZÁMA (DB)	2025: 296 db termelő 1.467 termékkel

18.1.1. INTÉZKEDÉS

A magyar társadalom különféle demográfiai jellemzőkkel és érdeklődési körrel rendelkező célcsoportjainak, a hazai élővilág változatosságával és megőrzésének jelentőségével kapcsolatos ismereteinek felmérése.

18.1.2. INTÉZKEDÉS

A biológiai sokféleség megőrzés aktuális kérdéseivel kapcsolatos kommunikáció erősítése széleskörű társadalmi elérés, a biológiai sokféleség hanyatlását okozó hajtóerők tudatosítása érdekében.

A nemzeti park igazgatóságok (NPI-k) az alapító okiratukban foglaltaknak megfelelően, egész működési területükön – Magyarország teljes területén – ellátják a környezeti nevelési feladatokat, így napi feladatellátásuk része az alapvető biológiai, ökológiai tudás átadása és a hazai természetvédelem aktuális kihívásainak bemutatása, természetesen igazodva a különböző korosztályok, eltérő szociális háttérű csoportok tudásanyagához, érdeklődéséhez. A legtöbb NPI állandó kapcsolatban áll oktatási intézményekkel, önkormányzatokkal, helyi civil egyesületekkel, velük együttműködve valósítják meg a széleskörű társadalmi elérést az óvodás korosztálytól az egyetemi terepgyakorlatokig, de például Budapesten a Duna-Ipoly NPI példaértékű együttműködésben tart havi rendszeres programot az érintett kerületek nyugdíjasainak, bevonva ezt a korosztályt is a környezeti nevelésbe.

A Magyar Nemzeti Parkok Hete évről évre kiemelt rendezvény, 2025-ben 19. alkalommal került megrendezésre. A nyitóhétvégén mind a tíz nemzeti park összegyűlik, hogy egy időben és egy helyen népszerűsítse a hazai természetvédelmet, játékos és közérthető formában tolmácsolja az érdeklődőknek a hazai nemzeti parkok széleskörű tevékenységét. Az eseményhez csatlakoznak stratégiai partnereink, a civil természetvédő szervezetek és idén vendég volt a HUN-REN ÖK is és kifejezetten a természethelyreállítási rendeletet ismertető anyagokkal készültek. A 2024-ben és 2025-ben a budapesti Vajdahunyadvárban tartott központi nyitóhétvégét kb. 150.000-200.000 ember látogatta meg.

Az önkénteseken keresztül szélesebb társadalmi rétegek bevonását a monitorozó munkába, egyben szemléletformálási feladatok megvalósítását segíti a Vadonleső Program, amelyben szereplő védett növény- és állatfajokról a 2021-2024. években összesen 6.329 előfordulási adatot jelentettek az önkéntesek. A Vadonleső honlapján és közösségi oldalán rendszeresen új bejegyzések (hírek, események, kisfilmek, a programban szereplő fajokhoz és az Év Emlősehez kapcsoló információk, érdekességek) jelennek meg. A közösségi oldal népszerűsége jelentősen növekedett, a 2023-as év végére meghaladta az 5.300 követőt és a Vadonleső Facebook csoport több mint 2.100 tagot számlált. A Vadonleső Program keretében 2021-ben a hermelin, 2022-ben a törpeegér, 2023-ban a vakond, 2024-ben vadmacska lett az Év Emlőse, amelyhez kapcsolódóan egész éves népszerűsítő kampány valósult meg (pl. online médiamegjelenések, rádió- és tévériportok, ismeretterjesztő cikkek, népszerűsítő játékok, alkotópályázatok). A természetvédelmi szemléletformáló szerepet a középpontba állítva a Vadonleső Program az ország számos pontján, különböző rendezvényeken és eseményeken jelent meg (2021-ben 13, 2022-ben 23, 2023-ban 25, 2024-ben 16 rendezvényen; pl.: Vadvilág Nap, Föld Napja, Év Fajai Fesztivál, Madarak és Fák Napja, Nemzeti

Parkok Hete, Művészetek Völgye Fesztivál Zöld Udvara, Darufesztivál, Vadlúd Sokadalom). Minden év őszén nagyszabású Év Emlőse Gála és Forgatag rendezvény zárta a programsorozatot, amelyre több ezer érdeklődő látogatott el.

Az önkéntesek természetvédelmi adatgyűjtő munkába bevonását megcélózva, a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. 2022-ben az ürgék országos állomány-változását monitorozó, közösségi adatgyűjtő kezdeményezést indított el „Országos Ürgelajstrom” elnevezéssel, párhuzamosan az NBmR Ürgemonitorozó Programjával. Ehhez mobiltelefonon elérhető alkalmazást készítettek, amelynek segítségével bárki egy számára kijelölt területen, előre meghatározott útvonalat bejárva rögzítheti az ürgelyukak előfordulását. Az első évi tesztelés nagy sikernek örvendett: 2022. április 18. és 24. között összesen 132 önkéntes jelentkezővel 33 területről 55 ürgeállomány szabványos felmérése készült el szakember személyes irányítása nélkül. Az Országos Ürgelajstrom 2023-ban is megvalósult. A kezdeményezés második évében, 2023. április 17. és 23. között összesen 50 önkéntes 37 terület ürgeállományának felméréseivel segítette a szakemberek munkáját.

A köznevelési intézményeknek lehetőségük van arra, hogy a nevelési évben/tanévben erdei óvodába vagy erdei iskolába vigyék a gyermekeket. Az erdei óvoda, erdei iskola az adott természeti környezet megismerését célzó többnapos nevelési, tanulási lehetőség, komplex tanulásszervezési forma, amely a lakóhelyen kívüli helyszín komplex környezeti, társadalmi, gazdasági szempontú megismerését célozza. Emellett az Erdei Vándortábor egyhetes nyári táborozási lehetőség a 12-18 éves korosztály számára, melynek során a diákok Magyarország természeti értékeit, kulturális örökségét ismerhetik meg. Az Országos Erdészeti Egyesület szervezésében 2023-ban több mint 5.600 fő, 2024-ben több mint 5.800 fő vett részt.

18.1.3. INTÉZKEDÉS

A biológiai sokféleséggel kapcsolatos ismeretek átadását segítő digitális infrastruktúra fejlesztése.

A KEHOP_PLUSZ-3.2.1-24-2024-00009 azonosító számú „Magyarország természeti és táji örökségének megőrzése iránti széleskörű társadalmi elköteleződés kommunikációs feltételeinek megteremtése” c. kiemelt projekt keretében megvalósuló fejlesztés során megújul mind a tíz nemzeti park igazgatóság honlapja és a közös (magyarnemzetiparkok.hu) online felület is. A fejlesztés bevezető szakasza 2023-ban sikeresen zárult, elkészültek a honlapok drótvázai és grafikai tervei, jelen megvalósítás során az elkészült tervek alapján fejlesztésre kerülnek a honlapok. A tervezési szakasz minden igényre kiterjedő felméréssel zárult, mind a tíz igazgatóság egyedi szempontjait és igényeit kialakítva készültek el a drótvázak. Az egyedi tartalom mellett ugyanakkor törekedtünk egy vizuálisan egységes megjelenésre; célunk, hogy a látogatók összekapcsolják az egyes nemzeti parkokat, erősödjön a "nemzeti park" brand, tudatosítani szeretnénk, hogy a minőségi, tartalmas, magas szakmai színvonalú ökoturisztikai szolgáltatások országszerte elérhetőek a nemzeti parkok által.

18.1.4. INTÉZKEDÉS

A hazai változatos természeti értékek bemutatásának fokozása az állandó és időszaki kiállítások számának, tanösvények és bemutatóhelyek elérhetőségének növelésével, kapcsolódó online tájékoztató anyagok kidolgozása és elérhetővé tétele. A természeti- és táji környezetben megvalósuló élményalapú programkínálat erősítése.

A nemzeti park igazgatóságok (NPI-k) fenntartásában 418 természetvédelmi bemutatót ellátó létesítmény működik, amely a hazai hasonló funkciójú létesítményeinek közel felét teszik ki. Az utóbbi nyolc évben 144-el növekedett a létesítmények száma. A természetvédelmi bemutatói/ökoturisztikai infrastruktúrát adó létesítmények közel fele (tanösvények szinte minden esetben és számos bemutatóhely is) szabadon látogatható, így biztosítva, hogy minél szélesebb körben legyen elérhető a lakosság számára. A létesítményekben igényelhető természetvédelmi területek élővilágát bemutató szakvezetések révén egyedi, sokszor a laikus szem elől megbújó élmények várják a látogatókat és ezt egészítik ki a védett területek természeti és kultúrtörténeti értékeit bemutató 215 db, több mint 1000 km

hosszú tanösvény-hálózat, a 63 bemutatóhely, a 43 látogatóközpont, 4 arborétum, 6 tájház vagy akár a 40 idegenforgalmi hasznosítású barlang is.

A „Túravezető a zsebedben” mobilapplikációval több tanösvényhez letölthető képes, szöveges, térképes tájékoztatók érhetőek el. A fejlesztések közül kiemelendők az alábbiak:

A 2022-ben átadott Vízi Vándor Természetvédelmi Látogatóközpontban kapott helyet a Rába csodálatos világa interaktív kiállítás. A Berek Világa Látogatóközpont 2022-ben nyitotta meg kapuit Fonyódligeten, az Ordacsehi-berek közvetlen közelében. Ezzel egyidőben, mint minősített nemzeti parki természetiskola – oktatóhely elindította programjait az iskolás csoportok számára. A Bükki Csillagda a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság (BNPI) csillagászati és természetismereti látogatóközpontja Répáshuta közelében. 2023-ben adták át a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság bemutatóhelyét, a Szeleta Park Látogatóközpontot. 2024-ben a Hortobágyi Nemzeti Parkban került átadásra a Páztormúzeum (az egykori szekérállás), mely 100 évvel korábbi külsejének megfelelő műemléki épületben, „sűrített” pusztai élménytér formájában - interaktív elemekkel, gyermektartalmakkal, látványos filmekkel - hozza hozzánk közelebb a pusztá titkait. Az újonnan megnyíló „A Hortobágy természete” kiállítás egységeit bejárva a nemzeti park élővilágát, valamint a világörökségi értékek teljes vertikumát csodálhatjuk meg látványos makettek, animációk, mobil applikáció segítségével. Szintén 2024-ben nyílt meg a Pusztá Kapuja látogatóközpont, ahol a látogatók bepillantást nyerhetnek a homokpuszták világába. 2025-ben a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság új látogatóközpontot hozott létre Budapesten.

18.1.5. INTÉZKEDÉS

Az (öko)turisztikai nyomás enyhítése és a biológiai sokféleség jelentőségének sikeresebb tudatosítása érdekében a látogatómenedzsment és a látogatók tér- és időbeli elosztásának javítása, a szezonális csökkentése egyes területeken.

A nemzeti park igazgatóság feladata, hogy a sikerrel népszerűsített és ezért nagy látogatószámot vonzó természeti eseményekhez kapcsolódó túrákra való túljelentkezést megfelelően kezeljék. Ilyen kiemelt esemény például a leánykőrörcsin virágzása, az orchideák virágzásának – és ezen keresztül az adott élőhelynek – a bemutatása, vagy ősszel a daruvonulás. Az igazgatóságok a taposási és zavarási kár enyhítésének érdekében korlátozzák az egyes túrákon résztvevők számát, kiemelt figyelmet fordítanak az előzetes tájékoztatásra pl. miért nem szabad dolomit sziklagyepen letérni a kijelölt útvonalról. A létszám korlátozása önmagában nem elégséges, a cél az, hogy az érdeklődő, természeti jelenségek iránt fogékony látogatót ne veszítsük el. Ennek érdekében a kritikus időszakokban az NPI-k több túrát hirdetnek, az alkonyati darutúrák mellett például sikerrel vezették be a hajnali leseket, ezek az időpontok is betelnek. Ezek a túlterhelt időszakok kihívást jelentenek ugyan, de nagyszerű lehetőséget adnak a hatékony, sikeres, valódi üzenetet közvetítő környezeti nevelésre.

18.1.6. INTÉZKEDÉS

Célzott programok indítása a biológiai sokféleség megőrzéséhez szükséges társadalmi felelősségvállalás fejlesztése érdekében. Országos kommunikációs akciók szervezése a természetvédelmi vagy közösségi jelentőségű területekkel érintett tulajdonosok, gazdálkodók számára.

Az intézkedésben nevezett célzott programnak tekinthető a gazdálkodók számára országsszerte ingyenesen elérhető gypvédelmi tanácsadó szolgálat. A szolgálat feladata a folyamatos tájékoztatás, információátadás, és tanácsadás a gazdálkodók részére – nem csak természetvédelmi szempontból, hanem agrárgazdálkodási kérdésekben is. Kiemelt cél, hogy a természetvédelmi szakemberek és gazdálkodók között új, szorosabb partnerség alakuljon ki, amelynek lényege a közös, preventív problémamegoldás és a támogatási lehetőségek kiaknázása a gypes területeken gazdálkodók számára a fenntartható gazdálkodás érdekében. A tanácsadó feladata összetett, olyan módon kell a gazdálkodót megszólítani, hogy érvényesíteni tudja a természetvédelmi szempontokat, felhívja a figyelmet a sokféleség kiemelt ökológiai szerepére, ugyanakkor tiszteletben kell tartania az évtizedes gyakorlatot, a gazdálkodó szempontjait és prioritásként kell kezelni a jó kapcsolatot.

18.1.7. INTÉZKEDÉS

A Nemzeti Parki Termék védjegyrendszer fenntartása és fejlesztése, a helyi termékekkel kapcsolat tudatos fogyasztói szokások erősítése, a helyben termelt termékek és termelők ismertségének és elismertségének fokozása.

A nemzeti park igazgatóságok folyamatosan végzik a Nemzeti Parki Termék védjegyes termelők és termékeik népszerűsítését, így számos helyi rendezvényen és hagyományosan a Magyar Nemzeti Parkok Hete kiemelt központi nyitórendezvényén, ahol eredményesen mutatkozhattak be védjegyesek a nagyközönség számára. 2023-2024-ban években az elismerő címre a Bükki, Balaton-felvidéki, a Duna-Ipoly, az Őrségi, valamint a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságnál pályáztak sikeresen a termelők, többek között kiváló minőségű szörpök, húskészítmények, sajtok, gombás, termékek kézműves textil termékek, kovácsoltvas termékek, busó álarcok nyerték el az elismerő címet. A védjegy népszerűsége, a helyi termékek jelentősége tovább erősödött, az elismert termelők és a termékek száma növekedett az előző évi szinthez képest. Jelenleg 296 termelő több mint ezer terméke kapta meg az elismerő címet. Az országos termékkör az elmúlt tíz év alatt folyamatosan bővült.

18.1.8. INTÉZKEDÉS

Önkéntes kutatási és adatgyűjtési (citizen science) programok erősítése, technikai háttér fejlesztése, továbbá a társadalom minél szélesebb körének bevonása.

Lásd a 17.2.2. és egyéb releváns intézkedéseknél szereplő információt.

18.1.9. INTÉZKEDÉS

A környezeti nevelés keretében a természeti iskola minősítés megszerzése, valamint az erdei óvoda, erdei iskola programok további bővítése, népszerűsítése, koordinációja.

A 2021-ben kidolgozott és 2022-ben lezárult Természetiskolai minősítési programmal a nemzeti park igazgatóságokhoz tartozó erdei iskolai helyszínek és programszolgáltatási elemek minősítése megtörtént. A minősítés kidolgozásakor az általános alapelvként került rögzítésre többek között a természetvédelmi szemlélet, az életkori sajátosságok figyelembevétel, mind a tematika és időbeosztás, mind az infrastruktúra biztosítása terén, a tapasztalati tanulás és élménypedagógia eszközeinek alkalmazás, a környezettudatosság és a fenntarthatóság szempontjainak érvényesülésre a szállás, illetve az oktatási helyszínek kialakítása és üzemeltetése vonatkozásában.

2022-ben 32 természetiskolai helyszín és mobilprogram kapta meg az új minősítést. A minősítésre folyamatosan jelentkezhetnek a nemzeti park igazgatóságokhoz tartozó létesítmények és programszolgáltatások, így 2024-re további további két létesítménnyel bővült a természetiskolai oktatóhelyek száma: Tettye Oktatási Központ (Duna-Dráva NPI), és a miskolci– Szeleta Park Látogatóközpont (Bükki NPI). Ezeken a helyszíneken és programokon szakképzett pedagógusok és terepi ismeretekkel rendelkező kollégák speciális oktatási programok segítségével mutatják be táji- és természeti értékeinket.

A Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége (KOKOSZ) 2024-ben 19 erdei óvodát (amelyből 15 minősített erdei óvoda) és 37 erdei iskolát (amelyből 15 minősített erdei iskola) tartott nyilván. Az erdei óvodákban és iskolákban több mint 10.000 fő látogató fordul meg évente. Erdei iskolát helyi önkormányzatok, az állami erdészeti társaságok, valamint civil szervezetek és vállalkozások is működtetnek. 2024-ben indult az Iskolában az Erdő Program, amely során az Országos Erdészeti Egyesület által minősített erdészeti erdei iskolák erdőpedagógusai 20-30 fős csoportoknak, osztályoknak tartanak tematikus foglalkozásokat. Az Országos Erdészeti Egyesület által koordinált programban az erdőpedagógusok játékosan segítik az iskolában zajló környezeti nevelést és ismeretszerzést. Az ingyenes foglalkozásokat hazai köznevelési intézmények igényelhetik a 6-14 éves korosztály számára és jelentkezési sorrend alapján történik az elbírálás.

18.1.10. INTÉZKEDÉS

Ökoiskola és Zöld Óvoda hálózat további bővítése, népszerűsítése, oktatási segédanyagok készítése és megosztása, a fenntarthatóságra nevelés egész intézményes megvalósítása növekvő számú intézményben.

Magyarországon két olyan hálózat működik, amely az egészintézményes fenntarthatóságra nevelést a pedagógiai programjuk és működésük középpontjába helyezi és amelyben köznevelési és szakképzési intézmények is megtalálhatók: a Magyarországi Zöld Óvodák Hálózata és a Magyarországi Ökoiskola Hálózat.

A Magyarországi Zöld Óvodák Hálózatának alapját jelentő Zöld Óvoda pályázat 2006 óta évente kerül meghirdetésre a környezetügyért és a köznevelésért felelős tárca együttműködésében. 2025-ben 1223 Zöld Óvoda működik, így minden negyedik gyermek olyan óvodába járhat Magyarországon, ahol a gyermekek életkoruknak megfelelő élményeken és tapasztalatokon alapuló, tevékenységorientált környezeti nevelésben részesülnek. A Zöld Óvodák számának alakulása a 2021-2025 közötti időszakban: 2021: 1.075 db; 2022: 1.102 db; 2023: 1.136 db; 2024: 1.223 db. A Hálózat működését 20 Zöld Óvoda Bázisintézmény segíti.

Magyarországon 2000 óta működik az Ökoiskola program és hálózat, melyet az oktatásért felelős tárca működtet a környezetvédelemért felelős tárca szakmai támogatásával. „Ökoiskola” cím elnyerésére 2004 óta van pályázati lehetőség, amely minden magyar közoktatási intézmény számára nyitott. Az elmúlt két évtizedben országsszerte mintegy 1.400 iskola kapcsolódott az Ökoiskola programhoz, ennek több mint fele az Örökös Ökoiskola címet is elnyerte.

18.1.11. INTÉZKEDÉS

Együttműködés erősítése a biológiai sokféleség megőrzéssel kapcsolatos szemléletformálásban érintett társadalmi szereplők, például kormányzati és civil szervezetek, oktatási intézmények (beleértve a felsőoktatási intézményeket), kutatóintézetek, egyházak, művészeti intézmények, önkormányzatok között.

2024-ben az Agrárminisztérium megújította stratégiai partnerségi szövetségét a meghatározó hazai szakmai szervezetekkel, így a következő négy évben is kiemelt szakmai partnereink:

- MME
- WWF Magyarország
- Magyar Természetvédők Szövetsége
- Magyar Természetjáró Szövetség
- Varázslatos Magyarország
- Magyar Arborétumok és Botanikus Kertek Szövetsége
- Magyar Cserkészszövetség
- Magyar Kertörökség Alapítvány
- Magyar Természettudományi Múzeum
- Magyar Barlangi Mentőszolgálat:
- Pécsi Tudományegyetem, Virológiai Nemzeti Laboratórium

Emellett az egyes NPI-k szoros kapcsolatban állnak a területileg, szakmailag kapcsolódó civil szervezetekkel, a sokrétű kapcsolati hálóra jó példa a DINPI együttműködő szervezeteinek listája 2024-ben:

- Bábozd Zöldre Egyesület,
- Börzsöny Alapítvány,
- Erdőmentők Alapítvány,
- Jane Goodall Intézet,
- Száz Völgy Természetvédelmi Egyesület,
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület,
- MCE Felsőgallai AmatőrCsillagász Klub,
- Magosfa Alapítvány,

- Tápió Természetvédelmi Egyesület,
- Zöldövezet Társulás Egyesület
- Polgári Természetőrök: A polgári természetőrök sokféle feladatban támogatják az igazgatóságok munkáját, pl. hatósági táblák ellenőrzése, karbantartása, garantált túrák segítése, tömegsport rendezvények ellenőrzése, őrszolgálati akciók előkészítése, fokozottan védett területek ellenőrzése, sérült állatok mentése, digitális szeméttérképek készítése.

18.2. CÉL:

A BIOLÓGIAI SOKFÉLESEG MEGŐRZÉSÉVEL ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLTÁVAL KAPCSOLATOS SZAKMAI KOMMUNIKÁCIÓ ERŐSÍTÉSE AZ ÉRINTETT ÁGAZATOK SZEREPLŐIVEL.

INDIKÁTOROK	
SZAKMAI TOVÁBBKÉPZÉSEK, RENDEZVÉNYEK SZÁMA (DB)	Pontos országos adat nem áll rendelkezésre
SZAKMAI KÖZÖNSÉG SZÁMÁRA SZERVEZETT HAZAI TERMÉSZETVÉDELMI RENDEZVÉNYEN ELÉRT TERMÉSZETVÉDELMI SZAKÉRTŐK SZÁMA (DB)	Pontos országos adat nem áll rendelkezésre
TERMÉSZETVÉDELMI KÉPZÉSBEN RÉSZTVEVŐK SZÁMA (FŐ/ÉV)	Pontos országos adat nem áll rendelkezésre

18.2.1. INTÉZKEDÉS

Tudományos kutatások eredményeinek elérhetővé tétele a gyakorlati természetvédelem és természetvédelmi kezelést végző szakemberek számára.

A nemzeti park igazgatóságok feladatellátásukhoz - adatgyűjtés, monitorozás, fajvédelem, természetvédelmi kezelések - kapcsolódóan folyamatosan követik a releváns kutatási eredményeket, több projekt és pályázat kapcsán dolgoznak együtt az ÖK HUN-REN szakembereivel és a területileg illetékes egyetemekkel, saját szervezésű fórumokon osztják meg elméleti tudásukat és gyakorlati tapasztalataikat. A Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság Rosalia kézikönyvek és tanulmánykötetek sorozatának 2022-ben hiánypótló kiadványa jelent meg *Özönállatfajok Magyarországon* címmel. Az elismert hazai szakemberek közreműködésével készült kötet mind a hazai érdeklődő közönség, mind pedig a szakértők számára hasznos és érdekes olvasmányok bizonyul. A kiadvány reményeink szerint további együttműködésre is ösztönzi a lakosságot, a kutatókat, az érintett szakhatóságokat és döntéshozókat a Duna-régió természetes ökoszisztémáinak védelme érdekében.

Az intézkedést szolgálják a magyar nyelvű szaklapok (mint pl. Természetvédelmi Közlemények) és rendezvények (pl. Magyar természetvédelmi Biológiai Konferencia-sorozat).

18.2.2. INTÉZKEDÉS

Az információ átadás erősítése érdekében a legfrissebb téradatok és információk átadása a tudományos szereplők és a természetvédelmi közigazgatás, valamint a természetvédelmi kezelésben és más releváns ágazatokban részt vevő szakemberek között.

A természetvedelem.hu honlapon kívül megemlítendő az ÖSZ-ZI projekt interaktív felülete és honlapja, ahol az Ökoszisztéma-alaptérkép, állapotterképek és szolgáltatás térképek érhetők el, valamint ZI térképek és ezen felül tanulmányok lesznek elérhetők. Ezen kívül a Biotika projekt kapcsán is sor kerül releváns információk megosztására.

18.2.3. INTÉZKEDÉS

A biológiai sokféleség megőrzéssel összefüggő kommunikáció fókuszát jelentő témakörökben iránymutatások, kommunikációs segédletek készítése.

A 10 nemzeti park igazgatóság összesen több, mint 350 kiadvánnyal rendelkezik, a legkisebbeknek szóló gomba színezőtől a monografikus kötetekig nagyon széles spektrumon. A tematikus projektekhez köthető kiadványok (pl. GRASSLAND LIFE IP leprellők) mellett az igazgatóságok állandó jelleggel adnak kisaját hírlevelet (pl. Cincér-újág Két víz köze, Folyóirat).

18.2.4. INTÉZKEDÉS

A biológiai sokféleség megőrzés tematikájának hangsúlyosabbá tétele az oktatásban, ennek szakmai megalapozása. Diákok és tanárok számára egyaránt zöld oktatócsomag kidolgozása és bevezetése több korosztály számára.

18.2.5. INTÉZKEDÉS

Tanárképzések és továbbképzések indítása a biodiverzitás megőrzésének tantervbe történő beépítésével, oktatásának módszereivel kapcsolatban.

Nem áll rendelkezésre átfogó információ.

19

19. CÉLKITŰZÉS:

NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS ERŐSÍTÉSE A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG MEGŐRZÉSE ÉRDEKÉBEN

19.1. CÉL:

A HATÁRON ÁTNYÚLÓ KÉT- ÉS TÖBBOLDALÚ EGYÜTTMŰKÖDÉSEK ERŐSÍTÉSE.

INDIKÁTOROK

BIOLÓGIAI SOKFÉLELÉS MEGŐRZÉSSEL ÖSSZEFÜGGŐ KÉT- ÉS TÖBBOLDALÚ EGYÜTTMŰKÖDÉSEK (DB)

19.1.1. INTÉZKEDÉS

Az aktív és jó együttműködési kapcsolatok fenntartása és fejlesztése a szomszédos országokkal a biológiai sokféleség megfelelő védelme érdekében.

Rendszeres bilaterális kapcsolat áll fenn minisztériumi szinten a szlovák állami természetvédelemmel. A nemzeti park igazgatóságok részéről INTERREG és egyéb (pl. LIFE) projektek keretében folyik együttműködés majdnem minden szomszédos országgal.

A Kárpátok Biodiverzitás Keretstratégia végrehajtása a Kárpátok országok – Magyarország, Csehország, Lengyelország, Románia, Szlovákia, Ukrajna, Szerbia – együttműködésében jelenleg folyamatban van egy 2027-2035 közötti időszakra szóló stratégiai LIFE projekt kidolgozása, a projekt koncepció sikeres elbírálása megtörtént és jelenleg zajlik a részletes pályázat kidolgozása.

19.1.2. INTÉZKEDÉS

Ötoldalú Mura–Dráva–Duna Bioszféra-rezervátum megalakítása.

Több mint két évtizedes nemzetközi előkészítés után, a világ első ötoldalú (öt országot érintő) természetvédelmi területkijelöléseként jött létre 2021-ben az ötoldalú Mura-Dráva-Duna Bioszféra-rezervátum (MDDBR). A Magyarország, Ausztria, Horvátország, Szerbia és Szlovénia természeti területeit felölelő bioszféra-rezervátum Európa egyik legnagyobb természeti területének számít (943 ezer hektár). Az öt ország az MDDBR-rel kapcsolatos tervek végrehajtása céljából folyamatosan keresi a megfelelő finanszírozási lehetőségeket. Jelenleg az egyik legnagyobb folyamatban lévő projekt a „LIFE RESTORE for MDD”, mely az öt ország intézményeinek, állami és civil szervezeteinek közös kezdeményezése. A projekt célja a Mura, Dráva és Duna menti ártéri erdők megőrzése és helyreállítása, az élőhelyek leromlása elleni küzdelem, valamint a kiemelt jelentőségű élőhelyek hosszú távú fennmaradásának biztosítása a kijelölt 210 000 hektáron, amely 17 Natura 2000 területet (és számos védett területet), valamint 29 terepi beavatkozási helyszínt is magában foglal. A részletes terv szerint sor fog kerülni mellékágak visszacsatolására, folyómedrek szélesítésére, és nemesnyár-ültetvények természetes ligeterdőkkel alakítására. A helyreállítási munkálatokhoz átfogó kommunikációs tevékenységek, környezeti nevelés és a beavatkozások élővilágra gyakorolt hatásának nyomon követése kapcsolódik. Az Európai Unió LIFE programjának finanszírozásával megvalósuló projekt 2023. október 1-jén indult és 2028. szeptember 30-án zárul, hazai társfinanszírozása az Agrárminisztérium és a Miniszterelnökség révén valósul meg. Az összesen 20.024.000 eurós költségvetésű projektben 17 szervezet vesz részt.

19.1.3. INTÉZKEDÉS

Két- és többoldalú együttműködések keretében közös pályázatok kidolgozása és megvalósítása többek között a természetvédelmi kezelés, fajmegőrzés, bemutatás és kutatás területén.

A nemzeti park igazgatóságok részéről INTERREG és egyéb (pl. LIFE) projektek keretében folyik együttműködés majdnem minden szomszédos országgal. A 2021-2024 időszakban 7 nemzetközi LIFE projekt indult el Magyarországon, élőhelyrekonstrukciós (pl. Duna menti vizes élőhelyek), illetve fajmegőrzési céllal (pl. lepke- és madárfajokat érintően), Szlovákiával és Ausztriával együttműködésben.

A Kárpátok Biodiverzitás Keretstratégia végrehajtása a Kárpátok országok – Magyarország, Csehország, Lengyelország, Románia, Szlovákia, Ukrajna, Szerbia – együttműködésében jelenleg folyamatban van egy 2027-2035 közötti időszakra szóló stratégiai LIFE projekt kidolgozása, a projekt koncepció sikeres elbírálása megtörtént és jelenleg zajlik a részletes pályázat kidolgozása.

19.1.4. INTÉZKEDÉS

A Visegrádi Négyek országaival és egyéb környező országokkal a szakértői konzultáció fenntartása és erősítése keretében tapasztalatcsere és közös szakmai álláspont kialakítása a biológiai sokféleség megőrzésével összefüggő kérdésekben.

A Kárpátok Egyezmény, illetve a LIFE projektek keretében keretein belül is folyamatosan zajlanak a szakmai egyeztetések és együttműködések Magyarország és a V4 országok között.

Konkrét példaként említendő, hogy a V4 együttműködés keretein belül az Agrárminisztérium CITES igazgatási hatósága a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény (CITES) végrehajtásával foglalkozó szakmai ülést rendezett meg 2022-ben, amelyen Csehország, Lengyelország, Szlovákia és Románia igazgatási hatóságainak, tudományos intézeteinek és végrehajtási szerveinek munkatársai vettek részt. Az ülés célja a régió országai közötti együttműködés erősítése, illetve a végrehajtás összehangolása volt, a veszélyeztetett fajok hatékony védelme, és illegális kereskedelmük visszaszorítása érdekében. A V4 következő hasonló találkozója 2026-ra tervezett.

19.2. CÉL:

HAZÁNK BIOLÓGIAI SOKFÉLESEG MEGŐRZÉSÉVEL ÖSSZEFÜGGŐ NEMZETKÖZI SZEREPVÁLLALÁSÁNAK ERŐSÍTÉSE.

INDIKÁTOROK

BIODIVERZITÁS-VÉDELEMMEL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGET TARTALMAZÓ, MAGYARORSZÁG ÁLTAL FINANSZÍROZOTT PROJEKTEK SZÁMA (DB)	Lásd egyéb pontoknál feltüntetve a különböző típusú projektek adatai					
ZÖLD KÖTVÉNY KIBOCSÁTÁS (ÖSSZEG/ÉV)	2024: A zöld kötvény "Földhasználat és élő természeti erőforrások" kategóriáján belül a teljes allokált összeg: 65,58 milliárd forint (ami a zöldkötvény-bevételek 9,74%-a)					
	Költségvetési évek	2020. évi jelentés	2021. évi jelentés	2022. évi jelentés	2023. évi jelentés	2024. évi jelentés
	Zöld kötvény "Földhasználat és természeti erőforrások" kategóriáján belül allokált összeg (mrd forint)	50.8	6.2	45.3	0.04	65.6
	Zöld kötvény „Földhasználat és természeti erőforrások” kategóriájának aránya (%)	8.80%	4.10%	5.10%	0.10%	9.70%

19.2.1. INTÉZKEDÉS

Hazai kutatók és szakértők részvételének biztosítása a biológiai sokféleséggel és ökoszisztéma-szolgáltatásokkal foglalkozó tudományos kormányközi platform (IPBES) munkájában.

Az IPBES-ben a Kelet-Európai Régió egyik legaktívabb országa Magyarország, ugyanakkor a forráshiány ezt az elért pozíciót erősen befolyásolja⁷⁸.

19.2.2. INTÉZKEDÉS

Magyarország bekapcsolódása az európai Biodiverzitás Partnerségbe, a hazai kutatóintézetek partnerségi pályázatokon való részvételének ösztönzése.

Magyarország nagy pályázási és nyeresi sikerrel csatlakozott a Biodiverzitás Partnerséghez, ahol a Tanácsadó Testület elnöke is magyar kutató. Ugyanakkor magyar pályázatok sikerességét befolyásolja a korlátozott mértékű hazai önrész, amelyet csak a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal biztosít.

19.2.3. INTÉZKEDÉS

A biológiai sokféleség megőrzésével összhangban lévő fenntartható befektetési formák előtérbe helyezése, Magyarország zöld kötvény kibocsátásának folytatása.

Magyarország részéről a biológiai sokféleség témakörét is figyelembe vevő zöld kötvény kibocsátásra és kapcsolódó adatszolgáltatásra évente sor kerül 2020 óta. Ugyanakkor a zöld kötvény a legnagyobb mértékben a "Clean Transportation" kategóriát támogatja (jelentésenként körülbelül 85-90%-os az allokáció aránya), míg a "Földhasználat és természeti erőforrások" kategóriára jóval alacsonyabb összegben kerül allokálásra a kötvény. A „Földhasználat és élő természeti erőforrások” kategórián belül a zöld kötvénybe beszámított nemzeti források magukban foglalják a biodiverzitás-megőrzéssel, a fenntartható erdőgazdálkodással és a fenntartható mezőgazdálkodással kapcsolatos releváns forrásokat, így ez a kategória olyan projekteket foglal magában, amelyek pozitív hatásokat gyakorolnak a hazai élővilágra, a védett és a Natura 2000 területekre, erdei és mezőgazdasági területekre.

Az elmúlt években a magyar pénzügyi intézetek egyre inkább elkezdtek a fenntarthatósági programjaikon belül a biodiverzitás-megőrzés témakörével is foglalkozni. Jó példa erre a Magyar Nemzeti Bank (MNB) OECD-vel közösen 2022 és 2024 között megvalósított módszertani projektje, amely a biodiverzitás csökkenéséből fakadó pénzügyi kockázatok felmérését, egyúttal az MNB felügyeleti keretrendszerének fejlesztését célozta⁷⁹. Ezen kívül az MNB a WWF Magyarországgal együttműködésben a természetes élőhelyek helyreállítását támogatta: Geszt térségében egy 27 hektáron megvalósuló őshonos tölgyerdő, Drávaszentes környékén pedig egy 32 hektáros mocsárgyep-erdőmozaik kialakítását segítették. Az MBH Bank pedig például 2023 végén hirdette meg a „Fenntartható Jövő Bankja” elnevezésű programját, amelynek keretében együttműködést indított az Agrárminisztériummal és Magyarország tíz nemzeti park igazgatóságával, melynek célja olyan átfogó programok kidolgozása, amelyek hozzájárulnak az egészséges ökoszisztéma fenntartásához és a biodiverzitás megőrzéséhez. Az MBH 2024-ben 30 millió forintot, majd 2025-ben már 35 millió forintot biztosított egyes projektek finanszírozására.

⁷⁸ [Az IPBES-ben korábban vagy jelenleg dolgozó magyar szakértők listája.](#)

⁷⁹ <https://zoldpenzugyek.mnb.hu/kutatasi-egyuttmukodesek/az-mnb-es-az-oecd-biodiverzitasi-projektje-az-europai-bizottsag-tamogatasaval>

19.2.4. INTÉZKEDÉS

A biodiverzitás-védelmi szempontok és tevékenységek beépítése a nemzetközi fejlesztési együttműködés keretében megvalósított projektekbe.

A Hungary Helps Program több országban valósít meg olyan fejlesztéseket, amelyek a megélhetés javítása mellett hozzájárulnak a természeti erőforrások fenntartható használatához és a biológiai sokféleség megőrzéséhez. E projektek közös jellemzője, hogy a humán fejlesztési célok – vízhez való hozzáférés, megélhetés, oktatás – összekapcsolódnak a biodiverzitás megőrzésével, a klímaadaptációval és az ökoszisztémák helyreállításával, ezáltal fenntartható fejlődési pályát támogatva a célországokban:

- Kenyában a Kitui megyei modellfarm-projekt esővíz-gyűjtő rendszerével és közösségi faiskolájával elősegíti a szárazságtűrő növények fenntartható termesztését. A fejlesztés javítja a talajállapotot, csökkenti az eróziót, és hosszú távon támogatja a térség ökológiai stabilitását. A fenntartható növénytermesztési gyakorlatok elterjesztése a helyi közösségek – különösen a nők – bevonásával csökkenti a környezeti terhelést és erősíti az élelmezésbiztonságot.
- Etiópiában a víz-, higiéniai és mezőgazdasági fejlesztések egyaránt a tájhasználat stabilizálását és a természeti erőforrások megóvását szolgálják. A korszerű vízrendszerek mérséklék a túlhasználatot, az agroökológiai megoldások (vetőmag- és eszköztámogatás, talajkímélő művelés, állategészségügyi ellátás) pedig hozzájárulnak a talajromlás csökkentéséhez és a helyi biodiverzitás fennmaradásához. A nők és fiatalok képzése a fenntartható erőforrás-gazdálkodás helyi tudásbázisát erősíti.
- Irakban az alqoshi mintafarm permakultúra-alapú működése a talajmegőrzést, a vegyszerhasználat csökkentését és az agrobiodiverzitás helyreállítását célozza. A projekt során a gazdák szakértői mentorálásával, a feldolgozási lánc fejlesztésével és a környezetkímélő termelési gyakorlatok megerősítésével járul hozzá a hosszú távú ökológiai és gazdasági ellenálló-képességhez.
- Csádban a klímaváltozás miatt egyre gyakoribb szárazságok és árvizek jelentősen megnehezítik a mezőgazdasági termelést. E kihívások kezelésére a Hungary Helps szárazságtűrő magyar gabonafajták – tritikálé, tavaszi búza, árpa és cirok – telepítését támogatja, hozzájárulva ezzel az ország élelmezésbiztonságának erősítéséhez, önálló képességének növeléséhez és importfüggőségének csökkentéséhez.

1. számú melléklet: Összesítő táblázat a 2030-ig szóló Nemzeti Biodiverzitás Stratégia intézkedéseinek értékeléséről

Célkitűzés	Cél	Intézkedés	1	2	3	4	5		
1. A VÉDELEMBEN RÉSZESÜLŐ TERÜLETEK KOHERENS HÁLÓZATÁNAK KIALAKÍTÁSA, A VÉDETT ÉS NATURA 2000 TERÜLETEK ÁLLAPOTÁNAK JAVÍTÁSA ÉS MEGFELELŐ TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉS BIZTOSÍTÁSA	1.1	1.1.1.							
		1.1.2.							
	1.2.	1.2.1.							
		1.2.2.							
		1.2.3.							
		1.3.1.							
		1.3.2.							
		1.3.3.							
		1.3.4.							
		1.3.5.							
		1.3.6.							
		1.3.7.							
	2. LEROMLOTT ÖKOSZISTÉMÁK HELYSZÁLLÍTÁSA, TERMÉSZETI ÉRTÉKEIK ÉS SZOLGÁLTATÁS-NYÚJTÓ KÉPESSÉGÜK MEGŐRZÉSE ÉS HELYSZÁLLÍTÁSA	2.1.	2.1.1.						
2.1.2.									
2.1.3.									
2.1.4.									
2.1.5.									
2.1.6.									
2.1.7.									
2.2.		2.2.1.							
		2.2.2.							
		2.2.3.							
		2.2.4.							
		2.2.5.							
		2.2.6.							
2.3.		2.3.1.							
		2.3.2.							
		2.3.3.							
		2.3.4.							
		2.3.5.							
		2.3.6.							
		2.3.7.							
		3. A KEDVEZŐTLEN TERMÉSZETVÉDELMI HELYZETBEN LÉVŐ FAJOK HELYZETÉNEK JAVÍTÁSA	3.1.	3.1.1.					
				3.1.2.					
				3.1.3.					
3.1.4.									
3.1.5.									
3.1.6.									
3.1.7.									
3.1.8.									
3.1.9.									
3.1.10.									
3.1.11.									
3.1.12.									
3.1.13.									
3.1.14.									
3.1.15.									
3.2.	3.2.1.								
	3.2.2.								
	3.2.3.								
	3.2.4.								
	3.2.5.								
3.3.	3.3.1.								
	3.3.2.								
	3.3.3.								
	3.3.4.								

4. A TERMÉSZETES ÉS TERMÉSZETKÖZELI ÖKOSZISZTÉMÁKAT KÁROSÍTÓ IDEGENHONOS INVÁZIÓS FAJOK ÁLLOMÁNYAINAK VISSZASZORÍTÁSA, TOVÁBBTERJEDÉSÜK, VALAMINT A POTENCIÁLIS VESZÉLYT JELENTŐ INVÁZIÓS FAJOK HAZÁNKBA TÖRTÉNŐ BEKERÜLÉSÉNEK ÉS BETELEPÜLÉSÉNEK MEGAKADÁLYOZÁSA	4.1.	4.1.1.						
		4.1.2.						
		4.1.3.						
		4.1.4.						
		4.1.5.						
		4.1.6.						
		4.1.7.						
		4.1.8.						
		4.1.9.						
	4.2.	4.2.1.						
		4.2.2.						
		4.2.3.						
		4.2.4.						
		4.2.5.						
		4.2.6.						
	5. A KERESKEDELMI CÉLÚ HASZNOSÍTÁS ÁLTAL VESZÉLYEZTETETT FAJOK VÉDELME	5.1.	5.1.1.					
		5.1.2.						
		5.1.3.						
		5.1.4.						
		5.1.5.						
5.2.		5.2.1.						
		5.2.2.						
	5.2.3.							
6. A BIOLÓGIAI SOKFÉLELÉSÉGET VESZÉLYEZTETŐ SZENNYEZÉSEK CSÖKKENTÉSE	6.1.	6.1.1.						
		6.1.2.						
		6.1.3.						
		6.1.4.						
		6.1.5.						
		6.1.6.						
		6.1.7.						
		6.1.8.						
		6.1.9.						
		6.1.10.						
		6.1.11.						
	6.2.	6.2.1.						
		6.2.2.						
		6.2.3.						
	6.3.	6.3.1.						
		6.3.2.						
		6.3.3.						
		6.3.4.						
		6.3.5.						
		6.3.6.						
	6.3.7.							
	6.3.8.							
	6.1.9.							
	6.1.10.							
7. A GÉNTÉCHNOLÓGIÁVAL MÓDOSÍTOTT SZERVETEK (GMO) KÖRNYEZETBE TÖRTÉNŐ KIBOCSÁTÁSA NEM VESZÉLYEZTETI A BIOLÓGIAI SOKFÉLELÉSÉGET	7.1.	7.1.1.						
		7.1.2.						
		7.1.3.						
		7.1.4.						
		7.1.5.						
		7.1.6.						
	7.2.	7.2.1.						
		7.2.2.						
		7.2.3.						
		7.2.4.						
		7.2.5.						
		7.2.6.						
		7.2.7.						
	7.3.	7.3.1.						
	7.3.2.							

8. A BEPORZÓK HELYZETÉNEK FELMÉRÉSE, ÁLLOMÁNYUK HANYATLÁSÁNAK MEGÁLLÍTÁSA ÉS A BEPORZÁS, MINT ÖKOSZISZTÉMA-SZOLIGÁLTATÁS FENNTARTÁSA ÉS HELYREÁLLÍTÁSA	8.1.	8.1.1.					
		8.1.2.					
		8.1.3.					
		8.1.4.					
	8.2.	8.2.1.					
		8.2.2.					
		8.2.3.					
	8.3.	8.3.1.					
		8.3.2.					
		8.3.3.					
	8.3.4.						
	8.3.5.						
	8.3.6.						
	8.3.7.						
	8.3.8.						
	8.3.9.						
	8.3.10.						
9. A KLÍMAVÁLTOZÁS ÉS A BIOLÓGIAI SOKFÉLELÉSÉG MEGŐRZÉS KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK FOKOZOTTABB MEGISMERÉSE, AZ ÖKOSZISZTÉMÁK KLÍMAVÁLTOZÁSSAL SZEMBENI ELLENÁLLÓ KÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA, TOVÁBBÁ A BIOLÓGIAI SOKFÉLELÉSÉG MEGŐRZÉSE A KLÍMAVÁLTOZÁS HATÁSAINAK MÉRSEKLESE ÉS AZ ALKALMAZKODÁS ELŐSEGÍTÉSE ÉRDEKÉBEN	9.1.	9.1.1.					
		9.1.2.					
		9.1.3.					
		9.1.4.					
		9.1.5.					
	9.2.	9.2.1.					
		9.2.2.					
		9.2.3.					
		9.2.4.					
		9.2.5.					
	9.2.6.						
	9.2.7.						
	9.2.8.						
	9.2.9.						
10. A BIOLÓGIAI SOKFÉLELÉSÉG MEGŐRZÉSÉT ÉS A KÖRNYEZET- ÉS TÁJVÉDELMI SZEMPONTOKAT SZEM ELŐTT TARTÓ FENNTARTHATÓ ÉS MOZAIKOS MEZŐGAZDÁLKODÁS ELTERJESZTÉSE, VALAMINT A BIOLÓGIA SOKFÉLELÉSÉG MEGŐRZÉS SZEMPONTJAINAK ÉRVÉNYESÍTÉSE A KÖZÖS AGRÁRPOLITIKÁBAN	10.1.	10.1.1.					
		10.1.2.					
		10.1.3.					
		10.1.4.					
		10.1.5.					
		10.1.6.					
		10.1.7.					
	10.2.	10.2.1.					
		10.2.2.					
		10.2.3.					
		10.2.4.					
		10.2.5.					
		10.2.6.					
		10.2.7.					
		10.2.8.					
	10.3.	10.3.1.					
		10.3.2.					
		10.3.3.					
	10.3.4.						
	10.3.5.						
	10.3.6.						
	10.3.7.						
	10.3.8.						
	10.3.9.						
	10.3.10.						
	10.3.11.						
	10.3.12.						

11. A GENETIKAI ERŐFORRÁSOK MEGŐRZÉSE, VALAMINT A GENETIKAI ERŐFORRÁSOKHOZ VALÓ HOZZAFÉRÉS ÉS A HASZNÁLATUKBÓL SZÁRMAZÓ HASZNOK IGAZSÁGOS ÉS MÉLTÁNYOS MEGOSZTÁSÁNAK BIZTOSÍTÁSA	11.1.	11.1.1.					
		11.1.2.					
		11.1.3.					
		11.1.4.					
		11.1.5.					
		11.1.6.					
		11.1.7.					
		11.1.8.					
		11.1.9.					
	11.2.	11.2.1.					
		11.2.2.					
		11.2.3.					
		11.2.4.					
		11.2.5.					
		11.2.6.					
		11.2.7.					
		11.2.8.					
		11.2.9.					
		11.2.10.					
	11.3.	11.3.1.					
		11.3.2.					
		11.3.3.					
		11.3.4.					
	12. A MEGLÉVŐ TERMÉSZETES ÉS ÖREG ERDŐK MEGŐRZÉSE, A BIOLÓGIAI SOKFÉLESG SZEMPONTJÁBÓL KIEMELKEDŐ ÉRTÉKET KÉPVISELŐ ERDŐÁLLOMÁNYOK TERÜLETÉNEK BŐVÍTÉSE, TOVÁBBÁ A BIOLÓGIAI SOKFÉLESG MEGŐRZÉSE ÉS FEJLESZTÉSE SZEMPONTJÁBÓL KEDVEZŐ ERDŐSZERKEZET KIALAKÍTÁSA	12.1.	12.1.1.				
			12.1.2.				
		12.2.	12.2.1.				
			12.2.2.				
			12.2.3.				
			12.2.4.				
			12.2.5.				
			12.2.6.				
			12.2.7.				
		12.3.	12.3.1.				
			12.3.2.				
		12.3.3.					
		12.3.4.					
		12.3.5.					
		12.3.6.					
		12.3.7.					
		12.3.8.					
		12.3.9.					
		12.3.10.					
		12.3.11.					
		12.3.12.					
13. FENNTARTHATÓ VAD- ÉS HALGAZDÁLKODÁS BIZTOSÍTÁSA, AMELY NEM VESZÉLYEZTETI A BIOLÓGIAI SOKFÉLESG MEGŐRZÉSÉT	13.1.	13.1.1.					
		13.1.2.					
		13.1.3.					
		13.1.4.					
		13.1.5.					
		13.1.6.					
		13.1.7.					
		13.1.8.					
		13.1.9.					
		13.1.10.					
		13.1.11.					
		13.1.12.					
		13.1.13.					
		13.1.14.					
		13.1.15.					
		13.1.16.					
		13.1.17.					
	13.2.	13.2.1.					
		13.2.2.					
		13.2.3.					
		13.2.4.					
		13.2.5.					

14. FENNTARTHATÓ VÍZGAZDÁLKODÁS, VÍZVISZTARTÁS ÉS AZ ÉSSZERŰ, TAKARÉKOS VÍZHASZNÁLAT ELTERESZTÉSE A BIOLÓGIAI SOKFELELÉS MEGŐRZÉSE ÉS AZ ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁSOK FENNTARTÁSA ÉRDEKÉBEN	14.1.	14.1.1.					
		14.1.2.					
		14.1.3.					
		14.1.4.					
		14.1.5.					
		14.1.6.					
		14.1.7.					
	14.2.	14.2.1.					
		14.2.2.					
		14.2.3.					
		14.2.4.					
		14.2.5.					
	14.2.6.						
	14.2.7.						
	14.2.8.						
	14.2.9.						
	14.2.10.						
	14.2.11.						
	14.2.12.						
15. A ZÖLDINFRASTRUKTÚRA ELEMEINEK ÖSSZEHANGOLT FEJLESZTÉSE, FENNTARTÁSA ÉS JAVÍTÁSA	15.1.	15.1.1.					
		15.1.2.					
		15.1.3.					
		15.1.4.					
		15.1.5.					
		15.1.6.					
		15.1.7.					
		15.1.8.					
		15.1.9.					
		15.1.10.					
		15.1.11.					
	15.2.	15.2.1.					
		15.2.2.					
		15.2.3.					
		15.2.4.					
		15.2.5.					
		15.2.6.					
		15.2.7.					
		15.2.8.					
		15.2.9.					
	15.2.10.						
	15.2.11.						
15.3.	15.3.1.						
	15.3.2.						
	15.3.3.						
16. AZ ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁSOK ÉRTÉKELÉSE, VALAMINT A MEGŐRZÉSÜKET ÉS HELYSZÍNTJÜNK SZOLGÁLTATÁSOK SZEMPONTOK INTEGRÁLÁSA AZ ÉRINTETT ÁGAZATI SZAKPOLITIKÁK DÖNTÉSI FOLYAMATAIBA AZ ÖKOSZISZTÉMAK SZOLGÁLTATÁSNYÚJTÓ-KÉPESSÉGEINEK HATÉKONYABB MEGŐRZÉSE ÉS HELYSZÍNTJÜNK ÉRDEKÉBEN	16.1.	16.1.1.					
		16.1.2.					
		16.1.3.					
		16.1.4.					
		16.1.5.					
		16.1.6.					
	16.2.	16.2.1.					
		16.2.2.					
		16.2.3.					
		16.2.4.					
	16.2.5.						
16.3.	16.3.1.						
	16.3.2.						

17. A BIOLÓGIAI SOKFÉLELÉS MEGŐRZÉSÉVEL ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATÁVAL KAPCSOLATOS ISMERETEK BŐVÍTÉSE, A MEGŐRZÉSSEL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK TUDOMÁNYOS MEGALAPOZOTTSÁGÁNAK BIZTOSÍTÁSA	17.1.	17.1.1.						
		17.1.2.						
		17.1.3.						
		17.1.4.						
	17.2.	17.2.1.						
		17.2.2.						
18. A BIOLÓGIAI SOKFÉLELÉS JELENTŐSÉGÉVEL, A HAZAI TERMÉSZETI ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSÉVEL KAPCSOLATOS SZEMLELET FORMÁLÁSA, A TUDATOSSÁG KIALAKÍTÁSA ÉS ELTERJESZTÉSE	17.3.	17.3.1.						
		17.3.2.						
	18.1.	18.1.1.						
		18.1.2.						
		18.1.3.						
		18.1.4.						
		18.1.5.						
		18.1.6.						
		18.1.7.						
		18.1.8.						
		18.1.9.						
		18.1.10.						
		18.1.11.						
		18.2.	18.2.1.					
18.2.2.								
18.2.3.								
18.2.4.								
18.2.5.								
19. NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS ERŐSÍTÉSE A BIOLÓGIAI SOKFÉLELÉS MEGŐRZÉSE ÉRDEKÉBEN	19.1.	19.1.1.						
		19.1.2.						
		19.1.3.						
		19.1.4.						
	19.2.	19.2.1.						
		19.2.2.						
		19.2.3.						
		19.2.4.						
Összesen (db)			39	114	122	46	15	

2. számú melléklet: A felhasznált fotók forrása

Greguss László Géza (borítókép, 2., 3., 6., 8. 12., 13., 16. célkitűzések és zárókép)

Dr. Takács András Attila (1., 11. célkitűzések)

Dr. Nagy Gergő (4, 9. célkitűzések)

Kőrösi Levente, Rákóczi András Márton, Orf Stephanie, Schmidt András, Police.hu (5. célkitűzés képmontázs)

NÉBIH archívum (7. célkitűzés)

AM TVHÁT archívum (10., 14. célkitűzések)

HUN-REN ÖK archívum (17. célkitűzés)

Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság archívum (18. célkitűzés)

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság archívum (19. célkitűzés)

